

ОЛИТВИНЕНКО, М.КОЖІЄЛ, Ф.ФЛУРІ

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВА
БАЗА У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ
І ОБОРОНИ УКРАЇНИ.
ЗМІНИ ТА ДОПОВНЕННЯ,
2012-2014**

Женева–Київ, 2015

УДК 623.445
ББК 68.9 (укр)
З-45

ISBN 978-966-9691-105-7

У виданні зібрані закони та укази з ключових питань національної безпеки та оборони, що були внесені протягом 2012-2014 років в існуючу нормативно-правову базу України після видання у 2012 році збірника «Нормативно-правова база у галузі безпеки і оборони України» (Видання друге, доповнене).

Для широких читацьких кіл.

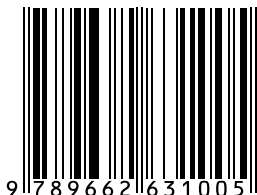
Нормативно-правова база у галузі безпеки і оборони України. Зміни та доповнення, 2012-2014. – Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння, Київ, 2015. – 296 с.

Загальна редакція: О. Литвиненко, М. Кожієл, Ф. Флурі

Координатор проекту: В.Бадрак

© Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння, 2015
© Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2015

ISBN 978-966-2631-00-5

9 78 966 2631 00 5

ЗМІСТ

Передмова	7
Олександр Литвиненко	
Передмова	8
Марчін Кожіел	
Передмова	10
Філіпп Флурі	
Розділ I	11
Конституційні основи національної безпеки та оборони України	
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України	
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України	
щодо приведення їх у відповідність із Конституцією України»	11
Розділ II	12
Концептуальні питання забезпечення національної безпеки	
й проведення оборонної політики	
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію	12
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 189/2014	
Про рішення Ради національної безпеки і оборони України	
від 1 березня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення	
національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України»	40
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	
Про часткову мобілізацію	42
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про затвердження Указу Президента України «Про часткову мобілізацію»	44
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про внесення змін до деяких законодавчих актів України	
щодо забезпечення проведення мобілізації	45

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 447/2014 Про заходи щодо підвищення обороноздатності держави	49
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 453/2014 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 5 травня 2014 року «Про заходи щодо зміцнення національної безпеки України у воєнній сфері»	51
ЗАКОН УКРАЇНИ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації	52
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 607/2014 Про часткову мобілізацію	61
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 842/2014 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 вересня 2014 року «Про комплекс заходів щодо зміцнення обороноздатності держави та пропозиції до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України	62
Розділ III	67
Правове регулювання будівництва та реформування Збройних Сил України	
ЗАКОН УКРАЇНИ Про внесення змін до законів України «Про військовий обов'язок і військову службу» та «Про засади запобігання і протидії корупції»	67
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 618/2012 Про Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України	72
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 502/2014 Про внесення змін до Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України	89
Розділ IV	94
Законодавче забезпечення діяльності оборонно-промислового комплексу	
ЗАКОН УКРАЇНИ Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно- промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку	94

Розділ V	101
Законодавче забезпечення сфери державної безпеки	
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про боротьбу з тероризмом	101
Розділ VI	121
Правове регулювання будівництва і реформування	
складових Воєнної організації держави	
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про Національну гвардію України.....	121
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про внесення змін до деяких законів України щодо служби у військовому резерві ...	139
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про внесення змін до Закону України «Про Державну службу	
спеціального зв'язку та захисту інформації України».....	144
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про внесення зміни до статті 39 Закону України	
«Про здійснення державних закупівель».....	176
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 470/2012	
Про Положення про проходження громадянами України служби	
у військовому резерві внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України	177
Розділ VII	194
Правове забезпечення участі України в міжнародній миротворчій	
діяльності, співпраці у військовій і військово-технічній сферах	
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про внесення змін до деяких законів України щодо участі	
Збройних Сил України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки	194
Розділ VIII	198
Соціальний захист військовослужбовців,	
членів їх сімей – важлива функція української держави	
ЗАКОН УКРАЇНИ	
Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей	198

ЗАКОН УКРАЇНИ Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб	229
ЗАКОН УКРАЇНИ Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту	262
Розділ IX	291
Забезпечення законності і правопорядку у Збройних Силах України та інших військових формуваннях	
ЗАКОН УКРАЇНИ Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо утворення військових прокуратур	291
ЗАКОН УКРАЇНИ Про внесення змін до Закону України «Про міліцію» щодо умов застосування сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у районі проведення антитерористичної операції	295

ПЕРЕДМОВА

**Олександр Литвиненко,
заступник Секретаря Ради Національної
безпеки і оборони України**

ПАРЛАМЕНТ ЗАКРІПИВ КУРС УКРАЇНИ НА ДЕМОКРАТИЗАЦІЮ.

Україна переживає найважчий період своєї історії як сучасної незалежної держави. Російська Федерація анексувала Крим і прямо підтримує терористичну діяльність в Луганській і Донецькій областях, здійснює заходи політичної, економічної і інформаційної війни проти нашої держави. Порушена територіальна цілісність України, під прямою загрозою державний суверенітет та її дальший поступ як демократичної, правової, європейської держави. За цих умов відбуваються кардинальні трансформації українського суспільства, постають оновлені Збройні Сили, розвідувальні і правоохоронні органи. Все це знаходить відповідне відображення у змінах законодавчої бази з питань національної безпеки і оборони України.

Хоча дана збірка охоплює зміни законодавства у сфері національної безпеки та оборони протягом 2012-2014 рр., неважко побачити, що переважна більшість нормативних актів прийнята протягом 2014 р. під час військової агресії.

Окремо слід відзначити реалізовані законотворчі акти у сфері розвитку сектору безпеки і оборони. Йдеться насамперед про проведення масштабної антитерористичної операції у Луганській і Донецькій областях України, часткової мобілізації, створення Національної гвардії України та деякі інші. Внесення глибоких змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» взагалі уможливило виконання загальнодержавного завдання стримування агресора та оборони Української держави.

Водночас, і це варто підкреслити, навіть під час особливого періоду значна частина законодавчих актів мала на меті адаптацію системи безпеки держави, передусім правоохоронну систему, до європейських стандартів. Такі зміни стосувалися низки Законів України: «Про міліцію» (щодо умов застосування сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у районі проведення антитерористичної операції), «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про прокуратуру» (щодо утворення військових прокуратур), «Про засади запобігання і протидії корупції».

Було чітко окреслено й законодавче поле навколо проблеми соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей. Парламентом було сформовано додаткові гарантії соціального захисту військовослужбовців в особливий період. Зазнали змін статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту.

Україна йде шляхом відновлення воєної могутності, зміцнення системи національної безпеки загалом, але головним залишається розуміння законодавчою гілкою влади, що у центрі цього державотворення знаходиться людина. Захист її інтересів і свобод став новою доктриною парламенту.

ПЕРЕДМОВА

Марчін Кожіел, директор офісу зв'язку НАТО в Україні

Мені приємно представити Вашій увазі черговий оновлений огляд законодавства України у сфері безпеки, який ми видаємо спільно з Женевським центром демократичного контролю над збройними силами (ДКЗС).

Варто зазначити, що сьогодні таке видання є актуальним як ніколи. Події 2014 року в Україні, які перебували у центрі уваги Північноатлантичного Альянсу, продемонстрували, що питання безпеки не можуть бути другорядними. Анексія Росією частини української території, порушення нею базових принципів міжнародного права, є одним з тих викликів, який вимагає від нас переоцінки бачення стратегічного середовища безпеки, і, як наслідок, перегляду низки програм і пріоритетів. Для України це насамперед питання посилення обороноздатності шляхом реформування сектору оборони і безпеки.

Альянс одним з перших відреагував на події в Україні. Зокрема, коли відбулася анексія Криму, НАТО продемонструвала консолідовану і беззастережну підтримку України. 1 квітня на засіданні Комісії Україна-НАТО на рівні міністрів закордонних справ було прийнято декларацію, де зазначалося що союзники єдині у нашому засудженні протизаконного військового вторгнення Росії в Україну, а також порушення Росією суверенітету та територіальної цілісності України. Практичною демонстрацією відданості союзників особливому партнерству між Україною та НАТО стало узгодження нами конкретних кроків, спрямованих на зміцнення спроможності України забезпечувати власну безпеку.

У світлі продовження агресивних дій Російської Федерації, спрямованих на підтримку незаконних збройних формувань самопроголошених республік на Сході України, Альянс і надалі продовжив надавати активну підтримку Україні. Зокрема, українська криза стала ключовим питанням порядку денного Саміту НАТО в Уельсі, що відбувся 3-5 вересня, 2014. У Спільній заяві Комісії Україна-НАТО, що відбулася в рамках Саміту, підкреслено, що союзники підтримують зусилля уряду України, в тому числі щодо реалізації мирного плану врегулювання конфлікту на Донбасі.

Окрім цього, нами було прийнято кілька важливих рішень щодо посилення обороноздатності України. Зокрема, Північноатлантичний альянс оголосив про створення чотирьох трастових фондів допомоги Україні, кошти з яких будуть спрямовані на удосконалення логістики, системи командування Збройних Сил України, поліпшення комунікації і організації кібер-захисту. Окремі ресурси були виділені на лікування та для реабілітації поранених українських військовослужбовців.

НАТО також надає експертну пораду підтримку Україні, яка проходить складний еволюційний шлях реформування та розвитку Збройних сил із врахуванням змін безпекових реалій. Цей шлях не є легким, він потребує значних зусиль, в тому числі й напрацювання узгодженого концептуального бачення перспектив розвитку системи забезпечення на-

ціональної безпеки. Окрім того, ключовим фактором успішності реформ є їхня транспарентність для суспільства, для громадянського суспільства, яке сьогодні показує себе як рушійна сила зміцнення обороноздатності країни. З огляду на це, хотілося б підкреслити важливість парламентського контролю над сектором оборони і безпеки, який передбачає не лише моніторинг діяльності безпекових структур держави, але й можливість активної участі у формуванні державної політики у сфері безпеки.

Спільна робоча група Україна-НАТО з питань воєнної реформи (СРГВР), під егідою якої видається цей том, була, зокрема, долучена до проведення Комплексного огляду сектору безпеки і оборони України відповідно до Указу Президента України № 468/2014 від 13 травня 2014 року. Альянс готовий й надалі використовувати наявні інструменти і можливості, підтримуючи український уряд в розробці та оновленні основних документів оборонного планування з урахуванням суттєвих трансформацій воєнно-політичної обстановки.

Як неодноразово наголошувалося керівництвом Альянсу, ми відкриті до того, щоб поділитися з Україною передовим досвідом країн-членів у формуванні сучасних, ефективних збройних сил. Прагнення НАТО поглиблювати відносини з Україною, як з важливим партнером у євроатлантичному регіоні, залишається незмінним.

Збірник, який Ви тримаєте в руках, є чудовим прикладом об'єднання зусиль міжнародного співтовариства, націлених на підтримку в Україні комплексного підходу до трансформації сектору оборони і безпеки. Це також демонструє ефективність співпраці НАТО з поважними міжнародними організаціями, до яких, беззаперечно належить Женевський центр демократичного контролю над збройними силами. Ми сподіваємося, що ця публікація стане достойним внеском у нашу спільну працю, спрямовану на підтримку українського народу, який сьогодні відстоює свій суверенітет та безпеку.

ПЕРЕДМОВА

**Філіпп Флурі,
заступник директора Женевського центру
демократичного контролю над збройними силами**

Зміцнення ролі парламентів та інших демократичних інститутів контролю над сектором безпеки є одною з основних сфер діяльності ДКЗС і визначає сенс його існування. Велика увага на початковому етапі після створення Центру приділялася співробітництву з цього питання з країнами колишнього Радянського Союзу і Південно-Східної Європи, але сьогодні більше зміщується до проблем діяльності парламентів по всьому світу. Співпраця з країнами Міжпарламентського Союзу і регіональних парламентських асамблей також отримала додатковий імпульс і нове значення.

В Україні, як країні-засновниці ДКЗС і активному прихильнику нашої організації, співпраця з Верховною Радою була дуже плідною протягом більшої частини останнього десятиліття. Однак, активність цієї співпраці стала дещо обмеженішою внаслідок маргіналізації парламенту починаючи з 2010 року.

Пропонуючи збірку законів, прийнятих як у період до, так і після революції на Майдані, це видання буде, безсумнівно, корисним у процесі зміцнення ефективного парламентського і, загалом, демократичного цивільного контролю. Чотири попередні томи до випуску цієї збірки підтверджують інтенсивність співпраці за більш ніж десять років. Сподіваємося, що новообраний парламент буде її підтримувати і гратиме у цьому провідну роль.

Розділ I

Конституційні основи національної безпеки та оборони України

ЗАКОН УКРАЇНИ

**Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо приведення їх у відповідність із Конституцією України»**
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 12, ст. 189)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом № 798-VII від 27.02.2014, ВВР, 2014, № 13, ст. 224)
Верховна Рада України постановляє:

1. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із Конституцією України» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 10, ст. 63).
2. Встановити, що норми законів України, до яких вносилися зміни Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із Конституцією України», які втратили чинність згідно з пунктом 1 цього Закону, діють в редакції, чинній станом на 7 жовтня 2010 року, з урахуванням змін, внесених законами України після 7 жовтня 2010 року, у частинах, що відповідають нормам Конституції України, які діють станом на дату набрання чинності цим Законом.
(Стаття 2 із змінами, внесеними згідно із Законом № 798-VII від 27.02.2014)
3. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
4. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня опублікування цього Закону:
 - 1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - 2) забезпечити перегляд та приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України О.ТУРЧИНОВ
м. Київ, 23 лютого 2014 року
№ 763-VII

Розділ II

Концептуальні питання забезпечення національної безпеки й проведення оборонної політики

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 44, ст. 416)

(Вводиться в дію Постановою ВР N 3544-XII від 21.10.93, ВВР, 1993, N 44, ст. 417)

(В редакції Закону N 644-XIV від 13.05.99, ВВР, 1999, N 27, ст. 221)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом N 860-IV від 22.05.2003, ВВР, 2003, N 37, ст. 300)

(В редакції Закону N 2435-IV від 02.03.2005, ВВР, 2005, N 16, ст. 255)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами N 2433-VI від 06.07.2010, ВВР, 2010, N 46, ст. 538

N 2926-VI від 13.01.2011, ВВР, 2011, N 31, ст. 303

N 5404-VI від 02.10.2012, ВВР, 2013, N 41, ст. 550

N 5463-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 4, ст. 61

N 1127-VII від 17.03.2014, ВВР, 2014, N 17, ст. 595

N 1169-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, N 20-21, ст. 746

N 1190-VII від 08.04.2014, ВВР, 2014, N 23, ст. 871

N 1194-VII від 09.04.2014, ВВР, 2014, N 25, ст. 890

N 1275-VII від 20.05.2014, ВВР, 2014, N 29, ст. 942

N 1575-VII від 03.07.2014, ВВР, 2014, N 35, ст. 1178

N 1614-VII від 25.07.2014, ВВР, 2014, N 36, ст. 1194}

(У тексті Закону слова «центральный орган виконавчої влади з питань економічної політики» в усіх відмінках замінено словами «центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку» у відповідному відмінку згідно із Законом N 5463-VI від 16.10.2012)

Цей Закон встановлює правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, визначає засади організації цієї роботи, повноваження органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також обов'язки підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності (далі – підприємства, установи і організації), повноваження і відповідальність посадових осіб та обов'язки громадян щодо здійснення мобілізаційних заходів.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

- мобілізаційна підготовка – комплекс організаційних, політичних, економічних, фінансових, соціальних, правових та інших заходів, які здійснюються в мирний час з метою підготовки національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та Державної спеціальної служби транспорту (далі – Збройні Сили України, інші військові формування), сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій до своєчасного й організованого проведення мобілізації та задоволення потреб оборони держави і захисту її території від можливої агресії, забезпечення життєдіяльності населення в особливий період; (Абзац другий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2926-VI від 13.01.2011, N 1194-VII від 09.04.2014)
- система управління мобілізаційною підготовкою – складова частина загальної системи управління державою, яка спрямовує діяльність органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту на підготовку систем управління, засобів зв'язку, інформаційного забезпечення, а також фінансових і матеріально-технічних ресурсів, підприємств, установ і організацій до проведення мобілізації; (Абзац третій статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)
- мобілізація – комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано; (Абзац четвертий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)
- особливий період – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців

стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій;

- демобілізація – комплекс заходів, рішення про порядок і терміни проведення яких приймає Президент України, спрямованих на планомірне переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на роботу і функціонування в умовах мирного часу, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати мирного часу; *(Абзац шостий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- мобілізаційний план – сукупність документів, які визначають зміст, обсяги, виконавців, порядок і строки здійснення заходів щодо мобілізаційного розгортання Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, системи забезпечення життєдіяльності населення на функціонування в умовах особливого періоду; *(Абзац сьомий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- мобілізаційні завдання (замовлення) – окремі вимоги мобілізаційного плану щодо номенклатури, обсягів виробництва необхідної продукції, утворення і підготовки до розгортання спеціальних формувань, а також затверджені в установленому порядку першочергові заходи мобілізаційної підготовки, які доводяться для виконання до центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування. До підприємств, установ і організацій, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), мобілізаційні завдання (замовлення) доводяться на підставі затверджених основних показників мобілізаційного плану і договорів (контрактів), що укладаються в порядку, передбаченому законодавством; *(Абзац восьмий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2433-VI від 06.07.2010)*
- спеціальні формування – утворені в мирний час у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, підприємствами, установами і організаціями згідно з штатами і табелями до штатів автомобільні, авіаційні, водні, залізничні, медичні та інші формування, які після відповідної підготовки передаються під час мобілізації у встановленому порядку до Збройних Сил України, інших військових формувань для задоволення їх потреб, а також утворені відповідними центральними органами виконавчої влади – для забезпечення потреб галузей національної економіки;
- основні показники мобілізаційного плану – розрахункові потреби держави на особливий період, сформовані в натуральному і вартісному обчисленні, для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, забезпечення функціонування національної економіки та системи забезпечення життєдіяльності населення;
- мобілізаційні потужності – виробничі потужності підприємств, установ і організацій, які створюються в мирний час для виробництва продукції і задоволення інших потреб держави в особливий період. Мобілізаційні потужності не підлягають приватизації, у тому

числі в разі ліквідації підприємств, установ, організацій. Рішення щодо передачі мобілізаційних потужностей іншим підприємствам, установам і організаціям приймаються органами виконавчої влади, іншими державними органами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 2. Правова основа мобілізаційної підготовки та мобілізації

Правовою основою мобілізаційної підготовки та мобілізації є Конституція України, Закон України «Про оборону України», цей та інші закони України, а також видані відповідно до них нормативно-правові акти.

Стаття 3. Основні принципи і зміст мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Мобілізаційна підготовка та мобілізація є складовими частинами комплексу заходів, які здійснюються з метою забезпечення оборони держави, за винятком цільової мобілізації.
2. Мобілізаційна підготовка та мобілізація здійснюються на основі таких принципів:
 - централізоване керівництво;
 - завчасність;
 - плановість;
 - комплексність і погодженість;
 - персональна відповідальність за виконання заходів щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації;
 - додержання прав підприємств, установ і організацій та громадян;
 - гарантована достатність;
 - наукова обґрунтованість;
 - фінансова забезпеченість.
3. Зміст мобілізаційної підготовки становить:
 - правове регулювання у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації;
 - наукове і методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації;
 - визначення умов діяльності та підготовка органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій до роботи в умовах особливого періоду;
 - розроблення мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;
 - підготовка Збройних Сил України, інших військових формувань до проведення мобілізації;
 - підготовка національної економіки та її галузей до переведення і функціонування в умовах особливого періоду;
 - підготовка єдиної державної системи цивільного захисту до функціонування в умовах особливого періоду; *(Абзац восьмий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
 - створення, розвиток та утримання мобілізаційних потужностей для задоволення потреб держави в особливий період;

- утворення і підготовка до розгортання спеціальних формувань;
- створення мобілізаційного резерву;
- створення та утримання страхового фонду проектної, конструкторської і технологічної документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;
- підготовка й утримання в належному стані техніки та об'єктів, призначених для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням;
- забезпечення готовності системи управління державою до функціонування в особливий період;
- планування і підготовка до нормованого (у разі необхідності) забезпечення населення продовольчими та непродовольчими товарами, медичним обслуговуванням, послугами зв'язку, транспорту, комунальними та побутовими послугами;
- військовий облік військовозобов'язаних і призовників;
- підготовка та накопичення військово-навчених людських ресурсів військовозобов'язаних і призовників для комплектування посад, передбачених штатами воєнного часу; *(Абзац сімнадцятий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- бронювання військовозобов'язаних за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час;
- підготовка керівного складу органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту, підприємств, установ і організацій до дій у разі мобілізації; *(Абзац дев'ятнадцятий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- підвищення кваліфікації з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації керівників органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, працівників відповідних мобілізаційних підрозділів і працівників з питань мобілізаційної роботи;
- проведення військово-економічних мобілізаційних навчань і тренувань;
- перевірка та оцінка стану мобілізаційної готовності національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також адміністративно-територіальних одиниць України; *(Абзац двадцять другий частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- міжнародне співробітництво у сфері мобілізаційної підготовки;
- підготовка фінансової системи держави до функціонування в умовах особливого періоду;
- розробка і підготовка до запровадження стандартів особливого періоду;
- планування і підготовка до технічного прикриття в особливий період об'єктів, споруд та транспортних магістралей оборонного і важливого загальнодержавного значення;

- доведення основних показників мобілізаційного плану, укладання договорів (контрактів) на виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень), поставку матеріально-технічних ресурсів, виконання робіт та надання послуг в особливий період;
 - підготовка транспортної системи до забезпечення мобілізації;
 - підготовка до перерозподілу трудових ресурсів в особливий період;
 - інформаційне забезпечення;
 - підготовка до переведення редакцій друкованих засобів масової інформації і телерадіоорганізацій до роботи під час мобілізації та у воєнний час.
4. Зміст мобілізації становить:
- переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, а також адміністративно-територіальних одиниць України на роботу в умовах особливого періоду;
 - переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу. *(Абзац третій частини четвертої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 4. Організація і порядок проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Організація і порядок проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації визначаються цим Законом, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.
2. Загальна мобілізація проводиться одночасно на всій території України і стосується національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.
(Частина друга статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)
3. Часткова мобілізація може проводитися в окремих місцевостях держави, а також стосуватися певної частини національної економіки, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.
(Частина третя статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)
(Частина четверту статті 4 виключено на підставі Закону N 5404-VI від 02.10.2012)
5. Вид, обсяги, порядок і строк проведення мобілізації визначаються Президентом України в рішенні про її проведення.
6. Рішення про проведення відкритої мобілізації має бути негайно оголошене через засоби масової інформації.
7. Рішення про проведення прихованої мобілізації доводиться до органів державної влади, інших державних органів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій по закритих каналах оповіщення в порядку, який визначається Президентом України.

8. З моменту оголошення мобілізації (крім цільової) чи введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях настає особливий період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

На час особливого періоду дія будь-яких прийнятих до настання цього періоду нормативно-правових актів, що передбачають скорочення чисельності, обмеження комплектування або фінансування Збройних Сил України, інших військових формувань чи правоохоронних органів спеціального призначення, зупиняється. *(Частину восьму статті 4 доповнено абзацом другим згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014)*

9. Загальне керівництво у сфері мобілізаційної підготовки і мобілізації держави здійснюється Президентом України; організаційне керівництво мобілізаційною підготовкою і мобілізацією в Україні – Кабінетом Міністрів України; координація діяльності органів виконавчої влади з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації здійснюється Радою національної безпеки і оборони України.

Безпосереднє керівництво щодо реалізації заходів з мобілізаційної підготовки і мобілізації здійснюється в центральних органах виконавчої влади, інших державних органах їх керівниками, а в Збройних Силах України, інших військових формуваннях – центральними органами управління відповідних військових формувань.

Організація безпосередньої реалізації заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації на відповідній території чи сприяння їх виконанню здійснюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади та виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

10. Порядок створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей визначається Кабінетом Міністрів України.
11. Порядок утворення спеціальних формувань, склад, мета, а також порядок їх передачі до Збройних Сил України та інших військових формувань під час проведення мобілізації визначаються Кабінетом Міністрів України.
12. Функції щодо координації планування, методологічного, методичного, наукового забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації в органах виконавчої влади, інших державних органах, національній економіці здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, якщо інше не передбачено законом.
13. Здійснення контролю за станом мобілізаційної підготовки та рівнем мобілізаційної готовності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), забезпечується керівником відповідного органу державної влади, іншого державного органу, органу місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій.

Порядок здійснення контролю за станом мобілізаційної підготовки та рівнем мобілізаційної готовності органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), визначається Кабінетом Міністрів України.

14. Співробітництво з іншими державами у сфері мобілізаційної підготовки здійснюється відповідно до міжнародних договорів України.

Стаття 5. Мобілізаційні підрозділи

1. Організація здійснення заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації і контроль за здійсненням цих заходів в органах державної влади, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, які мають мобілізаційні завдання (замовлення), покладаються на їх мобілізаційні підрозділи або призначених працівників з питань мобілізаційної роботи.
2. Мобілізаційні підрозділи (працівники з питань мобілізаційної роботи) є складовою частиною системи управління мобілізаційною підготовкою.
3. Структура і штати мобілізаційних підрозділів центральних і місцевих органів виконавчої влади визначаються з урахуванням характеру та обсягу мобілізаційної роботи керівником відповідного органу виконавчої влади в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.
4. Структура і штати мобілізаційних підрозділів інших державних органів визначаються їх керівниками з урахуванням характеру та обсягу мобілізаційної роботи.
5. Мобілізаційні підрозділи (посади працівників з питань мобілізаційної роботи) у структурі виконавчих органів сільських, селищних, міських рад утворюються рішеннями відповідних рад.

Чисельність працівників мобілізаційних підрозділів (працівників з питань мобілізаційної роботи) органів місцевого самоврядування визначають сільські, селищні, міські ради, а підприємств, установ і організацій – їх керівники за погодженням з відповідними центральними або місцевими органами виконавчої влади з урахуванням сфери діяльності, характеру та обсягу мобілізаційної роботи.

6. Мобілізаційні підрозділи та працівники з питань мобілізаційної роботи підпорядковуються безпосередньо керівникам відповідних органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій.
7. Забороняється об'єднання мобілізаційних підрозділів органів державної влади, інших державних органів з іншими структурними підрозділами цих органів та сумісництво працівників з питань мобілізаційної роботи, а також покладання на них функцій, які не пов'язані з розв'язанням поточних проблем мобілізаційної підготовки.
8. Порядок утворення, функції, права та обов'язки мобілізаційних підрозділів органів державної влади, інших державних органів, а також функції, права та обов'язки працівників з питань мобілізаційної роботи визначаються відповідно до цього Закону в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 6. Військово-транспортний обов'язок

1. Військово-транспортний обов'язок встановлюється з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на особливий період транспортними засобами і технікою і поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, у тому числі на залізниці, порти, пристані, аеропорти, нафтобази, автозаправні станції до-

рожнього господарства та інші підприємства, установи і організації, які забезпечують експлуатацію транспортних засобів, а також на громадян – власників транспортних засобів.

2. Порядок виконання військово-транспортного обов'язку визначається Кабінетом Міністрів України.

Порядок відшкодування державою вартості майна чи збитків, яких зазнають центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, а також громадяни внаслідок вилучення чи примусового відчуження транспортних засобів в особливий період, визначається законом. *(Абзац другий частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014)*

(Частина друга статті 6 в редакції Закону N 1169-VII від 27.03.2014)

3. Виконання військово-транспортного обов'язку під час мобілізації, якщо не введений правовий режим воєнного чи надзвичайного стану, здійснюється згідно з Мобілізаційним планом України шляхом безоплатного залучення транспортних засобів підприємств, установ та організацій усіх форм власності для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на умовах їх повернення власникам після оголошення демобілізації.

Обсяги транспортних засобів за типами та марками, які планується залучити під час мобілізації, для підприємств, установ та організацій усіх форм власності встановлюються згідно з Мобілізаційним планом України місцевими державними адміністраціями за поданням військових комісаріатів.

Залучення транспортних засобів під час мобілізації здійснюється військовими комісаріатами на підставі рішень місцевих державних адміністрацій, які оформлюються відповідними розпорядженнями.

Приймання-передача транспортних засобів, залучених під час мобілізації, та їх повернення після оголошення демобілізації здійснюються на підставі актів приймання-передачі, в яких зазначаються відомості про власників, технічний стан, залишкову (балансову) вартість та інші необхідні відомості, що дають змогу ідентифікувати транспортні засоби.

Повернення транспортних засобів власнику здійснюється протягом 30 календарних днів з моменту оголошення демобілізації.

Порядок компенсації шкоди, завданої транспортним засобам внаслідок їх залучення під час мобілізації, визначається Кабінетом Міністрів України.

(Статтю 6 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014)

Стаття 7. Фінансування мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Фінансування мобілізаційної підготовки здійснюється відповідно за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ і організацій.

(Частина перша статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5463-VI від 16.10.2012)

2. З державного бюджету відповідно до закону фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки, які мають загальнодержавне значення.
3. З місцевих бюджетів фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки місцевого значення.
4. За рахунок коштів підприємств, установ і організацій фінансуються заходи та роботи з мобілізаційної підготовки, що здійснюються за ініціативою самих підприємств, установ і організацій згідно з мобілізаційними планами.

5. Фінансування мобілізаційної підготовки та/або заходів з мобілізації може здійснюватися додатково за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

(Статтю 7 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1190-VII від 08.04.2014)

6. Видатки на здійснення заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації провадяться відповідно до вимог Бюджетного кодексу України та інших нормативно-правових актів.

Стаття 8. Стимулювання заходів з мобілізаційної підготовки

1. Амортизаційні відрахування на законсервовані мобілізаційні потужності, які не використовуються в поточному виробництві, а також на законсервовану техніку та транспортні засоби мобілізаційного призначення, які не експлуатуються, не здійснюються.
2. Порядок оплати робіт з мобілізаційної підготовки, які в мирний час проводяться підприємствами, установами і організаціями та громадянами, передбачається договорами (контрактами), укладеними з ними в порядку, передбаченому законами України, що регулюють питання закупівлі товарів і послуг для державних потреб.

Стаття 9. Захист інформації про мобілізаційну підготовку та мобілізацію

Організація робіт і захист інформації про мобілізаційну підготовку та мобілізацію здійснюються відповідно до вимог Закону України «Про державну таємницю» та інших нормативно-правових актів.

РОЗДІЛ III. ПОВНОВАЖЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ, КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 10. Верховна Рада України

Верховна Рада України відповідно до Конституції України здійснює законодавче регулювання питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, визначає відповідні видатки з Державного бюджету України, затверджує протягом двох днів з моменту звернення Президента України укази про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію.

Стаття 11. Президент України

Відповідно до повноважень, визначених Конституцією України, Президент України:

- здійснює загальне керівництво у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації держави;
- визначає мету, завдання, вид, обсяги, порядок і строки проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- забезпечує через Раду національної безпеки і оборони України координацію діяльності органів виконавчої влади, інших державних органів, Збройних Сил України, інших військових формувань у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- визначає структуру та затверджує мобілізаційний план України на особливий період, Положення про мобілізаційну підготовку Збройних Сил України, інших військових формувань, Положення про порядок проведення мобілізації в Україні;

- надає (позбавляє) право на звільнення від призову на військову службу в разі мобілізації та у воєнний час громадянам або окремим категоріям громадян;
- визначає порядок оголошення мобілізації;
- приймає рішення про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію та про демобілізацію із внесенням їх на затвердження Верховною Радою України;
- встановлює режим роботи органів державної влади, інших державних органів під час мобілізації та у воєнний час;
- видає акти з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 12. Кабінет Міністрів України

Кабінет Міністрів України:

- здійснює заходи з організації забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні в межах своїх повноважень, видає акти з цих питань;
- організовує розроблення проекту мобілізаційного плану України на особливий період та подає його на затвердження Президентів України;
- організовує наукове, методологічне, методичне та інформаційне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- розробляє проекти актів, які мають бути введені в дію під час мобілізації та у воєнний час;
- затверджує Положення про мобілізаційну підготовку національної економіки України;
- визначає порядок управління національною економікою України та заходи із забезпечення її функціонування в особливий період;
- визначає і затверджує основні показники мобілізаційного плану національної економіки та мобілізаційні завдання (замовлення) центральним і місцевим органам виконавчої влади, іншим державним органам, Раді міністрів Автономної Республіки Крим на особливий період;
- визначає джерела і порядок фінансування заходів мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- створює мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів;
- встановлює порядок розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву, а також порядок їх відпуску в особливий період;
- встановлює порядок створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей;
- організовує роботу, пов'язану із створенням страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;
- розробляє проекти довготермінових державних програм формування страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;
- погоджує довготермінові та річні програми мобілізаційної підготовки державних органів, Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя;
- визначає порядок укладання договорів (контрактів) на виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень), зокрема на поставку

матеріально-технічних ресурсів, виконання робіт та надання послуг, у тому числі щодо поставки готової продукції, забезпечення виконання зазначених завдань (замовлень) матеріально-технічними ресурсами, а також щодо їх фінансування;

- визначає порядок передачі органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування мобілізаційних завдань (замовлень) підприємствам, установам і організаціям, які підлягають ліквідації (реорганізації), іншим підприємствам, установам і організаціям, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- визначає і затверджує ліміти та норми безоплатного залучення, вилучення та примусового відчуження транспортних засобів і техніки на період мобілізації та у воєнний час; *(Абзац вісімнадцятий статті 12 в редакції Закону N 1275-VII від 20.05.2014)*
- під час оголошення мобілізації здійснює контроль у межах своїх повноважень за здійсненням заходів щодо переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на організацію і штати воєнного часу; *(Абзац дев'ятнадцятий статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- організовує в разі оголошення мобілізації переведення національної економіки на функціонування в умовах особливого періоду;
- організовує бронювання військовозобов'язаних за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час;
- організовує роботу і взаємодію центральних і місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, інших державних органів у питаннях мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- визначає порядок проведення перевірок стану та оцінки мобілізаційної готовності національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установам і організаціям, адміністративно-територіальних одиниць України;
- здійснює контроль за мобілізаційною підготовкою в Україні в межах своїх повноважень та проводить кадрову політику щодо мобілізаційних підрозділів (працівників з питань мобілізаційної роботи);
- встановлює статистичну звітність у сфері мобілізаційної підготовки, щорічно доповідає Президентові України про стан мобілізаційної готовності держави;
- у разі необхідності ініціює питання про надання пільг підприємствам, установам і організаціям, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення);
- розробляє порядок відшкодування державою вартості майна, яке було примусово відчужено у підприємств, установам і організаціям у зв'язку з виконанням ними мобілізаційних завдань (замовлень) в особливий період та громадян, які надають в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, що є їх власністю, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням;
- планує і проводить військово-економічні мобілізаційні навчання та тренування;

- організує підвищення кваліфікації з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації керівників органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;
- визначає порядок утворення і підготовки до розгортання спеціальних формувань;
- забезпечує виконання законів України, інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- організує виконання зобов'язань за міжнародними договорами України про співробітництво у сфері мобілізаційної підготовки;
- організує міждержавну кооперацію з питань військово-технічного співробітництва у сфері мобілізаційної підготовки.

Стаття 13. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку:

- здійснює методологічне та методичне забезпечення мобілізаційної підготовки національної економіки;
- здійснює координацію планування, методологічне забезпечення розроблення проектів мобілізаційних планів та довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в органах виконавчої влади, інших державних органах;
- бере участь у розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- розробляє і подає Кабінету Міністрів України проект мобілізаційного плану національної економіки України на особливий період;
- бере участь у формуванні бюджету держави на особливий період;
- на основі аналізу стану мобілізаційної готовності національної економіки України подає щорічну доповідь Кабінету Міністрів України;
- узагальнює потреби Збройних Сил України та інших військових формувань і розробляє мобілізаційні завдання (замовлення) виходячи з економічних можливостей держави;
- розробляє критерії оцінок рівнів мобілізаційної готовності національної економіки України та підприємств, установ і організацій, яким встановлені мобілізаційні завдання (замовлення);
- бере участь у розробленні проектів державних програм економічного і соціального розвитку України з метою урахування мобілізаційних потреб держави;
- координує роботу щодо підготовки пропозицій до проектів державних програм економічного і соціального розвитку України в частині мобілізаційної підготовки;
- узагальнює практику застосування актів законодавства з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України.

(Стаття 13 в редакції Закону N 5463-VI від 16.10.2012; зміни до статті 13 див. в Законі N 5404-VI від 02.10.2012)

Стаття 13-1. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку:

- проводить аналіз економічного і військово-економічного потенціалів національної економіки;
- бере участь у розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- координує роботу щодо створення, розвитку, утримання, передачі, ліквідації і реалізації мобілізаційних потужностей;
- координує роботу щодо створення мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів;
- організовує наукове забезпечення заходів мобілізаційної підготовки національної економіки та формує завдання для проведення наукових досліджень з цих питань;
- аналізує стан мобілізаційної готовності національної економіки України, подає в установленому порядку пропозиції до щорічної доповіді Кабінету Міністрів України;
- визначає потреби (обсяги) центральних і місцевих органів виконавчої влади у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки для їх включення до проекту Державного бюджету України на відповідний рік;
- здійснює контроль за станом мобілізаційної готовності національної економіки України та підприємств, установ і організацій, яким встановлені мобілізаційні завдання (замовлення);
- зводить баланс та проводить економічний аналіз основних показників розвитку національної економіки на особливий період;
- подає в установленому порядку пропозиції до проектів державних програм економічного і соціального розвитку України з метою урахування мобілізаційних потреб держави;
- координує роботу з утворення та підготовки спеціальних формувань, призначених для передачі до Збройних Сил України та інших військових формувань під час проведення мобілізації;
- здійснює контроль за виконанням довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки національної економіки;
- організовує бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечує надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- бере участь в узагальненні практики застосування актів законодавства з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, розробляє та подає в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення такого законодавства.

(Закон доповнено статтею 13-1 згідно із Законом N 5463-VI від 16.10.2012)

Стаття 14. Повноваження Міністерства оборони України

1. Міністерство оборони України:

- організовує планування, методологічне, методичне, наукове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення заходів мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України;
- організовує в мирний час накопичення в непорушному запасі та мобілізаційному резерві Збройних Сил України озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів, продовольства, речового та іншого майна, забезпечує створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення і створення резерву військово-навчених ресурсів на період мобілізації та на воєнний час;
- забезпечує проведення мобілізації та демобілізації у Збройних Силах України і бере участь у забезпеченні мобілізації та демобілізації в інших військових формуваннях;
- забезпечує формування військово-технічної політики та пропозицій щодо мобілізаційних завдань (замовлень) на створення, виробництво та ремонт озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів;
- здійснює контроль за станом мобілізаційної готовності у Збройних Силах України та за підготовкою підприємств, установ і організацій до виконання мобілізаційних завдань (замовлень) для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань;
- бере участь у розробленні проектів законів та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;
- укладає в установленому порядку договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ним до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), і підприємствами, які здійснюють поставку військової продукції;
- подає до Кабінету Міністрів України проект мобілізаційного плану Збройних Сил України, інших військових формувань;
- подає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо потреб Збройних Сил України на особливий період, інших військових формувань, які включені до схеми мобілізаційного розгортання, виходячи з економічних можливостей держави;
- бере участь у плануванні мобілізаційної підготовки у відповідних центральних органах виконавчої влади (за сферою їх управління чи галуззю національної економіки).

2. Міністерство оборони України через Генеральний штаб Збройних Сил України:

- розробляє схему мобілізаційного розгортання Збройних Сил України та спеціальних формувань, призначених для передачі під час мобілізації до Збройних Сил України, а також організовує розроблення схеми мобілізаційного розгортання інших військових формувань та спеціальних формувань, призначених для передачі до інших військових формувань під час мобілізації;
- розробляє проект мобілізаційного плану Збройних Сил України, інших військових формувань;

- планує і здійснює методологічне, методичне та наукове забезпечення мобілізаційної підготовки Збройних Сил України, інших військових формувань;
- планує в мирний час накопичення в непорушному запасі та мобілізаційному резерві Збройних Сил України озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів, продовольства, речового та іншого майна і створення резерву військово-навчених людських ресурсів на період мобілізації та на воєнний час;
- визначає потреби Збройних Сил України на особливий період, узагальнює потреби інших військових формувань, які включені до схеми мобілізаційного розгортання, виходячи з економічних можливостей держави;
- бере участь у формуванні військово-технічної політики;
- готує пропозиції щодо мобілізаційних завдань (замовлень) на створення, виробництво та ремонт озброєння, військової техніки, інших матеріально-технічних засобів;
- разом з центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування забезпечує функціонування системи військового обліку громадян;
- розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;
- планує і здійснює заходи щодо мобілізації та демобілізації у Збройних Силах України; бере участь у проведенні мобілізації та демобілізації в інших військових формуваннях;
- розробляє штати і таблиці до штатів оснащення матеріально-технічними засобами спеціальних формувань, призначених для передачі під час мобілізації до Збройних Сил України; бере участь у розробленні штатів і таблиців до штатів щодо оснащення матеріально-технічними засобами спеціальних формувань, призначених для передачі до інших військових формувань під час мобілізації;
- бере участь в укладанні в установленому порядку договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ним до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), і підприємствами, які здійснюють поставку військової продукції;
- планує і організовує підготовку та перепідготовку військовозобов'язаних.

Стаття 15. Повноваження інших центральних органів виконавчої влади та інших державних органів

Центральні органи виконавчої влади та інші державні органи:

- розробляють мобілізаційні плани, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки у відповідних сферах управління та галузях національної економіки;
- здійснюють методологічне, методичне і наукове забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації у відповідній сфері управління та галузі національної економіки;
- планують, організовують і контролюють мобілізаційну підготовку у відповідній сфері управління, галузі національної економіки та здійснюють заходи щодо переведення її на функціонування в умовах особливого періоду;
- забезпечують державне регулювання мобілізаційної підготовки у відповідній сфері управління та галузі національної економіки, керують мобілізаційною підготовкою під-

- приємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- визначають у відповідній сфері управління, галузі національної економіки можливості щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду; (Абзац шостий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)
 - визначають потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;
 - утворюють мобілізаційні підрозділи;
 - здійснюють заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки у відповідній сфері управління та галузі національної економіки;
 - доводять (встановлюють) мобілізаційні завдання (замовлення) до підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень); (Абзац десятий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2433-VI від 06.07.2010)
 - укладають договори (контракти) про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) з підприємствами, установами і організаціями, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
 - забезпечують виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень) відповідно до укладених договорів (контрактів);
 - вносять у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;
 - у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам, організаціям у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
 - організують під час мобілізації здійснення комплексу заходів щодо переведення підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, на роботу в умовах особливого періоду;
 - надають центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, пропозиції щодо бронювання у відповідних сферах управління військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час; організують їх бронювання; забезпечують надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; (Абзац шістнадцятий статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5463-VI від 16.10.2012)
 - забезпечують разом з Міністерством оборони України функціонування системи військового обліку громадян України;
 - організують підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;

- організують створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- організують створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;
- розробляють в установленому порядку програми створення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;
- здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери їх управління або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- розробляють і в межах наданих повноважень затверджують, подають в установленому порядку на затвердження нормативно-правові акти з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації у відповідній сфері управління, галузі національної економіки; *(Абзац двадцять третій статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5463-VI від 16.10.2012)*
- формують проекти основних показників мобілізаційних планів у відповідній сфері управління, галузі національної економіки;
- забезпечують виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності відповідних сфер управління, галузей національної економіки та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- взаємодіють з центральними і місцевими органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації і одержують від них в установленому законодавством порядку інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- надають інформацію Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань, що належать до їх компетенції, про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених ними для підприємств, установ і організацій, які знаходяться на їх території.

Стаття 16. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим

Рада міністрів Автономної Республіки Крим:

- формує проект основних показників мобілізаційного плану Автономної Республіки Крим;
- розробляє мобілізаційний план, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки Автономної Республіки Крим;
- здійснює методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації органів влади Автономної Республіки Крим;
- керує мобілізаційною підготовкою органів влади Автономної Республіки Крим;

- планує, організовує і контролює мобілізаційну підготовку в Автономній Республіці Крим, переведення галузей економіки республіки на функціонування в умовах особливого періоду;
- визначає можливості економіки Автономної Республіки Крим щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду; *(Абзац сьомий статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- визначає потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;
- утворює мобілізаційні підрозділи;
- здійснює заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційного плану, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;
- доводить (встановлює) мобілізаційні завдання (замовлення) до інших органів влади Автономної Республіки Крим;
- забезпечує виконання підприємствами, установами і організаціями мобілізаційних завдань (замовлень) відповідно до укладених договорів (контрактів);
- вносить у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;
- забезпечує разом з Міністерством оборони України функціонування системи військового обліку громадян України; організовує бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечує надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- забезпечує надання військовим комісаріатам відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій згідно із законодавством;
- організовує підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;
- організовує створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей;
- організовує створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;
- здійснює контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів;
- подає центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності Автономної Республіки Крим та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- одержує від центральних органів виконавчої влади необхідну інформацію з питань, що належать до їх компетенції, про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, що знаходяться на території Автономної Республіки Крим, з метою планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час;
- організовує під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення та прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, ви-

значеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, техніки на збірні пункти та у військові частини, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту відповідно до мобілізаційного плану; *(Абзац двадцять другий статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*

- забезпечує виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 17. Місцеві органи виконавчої влади

Місцеві органи виконавчої влади:

- беруть участь у формуванні проектів основних показників мобілізаційного плану;
- розробляють мобілізаційні плани, довготермінові та річні програми мобілізаційної підготовки у відповідних регіонах;
- здійснюють методичне забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- планують, організують і контролюють мобілізаційну підготовку на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць та переведення їх економіки на функціонування в умовах особливого періоду;
- керують мобілізаційною підготовкою на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, контролюють стан мобілізаційної готовності підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- визначають можливості адміністративно-територіальних одиниць щодо задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, національної економіки та забезпечення життєдіяльності населення в умовах особливого періоду; *(Абзац сьомий статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- визначають потреби (обсяги) у фінансуванні заходів з мобілізаційної підготовки;
- утворюють мобілізаційні підрозділи;
- здійснюють заходи щодо забезпечення виконання мобілізаційних планів, довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;
- доводять (встановлюють) мобілізаційні завдання (замовлення) до органів місцевого самоврядування, а в разі потреби також до місцевих органів виконавчої влади нижчого рівня з передачею їм необхідних фінансових ресурсів; *(Абзац одинадцятий статті 17 в редакції Закону N 2433-VI від 06.07.2010)*
- доводять розпорядження про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) до підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), та укладають з ними договори (контракти);
- забезпечують виконання підприємствами, установами і організаціями, які знаходяться на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, мобілізаційних завдань (замовлень);

- вносять у межах своїх повноважень до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо формування довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки;
- у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам і організаціям у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- організують під час мобілізації здійснення комплексу заходів щодо переведення підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), на роботу в умовах особливого періоду;
- забезпечують разом з військовими комісаріатами функціонування системи військового обліку громадян України, організують бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, забезпечують надання звітності з питань бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- забезпечують надання військовим комісаріатам відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій згідно із законодавством;
- сприяють військовим комісаріатам у їх роботі в мирний час та під час мобілізації;
- організують підвищення кваліфікації працівників мобілізаційних підрозділів та працівників з питань мобілізаційної роботи;
- організують створення, розвиток, утримання, передачу, ліквідацію та реалізацію мобілізаційних потужностей на підприємствах, в установах і організаціях, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- організують створення, формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;
- здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і організаціях, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- організують під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення і прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, техніки на збірні пункти та у військові частини, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів; *(Абзац двадцять четвертий статті 17 із змінами, внесені згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
- забезпечують виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки і мобілізації;
- подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, щорічну доповідь про стан мобілізаційної готовності на території області, міст Києва і Севастополя та про хід виконання довготермінових і річних програм мобілізаційної підготовки в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

- одержують від центральних органів виконавчої влади необхідну інформацію з питань, що належать до їх компетенції, а також про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, що знаходяться на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, з метою планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час.

(Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2433-VI від 06.07.2010)

Стаття 18. Органи місцевого самоврядування

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад:

- планують, організують і забезпечують мобілізаційну підготовку та мобілізацію на території відповідних населених пунктів;
- беруть участь у формуванні проектів основних показників мобілізаційного плану;
- розробляють мобілізаційні плани, довготермінові і річні програми мобілізаційної підготовки;
- забезпечують на території відповідних населених пунктів виконання мобілізаційних завдань (замовлень) підприємствами, установами і організаціями, які залучаються ними до виконання цих завдань (замовлень); *(Абзац п'ятий статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2433-VI від 06.07.2010)*
- здійснюють під час оголошення мобілізації заходи щодо переведення підприємств, установ і організацій, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, на роботу в умовах особливого періоду;
- доводять розпорядження про виконання мобілізаційних завдань (замовлень) до підприємств, установ і організацій, які знаходяться на території відповідних населених пунктів і залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), та укладають з ними договори (контракти); *(Абзац сьомий статті 18 в редакції Закону N 2433-VI від 06.07.2010)*
- керують та здійснюють контроль за мобілізаційною підготовкою підприємств, установ і організацій, які залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень); *(Абзац восьмий статті 18 в редакції Закону N 2433-VI від 06.07.2010)*
- здійснюють контроль за створенням, зберіганням та обслуговуванням мобілізаційного резерву матеріально-технічних і сировинних ресурсів на підприємствах, в установах і організаціях, що перебувають у комунальній власності або залучаються ними до виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
- у разі ліквідації (реорганізації) підприємств, установ і організацій, що перебувають у комунальній власності і яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення) або які залучаються до їх виконання, здійснюють заходи щодо передачі таких завдань (замовлень) іншим підприємствам, установам і організаціям, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- організують під час мобілізації в установленому порядку своєчасне оповіщення та прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, техніки на збірні пункти та у військові частини, виділення будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і надання послуг Збройним Силам України, іншим

військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту відповідно до мобілізаційних планів; (Абзац одинадцятий статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)

- забезпечують на території відповідних населених пунктів ведення військового обліку військовозобов'язаних і призовників, бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час і надання звітності щодо бронювання військовозобов'язаних у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- забезпечують надання військовим комісаріатам відомостей про реєстрацію, банкрутство (ліквідацію) підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, згідно із законодавством;
- сприяють військовим комісаріатам у їх роботі в мирний час та під час мобілізації;
- одержують від місцевих органів виконавчої влади необхідну інформацію про характер мобілізаційних завдань (замовлень), встановлених підприємствам, установам і організаціям, які знаходяться на території відповідних населених пунктів, з метою планування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів під час мобілізації та у воєнний час;
- вирішують разом з місцевими органами виконавчої влади питання щодо виконання мобілізаційних завдань (замовлень) підприємствами, установами і організаціями, що перебувають у комунальній власності або залучаються ними до виконання цих завдань (замовлень), у разі втрати зв'язку із зазначеними підприємствами, установами і організаціями під час мобілізації та у воєнний час;
- забезпечують на території відповідних населених пунктів виконання законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації.

Стаття 19. Судові органи

Організаційне забезпечення мобілізаційної підготовки Конституційного Суду України, Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів здійснює Кабінет Міністрів України, інших судів загальної юрисдикції – Державна судова адміністрація України.

Стаття 20. Органи прокуратури України

Генеральна прокуратура України забезпечує мобілізаційну підготовку органів прокуратури України для функціонування в особливий період.

РОЗДІЛ IV. ОБОВ'ЯЗКИ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ГРОМАДЯН ЩОДО МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Стаття 21. Обов'язки підприємств, установ і організацій щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Підприємства, установи і організації зобов'язані:
 - планувати і здійснювати заходи щодо розробки мобілізаційних планів та підготовки до виконання покладених на них мобілізаційних завдань (замовлень) і забезпечувати по-

- ставку продукції згідно з укладеними договорами (контрактами) та надавати звіти з цих питань відповідним органам виконавчої влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування, які є замовниками мобілізаційних завдань (замовлень);
- у разі їх ліквідації (реорганізації) своєчасно сповіщати про це відповідні органи державної влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, з якими укладено договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень);
 - здійснювати під час мобілізації заходи щодо переведення виробництва (діяльності) на функціонування в умовах особливого періоду;
 - утримувати в належному стані техніку, будівлі, споруди та об'єкти інфраструктури, що належать для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту або призначені для спільного з ними використання у воєнний час; *(Абзац п'ятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
 - сприяти військовим комісаріатам у їх роботі в мирний час та під час мобілізації;
 - забезпечувати своєчасне прибуття працівників, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, на збірні пункти та до військових частин; *(Абзац сьомий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
 - забезпечувати в разі мобілізації доставку техніки на збірні пункти та у військові частини згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями);
 - здійснювати заходи щодо підготовки до розгортання спеціальних формувань, призначених для передачі в разі мобілізації до Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту, розгортання та передачі їх в особливий період згідно з мобілізаційними планами; *(Абзац дев'ятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
 - надавати під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні та інші матеріально-технічні засоби Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту згідно з мобілізаційними планами з наступним відшкодуванням їх вартості в порядку, встановленому законом; *(Абзац десятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
 - створювати та утримувати мобілізаційні потужності, створювати і зберігати мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями);
 - забезпечувати формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;
 - вести облік військовозобов'язаних, резервістів і призовників із числа працюючих, здійснювати заходи щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час і надавати звітність із цих питань відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування в установленому порядку; *(Абзац тринадцятий частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2926-VI від 13.01.2011, N 1127-VII від 17.03.2014)*

- надавати відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування інформацію, необхідну для планування і здійснення мобілізаційних заходів;
 - утворювати мобілізаційні підрозділи та призначати працівників з питань мобілізаційної роботи;
 - сприяти своїм працівникам, які є резервістами, у виконанні ними обов'язків служби у військовому резерві та своєчасному їх направленню до органів військового управління, військових частин; *(Частина першу статті 21 доповнено абзацом шістнадцятим згідно із Законом N 1127-VII від 17.03.2014)*
 - у разі реєстрації (перереєстрації), переобладнання чи зняття з обліку транспортних засобів, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період, подавати до відповідних органів та підрозділів, що згідно із Законом України «Про дорожній рух» здійснюють державну реєстрацію та облік транспортних засобів, документи з відміткою районного (міського) військового комісаріату про постановку їх на військовий облік (зняття з військового обліку). *(Частина першу статті 21 доповнено абзацом сімнадцятим згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014)*
2. Підприємства, установи і організації, які є виконавцями мобілізаційних завдань (замовлень) з виробництва продукції, укладають договори (контракти) з підприємствами, установами і організаціями – виробниками (співвиконавцями) комплектуючих виробів, поставальниками матеріально-технічних засобів, сировини.
 3. Підприємства, установи і організації не можуть відмовлятися від укладання договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень), якщо їх можливості з урахуванням мобілізаційного розгортання та переданих їм матеріально-фінансових ресурсів дають змогу виконати ці мобілізаційні завдання (замовлення).

Стаття 22. Обов'язки громадян щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації

1. Громадяни зобов'язані:
 - з'являтися за викликом до військових комісаріатів (військовозобов'язані Служби безпеки України – за викликом Центрального управління або регіонального органу Служби безпеки України) для постановки на військовий облік та визначення призначення на военний час; *(Абзац другий частини першої статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2926-VI від 13.01.2011)*
 - надавати в установленому порядку під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні засоби та інше майно, власниками яких вони є, Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, Оперативно-рятувальній службі цивільного захисту з наступним відшкодуванням державою їх вартості в порядку, встановленому законом. *(Абзац третій частини першої статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*
2. Громадяни, які перебувають у запасі і не призвані на військову службу або не залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час мобілізації, можуть бути відповідно до закону залучені до виконання робіт, які мають оборонний характер. *(Абзац перший частини другої статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)*

Громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність, виконують мобілізаційні завдання (замовлення) згідно з укладеними договорами (контрактами).

3. Під час мобілізації та переведення Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту на штати воєнного часу громадяни (крім тих, які проходять службу у військовому резерві) зобов'язані з'явитися до військових частин або на збірні пункти військових комісаріатів у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних розпорядженнях, повістках або розпорядженнях військових комісарів (військовозобов'язані Служби безпеки України – керівників органів, де вони перебувають на військовому обліку, військовозобов'язані Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – керівників відповідних органів управління центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту). Резервісти зобов'язані з'явитися до військових частин у строки, визначені командирами військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві.

(Частина третя статті 22 в редакції Законів N 2926-VI від 13.01.2011, N 5404-VI від 02.10.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1127-VII від 17.03.2014)

4. Громадяни, які перебувають у запасі, завчасно приписуються до військових частин для проходження військової служби у воєнний час або до інших підрозділів чи формувань для виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу.

(Частина четверта статті 22 в редакції Закону N 5404-VI від 02.10.2012)

5. Призов громадян на військову службу (крім тих, що проходять службу у військовому резерві) під час мобілізації або залучення їх до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, здійснюють місцеві органи виконавчої влади через військові комісаріати (військовозобов'язаних Служби безпеки України – Центральне управління або регіональні органи Служби безпеки України, військовозобов'язаних Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – відповідні органи управління центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту). Резервістів на військову службу під час оголошення мобілізації призивають командири військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві.

Військовозобов'язані та резервісти, які перебувають на зборах, у разі оголошення мобілізації продовжують перебувати на зборах. За необхідності зазначені особи призиваються на військову службу командирами відповідних військових частин за розпорядженням Генерального штабу Збройних Сил України. *(Частина п'яту статті 22 доповнено абзацом другим згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014)*

Особливості проходження медичного обстеження військовозобов'язаними та резервістами під час мобілізації, на особливий період визначаються Міністерством оборони України спільно з Міністерством охорони здоров'я України. *(Частина п'яту статті 22 доповнено абзацом третім згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014)*

(Частина п'ята статті 22 в редакції Законів N 2926-VI від 13.01.2011, N 5404-VI від 02.10.2012)

6. Громадянам, які перебувають на військовому обліку, з моменту оголошення мобілізації забороняється зміна місця проживання без дозволу посадової особи, визначеної у частині третій цієї статті.

(Частина шоста статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)

Стаття 23. Відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації

Не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані:

- заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- визнані відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до шести місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);
- чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років (такі чоловіки можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди тільки за місцем проживання); *(Абзац четвертий частини першої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1614-VII від 25.07.2014)*
- жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання); *(Абзац п'ятий частини першої статті 23 в редакції Закону N 1614-VII від 25.07.2014)*
- жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є інвалідом I чи II групи, до досягнення нею 23 років; *(Частину першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 1614-VII від 25.07.2014)*
- усиновителі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, на утриманні яких перебувають діти-сироти або діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання); *(Частину першу статті 23 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 1614-VII від 25.07.2014)*
- зайняті постійним доглядом за особами, що його потребують, відповідно до законодавства України, в разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;
- народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- інші військовозобов'язані або окремі категорії громадян у передбачених законами випадках.

Призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період не підлягають також студенти та аспіранти, які навчаються на денній формі навчання.

(Статтю 23 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1575-VII від 03.07.2014)

РОЗДІЛ V. БРОНЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЗОВОБ'ЯЗАНИХ НА ПЕРІОД МОБІЛІЗАЦІЇ ТА НА ВОЄННИЙ ЧАС**Стаття 24. Мета бронювання військовозобов'язаних**

Бронювання військовозобов'язаних, які перебувають у запасі, здійснюється в мирний та у воєнний час з метою забезпечення функціонування органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій в особливий період.

Стаття 25. Організація і порядок бронювання військовозобов'язаних

1. Бронюванню підлягають військовозобов'язані, які працюють в органах державної влади, інших державних органах, органах місцевого самоврядування та на підприємствах, в установах і організаціях, яким встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), у разі, якщо це необхідно для забезпечення функціонування зазначених органів та виконання мобілізаційних завдань (замовлень). Такі військовозобов'язані не підлягають прийняттю на службу у військовому резерві.

(Частина перша статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1127-VII від 17.03.2014)

2. Організація, порядок, обсяги та переліки посад і професій військовозобов'язаних, які підлягають бронюванню на період мобілізації та на воєнний час, визначаються цим Законом, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.

**РОЗДІЛ VI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
ПРО МОБІЛІЗАЦІЙНУ ПІДГОТОВКУ ТА МОБІЛІЗАЦІЮ**

Стаття 26. Відповідальність за організацію мобілізаційної підготовки та стан мобілізаційної готовності

1. Відповідальність за організацію мобілізаційної підготовки та стан мобілізаційної готовності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та підприємств, установ і організацій покладається на відповідних керівників.

(Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5404-VI від 02.10.2012)

2. Посадові особи, винні в порушенні законів України та інших нормативно-правових актів з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації, а також громадяни за невиконання своїх обов'язків щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації несуть відповідальність згідно із законом.

РОЗДІЛ VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом: подати до Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що випливають із цього Закону; привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити підготовку і видання нормативно-правових актів, що випливають із цього Закону; забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.
3. До набрання чинності законом, що визначатиме порядок відшкодування вартості майна, яке було примусово відчужено у власника під час мобілізації, таке відшкодування здійснюється у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 189/2014 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 1 березня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України»

Відповідно до статей 107 та 112 Конституції України постановляю:

1. Увести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 1 березня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України» (додається).
2. Контроль за виконанням рішення Ради національної безпеки і оборони України, введеного в дію цим Указом, покласти на Секретаря Ради національної безпеки і оборони України.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України
Олександр ТУРЧИНОВ
2 березня 2014 року

РАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ РІШЕННЯ від 1 березня 2014 року Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України

Виходячи з необхідності захисту прав та інтересів громадян України, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів України, недопущення втручання в її внутрішні справи, з огляду на порушення російською стороною положень Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року, Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31 травня 1997 року та Угоди між Україною і Російською Федерацією про статус та умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 28 травня 1997 року, а також зважаючи на рішення Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації щодо використання збройних сил Російської Федерації на території України, Рада національної безпеки і оборони України вирішила:

1. Начальнику Генерального штабу – Головнокомандувачу Збройних Сил України, керівникам інших військових формувань невідкладно привести Збройні Сили України та відповідні військові формування у бойову готовність ПОВНА згідно з уточненими планами приведення військ (сил) у бойову готовність.
2. Таємно.

3. Міністерству оборони України організувати і провести навчальні збори з військовозобов'язаними в необхідних обсягах у час і строки, визначені Генеральним штабом Збройних Сил України.
4. Кабінету Міністрів України невідкладно виділити необхідні фінансові, матеріально-технічні та інші ресурси для належного забезпечення безпеки, прав та інтересів громадян України, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державних кордонів України.
5. Міністерству закордонних справ України невідкладно звернутися до зовнішньополітичних відомств окремих держав – підписантів Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року (Сполучених Штатів Америки, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії), із закликом забезпечити безпеку України та провести відповідні консультації офіційних осіб в місті Києві.
6. Міністерству внутрішніх справ України забезпечити посилену охорону об'єктів енергетики та критичної інфраструктури.
7. Утворити відповідно до статті 14 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» Оперативний штаб з питань реагування на ситуацію в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (далі – Оперативний штаб) на чолі з Секретарем Ради національної безпеки і оборони України, із включенням до складу Оперативного штабу представників Кабінету Міністрів України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, інших центральних органів виконавчої влади, Служби безпеки України, Генерального штабу Збройних Сил України, а також Генеральної прокуратури України (за згодою), Ради міністрів Автономної Республіки Крим та Севастопольської міської державної адміністрації.
Оперативному штабу забезпечувати:
 - моніторинг та аналіз інформації щодо розвитку ситуації в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі; напрацювання пропозицій щодо запобігання виникненню загроз національній безпеці України, їх нейтралізації та подання таких пропозицій Раді національної безпеки і оборони України.
 - покласти інформаційне та організаційне забезпечення діяльності Оперативного штабу на Апарат Ради національної безпеки і оборони України.

Голова Ради національної безпеки і оборони України Олександр ТУРЧИНОВ
Секретар Ради національної безпеки і оборони України Андрій ПАРУБІЙ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ Про часткову мобілізацію

(Указ затверджено Законом № 1126-VII від 17.03.2014, ВВР, 2014, № 15, ст. 328)

Суспільно-політична ситуація на Кримському півострові загострилася, мають місце неприхована агресія, захоплення російською стороною частини території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Незаконно створеними збройними формуваннями проросійського спрямування за підтримки військових підрозділів збройних сил Російської Федерації захоплюються та блокуються будівлі органів державної влади, органів влади в Автономній Республіці Крим, аеропорти, суходільні та морські транспортні комунікації, органи військового управління, військові частини та установи Збройних Сил України, що дислоковані на Кримському півострові.

У зв'язку з різким ускладненням внутрішньополітичної обстановки, втручанням Російської Федерації у внутрішні справи України, зростанням соціальної напруги в Автономній Республіці Крим і місті Севастополь та відповідно до пунктів 1, 17, 20 частини першої статті 106, статті 112 Конституції України постановляю:

1. Оголосити та провести часткову мобілізацію (далі – мобілізація).
2. Мобілізацію провести на території Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей, міста Києва.

Мобілізацію на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя здійснити з числа громадян, які в добровільному порядку висловили бажання бути призваними на військову службу, у тому числі шляхом прибуття до військових комісаріатів, військових частин.

3. Мобілізація проводиться протягом 45 діб із дня набрання чинності цим Указом.
4. Голові Служби безпеки України, начальнику Управління державної охорони України, Голові Служби зовнішньої розвідки України, вищому командуванню Національної гвардії України, керівникам центральних органів виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні військові формування України, Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту, перевести підпорядковані військові формування України, Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту на організації та штати воєнного часу.
5. Призов військовозобов'язаних, у тому числі резервістів, та поставку транспортних засобів для забезпечення потреб Збройних Сил України, Національної гвардії України здійснити в обсягах, визначених мобілізаційними планами з урахуванням резерву.
6. Місцевим органам виконавчої влади за участю органів місцевого самоврядування організувати та забезпечити в установленому порядку:
 - 1) своєчасне оповіщення і прибуття громадян, які призиваються на військову службу, прибуття техніки на збірні пункти та у військові частини;
 - 2) виділення тимчасово будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів, надання послуг Збройними Силами України, Націо-

нальній гвардії України, іншим військовим формуванням України відповідно до мобілізаційних планів.

7. Кабінету Міністрів України забезпечити фінансування та вжити в межах повноважень інших заходів, пов'язаних з оголошенням та проведенням часткової мобілізації.
8. Цей Указ набирає чинності після його затвердження Верховною Радою України.

Виконуючий обов'язки Президента України,
Голова Верховної Ради України

О.ТУРЧИНОВ

м. Київ, 17 березня 2014 року № 303/2014

ЗАКОН УКРАЇНИ**Про затвердження Указу Президента України
«Про часткову мобілізацію»**

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 15, ст. 328)

Відповідно до пункту 31 частини першої статті 85 Конституції України Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити Указ Президента України від 17 березня 2014 року № 303 «Про часткову мобілізацію».
2. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Виконуючий обов'язки Президента України,
Голова Верховної Ради України
О.ТУРЧИНОВ
м. Київ, 17 березня 2014 року № 1126-VII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення проведення мобілізації

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 20-21, ст. 746)

Верховна Рада України постановляє:

І. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. Частину другу статті 6 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 16, ст. 255) викласти в такій редакції:

«2. Порядок виконання військово-транспортного обов'язку визначається Кабінетом Міністрів України.

Порядок відшкодування державою вартості майна чи збитків, яких зазнають центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, а також громадяни внаслідок примусового вилучення чи відчуження транспортних засобів в особливий період, визначається законом».

2. У Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324; 2011 р., № 31, ст. 303, № 45, ст. 487; із змінами, внесеними Законом України від 17 березня 2014 року № 1127-VII):

1) у статті 2:

частину четверту після абзацу другого доповнити новим абзацом такого змісту:

«військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період».

У зв'язку з цим абзаци третій – шостий вважати відповідно абзацами четвертим – сьомим;

2) частину першу статті 17 після слів «для здобуття освіти» доповнити словами «проходження служби у військовому резерві»;

3) частину першу статті 18 після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту: «які виконали обов'язки служби у військовому резерві протягом строку першого контракту».

У зв'язку з цим абзаци четвертий – сьомий вважати відповідно абзацами п'ятим – восьмим;

4) у частині першій статті 24:

- пункт 1 доповнити словами «громадян, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період»;

- пункт 2 доповнити словами «у тому числі військовозобов'язаних, які проходять збори, та резервістів під час мобілізації»;

5) у статті 28:

- частини другу, третю та п'яту викласти в такій редакції:

«2. Військовозобов'язані, які перебувають у запасі та мають військові звання рядового, сержантського і старшинського складу, поділяються на розряди за віком:

1) перший розряд – до 35 років;

2) другий розряд – до 50 років.

3. Особи офіцерського складу, які перебувають у запасі, поділяються на розряди за віком:
 - 1) перший розряд:
 - молодший офіцерський склад – до 45 років;
 - старший офіцерський склад:
 - майор (капітан 3 рангу), підполковник (капітан 2 рангу) – до 50 років;
 - полковник (капітан 1 рангу) – до 55 років;
 - вищий офіцерський склад – до 60 років;
 - 2) другий розряд:
 - молодший офіцерський склад – до 55 років;
 - старший офіцерський склад:
 - майор (капітан 3 рангу), підполковник (капітан 2 рангу) – до 55 років;
 - полковник (капітан 1 рангу) – до 60 років;
 - вищий офіцерський склад – до 65 років»;

«5. Військовозобов'язані-жінки, незалежно від присвоєних їм військових звань, зараховуються до запасу другого розряду. Граничний вік перебування їх у запасі встановлюється 50 років»;

 - б) у статті 39:
 - включити частину другу такого змісту:

«2. За громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи (посада), середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності»;
 - доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. За громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, не припиняється державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців».
 3. У Законі України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 399; 2005 р., №№ 17-19, ст. 267; 2006 р., № 30, ст. 258, № 37, ст. 318; 2009 р., № 24, ст. 296; 2012 р., № 12-13, ст. 82):
 - 1) статтю 2 після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

«Пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту, на службу до органів внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів та підрозділів цивільного захисту, податкової міліції та Державної кримінально-виконавчої служби України виплата пенсій на час такої служби не припиняється. Після звільнення із служби цих осіб виплата їм пенсій здійснюється з урахуванням додаткової вислуги років на день їх демобілізації. Якщо новий розмір пенсії у цих осіб буде нижчим за розмір, який вони

отримували в мирний час, виплата їм пенсії здійснюється у розмірі, який вони отримували на день призову на службу у зв'язку з мобілізацією».

У зв'язку з цим частину третю вважати частиною четвертою;

2) статтю 12 доповнити частиною другою такого змісту:

«Зберігається право на пенсію за вислугу років для осіб, які були звільнені зі служби до набрання чинності Законом України від 8 липня 2011 року № 3668-VI «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» та мають вислугу 20 років, у разі призову їх на службу у зв'язку з мобілізацією та подальшою демобілізацією».

4. У Законі України «Про державну таємницю» (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 49, ст. 428; 2010 р., № 46, ст. 537; 2011 р., № 33, ст. 329):

1) статтю 20 доповнити частиною одинадцятою такого змісту:

«У разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці України, оголошенні рішення про проведення мобілізації та (або) введення правового режиму воєнного стану надання спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, органам військового управління, військовим частинам, установам і організаціям Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, що відмобілізуються, доукомплектовуються, заново формуються, здійснюється у десятиденний термін»;

2) частину третю статті 21 викласти в такій редакції:

«До складу РСО входять підрозділи режиму, криптографічного, технічного захисту інформації, секретного діловодства та інші підрозділи, що безпосередньо забезпечують охорону державної таємниці, залежно від специфіки діяльності державного органу, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації»;

3) у статті 24:

• частину першу викласти в такій редакції:

«Перевірка громадян у зв'язку з їх допуском до державної таємниці здійснюється органами Служби безпеки України у строк до одного місяця у порядку, встановленому цим Законом із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність»;

• доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«У разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці України, оголошенні рішення про проведення мобілізації та (або) введення правового режиму воєнного стану допуск до державної таємниці громадянам України, які призиваються на військову службу, а також військовослужбовцям та працівникам Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, які перемищуються на посади, зайняття яких передбачає наявність допуску до державної таємниці, надається у десятиденний термін. Порядок проведення перевірки громадян у зв'язку з їх допуском до державної таємниці визначається Кабінетом Міністрів України».

5. У Кодексі законів про працю України (Відомості Верховної Ради України, 1971 р., додаток до № 50, ст. 375):

1) статтю 49-2 після частини третьої доповнити новою частиною такого змісту:

«Вимоги частин першої – третьої цієї статті не застосовуються до працівників, які вивільняються у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, пов'язаних з виконанням заходів під час мобілізації, на особливий період».

У зв'язку з цим частину четверту вважати частиною п'ятою;

2) статтю 119 доповнити частиною третьою такого змісту:

«Працівникам, які призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, гарантується збереження місця роботи, посади і середнього заробітку».

6. Пункт 2 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 15, ст. 190 із наступними змінами) доповнити абзацом сьомим такого змісту:

«Військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, виплата одноразової грошової допомоги, передбаченої цим пунктом, здійснюється за період такої служби з дня їхнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої військової служби, на якій вони перебували у мирний час, за винятком тих осіб, які при звільненні з військової служби у мирний час не набули права на отримання такої грошової допомоги. Зазначена допомога виплачується на день демобілізації таких військовослужбовців. Умови та порядок виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, визначаються Кабінетом Міністрів України».

7. Пункт 1 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 19 вересня 2013 року № 589-VII після слова «крім» доповнити словами та цифрами «частини восьмої статті 26, яка набирає чинності з 25 березня 2014 року та».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
2. Кабінету Міністрів України протягом місяця з дня набрання чинності цим Законом:
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України

О.ТУРЧИНОВ

м. Київ, 27 березня 2014 року № 1169-VII

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 447/2014

Про заходи щодо підвищення обороноздатності держави

Ураховуючи даліше загострення суспільно-політичної ситуації на сході та півдні України, факти неприхованої агресії, активізації дій незаконно створених збройних формувань проросійського спрямування, захоплення та блокування будівель органів державної влади, органів військового управління, військових частин, транспортних комунікацій у Донецькій і Луганській областях, що становить загрозу посягання на територіальну цілісність, втручання у внутрішні справи України з боку Російської Федерації, та з метою підтримання Збройних Сил України, інших військових формувань у боєздатному стані, нарощування їх здатності давати адекватну відповідь реальним і потенційним загрозам України та відповідно до пунктів 1 і 17 частини першої статті 106, статті 112 Конституції України постановляю:

1. Провести відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» у 2014 році в установленому порядку:
 - 1) призов на строкову військову службу до Збройних Сил України та інших військових формувань України придатних за станом здоров'я до військової служби в мирний час громадян України чоловічої статі, яким до дня відправлення у військові частини виповнилося 18 років, та старших осіб, які не досягли 25-річного віку і не мають права на звільнення або відстрочку від призову на строкову військову службу;
 - 2) призов на військову службу за призовом осіб офіцерського складу громадян України, які здобули вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем не нижче бакалавра, пройшли повний курс військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу і яким присвоєно відповідне військове звання офіцера запасу.
2. Внести до Указу Президента України від 14 жовтня 2013 року № 562 «Про строки проведення чергових призовів, чергові призови громадян України на строкову військову службу до внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України та звільнення в запас військовослужбовців у 2014 році» такі зміни:
 - 1) у назві Указу слова «до внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України» виключити;
 - 2) у статті 1:
 - а) частину першу визнати такою, що втратила чинність;
 - б) у частині другій:
 - в абзаці першому слова «до внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України» замінити словами «до Збройних Сил України та інших військових формувань України»;
 - у пункті 1 слова «квітні – травні» замінити словами «травні - липні»;
 - 3) у пункті 1 статті 2 слова «квітень – травень» замінити словами «травень – липень»;
 - 4) статті 3 і 4 викласти в такій редакції:

«3. Кабінету Міністрів України визначити чисельність громадян України, які підлягають призову на строкову військову службу, та обсяги видатків для проведення чергових призовів.
4. Кабінету Міністрів України, обласним, Київській міській державним адміністраціям забезпечити виконання заходів, пов'язаних із підготовкою та проведенням чергових призовів громадян України на строкову військову службу»;

- 5) абзац третій пункту 1, абзаци другий і третій пункту 2 статті 5 доповнити словами «але не раніше оголошення в установленому порядку демобілізації»;
- б) статтю 6 викласти в такій редакції:

«б. Міністерству інфраструктури України забезпечити за заявками військового командування, Державної спеціальної служби транспорту перевезення осіб, зазначених у статтях 1 і 5 цього Указу, з додержанням вимог безпеки та проведення розрахунків за ці перевезення згідно з діючими тарифами».
3. Міністрові оборони України, іншим керівникам центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями:
 - 1) забезпечити здійснення призову на військову службу громадян України, зазначених у статті 1 цього Указу;
 - 2) забезпечити активізацію роботи щодо комплектування військових частин територіальної оборони, зокрема шляхом прийняття громадян України на військову службу за контрактом.
4. Кабінету Міністрів України:
 - 1) вжити в установленому порядку заходи, що впливають із цього Указу;
 - 2) разом із обласними, Київською міською державними адміністраціями забезпечити виконання заходів, пов'язаних із підготовкою та проведенням призовів громадян України на військову службу.
5. Обласним, Київській міській державним адміністраціям налагодити взаємодію з органами військового управління у вирішенні питань формування та забезпечення військових частин територіальної оборони.
6. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України
Олександр ТУРЧИНОВ
1 травня 2014 року

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 453/2014

Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 5 травня 2014 року «Про заходи щодо зміцнення національної безпеки України у воєнній сфері»

Відповідно до статей 107 та 112 Конституції України постановляю:

1. Увести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 5 травня 2014 року «Про заходи щодо зміцнення національної безпеки України у воєнній сфері» (додається).
2. Контроль за виконанням рішення Ради національної безпеки і оборони України, введеного в дію цим Указом, покласти на Секретаря Ради національної безпеки і оборони України.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України
Олександр ТУРЧИНОВ
5 травня 2014 року

РАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ РІШЕННЯ

від 5 травня 2014 року

Про заходи щодо зміцнення національної безпеки України у воєнній сфері

З метою нарощування зусиль зі стабілізації ситуації в Україні та унеможливлення проведення з боку Російської Федерації диверсійно-розвідувальної і підривної діяльності, спрямованої на створення приводу для введення на територію України регулярних військ Росії, Рада національної безпеки і оборони України вирішила:

1. Запропонувати виконуючому обов'язки Президента України, Голові Верховної Ради України прийняти в установленому порядку рішення про часткову мобілізацію.
2. Службі безпеки України вжити додаткових заходів щодо унеможливлення витоку інформації стосовно підготовки та виконання покладених на Збройні Сили України, інші військові формування та правоохоронні органи України завдань.
3. Кабінету Міністрів України:
 - опрацювати у тижневий строк питання щодо збільшення рівня пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та за результатами опрацювання внести в установленому порядку відповідні пропозиції;
 - забезпечити уніфікацію грошового забезпечення військовослужбовців та громадян України, які проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань України і залучаються для виконання завдань, покладених на Збройні Сили України, інші військові формування України у мирний час.

Голова Ради національної безпеки і оборони України Олександр ТУРЧИНОВ
Секретар Ради національної безпеки і оборони України Андрій ПАРУБІЙ

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 29, ст. 942)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1556-VII від 01.07.2014, ВВР, 2014, № 37-38, ст. 2004)
Верховна Рада України постановляє:

І. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Кодексі законів про працю України (Відомості Верховної Ради України, 1971 р., додаток до № 50, ст. 375):
 - 1) у пункті 3 частини першої статті 36 після слів «вступ працівника» доповнити словами «або власника – фізичної особи», а після слів «альтернативну (невійськову) службу» доповнити словами «крім призову працівника на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року»;
 - 2) частину першу статті 40 доповнити пунктом 10 такого змісту:
«10) призову або мобілізації власника – фізичної особи під час особливого періоду»;
 - 3) частину першу статті 43-1 доповнити абзацом десятим такого змісту:
«призову або мобілізації власника – фізичної особи під час особливого періоду»;
 - 4) статтю 47 доповнити частиною третьою такого змісту:
«У разі мобілізації власника – фізичної особи свої обов'язки, визначені цією статтею, він повинен виконати протягом місяця після своєї демобілізації без застосування санкцій та штрафів»;
 - 5) у статті 119:
 - частину другу після слів «Про альтернативну (невійськову) службу» доповнити словами «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»;
 - частину третю викласти в такій редакції:
«За працівниками, призваними на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи, посада і компенсується із бюджету середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, в яких вони працювали на час призову, незалежно від підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій із бюджету в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України».
2. У Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):
 - 1) у статті 210-1:
 - назву після слів «законодавства про» доповнити словом «оборону»;
 - у частині першій:
 - абзац перший після слів «законодавства про» доповнити словом «оборону»;

- в абзаці другому слова «від одного до трьох» та «від семи до десяти» замінити відповідно словами «від десяти до тридцяти» та «від тридцяти до ста»;
 - в абзаці другому частини другої слова «від трьох до семи» та «від десяти до п'ятнадцяти» замінити відповідно словами «від тридцяти до ста» та «від ста до трьохсот»;
- 2) у частині першій статті 235 слова «про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» замінити словами «про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію».
3. У Податковому кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., №№ 13-17, ст.112):
- 1) пункт 137.8 статті 137 доповнити реченням такого змісту: «Не включаються до складу доходів проценти за користування кредитом, що не нараховуються відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;
- 2) підпункт «е» підпункту 164.2.17 пункту 164.2 статті 164 після слів «платника податку» доповнити словами та цифрами «крім сум, зазначених у підпункті 165.1.53 пункту 165.1 статті 165 цього Кодексу»;
- 3) у пункті 165.1 статті 165:
- підпункт 165.1.1 після абзацу десятого доповнити новим абзацом такого змісту:
«и) сума грошової допомоги (у тому числі в натуральній формі), що надається фізичним особам або членам їхніх сімей (діти, дружина, батьки), військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», та/або компенсаційні виплати з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період».
- У зв'язку з цим абзац одинадцятий вважати абзацом дванадцятим;
- доповнити підпунктом 165.1.53 такого змісту:
«165.1.53. сума ненарахованих процентів за користування кредитом відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;
- 4) підрозділ 10 розділу XX «Перехідні положення» доповнити пунктом 25 такого змісту:
«25. Самозайняті особи (фізичні особи – підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність), які мали або не мали найманих працівників, призвані на військову службу під час мобілізації або залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час особливого періоду, визначеного Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», на весь період їх військової служби звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб відповідно до розділу IV цього Кодексу, а також звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з єдиного податку відповідно до глави 1 розділу XIV цього Кодексу.
- Підставою для такого звільнення є заява самозайнятої особи та копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, із зазначенням даних про призов такої особи на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, які подаються до органу доходів і зборів за місцем податкової реєстрації самозайнятої особи протягом 10 днів після її демобілізації. Якщо демобілізована самозайнята особа перебуває на лікуванні (реабілітації) у зв'язку з виконанням обов'язків під час мобілізації, на особли-

вий період, заява і копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, подаються протягом 10 днів після закінчення її лікування (реабілітації).

Якщо самозайнята особа, призвана на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, має найманих працівників і на строк своєї військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, уповноважує іншу особу на виплату найманим працівникам заробітної плати та/або інших доходів, то обов'язок з нарахування та утримання податку на доходи фізичних осіб з таких виплат на строк військової служби самозайнятої особи несе ця уповноважена особа.

Податок на доходи фізичних осіб, що був нарахований та утриманий уповноваженою особою з таких виплат фізичним особам, сплачується до бюджету демобілізованою самозайнятою особою протягом 180 календарних днів з першого дня її демобілізації без нарахування штрафних і фінансових санкцій. При цьому демобілізована самозайнята особа у заяві, передбаченій у цьому пункті, зазначає дані про суми нарахованого та утриманого уповноваженою особою податку з найманих працівників протягом строку військової служби самозайнятої особи.

Податкова звітність про суми податку, нарахованого та утриманого протягом строку військової служби самозайнятої особи уповноваженою особою з найманих працівників та інших фізичних осіб, подається демобілізованою самозайнятою особою у порядку та строки, встановлені цим Кодексом, без нарахування штрафних і фінансових санкцій, передбачених цим Кодексом.

Цей пункт застосовується з першого дня мобілізації, оголошеної Указом Президента України від 17 березня 2014 року № 303 «Про часткову мобілізацію», затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про часткову мобілізацію».

4. У Законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 15, ст. 190 із наступними змінами):

1) статтю 8 доповнити пунктом 6 такого змісту:

«6. Військовослужбовці, які були призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період, мають переважне право на укладення контракту на проходження військової служби після завершення особливого періоду»;

2) статтю 10-1 доповнити пунктом 17 такого змісту:

«17. В особливий період за рішенням командира (начальника) військової частини військовослужбовцям можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів.

Надання військовослужбовцям інших видів відпусток, крім відпусток військовослужбовцям-жінкам у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в разі якщо дитина потребує домашнього догляду, – тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку, а також відпусток у зв'язку з хворобою або для лікування після тяжкого поранення за висновком (постановою) військово-лікарської комісії, припиняється»;

3) статтю 14 доповнити пунктом 15 такого змісту:

«15. Військовослужбовцям з початку і до закінчення особливого періоду, а резервістам та військовозобов'язаним – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, у тому числі банками, та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом не нараховуються»;

- 4) абзац перший пункту 2 статті 15 після слів «контракту командуванням» доповнити словами та цифрами «а також у зв'язку з настанням особливого періоду та небажанням продовжувати військову службу військовослужбовцем-жінкою, яка має дитину (дітей) віком до 16 років».
5. Частину першу статті 9 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 399; 2005 р., №№ 17-19, ст. 267; 2006 р., № 37, ст. 318; 2007 р., № 33, ст. 442; 2012 р., № 22, ст. 216; 2013 р., № 14, ст. 89) після слів «умов контракту командуванням» доповнити словами та цифрами «а також у зв'язку з настанням особливого періоду та небажанням продовжувати військову службу військовослужбовцем-жінкою, яка має дитину (дітей) віком до 16 років».

(Пункт 6 розділу I втратив чинність на підставі Закону № 1556-VII від 01.07.2014)

7. У Законі України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 16, ст. 255; 2011 р., № 31, ст. 303; 2013 р., № 41, ст. 550; 2014 р., № 17, ст. 595; із змінами, внесеними Законом України від 27 березня 2014 року № 1169-VII):

- 1) частину восьму статті 4 доповнити абзацом другим такого змісту:

«На час особливого періоду дія будь-яких прийнятих до настання цього періоду нормативно-правових актів, що передбачають скорочення чисельності, обмеження комплектування або фінансування Збройних Сил України, інших військових формувань чи правоохоронних органів спеціального призначення, зупиняється»;

- 2) у статті 6:

- в абзаці другому частини другої слова «примусового вилучення чи відчуження» замінити словами «вилучення чи примусового відчуження»;
- доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. Виконання військово-транспортного обов'язку під час мобілізації, якщо не введений правовий режим воєнного чи надзвичайного стану, здійснюється згідно з Мобілізаційним планом України шляхом безоплатного залучення транспортних засобів підприємств, установ та організацій усіх форм власності для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на умовах їх повернення власникам після оголошення демобілізації».

Обсяги транспортних засобів за типами та марками, які планується залучити під час мобілізації, для підприємств, установ та організацій усіх форм власності встановлюються згідно з Мобілізаційним планом України місцевими державними адміністраціями за поданням військових комісаріатів.

Залучення транспортних засобів під час мобілізації здійснюється військовими комісаріатами на підставі рішень місцевих державних адміністрацій, які оформлюються відповідними розпорядженнями.

Приймання-передача транспортних засобів, залучених під час мобілізації, та їх повернення після оголошення демобілізації здійснюються на підставі актів приймання-передачі, в яких зазначаються відомості про власників, технічний стан, залишкову (балансову) вартість та інші необхідні відомості, що дають змогу ідентифікувати транспортні засоби.

Повернення транспортних засобів власнику здійснюється протягом 30 календарних днів з моменту оголошення демобілізації.

Порядок компенсації шкоди, завданої транспортним засобам внаслідок їх залучення під час мобілізації, визначається Кабінетом Міністрів України»;

3) абзац вісімнадцятий статті 12 викласти в такій редакції:

«визначає і затверджує ліміти та норми безоплатного залучення, вилучення та примусового відчуження транспортних засобів і техніки на період мобілізації та у воєнний час»;

4) частину першу статті 21 доповнити абзацом сімнадцятим такого змісту:

«у разі реєстрації (перереєстрації), переобладнання чи зняття з обліку транспортних засобів, які можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період, подавати до відповідних органів та підрозділів, що згідно із Законом України «Про дорожній рух» здійснюють державну реєстрацію та облік транспортних засобів, документи з відміткою районного (міського) військового комісаріату про постановку їх на військовий облік (зняття з військового обліку)»;

5) частину п'яту статті 22 доповнити абзацами другим і третім такого змісту:

«Військовозобов'язані та резервісти, які перебувають на зборах, у разі оголошення мобілізації продовжують перебувати на зборах. За необхідності зазначені особи призиваються на військову службу командирами відповідних військових частин за розпорядженням Генерального штабу Збройних Сил України.

Особливості проходження медичного обстеження військовозобов'язаними та резервістами під час мобілізації, на особливий період визначаються Міністерством оборони України спільно з Міністерством охорони здоров'я України».

8. У Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324 із наступними змінами):

1) у частині восьмій статті 2 слова «установлюється Міністерством оборони України та затверджується» замінити словом «встановлюється»;

2) абзац четвертий частини першої статті 18 викласти в такій редакції:

«які виконали обов'язки служби у військовому резерві протягом строків першого та другого контрактів»;

3) у частині першій статті 20:

- абзац другий після слів «не менше трьох місяців» доповнити словами «військовослужбовці, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період»;

- в абзаці восьмому слово «або» виключити, а після слів «службу у військовому резерві» доповнити словами «та військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період»;

4) частину першу статті 22 доповнити пунктом 5 такого змісту:

«5) для військовозобов'язаних та резервістів, які призиваються на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, та військовослужбовців, які проходять військову службу під час особливого періоду, – до досягнення граничного віку перебування в запасі та у військовому резерві»;

5) у статті 23:

- частину другу доповнити абзацом шостим такого змісту:

«для військовослужбовців, прийнятих на військову службу у разі оголошення рішення про проведення мобілізації (часткової) та (або) введення правового режиму воєнного стану – на особливий період, але не менше одного місяця»;

- у частині восьмій слово «продовжується» замінити словами «а для військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, – дія контракту продовжується»;
- б) у частині першій статті 24:
 - у пункті 1 слова «громадян, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період» виключити;
 - доповнити пунктом 4 такого змісту:

«4) день відправлення у військову частину з районного (міського) військового комісаріату – для громадян, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період, та на військову службу за призовом осіб офіцерського складу»;

7) у статті 26:

- у підпункті «б» пункту 1 частини третьої слова «абзацом четвертим» замінити словами «абзацом п'ятим»;
- частину шосту доповнити пунктом «й» такого змісту:

«й) у зв'язку з настанням особливого періоду та небажанням продовжувати військову службу військовослужбовцем-жінкою, яка має дитину (дітей) віком до 16 років»;

- частину восьму викласти в такій редакції:

«8. Під час дії особливого періоду з військової служби звільняються військовослужбовці:

1) під час проведення мобілізації:

- а) жінки, які мають дитину (дітей) віком до 16 років, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу;
- б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби в мирний час, обмежену придатність у воєнний час, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу;
- в) у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку;
- г) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі або позбавлення військового звання;
- г) через такі сімейні обставини або інші поважні причини:
 - виховання матір'ю (батьком) – військовослужбовцем, яка (який) не перебуває у шлюбі, дитини або кількох дітей, які з нею (з ним) проживають, без батька (матері);
 - утримання матір'ю (батьком) – військовослужбовцем, яка (який) не перебуває у шлюбі, повнолітньої дитини віком до 23 років, якщо вона (він) є інвалідом I чи II групи;
 - необхідність постійного стороннього догляду за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, що підтверджується відповідним медичним висновком медико-соціальної експертної комісії для осіб віком понад 18 років чи лікарсько-консультативної комісії для осіб до 18 років;
 - наявність у військовослужбовця трьох і більше дітей;

- д) у зв'язку з проведенням організаційних заходів у порядку, визначеному Генеральним штабом Збройних Сил України, за умови завершення виконання визначених завдань;
 - е) через службову невідповідність осіб рядового, сержантського і старшинського (крім прапорщиків, старших прапорщиків, мічманів, старших мічманів) складу у разі невиконання службових обов'язків;
- 2) під час воєнного стану:
- а) які досягли граничного віку перебування військовозобов'язаних у запасі, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу під час особливого періоду;
 - б) визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку;
 - в) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі;
- 3) після прийняття рішення про демобілізацію:
- а) призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, а також які виступили встановлені строки строкової військової служби, військової служби за призовом осіб офіцерського складу, у строки, визначені рішенням Президента України;
 - б) у зв'язку із закінченням строку контракту, укладеного під час особливого періоду, та небажання проходити військову службу за новим контрактом»;
- 8) частини третю і дванадцяту статті 29 викласти в такій редакції:
- «3. Військовозобов'язані (крім резервістів) можуть бути призвані районними (міськими) військовими комісаріатами на навчальні збори до п'яти разів строком до двох місяців кожного разу»;
- «12. Резервістам на весь час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві здійснюються грошові виплати із розрахунку до двох мінімальних заробітних плат на місяць за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Міністерства оборони України та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями.
- Розміри грошової виплати, грошового забезпечення і заохочення резервістів та порядок їх виплати визначаються Кабінетом Міністрів України»;
- 9) частину третю статті 37 доповнити словами «та не раніше ніж за три дні до вибуття з місця проживання знятися із зазначеного обліку»;
- 10) абзац другий частини другої статті 38 викласти в такій редакції:
- «здійснювати реєстрацію за місцем проживання або перебування чи зняття з реєстрації призовників, військовозобов'язаних та резервістів лише в разі наявності в їхніх військовоблікових документах позначок військових комісаріатів відповідно про зняття з військового обліку або про перебування на військовому обліку за місцем проживання або перебування».
9. У Законі України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 2-3, ст. 11, №№ 13-17, ст. 112; 2013 р., № 15, ст. 108, № 32, ст. 413; 2014 р., № 6-7, ст. 80, № 13, ст. 220; із змінами, внесеними Законом України від 4 липня 2013 року № 406-VII):

- 1) частину сьому статті 7 доповнити реченням такого змісту: «Не нараховується єдиний внесок на виплати, які компенсуються з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період»;
- 2) розділ VIII «Прикінцеві та перехідні положення» доповнити пунктом 9-2 такого змісту:

«9-2. Під час особливого періоду, визначеного Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», платники єдиного внеску, визначені статтею 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», призвані на військову службу під час мобілізації або залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, на весь строк їх військової служби звільняються від виконання своїх обов'язків, визначених пунктом 2 статті 6 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», якщо вони не є роботодавцями.

Підставою для такого звільнення є заява фізичної особи – підприємця та копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, із зазначенням даних про призов такої особи на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, які подаються до органу доходів і зборів фізичною особою – підприємцем протягом 10 днів після її демобілізації. Якщо демобілізована фізична особа – підприємець перебуває на лікуванні (реабілітації) у зв'язку з виконанням обов'язків під час мобілізації, заява і копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, подаються протягом 10 днів після закінчення її лікування (реабілітації).

Якщо платник єдиного внеску має найманих працівників і на строк своєї військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, уповноважує іншу особу на виплату найманим працівникам заробітної плати та/або інших доходів, його зобов'язання, визначені підпунктами 1 (крім сплати єдиного внеску), 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12 частини другої статті 6 цього Закону, здійснює така уповноважена особа.

Єдиний внесок, що був нарахований уповноваженою особою з таких виплат, сплачується до бюджету демобілізованою фізичною особою – підприємцем протягом 180 календарних днів з першого дня її демобілізації без нарахування штрафних і фінансових санкцій. При цьому демобілізована фізична особа – підприємець у заяві, передбаченій у цьому пункті, зазначає дані про нарахований єдиний внесок на суму таких виплат уповноваженою особою протягом строку військової служби фізичної особи – підприємця.

Звітність про нарахований єдиний внесок протягом строку військової служби фізичної особи – підприємця уповноваженою особою на суми виплат найманим працівникам та іншим особам подається демобілізованою фізичною особою – підприємцем у порядку та строки, встановлені цим Законом, без нарахування штрафних і фінансових санкцій, передбачених цим Законом.

Цей пункт застосовується з першого дня мобілізації, оголошеної Указом Президента України «Про затвердження Указу Президента України «Про часткову мобілізацію», затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про часткову мобілізацію», та протягом усього особливого періоду».

10. У Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 40, ст. 404; 2014 р., № 11, ст. 132):

- 1) підпункт «г» пункту 1 частини першої статті 4 доповнити словами «та військовослужбовців служби за призовом під час мобілізації, на особливий період стосовно їхньої підприємницької діяльності»;

- 2) абзац перший частини першої статті 11 після слів «міських голів» доповнити словами «громадян, які призиваються на військову службу за призовом осіб офіцерського складу та на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, або залучаються до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім абзацу третього підпункту 8 пункту 8 розділу I цього Закону, які набирають чинності з 1 січня 2015 року.
2. Поширити дію частин другої і третьої статті 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», частини третьої статті 2 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» та частини третьої статті 119 Кодексу законів про працю України в редакції цього Закону на громадян України, які починаючи з 18 березня 2014 року були призвані на військову службу на підставі Указу Президента України від 17 березня 2014 року № 303 «Про часткову мобілізацію», затвердженого Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про часткову мобілізацію».
3. Поширити дію пункту 3, підпункту 3 пункту 4, пункту 9 розділу I цього Закону на військовослужбовців з початку і до закінчення особливого періоду, а на резервістів та військовозобов'язаних – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду, на час проходження військової служби.
4. Рекомендувати Президенту України спланувати поетапну заміну військовослужбовців, призваних під час мобілізації, за рахунок осіб, призваних на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військовослужбовців військової служби за контрактом та військовослужбовців строкової військової служби після їх відповідної підготовки.
5. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України
О.ТУРЧИНОВ
м. Київ 20 травня 2014 року № 1275-VII

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 607/2014

Про часткову мобілізацію

У зв'язку з поширенням проявів тероризму на території України, що призводять до загибелі мирного населення, військовослужбовців і працівників військових формувань та правоохоронних органів України у східних регіонах держави, концентрацією угруповань військ (сил) зі значним наступальним потенціалом на території Російської Федерації поблизу державного кордону України, загрозою нападу, небезпекою державній незалежності України, з метою забезпечення оборони держави, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пунктів 1, 17, 20 частини першої статті 106 Конституції України постановляю:

1. Оголосити та провести часткову мобілізацію (далі – мобілізація).
2. Мобілізацію провести на території Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей, міста Києва.
3. Мобілізація проводиться протягом 45 діб із дня набрання чинності цим Указом.
4. Призов військовозобов'язаних, резервістів та поставку транспортних засобів для забезпечення потреб Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, інших військових формувань України здійснити в обсягах, визначених мобілізаційними планами з урахуванням резерву.
5. Місцевим органам виконавчої влади за участю органів місцевого самоврядування та із залученням підприємств, установ та організацій усіх форм власності організувати та забезпечити в установленому порядку:
 - 1) своєчасне оповіщення і прибуття громадян, які призиваються на військову службу, прибуття техніки на збірні пункти та у військові частини;
 - 2) виділення тимчасово будівель, споруд, земельних ділянок, транспортних та інших матеріально-технічних засобів, надання послуг Збройним Силам України, Національній гвардії України, іншим військовим формуванням України відповідно до мобілізаційних планів.
6. Міністерству оборони України, Міністерству внутрішніх справ України, Службі безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України забезпечити інформування членів сімей військовослужбовців і працівників військових формувань, правоохоронних органів України, які виконують завдання в районі проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях, з питань проходження ними служби, вжити заходів щодо унеможливлення розголошення інформації з обмеженим доступом.
7. Кабінету Міністрів України забезпечити фінансування та вжити в межах повноважень інших заходів, пов'язаних з оголошенням та проведенням часткової мобілізації.
8. Цей Указ набирає чинності після його затвердження Верховною Радою України.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
21 липня 2014 року

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 842/2014
Про рішення Ради національної безпеки і оборони України
від 12 вересня 2014 року «Про комплекс заходів
щодо зміцнення обороноздатності держави та пропозиції
до проекту Закону України «Про Державний бюджет України
на 2015 рік» по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної
безпеки і оборони України

Відповідно до статті 107 Конституції України постановляю:

1. Увести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 вересня 2014 року «Про комплекс заходів щодо зміцнення обороноздатності держави та пропозиції до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України» (додається, таємно, без абзацу третього підпункту «б» підпункту 1 пункту 2, підпункту «а» пункту 3 – не таємно).
2. Контроль за виконанням рішення Ради національної безпеки і оборони України, введеного в дію цим Указом, покласти на Секретаря Ради національної безпеки і оборони України.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО

3 листопада 2014 року

РАДА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ
РІШЕННЯ

від 12 вересня 2014 року

Про комплекс заходів щодо зміцнення обороноздатності держави
та пропозиції до проекту Закону України «Про Державний бюджет України
на 2015 рік по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки
і оборони України

З метою захисту національних інтересів України та зміцнення її обороноздатності Рада національної безпеки і оборони України вирішила:

1. Визнати одним із пріоритетів реалізації органами виконавчої влади державної політики у сфері національної безпеки і оборони розвиток оборонного та безпекового потенціалу України як необхідної умови забезпечення підтримання довгострокового миру, що уможливує стабільний суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток України.
2. Кабінету Міністрів України:
 - 1) у сфері планування розвитку сектору безпеки і оборони України:
 - а) невідкладно:

- переглянути порядок комплектування Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань особовим складом, сформованим на добровільній основі, передбачивши, зокрема, укладання короткострокових контрактів на проходження військової служби;
 - ужити заходів щодо відновлення початкової військової підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах;
- б) у місячний строк:
- опрацювати питання формування оптимальної моделі забезпечення безпеки України, зокрема щодо укладання багатостороннього міжнародного договору або двосторонніх міжнародних договорів України з іншими державами про надання Україні дієвих гарантій безпеки для захисту її суверенітету і територіальної цілісності;
 - абзац третій – Таємно;
 - розробити і подати в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення системи мобілізаційної підготовки та мобілізації;
 - провести уточнення плану основних заходів цивільного захисту на 2014 рік;
 - забезпечити вирішення в установленому порядку питання щодо збільшення в утворених відповідно до законів України військових формуваннях та правоохоронних органах України кількості посад, що заміщуються цивільними працівниками;
- в) розробити і внести у двомісячний строк у встановленому порядку на розгляд Верховної Ради України законопроект про систему державного прогнозування та стратегічного планування;
- г) внести до 15 грудня 2014 року на розгляд Ради національної безпеки і оборони України розроблений за результатами комплексного огляду сектору безпеки і оборони України проект концепції розвитку сектору безпеки і оборони України;
- 2) у сфері фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони України:
- а) невідкладно:
- доопрацювати проект Державного бюджету України на 2015 рік, передбачивши пріоритетність фінансування бюджетних програм за статтями, пов'язаними із забезпеченням національної безпеки і оборони України;
 - ужити заходів щодо позбавлення в установленому порядку Міністерства оборони України невласливих йому функцій з управління об'єктами державної власності, з реалізації надлишкового військового майна та військового майна, що набуло непридатного стану для подальшого використання Збройними Силами України;
 - встановити винагороду особовому складу Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів України за безпосередню участь в антитерористичній операції залежно від складності виконуваних бойових завдань;
- б) забезпечити у місячний строк після затвердження результатів комплексного огляду сектору безпеки і оборони України внесення змін до державних програм, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України, а також належне фінансування таких програм;

- в) підготувати та внести в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України законопроекти:
 - про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо збільшення максимально допустимого розміру резервного фонду Державного бюджету України, починаючи з 2015 року;
 - про забезпечення бюджетного фінансування потреб національної оборони на рівні не менше трьох відсотків від запланованого обсягу валового внутрішнього продукту на відповідний рік;
- г) забезпечити розроблення та затвердження до 1 квітня 2015 року державної програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2020 року;
- д) уживати у 2015 році заходів щодо гарантованого фінансування видатків загального фонду Державного бюджету України для забезпечення діяльності органів сектору безпеки і оборони України та розвитку сектору безпеки і оборони України відповідно до обґрунтованих потреб за такими пріоритетними напрямками:
 - стратегічне планування та інформаційно-аналітичне забезпечення заходів у сфері національної безпеки і оборони;
 - проведення інтенсивної бойової підготовки частин та підрозділів Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;
 - реалізація державного оборонного замовлення з урахуванням пріоритетності закупівель та розробки нових зразків озброєння та військової техніки;
 - забезпечення ефективного функціонування розвідувальних органів України та підтримання контррозвідувального режиму;
 - облаштування державного кордону України;
 - забезпечення функціонування і розвитку державної системи спеціального зв'язку та захисту інформації;
 - виконання заходів програми утилізації твердого ракетного палива міжконтинентальних балістичних ракет РС-22;
- 3) у сфері розвитку оборонно-промислового комплексу:
 - а) невідкладно опрацювати питання розширення виробництва товарів військового призначення та подвійного використання, для чого, зокрема, організувати інвентаризацію основних засобів підприємств оборонно-промислового комплексу;
 - б) у місячний строк:
 - ужити заходів щодо вдосконалення національної системи стандартизації і кодифікації товарів військового призначення та подвійного використання;
 - ужити заходів щодо модернізації оборонно-промислового комплексу, впровадження науково-технічних (експериментальних) розробок у виробництво товарів військового призначення та подвійного використання;
 - забезпечити спрощення порядку прийняття на озброєння Збройних Сил України зразків озброєння, військової та спеціальної техніки;

- в) організувати у двомісячний строк проведення позачергової інвентаризації озброєння, боєприпасів, військової та спеціальної техніки у військових частинах Збройних Сил України, на підприємствах оборонно-промислового комплексу;
- г) опрацювати питання щодо введення посади урядового уповноваженого з питань технологічного розвитку та інновацій;
- 4) у сфері міжнародного співробітництва:
 - а) розробити у місячний строк проекти практичного співробітництва в рамках нових трасових фондів НАТО щодо нарощування оборонного потенціалу України;
 - б) ужити в установленому порядку заходів щодо забезпечення розміщення в одному будинку Офісу зв'язку НАТО в Україні, Центру інформації та документації НАТО в Україні та радників від держав – членів Альянсу;
 - 5) у сфері матеріально-технічного забезпечення:
 - а) невідкладно вирішити питання щодо створення централізованої системи державних закупівель у секторі безпеки і оборони України, вжити заходів щодо налагодження взаємодії з благодійниками (волонтерами антитерористичної операції) у питаннях матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів України;
 - б) розробити у тижневий строк та затвердити в установленому порядку уніфіковані вимоги до товарів військового призначення, що закуповуються для потреб Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;
 - в) здійснити у двотижневий строк перевірку стану забезпечення особового складу, сил і засобів, що залучаються для проведення антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях, необхідними видами матеріально-технічного оснащення для виконання завдань в осінньо-зимовий період та за її результатами поінформувати Президента України;
 - г) розробити та запровадити у місячний строк у встановленому порядку спрощені процедури закупівлі озброєння, військової і спеціальної техніки для забезпечення потреб Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань і правоохоронних органів України.
- 3. Міністерству оборони України:
 - підпункт «а» – Таємно;
 - б) у місячний строк:
 - розробити разом із Державною службою України з надзвичайних ситуацій план розмінування територій Донецької та Луганської областей;
 - розробити та внести в установленому порядку на розгляд Президентіві України пропозиції щодо актуалізації Положення про територіальну оборону України;
 - активізувати діяльність міждержавних комісій з питань військово-технічного співробітництва з державами – потенційними донорами, розробити та узгодити разом із Міністерством закордонних справ України графіки діяльності таких комісій у 2014-2015 роках.

4. Міністерству закордонних справ України:
 - а) забезпечити постійне інформування світової громадськості, впливових іноземних політичних, урядових, бізнесових та культурних кіл, а також іноземних засобів масової інформації про розвиток ситуації в Україні та факти зовнішнього збройного втручання в її внутрішні справи;
 - б) запропонувати Європейській Комісії, Організації з безпеки і співробітництва в Європі направити спеціальну місію для моніторингу ситуації на державному кордоні України з Російською Федерацією.
5. Органам сектору безпеки і оборони України вжити заходів щодо посилення фінансової дисципліни у сфері управління бюджетними асигнуваннями та забезпечення цільового, ефективного і результативного використання визначеного бюджетом обсягу коштів.

Голова Ради національної безпеки і оборони України П.ПОРОШЕНКО

Розділ III

Правове регулювання будівництва та реформування Збройних Сил України

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до законів України «Про військовий обов'язок і військову службу» та «Про засади запобігання і протидії корупції»
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 39, ст.2010)

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законів України:

1. У Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст.324 із наступними змінами):
 - 1) у статті 2:
 - частину другу після слова «Законом» доповнити словами «іншими законами»;
 - у частині четвертій:
 - абзац четвертий замінити двома абзацами такого змісту:
 - «військова служба за контрактом осіб рядового складу»;
 - «військова служба за контрактом осіб сержантського і старшинського складу».
 - У зв'язку з цим абзаци п'ятий – сьомий вважати відповідно абзацами шостим – восьмим;
- 2) у статті 5:
 - назву після слова «військовослужбовців» доповнити словом «резервістів»;
 - частину першу після слова «Військовослужбовці» доповнити словом «резервісти»;

- частину п'яту доповнити реченням такого змісту: «Військові звання присвоюються довічно»;
- 3) у статті 6:

- у частині шостій слова «Законом України «Про Збройні Сили України», іншими законами» замінити словами «законами України»;
- частину дев'яту викласти у такій редакції:

«9. Військовослужбовці Збройних Сил України та інших військових формувань можуть бути відряджені до державних органів, підприємств, установ, організацій, а також державних та комунальних навчальних (освітніх) закладів для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі. Перелік посад, що заміщуються військовослужбовцями у таких державних органах, на підприємствах, в установах, організаціях, а також державних та комунальних навчальних (освітніх) закладах, затверджується Президентом України»;

- у першому реченні частини десятої слова «а також у закордонних дипломатичних установах України» замінити словами «закордонних дипломатичних установах України та міжнародних організаціях»;

- 4) у частині третій статті 17 слова «який є сиротою» замінити словами «який є особою з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»;

- 5) у статті 19:

- у частині першій:
- після слів «строкову військову службу» доповнити словами «військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб офіцерського складу»;
- слова «або повну» замінити словами «повну або базову»;
- після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

«3. У разі зміни військовослужбовцем одного виду військової служби на інший укладений з ним контракт припиняється, а з таким військовослужбовцем укладається новий контракт для проходження відповідного виду військової служби на строк, визначений частиною другою статті 23 цього Закону».

У зв'язку з цим частину третю вважати частиною четвертою;

- 6) у статті 20:

- у частині першій:
- абзац другий викласти у такій редакції:

«особи рядового складу, які проходять строкову військову службу або військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, громадяни призовного віку, які мають вищу, професійно-технічну, повну або базову загальну середню освіту, військовозобов'язані, резервісти, які не мають військових звань сержантського, старшинського і офіцерського складу, та жінки з відповідною освітою віком від 18 до 40 років – на військову службу за контрактом осіб рядового складу»;

- після абзацу другого доповнити новим абзацом такого змісту:

«військовослужбовці, які проходять строкову військову службу або військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, особи рядового складу, які проходять військову

службу за контрактом, громадяни призовного віку, які мають вищу освіту, військовозобов'язані, резервісти, які не мають військових звань офіцерського складу, та жінки з відповідною освітою та спеціальною підготовкою віком від 18 до 40 років – на військову службу за контрактом осіб сержантського і старшинського складу».

У зв'язку з цим абзаци третій – восьмий вважати відповідно абзацами четвертим – дев'ятим;

- абзаци шостий викласти у такій редакції:

«особи сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом або військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, мають вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем не нижче бакалавра, пройшли (у разі потреби) курс військової підготовки за напрямом, що відповідає профілю службової діяльності, у тому числі ті, які проходять службу у військовому резерві, з одночасним присвоєнням первинного військового звання офіцерського складу, – на військову службу за контрактом осіб офіцерського складу»;

- частину четверту доповнити абзацами другим – четвертим такого змісту:

«Для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань військовослужбовцями кандидати на зайняття військових посад, пов'язаних з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, приймаються на такі посади у разі:

- виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці України, – до отримання результатів спеціальної перевірки;
- оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення правового режиму воєнного стану – без проведення спеціальної перевірки»;
- абзаци перший частини п'ятої після слів «строкової служби» доповнити словами «військової служби за призовом осіб офіцерського складу та військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період»;

7) у статті 23:

- частину другу викласти у такій редакції:

«2. Для громадян України, які приймаються на військову службу за контрактом та призначаються на посади, установлюються такі строки військової служби в календарному обчисленні:

- для осіб рядового складу – 3 роки;
- для осіб сержантського і старшинського складу – від 3 до 5 років;
- для курсантів вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів – час навчання у вищому військовому навчальному закладі або військовому навчальному підрозділі вищого навчального закладу;
- для осіб офіцерського складу:
- для громадян, яким первинне військове звання присвоєно після проходження повного курсу військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу або в порядку атестації осіб до присвоєння первинних військових звань офіцерського складу запасу, – від 2 до 5 років;
- для інших громадян – 5 років»;

- після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

«3. Для громадян, які приймаються на військову службу за контрактом у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення правового режиму воєнного стану та призначаються на посади, строк військової служби в календарному обчисленні встановлюється до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію».

У зв'язку з цим частини третю – восьму вважати відповідно частинами четвертою – дев'ятою;

- частину сьому викласти у такій редакції:

«7. Для громадян України, які призвані на військову службу, встановлюються такі строки військової служби в календарному обчисленні:

- для осіб офіцерського складу, які проходять військову службу за призовом у мирний час, – до 18 місяців;
- для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, – до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію»;

- 8) абзац другий частини першої статті 25 викласти у такій редакції:

«Підготовка громадян України, прийнятих на військову службу за контрактом, може здійснюватися у вищих військових навчальних закладах, навчальних частинах (центрах), військових частинах шляхом навчання на спеціальних курсах підготовки. Порядок та умови направлення, проходження військової служби громадянами України під час такої підготовки визначаються положеннями про проходження військової служби громадянами України»;

- 9) у статті 26:

- у пункті «г» частини другої слова «у разі оголошення демобілізації у строки, встановлені Президентом України» замінити словами «на підставах, передбачених частиною восьмою цієї статті»;
- пункт «й» частини шостої викласти у такій редакції:

«й) у разі встановлення за результатами спеціальної перевірки відомостей, які не відповідають установленим законодавством вимогам для зайняття посади (прийому на військову службу), під час доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці України»;

- 10) пункт 2 частини першої статті 37 доповнити абзацом такого змісту:

«які досягли граничного (25-річного) віку під час перебування на військовому обліку призовників»;

- 11) частину першу статті 39 викласти у такій редакції:

«1. Призов військовозобов'язаних та резервістів на військову службу під час мобілізації проводиться в порядку, визначеному цим Законом та Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Звільнення з військової служби військовослужбовців, призваних під час мобілізації, в особливий період, у разі оголошення демобілізації здійснюється відповідно до підпункту «г» частини другої статті 26 цього Закону».

2. Частину першу статті 11 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 40, ст. 404 із наступними змінами) доповнити абзацом шостим такого змісту:

«Стосовно кандидатів, які претендують на зайняття посад, зазначених у підпункті «г» пункту 1 частини першої статті 4 цього Закону, спеціальна перевірка проводиться з урахуванням особливостей, визначених законодавством про військовий обов'язок і військову службу».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. До приведення у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.
3. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.
4. Запропонувати Президенту України привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

Президент України П.ПОРОШЕНКО
м. Київ, 12 серпня 2014 року № 1634-VII

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 618/2012

Про Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України

Відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» постановляю:

1. Затвердити Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України (додається).
2. Установити, що контракти про проходження служби у військовому резерві, які були укладені до набрання чинності Положенням про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України, затвердженим цим Указом, діють протягом строку, на який вони були укладені.
3. Визнати такими, що втратили чинність:
 - Указ Президента України від 1 лютого 2007 року №66 «Про Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України»;
 - Указ Президента України від 25 квітня 2007 року №353 «Про внесення зміни до Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України»;
 - Указ Президента України від 31 грудня 2008 року №1226 «Про внесення змін до Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України»;
 - статтю 4 Указу Президента України від 8 липня 2009 року №518 «Про внесення змін до деяких указів Президента України».

Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Віктор ЯНУКОВИЧ
29 жовтня 2012 року

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України від 29 жовтня 2012 року №618/2012

ПОЛОЖЕННЯ

**про проходження громадянами України служби
у військовому резерві Збройних Сил України**

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. Це Положення визначає порядок добору, умови прийняття громадян України (далі – громадяни) на службу у військовому резерві Збройних Сил України (далі – військовий резерв) та проходження ними служби у військовому резерві.
2. Службу у військовому резерві проходять військовозобов'язані громадяни, придатні до неї за станом здоров'я.

3. Громадяни проходять службу у військовому резерві у добровільному порядку.
4. Громадяни, які виконують військовий обов'язок шляхом проходження служби у військовому резерві, є резервістами.
5. Проходження служби у військовому резерві полягає у виконанні резервістами службових обов'язків відповідно до завдань, покладених на органи військового управління, з'єднання, військові частини, військові навчальні заклади (далі – військові частини), в яких вони проходять службу у військовому резерві на відповідних посадах, згідно з вимогами законодавства та умовами контракту.
6. Граничним віком перебування у військовому резерві є граничний вік перебування військовозобов'язаних у запасі другого розряду.
7. Громадяни, прийняті на службу у військовому резерві, під час проходження перших зборів складають Військову присягу на вірність Українському народу в порядку, визначеному Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України, якщо не складали її раніше.
8. Початком проходження резервістом служби у військовому резерві вважається день видання наказу керівника органу військового управління, командира (начальника) військової частини (далі – командир (начальник) військової частини) про прийняття громадянина на службу у військовому резерві і призначення на посаду, яка комплектується резервістами.

Закінченням проходження резервістом служби у військовому резерві вважається день закінчення строку контракту або інший день, зазначений у пункті 30 цього Положення, але не раніше дня видання наказу командира (начальника) військової частини про звільнення резервіста зі служби у військовому резерві.

9. Резервісти вважаються такими, що виконують службові обов'язки у військовому резерві:
 - 1) на території військової частини під час підготовки або зборів, в іншому місці їх проведення протягом службового (навчального) часу, включаючи заняття, перерви, встановлені розпорядком дня (розкладом занять);
 - 2) на шляху прямування до місця проведення зборів, занять та у зворотному напрямку, під час службових поїздок;
 - 3) поза військовою частиною або іншим місцем проведення зборів, якщо перебування там передбачено обов'язками резервіста або наказом відповідного командира (начальника) військової частини.
10. Проходження резервістом служби у військовому резерві відображається в його військово-облікових документах, форма та порядок ведення яких устанавлюються Генеральним штабом Збройних Сил України.
11. Інформація про строки проведення підготовки і зборів у наступному році доводиться до резервістів та їх роботодавців до 1 грудня поточного року.

ПРИЙНЯТТЯ НА СЛУЖБУ У ВІЙСЬКОВОМУ РЕЗЕРВІ. КОНТРАКТ

12. На службу у військовому резерві приймаються громадяни, які пройшли професійно-психологічний відбір, перевірку рівня фізичної підготовки та визнані придатними до служби у військовому резерві за станом здоров'я:

- військовозобов'язані, які не мають військових звань офіцерського складу, з відповідною освітою та спеціальною підготовкою, віком від 18 до 40 років – на службу у військовому резерві на посадах рядового складу, сержантського і старшинського складу;
 - офіцери запасу, які не досягли граничного віку перебування в запасі другого розряду, – на службу у військовому резерві на посадах офіцерського складу.
13. Добір громадян для проходження служби у військовому резерві проводиться командирами (начальниками) військових частин із числа:
- військовослужбовців, які звільняються в запас;
 - громадян, які проживають (перебувають) у населених пунктах, в яких або поряд з якими дислокуються військові частини.
14. Громадяни, які приймаються на службу у військовому резерві, проходять обов'язковий медичний огляд у встановленому законодавством порядку.
15. Порядок заміщення окремих військових посад резервістами у мирний час, заміщення військових посад, передбачених штатами воєнного часу, при переведенні Збройних Сил України на організацію і штати воєнного часу, особливості ведення військового обліку резервістів, час і строки проведення навчальних та перевірочних зборів, програми підготовки резервістів, порядок та обсяги підготовки резервістів за військово-обліковими спеціальностями, час та строки проведення підготовки визначаються Генеральним штабом Збройних Сил України.
16. У разі прийняття громадянина на службу у військовому резерві з ним укладається контракт про проходження громадянином України служби у військовому резерві Збройних Сил України (далі – контракт) за формою, що додається.
- Контракт – письмова угода, що укладається між громадянином і державою, від імені якої виступає Міністерство оборони України, інший орган військового управління, з'єднання, військова частина, військовий навчальний заклад Збройних Сил України, для встановлення правових відносин під час проходження служби у військовому резерві.
17. Контракт укладається у двох примірниках, підписується громадянином і посадовою особою Міністерства оборони України, іншого органу військового управління, з'єднання, військової частини, військового навчального закладу Збройних Сил України, яка має право видавати накази по особовому складу та до повноважень якої належить призначення на відповідні посади. Підпис зазначеної посадової особи скріплюється відповідною гербовою печаткою.
- Дата набрання чинності контрактом зазначається у першому і другому його примірниках.
18. Один примірник контракту зберігається в особовій справі резервіста, другий – у резервіста.
19. Резервісти можуть укласти новий контракт у разі закінчення строку попереднього контракту.
20. Перший контракт укладається:
- із резервістами, прийнятими на посади рядового складу, – строком на 3 роки;
 - із резервістами, прийнятими на посади сержантського і старшинського складу, – строком на 5 років;

- із резервістами, прийнятими на посади офіцерського складу, – строком на 5 років.
21. Новий контракт може бути укладено:
- із резервістами, прийнятими на посади рядового складу, – строком на 3 роки;
 - із резервістами, прийнятими на посади сержантського і старшинського складу, – строком на 5 років;
 - із резервістами, прийнятими на посади офіцерського складу, – строком до 5 років.
- Про укладення нового контракту посадовою особою, зазначеною у пункті 17 цього Положення, видається наказ.
22. Строк контракту не може перевищувати строку, який залишився до досягнення резервістом граничного віку перебування у військовому резерві.
23. Строк проходження служби у військовому резерві обчислюється повними роками, крім випадку, коли контракт з резервістом укладається до досягнення ним граничного віку перебування у військовому резерві.
24. Строк контракту обчислюється з дня набрання ним чинності.
25. Контракт набирає чинності з дня видання наказу командира (начальника) військової частини про прийняття громадянина на службу у військовому резерві і призначення на посаду.
26. Новий контракт укладається не пізніше ніж за один місяць до закінчення строку чинного контракту і набирає чинності після закінчення строку попереднього контракту.
27. Строк контракту, укладеного з резервістом, який перебував в умовах, що з об'єктивних причин унеможливили укладення нового контракту (перебування у стані заручника, інтернованої особи у нейтральній державі, якщо неможливо встановити місце перебування або за інших обставин), продовжується до закінчення перебування резервіста в зазначених умовах і прибуття до військової частини. У разі потреби контракт продовжується на строк, необхідний для визначення придатності резервіста до проходження служби у військовому резерві за станом здоров'я та прийняття рішення щодо укладення нового контракту.
28. Контракт припиняється (розривається), а резервіст звільняється зі служби у військовому резерві:
- 1) у зв'язку із закінченням строку контракту;
 - 2) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність або обмежену придатність до військової служби у військовому резерві;
 - 3) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування у військовому резерві;
 - 4) у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості дальшого перебування на службі у військовому резерві;
 - 5) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких встановлено Кабінетом Міністрів України для військовослужбовців;
 - 6) через службу невідповідність;
 - 7) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи права займати певні посади;

- 8) у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку;
 - 9) у зв'язку з систематичним невиконанням умов контракту командуванням (за бажанням резервіста);
 - 10) у зв'язку з систематичним невиконанням умов контракту резервістом;
 - 11) у зв'язку з прийняттям на військову службу за контрактом;
 - 12) у зв'язку з бронюванням військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час або в разі виникнення встановлених законом обставин, унаслідок яких військовозобов'язані не підлягають призову на військову службу під час мобілізації;
 - 13) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням, відповідно до якого військовослужбовця притягнуто до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення;
 - 14) у разі неможливості переведення на іншу посаду у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі.
29. Дострокове розірвання контракту ініціюється:
- 1) командиром (начальником) військової частини за наявності підстав, передбачених підпунктами 2-4, 6-8, 10-14 пункту 28 цього Положення;
 - 2) резервістом за наявності підстав, передбачених підпунктами 2-3, 5, 9 і 11 пункту 28 цього Положення.
30. Датою припинення дії (розірвання) контракту є:
- 1) день закінчення строку контракту;
 - 2) день, наступний за днем смерті (загибелі) резервіста, або день визнання резервіста судом безвісно відсутнім чи оголошення померлим;
 - 3) день видання наказу про звільнення резервіста зі служби у військовому резерві у зв'язку з достроковим розірванням контракту.
31. У разі припинення (розірвання) контракту у примірнику, що зберігається в особовій справі, робиться запис із зазначенням підстави та дати припинення (розірвання) контракту, який завіряється підписом командира (начальника) військової частини та скріплюється відповідною гербовою печаткою.

Резервіст подає за бажанням другий примірник контракту до кадрового органу військової частини, де робиться відповідний запис із зазначенням підстав припинення (розірвання) контракту та дати звільнення резервіста зі служби у військовому резерві. У разі неподання резервістом другого примірника контракту в першому примірнику робиться відповідний запис.

ВИКЛИК РЕЗЕРВІСТІВ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ЗБОРІВ

32. Виклик резервістів для проходження підготовки та зборів здійснюється командирами (начальниками) військових частин відповідно до програм підготовки на відповідний рік.
- Призов резервістів на військову службу під час оголошення мобілізації здійснюється командирами (начальниками) військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві, відповідно до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

33. Оповіщення резервістів про їх виклик до військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві, для проходження підготовки та зборів або про призов на військову службу під час мобілізації організується командирами (начальниками) військових частин. Командирами (начальниками) військових частин організується інформування роботодавців, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування про мету та можливі строки залучення резервістів до проходження підготовки, зборів або призову на військову службу. Строки оповіщення та інформування визначаються Генеральним штабом Збройних Сил України.
34. Протягом трьох днів після виклику резервістів для проходження підготовки, зборів або призову на військову службу командири (начальники) військових частин надсилають списки резервістів із зазначенням військово-облікових спеціальностей та посад, на які вони призначені, до військових комісаріатів, в яких резервісти перебувають на військовому обліку.
35. Резервіст може бути звільнений від проходження навчальних та перевірочних зборів у зв'язку з:
- смертю близького родича (батьки, дружина, чоловік, дитина, рідний брат, сестра, дід, баба) або близького родича дружини (чоловіка), яка сталася пізніше ніж за сім діб до дати початку зборів;
 - хворобою або необхідністю догляду за хворою дружиною (чоловіком), дитиною чи батьками своїми або дружини (чоловіка), які проживають разом із резервістом, у разі неможливості догляду за хворим іншим близьким родичем;
 - перебуванням під слідством, а також застосуванням до резервіста адміністративного або кримінального покарання, яке унеможливає його прибуття;
 - потраплянням під вплив надзвичайної ситуації, яка виникла під час виклику на збори і стала перешкодою своєчасному прибуттю;
 - складанням державних іспитів у вищих навчальних закладах.

Звільнення резервіста від проходження навчальних та перевірочних зборів здійснюється командирами (начальниками) військових частин на підставі рапорту резервіста або заяви членів його сім'ї, до якої додаються відповідні документи.

Резервісти під час проходження підготовки чи зборів мають право на відпустку за сімейними обставинами згідно із законодавством.

ВІЙСЬКОВІ ЗВАННЯ

36. Громадяни приймаються на службу у військовому резерві в раніше присвоєних їм військових званнях.
37. Чергові військові звання присвоюються у порядку, передбаченому цим Положенням.
До військових звань резервістів додається слово «резерву».

До військових звань резервістів офіцерського складу, які призначені на посади медичної або юридичної служб Збройних Сил України, мають повну вищу медичну чи юридичну освіту та займають відповідну штатну посаду, додаються слова «медичної служби резерву» або «юстиції резерву».

38. Командир (начальник) військової частини надсилає витяг із наказу про присвоєння резервісту військового звання або позбавлення його такого звання до військового

комісаріату, в якому резервіст перебуває на військовому обліку, у триденний строк після його видання.

39. Чергові військові звання резервістам присвоюються:

- 1) до старшого сержанта (головного старшини) включно – командирами полків (кораблів 1 рангу), бригад і посадовими особами, які мають рівні з ними та вищі права;
- 2) до старшого прапорщика (старшого мічмана) включно – командиром корпусу, посадовими особами, які мають рівні з ним та вищі права;
- 3) до майора (капітана 3 рангу) включно – командувачами видів Збройних Сил України, першим заступником начальника Генерального штабу Збройних Сил України;
- 4) до підполковника (капітана 2 рангу) включно – першим заступником Міністра оборони України, начальником Генерального штабу Збройних Сил України, командиром військової частини А0515;
- 5) до полковника (капітана 1 рангу) включно – Міністром оборони України.

Посадові особи, зазначені у цьому пункті, мають право присвоювати чергові військові звання лише резервістам, які перебувають в їх прямому підпорядкуванні.

40. Військові звання старшого солдата (старшого матроса) у порядку заохочення присвоюються командирами полків (кораблів 1 рангу), бригад і посадовими особами, які мають рівні з ними права та вищі.

41. Для резервістів рядового складу, сержантського та старшинського складу встановлюються такі строки вислуги у військовому званні:

- солдата резерву (матроса резерву) – два роки;
- старшого солдата резерву (старшого матроса резерву) – один рік;
- молодшого сержанта резерву (старшини 2 статті резерву) – два роки;
- сержанта резерву (старшини 1 статті резерву) – два роки;
- старшого сержанта резерву (головного старшини резерву) – два роки;
- старшини резерву (головного корабельного старшини резерву) – два роки;
- прапорщика резерву (мічмана резерву) – п'ять років.

42. Для резервістів молодшого та старшого офіцерського складу встановлюються такі строки вислуги у військовому званні (крім офіцерів льотного складу авіації та плавскладу підводних човнів):

- молодшого лейтенанта резерву, лейтенанта резерву – два роки;
- старшого лейтенанта резерву, капітана резерву (капітан-лейтенанта резерву) – три роки;
- майора резерву (капітана 3 рангу резерву) – чотири роки;
- підполковника резерву (капітана 2 рангу резерву) – п'ять років.

43. Для резервістів – офіцерів льотного складу авіації та плавскладу підводних човнів установлюються такі строки вислуги у військовому званні:

- молодшого лейтенанта резерву – один рік;
- лейтенанта резерву, старшого лейтенанта резерву – два роки;

- капітана резерву (капітан-лейтенанта резерву), майора резерву (капітана 3 рангу резерву) – три роки;
 - підполковника резерву (капітана 2 рангу резерву) – чотири роки.
44. Строк вислуги у військовому званні старшого прапорщика резерву (старшого мічмана резерву), полковника резерву (капітана 1 рангу резерву) не встановлюється.
45. Строк вислуги резервіста у військовому званні обчислюється з дня присвоєння йому відповідного військового звання.
- До строку вислуги резервіста у військовому званні зараховується:
- час його перебування у цьому званні на військовій службі, службі у військовому резерві, перебування в запасі;
 - час перерви в службі у військовому резерві у зв'язку з незаконним притягненням до кримінальної відповідальності або незаконним звільненням зі служби у військовому резерві.
- Не зараховується до строку вислуги резервіста у військовому званні час його перебування в пониженому військовому званні згідно з накладеним дисциплінарним стягненням.
46. Військові звання присвоюються резервістам послідовно, з урахуванням посади, яку вони займають, та інших умов, передбачених цим Положенням.
47. Первинне офіцерське військове звання молодшого лейтенанта присвоюється:
- 1) резервістам, які мають військове звання прапорщика резерву (мічмана резерву), старшого прапорщика резерву (старшого мічмана резерву) і повну вищу освіту, що відповідає профілю службової діяльності, перебувають на посадах офіцерського складу не менше одного року, атестовані до присвоєння первинного військового звання офіцерського складу, з урахуванням потреби в офіцерах такої спеціальності;
 - 2) резервістам, які під час проходження служби у військовому резерві здобули повну вищу освіту за спеціальністю, спорідненою з відповідною військово-обліковою спеціальністю, за результатами атестації, з урахуванням потреби в офіцерах такої спеціальності, за умови проходження служби у військовому резерві не менше трьох років.
48. Чергові військові звання присвоюються резервістам, у яких закінчився строк вислуги у попередньому військовому званні та які призначені на посади, за якими штатом (штатним розписом) передбачені військові звання, вищі від тих, що вони мають, з урахуванням їх професійно-ділових якостей, організаторських здібностей, результатів командирської (професійної) підготовки і досвіду служби.
49. Резервістам, які мають військове звання солдата резерву (матроса резерву), у порядку заохочення відповідно до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України може бути присвоєно військове звання старшого солдата резерву (старшого матроса резерву).
50. Про присвоєння чергових військових звань резервістам оголошують командири (начальники) військових частин в урочистій обстановці з врученням погонів, що відповідають присвоєному військовому званню, а у період між зборами – військові комісари за місцем перебування резервістів на військовому обліку.
51. Резервістам, які мають армійські (корабельні) військові звання, у разі призначення на посади, за якими штатом передбачено корабельні (армійські) військові звання, одночасно з призначенням на посаду присвоюються відповідні військові звання.

52. Чергове військове звання резервісту не присвоюється:
- 1) якщо під час проходження підготовки або зборів резервіста усунуто від виконання службових обов'язків;
 - 2) якщо під час проходження підготовки або зборів на резервіста накладено таке дисциплінарне стягнення, як попередження про неповну службу відповідність;
 - 3) якщо за вироком суду резервісту призначено покарання, не пов'язане з позбавленням чи обмеженням волі, або його звільнено від відбування покарання з випробуванням на весь час дії вироку суду.
53. Резервісти (крім тих, яким присвоєно первинне військове звання) під час проходження підготовки або зборів можуть бути понижені у військовому званні на один ступінь у дисциплінарному порядку.
54. До поновлення резервіста у попередньому військовому званні повторне пониження у військовому званні на один ступінь не допускається.
55. Резервісти можуть бути позбавлені військового звання у зв'язку із засудженням за вчинення злочину, а також у порядку дисциплінарного стягнення під час проходження підготовки або зборів.
56. Про позбавлення резервістів військового звання у порядку дисциплінарного стягнення посадова особа, якій надано таке право Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, видає відповідний наказ.
57. Резервісти, позбавлені військового звання:
- за вироком суду, – звільняються зі служби у військовому резерві після набрання вироком суду законної сили з дня, зазначеного у вироку суду про початок строку відбування покарання;
 - у порядку дисциплінарного стягнення, – звільняються зі служби у військовому резерві не пізніше трьох днів після надходження до військової частини наказу про позбавлення військового звання або з дня підписання такого наказу.
- Наказ про звільнення резервіста зі служби у військовому резерві видається на підставі затвердженого акта про прийняття-здавання посади, яку він займав.
58. Військові комісари у разі позбавлення резервістів військових звань одночасно з прийняттям зазначених осіб на військовий облік присвоюють їм військове звання солдата (матроса) запасу.
59. Резервіст, понижений у військовому званні під час проходження підготовки або зборів у порядку дисциплінарного стягнення, може бути поновлений у попередньому військовому званні у порядку заохочення відповідно до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.
60. Громадянин, позбавлений військового звання, поновлюється у попередньому військовому званні з дня позбавлення його військового звання в разі:
- 1) скасування або зміни вироку суду в частині позбавлення військового звання;
 - 2) визнання в установленому порядку незаконним позбавлення резервіста військового звання у порядку дисциплінарного стягнення.

61. Громадянин, позбавлений військового звання, може бути поновлений у попередньому військовому званні за рішенням посадових осіб, які мають право присвоювати відповідні військові звання, у разі звільнення від кримінального покарання у виді позбавлення військового звання на підставі закону про амністію чи акта про помилування.
62. Громадянин, поновлений у військовому званні, користується правами і пільгами, встановленими законодавством, відповідно до поновленого військового звання.

ПРИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІСТІВ НА ПОСАДИ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ТИМЧАСОВЕ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ

63. Призначення резервістів на посади здійснюється командирами (начальниками) військових частин.

Резервісти офіцерського складу можуть призначатися на посади, передбачені штатами органів військового управління, військових частин, не більше ніж на два ступені вищі або на один ступінь нижчі їх військових звань.

64. Призначення резервістів на посади здійснюється:

- 1) на вищі посади – у порядку просування по службі;
- 2) на рівнозначні посади – у порядку переміщення;
- 3) на нижчі посади:
 - у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів у разі неможливості призначення на рівнозначну посаду за їх згодою;
 - за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії;
 - за сімейними обставинами – на особисте прохання;
 - у порядку реалізації накладеного під час проходження підготовки чи зборів дисциплінарного стягнення – відповідно до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

Командир (начальник) військової частини надсилає витяг з наказу про призначення резервіста на посаду до військового комісаріату, в якому резервіст перебуває на військовому обліку, у триденний строк з дня його видання.

65. Посада вважається вищою, якщо за цією посадою штатом (штатним розписом) передбачено вище військове звання, ніж за займаною посадою, а за умови рівних військових звань – більший посадовий оклад. У разі коли штатом (штатним розписом) передбачено два військові звання або диференційовані посадові оклади, до уваги береться вище військове звання або більший посадовий оклад.
66. Резервісти призначаються на посади і переміщуються по службі за основною або спорідненою спеціальністю з урахуванням набутого досвіду служби. У разі потреби у призначенні резервіста на посаду за новою спеціальністю призначенню на цю посаду має передувати відповідна підготовка (перепідготовка).
67. Резервісти, які не досягли граничного віку перебування у військовому резерві та визнані за станом здоров'я непридатними до льотної роботи, служби на підводних човнах, надводних кораблях або до роботи у спеціальних спорудах, але придатними або обмежено придатними до служби у військовому резерві, призначаються на посади, не пов'язані з виконанням польотних завдань, службою на підводних човнах, надводних кораблях чи

- роботою у спеціальних спорудах. У разі відсутності таких вакантних посад зазначені резервісти звільняються в установленому порядку зі служби у військовому резерві.
68. Резервісти, переміщені з вищих посад на нижчі, у подальшому призначаються на вищі посади у порядку просування по службі з дотриманням вимог цього Положення, а понижені у посаді в дисциплінарному порядку під час проходження підготовки чи зборів, – після зняття дисциплінарного стягнення.
 69. У мирний час резервісти можуть призначатися на окремі військові посади у порядку, встановленому Генеральним штабом Збройних Сил України.
 70. Надання, переоформлення, скасування резервістам допуску до державної таємниці здійснюється у порядку, встановленому законодавством.
 71. Резервіст, якому відмовлено в наданні (якого позбавлено) відповідної форми допуску до державної таємниці, призначається на посаду, на якій передбачено форму допуску, яку він має, або на якій не передбачається допуск до державної таємниці. У разі неможливості призначення на таку посаду контракт з резервістом розривається, а резервіст звільняється зі служби у військовому резерві.
 72. Призначення резервістів на посади начальників режимно-секретних органів та їх заступників здійснюється за погодженням із відповідним структурним підрозділом Служби безпеки України відповідно до законодавства.
 73. Призначення резервіста на посаду начальника спеціального органу зв'язку (шифрувальної служби та засекреченого зв'язку) і звільнення з цієї посади здійснюється за погодженням із відповідним структурним підрозділом Генерального штабу Збройних Сил України.
 74. На посади, за якими передбачені військові звання молодшого сержанта резерву (старшини 2 статті резерву), старшини резерву (головного корабельного старшини резерву), старшого прапорщика резерву (старшого мічмана резерву), призначаються резервісти, які мають відповідний рівень освіти та підготовки.
 75. На посади, за якими передбачено військове звання прапорщика резерву (мічмана резерву), у разі потреби можуть призначатися професійно підготовлені та дисципліновані резервісти, які мають такі військові звання: старшина резерву (головний корабельний старшина резерву), старший сержант резерву (головний старшина резерву), сержант резерву (старшина 1 статті резерву), які прослужили не менше трьох років на посадах, за якими передбачені військові звання, що вони мають, та за висновком командира (начальника) військової частини гідні до призначення на ці посади, за умови, що їм не будуть підпорядковані старші за військовим званням.
- У разі необхідності призначення на зазначену в абзаці першому цього пункту посаду резервіста, який має військове звання прапорщика резерву (мічмана резерву), резервіст, який має військове звання старшини резерву (головного корабельного старшини резерву), старшого сержанта резерву (головного старшини резерву), сержанта резерву (старшини 1 статті резерву) і займає цю посаду, призначається на посаду, рівнозначну тій, яку він займав до призначення на цю посаду прапорщика резерву (мічмана резерву), а в разі відсутності такої – за його згодою на іншу посаду.
76. Резервісти, які мають військові звання старших прапорщиків резерву (старших мічманів резерву) та прапорщиків резерву (мічманів резерву), не можуть призначатися на посади, що підлягають заміщенню особами офіцерського складу.

77. Резервісти не можуть мати в безпосередньому підпорядкуванні або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким особам у значенні, наведеному в абзаці третьому частини першої статті 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».
78. Резервісти можуть бути за їх згодою переміщені на інші рівнозначні посади в одній військовій частині або до іншої військової частини:
 - у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів;
 - для набуття практичного досвіду управлінської діяльності в органах військового управління різного рівня або для більш доцільного використання за фахом – за рішенням відповідного командира (начальника) військової частини, зокрема, на особисте прохання резервіста;
 - за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії;
 - за сімейними обставинами – на особисте прохання, за наявності підтверджувальних документів.
79. Переміщення резервістів на інші рівнозначні посади в одній військовій частині здійснюється за наказом командира (начальника) військової частини.
80. Переміщення резервістів на рівнозначні посади в межах армійського корпусу здійснюється за наказом командувача армійського корпусу, у межах виду Збройних Сил України – за наказом командувача виду Збройних Сил України, між видами Збройних Сил України – за наказом першого заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України, між військовими частинами, що перебувають у підпорядкуванні Міністерства оборони України, – за наказом першого заступника Міністра оборони України.
81. Резервіст зобов'язаний отримати розрахунок з усіх видів забезпечення не пізніше наступного дня після здавання посади та надходження витягу з наказу командира (начальника) військової частини, у тому числі переданого технічними засобами, про переміщення до іншої військової частини, у разі перебування резервіста у відрадженні чи на лікуванні – не пізніше наступного дня після прибуття до військової частини, в якій він проходив службу до переміщення до іншої військової частини.
82. У разі скорочення штатів або проведення організаційних заходів, унаслідок яких передбачається скорочення посад резервістів, до структурних підрозділів командувань видів Збройних Сил України та Генерального штабу Збройних Сил України не пізніше ніж за два місяці до встановлених строків проведення таких заходів подається список резервістів, які вивільняються, з пропозиціями щодо їх дальшого службового використання.
83. У разі неможливості призначення резервістів, які вивільняються, на рівнозначні посади та ненадання ними згоди на призначення на нижчі посади вони звільняються зі служби у військовому резерві згідно з підпунктом 4 пункту 28 цього Положення.
84. У разі скорочення штатів або проведення організаційних заходів, унаслідок яких передбачається скорочення посад, що заміщуються резервістами, на вакантні посади призначаються насамперед резервісти, які за своїми морально-діловими якостями більш підготовлені для виконання завдань за посадою.
85. На резервіста, який займає штатну посаду, під час проходження підготовки чи зборів може бути у зв'язку зі службовою необхідністю покладено тимчасове виконання обов'язків за

- іншою рівнозначною або вищою посадою у разі тимчасової відсутності або усунення чи відсторонення від посади військовослужбовця або резервіста, який її займає.
86. Період тимчасового виконання резервістом обов'язків за посадою не може перевищувати 30 днів.
 87. Тимчасове виконання обов'язків покладається на резервіста наказом командира (начальника) військової частини.
 88. Для тимчасового виконання обов'язків за посадою можуть призначатися резервісти, які мають військове звання:
 - 1) солдата резерву (матроса резерву), сержанта резерву, старшини резерву, – на військові посади, за якими штатом (штатним розписом) передбачені військові звання відповідно рядового складу, сержантського і старшинського складу;
 - 2) прапорщика резерву (мічмана резерву), старшого прапорщика резерву (старшого мічмана резерву), – на військові посади, за якими штатом (штатним розписом) передбачені військові звання прапорщика резерву (мічмана резерву), старшого прапорщика резерву (старшого мічмана резерву);
 - 3) молодшого офіцерського складу, – на військові посади, за якими штатом (штатним розписом) передбачені військові звання молодшого або старшого офіцерського складу, за умови, що їм не будуть підпорядковані старші за військовим званням;
 - 4) старшого офіцерського складу, – на військові посади, за якими штатом (штатним розписом) передбачені військові звання старшого офіцерського складу.

ВІДРЯДЖЕННЯ

89. Резервіст під час проходження підготовки чи зборів може бути направлений у відрядження самостійно або у складі військового підрозділу (команди) з метою:
 - участі в заходах, пов'язаних із підготовкою військ (сил);
 - забезпечення охорони, супроводження і доставки військових вантажів, озброєння, військової техніки та інших матеріальних засобів;
 - супроводження нарочних з таємними документами і матеріалами або як нарочний;
 - супроводження (у разі потреби) окремих військовослужбовців, призваних на збори військовозобов'язаних і резервістів, у тому числі хворих, або їх команд;
 - отримання нагороди;
 - участі в засіданнях суду або у процесуальних діях за викликом органу дізнання чи судового слідства;
 - участі у планових заходах (збори, семінари, засідання, наради тощо);
 - ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
 - в інших випадках за наказом (розпорядженням) старших командирів (начальників).
90. Резервіст направляється у відрядження за рішенням командира (начальника) військової частини, про що видається відповідний наказ.

91. Резервісту, який направляєється у відрядження, видається посвідчення про відрядження встановленого зразка.
92. Резервіст після прибуття до місця призначення зобов'язаний в установлений строк з'явитися до посадової особи, в розпорядження якої він відряджений, повідомити командира (начальника) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві, про прибуття, стати в установленому порядку на облік і виконувати поставлені завдання.
93. Під час прямування до місця відрядження та повернення з нього резервісту заборонено відхилятися від зазначеного у посвідченні про відрядження маршруту або здійснювати самовільні зупинки у проміжних пунктах.
94. Резервіст за наявності поважних причин, що перешкоджають йому своєчасно вибути з місця відрядження до місця служби у військовому резерві, повинен повідомити про це командира (начальника) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві, через начальника органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України або військового комісара, а в разі їх відсутності – через посадових осіб місцевої державної адміністрації чи місцевого самоврядування із зазначенням причин затримки.
95. У разі втрати в дорозі під час відрядження службових або особистих документів, зброї, іншого військового майна резервіст повинен негайно повідомити про це військового коменданта на транспорті або начальника органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи військового комісара, а в разі їх відсутності – посадових осіб органу внутрішніх справ, адміністрації шляхів сполучення або місцевої державної адміністрації чи місцевого самоврядування, а також командира (начальника) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві.
96. У разі затримки в дорозі під час відрядження з незалежних від резервіста причин він повинен отримати відповідну позначку в посвідченні про відрядження чи довідку про причини затримки у військового коменданта на транспорті або начальника органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи військового комісара, а в разі їх відсутності – в адміністрації шляхів сполучення або місцевій державній адміністрації чи органі місцевого самоврядування, а також повідомити про затримку командира (начальника) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві.
97. Поважними причинами затримки резервіста у відрядженні понад строки, зазначені в посвідченні про відрядження, є хвороба, що позбавила його можливості своєчасно повернутися з відрядження, стихійне лихо, інші надзвичайні ситуації. Причини затримки повинні бути підтверджені відповідними документами.
98. Про затримку резервіста понад строк, зазначений у посвідченні про відрядження, посадова особа, в розпорядження якої він прибув, або начальник органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи військовий комісар зобов'язані повідомити командира (начальника) військової частини, який направив резервіста у відрядження, із зазначенням причин затримки.
99. У разі неповернення резервіста з відрядження в установлений строк та відсутності повідомлення про причини його затримки командир (начальник) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві, негайно надсилає запит посадовій особі, в

розпорядження якої був відряджений резервіст, або начальника органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи військовому комісару. Після одержання відповіді на запит про те, що відряджений не прибув до пункту призначення або своєчасно вибув до своєї військової частини, командир (начальник) військової частини організовує його розшук в установленому порядку.

ПІДГОТОВКА, ПЕРЕПІДГОТОВКА І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ РЕЗЕРВІСТІВ

100. Для резервістів, прийнятих на службу у військовому резерві з числа військовозобов'язаних, у тому числі жінок, які не мають досвіду військової служби, підготовка у навчальних центрах є обов'язковою.

Резервісти з числа осіб офіцерського складу, які не мають досвіду військової служби, проходять підготовку при вищих військових навчальних закладах.

101. Резервісти, прийняті на службу у військовому резерві з числа військовозобов'язаних (у тому числі жінок), які мають досвід військової служби, та прийняті на цю службу не за основною військово-обліковою спеціальністю, проходять перепідготовку у навчальних центрах, а резервісти з числа осіб офіцерського складу – при вищих військових навчальних закладах.

102. Резервісти, які прослужили у військовому резерві не менше одного року, можуть підвищувати свою кваліфікацію у зв'язку зі службовою необхідністю.

103. Добір кандидатів для підвищення кваліфікації, в тому числі на їх особисте прохання, здійснюється командирами (начальниками) військових частин.

104. Порядок направлення резервістів для підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації до вищих військових навчальних закладів та до навчальних центрів, перелік спеціальностей, за якими проводиться підготовка, визначаються Генеральним штабом Збройних Сил України.

105. Резервісти після закінчення підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації складають іспити за відповідними навчальними програмами.

Резервістам, які пройшли навчання за програмами підготовки сержантського (старшинського) складу і склали іспити, присвоюється відповідне військове звання у порядку, встановленому цим Положенням.

106. Відрахування резервістів із військових навчальних закладів, навчальних центрів за станом здоров'я в разі виникнення у них під час навчання захворювань здійснюється на підставі висновку начальника медичної служби вищого військового навчального закладу чи навчального центру.

Рішення про відрахування резервістів приймається начальниками військових навчальних закладів і навчальних центрів.

107. Подальша підготовка резервістів здійснюється на навчальних та перевірних зборах у складі штатних підрозділів військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві, за програмами підготовки, у порядку, встановленому Генеральним штабом Збройних Сил України.

ЗВІЛЬНЕННЯ ЗІ СЛУЖБИ У ВІЙСЬКОВОМУ РЕЗЕРВІ

108. Звільнення резервіста зі служби у військовому резерві на підставах, передбачених пунктом 28 цього Положення, здійснюється командиром (начальником) військової частини шляхом видання відповідного наказу.

Командир (начальник) військової частини у триденний строк після видання наказу про звільнення резервіста зі служби у військовому резерві надсилає витяг з наказу та особову справу резервіста до військового комісаріату, в якому резервіст перебуває на військовому обліку.

109. Резервіст, який бажає звільнитися зі служби у військовому резерві, подає по команді рапорт та документи, які підтверджують підставу звільнення. У рапорті зазначаються підстави звільнення зі служби у військовому резерві та військовий комісаріат, в якому резервіст перебуває на військовому обліку.

110. Перед звільненням резервіста уточнюються дані про проходження ним служби у військовому резерві, документально підтверджуються періоди служби.

111. Резервіст за три місяці до досягнення граничного віку перебування у військовому резерві направляється на медичний огляд до військово-лікарської комісії, висновки якої враховуються під час визначення підстав звільнення зі служби у військовому резерві.

112. Днем звільнення резервіста зі служби у військовому резерві є день, визначений у пункті 30 цього Положення, про що зазначається в наказі про звільнення зі служби у військовому резерві. Такий наказ видається на підставі затвердженого акта про прийняття-здавання посади, яку займав резервіст, та (або) рапорту безпосереднього начальника.

113. Наказ про застосування до резервіста таких дисциплінарних стягнень, як звільнення зі служби у військовому резерві через службову невідповідність, позбавлення військового звання, є підставою для видання наказу про його звільнення.

114. Резервіста, який підлягає звільненню зі служби у військовому резерві у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, командир (начальник) військової частини не пізніше ніж за два місяці до скорочення штатів або проведення організаційних заходів письмово попереджує про звільнення. Державна служба зайнятості про звільнення резервіста не повідомляється.

115. Рішення про дальше проходження служби у військовому резерві резервістом, який визнаний військово-лікарською комісією обмежено придатним до проходження служби у військовому резерві в мирний час, приймає командир (начальник) військової частини.

116. За наявності кількох підстав для звільнення, передбачених підпунктами 2-5, 9 пункту 28 цього Положення, резервіст може обрати за бажанням одну з них.

Наказами командирів (начальників) військових частин до резервістів, які звільняються зі служби у військовому резерві (крім резервістів, які звільняються з підстав, передбачених підпунктами 6-8, 10, 13 пункту 28, пунктом 57 цього Положення), можуть бути застосовані заохочення, передбачені Дисциплінарним статутом Збройних Сил України.

117. Для резервістів, звільнених зі служби у військовому резерві, які позитивно характеризувалися під час проходження служби у військовому резерві, організуються урочисті проводи.

118. Резервіст, стосовно якого прийнято рішення про дострокове розірвання контракту про проходження служби у військовому резерві, має право оскаржити наказ про дострокове розірвання контракту і звільнення зі служби у військовому резерві у порядку, встановленому законодавством. Оскарження наказу не зупиняє його виконання. У разі незаконного звільнення зі служби у військовому резерві резервіст підлягає поновленню на службі у військовому резерві на попередній або за його згодою на іншій, не нижчій, ніж попередня, посаді. Цей період зараховується резервісту до строку, встановленого для присвоєння чергового військового звання.
119. У разі незаконного звільнення резервіста зі служби у військовому резерві поновлення його на попередній або на іншій, не нижчій, ніж попередня, посаді здійснюється наказом командира (начальника) військової частини, який звільнив резервіста зі служби у військовому резерві.
120. Звільнення зі служби у військовому резерві Збройних Сил України резервістів, визнаних судом безвісно відсутніми чи оголошених померлими, здійснюється на підставі рішень суду про визнання безвісно відсутніми чи оголошення померлими:
 - резервістів офіцерського складу – командувачем виду Збройних Сил України, начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України, Міністром оборони України відповідно до їх повноважень;
 - резервістів рядового складу, сержантського та старшинського складу – командувачами видів Збройних Сил України, прирівняними до них особами і вище.

МАТЕРІАЛЬНЕ ТА ІНШІ ВИДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

121. Розміри грошового забезпечення і заохочення резервістів та порядок їх виплати встановлюються Кабінетом Міністрів України.
122. Порядок медичного забезпечення резервістів під час проходження підготовки чи зборів визначається Міністерством оборони України.
123. Під час проходження служби у військовому резерві резервісти забезпечуються військовою формою одягу згідно з установленими нормами. Для зазначених осіб встановлюються передбачені для військовослужбовців знаки розрізнення, що свідчать про їх належність до резервістів. На них поширюються правила носіння військової форми одягу.
124. Харчування резервістів у військових частинах під час проходження підготовки чи зборів здійснюється у порядку та за нормами, встановленими Кабінетом Міністрів України.
125. Фінансове і матеріальне забезпечення заходів, пов'язаних із проходженням служби у військовому резерві, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України для Міністерства оборони України.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РЕЗЕРВІСТІВ

126. Під час проходження підготовки чи зборів резервісти несуть відповідальність, передбачену законодавством.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 502/2014

Про внесення змін до Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України

Відповідно до статті 112 Конституції України постановляю:

1. Внести до Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України, затвердженого Указом Президента України від 29 жовтня 2012 року № 618, такі зміни:
 - 1) у пункті 2 слово «військовозобов'язані» виключити;
 - 2) у пункті 5:
 - слова «службових обов'язків» замінити словами «обов'язків служби, у тому числі з підготовки»;
 - після слів «військові навчальні заклади» доповнити словами «установи та організації»;
 - 3) у пункті 9:
 - в абзаці першому слова «службові обов'язки» замінити словами «обов'язки служби»;
 - підпункти 1 і 2 викласти в такій редакції:
 - «1) на території військової частини, в якій вони проходять службу у військовому резерві, або в іншому місці її проходження протягом службового (навчального) часу, включаючи заняття, перерви, встановлені розпорядком (розкладом занять);
 - 2) на шляху прямування до місця виконання обов'язків служби у військовому резерві або зі служби, під час службових поїздок»;
 - у підпункті 3 слова «або іншим місцем проведення зборів» виключити;
 - 4) пункт 11 доповнити словами «а в поточному році – під час підписання першого контракту або в разі змін термінів підготовки резервістів – не пізніше ніж за місяць до початку зборів»;
 - 5) у пункті 12:
 - абзац перший після слів «приймаються громадяни» доповнити словами «(крім тих, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації)»;
 - доповнити пункт після абзацу першого новим абзацом такого змісту:
 - «громадяни, які не мають військових звань, з відповідною освітою, віком від 18 до 40 років – на службу у військовому резерві на посадах рядового складу».
- 6) пункт 13 викласти в такій редакції:
 - «13. Добір громадян, у тому числі військовозобов'язаних, для проходження служби у військовому резерві проводиться із числа:
 - військовослужбовців, які звільняються в запас, – командирами (начальниками) військових частин;

- громадян, які проживають (перебувають) у населених пунктах, в яких або поряд з якими дислокуються військові частини, – командирами (начальниками) військових частин та військовими комісарами районних (міських) військових комісаріатів;
- 7) у пункті 15 слова «час і строки проведення навчальних та перевірочних зборів, програми підготовки резервістів, порядок та обсяги підготовки резервістів за військово-обліковими спеціальностями, час та строки проведення підготовки» замінити словами «порядок, обсяги та строки проведення підготовки»;
- 8) доповнити Положення пунктом 151 такого змісту:
«151. Резервісти підлягають військовому обліку в порядку, визначеному Генеральним штабом Збройних Сил України»;
- 9) в абзаці другому пункту 16 слова «інший орган військового управління, з'єднання» та «військовий навчальний заклад» виключити;
- 10) в абзаці першому пункту 17:
 - слова «іншого органу військового управління, з'єднання» та «військового навчального закладу» виключити;
 - доповнити абзац після слів «до повноважень якої належить» словом «право»;
- 11) в абзаці четвертому пункту 21 слова і цифру «до 5 років» замінити словами і цифрою «на 5 років»;
- 12) пункт 27 після слів «з резервістом, який» доповнити словами «під час виконання обов'язків служби у військовому резерві»;
- 13) у пункті 28:
 - підпункт 13 доповнити словами «пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
 - доповнити пункт підпунктами 15-19 такого змісту:
«15) у разі неможливості встановлення місця перебування резервіста протягом двох місяців, якщо це не пов'язано з виконанням ним обов'язків служби у військовому резерві;
16) у разі припинення громадянства України;
17) у зв'язку із виїздом на строк більше трьох місяців за межі України;
18) у разі призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період;
19) за угодою сторін»;
- 14) пункт 29 викласти в такій редакції:
«29. Дострокове розірвання контракту ініціюється:
 - 1) командиром (начальником) військової частини – за наявності підстав, передбачених підпунктами 2-4, 6-8, 10-19 пункту 28 цього Положення;
 - 2) резервістом – за наявності підстав, передбачених підпунктами 2, 3, 5, 9, 11, 16 і 19 пункту 28 цього Положення»;
- 15) пункт 32 викласти в такій редакції:
«32. Виклик резервістів для виконання обов'язків служби у військовому резерві здійснюється командирами (начальниками) військових частин у мирний час (особливий період) відповідно до:

- рішення Президента України, прийнятого відповідно до Конституції України;
- планів підготовки резервістів Збройних Сил України.

Призов резервістів на військову службу під час оголошення мобілізації здійснюється командирами (начальниками) військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві, відповідно до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»;

16) доповнити Положення пунктом 331 такого змісту:

«331. Про виникнення обставин, які унеможливають оповіщення резервіста, прибуття його до військової частини для виконання обов'язків служби у військовому резерві, а також у разі зміни сімейного стану, стану здоров'я, адреси місця проживання (перебування), освіти, місця роботи і посади резервіста особисто повідомляють командування військової частини, в якій вони проходять службу:

- у мирний час – у семиденний строк;
- в особливий період – в одинденний строк»;

17) у пункті 35:

- доповнити пункт після абзацу шостого новим абзацом сьомим такого змісту: «іншими обставинами – за рішенням командира (начальника) військової частини».

У зв'язку з цим абзаци сьомий – восьмий вважати відповідно абзацами восьмим – дев'ятим;

- абзац восьмий викласти в такій редакції:

«Звільнення резервіста від виконання обов'язків служби у військовому резерві здійснюється командиром (начальником) військової частини на підставі рапорту резервіста або заяви члена його сім'ї, до яких додаються відповідні документи»;

- абзац дев'ятий після слів «за сімейними обставинами» доповнити словами «та з інших причин»;

18) підпункт 3 пункту 39 після слів «командувачами видів Збройних Сил України» доповнити словами «військ оперативних командувань»;

19) пункт 47 викласти в такій редакції:

«47. Первинне офіцерське військове звання молодшого лейтенанта присвоюється резервістам, які під час проходження служби у військовому резерві здобули повну вищу освіту за спеціальністю, спорідненою з відповідною військово-обліковою спеціальністю, за результатами атестації, з урахуванням потреби в офіцерах такої спеціальності, за умови проходження служби у військовому резерві не менше трьох років»;

20) пункти 52 та 53 викласти в такій редакції:

«52. Чергове військове звання резервісту не присвоюється:

- 1) під час перебування резервіста у розпорядженні відповідного командира або усунення від виконання обов'язків служби, відсторонення від виконання повноважень, відсторонення від службових повноважень, відсторонення від посади;
- 2) якщо резервіст має таке дисциплінарне стягнення, як попередження про неповну службу відповідність;
- 3) якщо за вироком суду резервісту призначено покарання, не пов'язане з позбавленням чи обмеженням волі, або його звільнено від відбування покарання з випробуванням.

53. Резервісти (крім тих, яким присвоєно первинне військове звання) під час виконання обов'язків служби у військовому резерві можуть бути понижені у військовому званні на один ступінь у порядку, визначеному Дисциплінарним статутом Збройних Сил України»;

21) абзац четвертий пункту 57 виключити;

22) пункт 59 викласти в такій редакції:

«59. Резервіст, понижений у військовому званні під час виконання обов'язків служби у військовому резерві в порядку дисциплінарного стягнення, може бути поновлений у попередньому військовому званні в порядку, визначеному Дисциплінарним статутом Збройних Сил України»;

23) в абзаці п'ятому підпункту 3 пункту 64 слово «реалізації» замінити словом «виконання»;

24) пункт 68 викласти в такій редакції:

«68. Резервісти, переміщені з вищих посад на нижчі, у подальшому призначаються на вищі посади у порядку просування по службі з дотриманням вимог цього Положення, а понижені в посаді у порядку, визначеному Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, під час виконання обов'язків служби у військовому резерві, – після зняття дисциплінарного стягнення»;

25) пункт 80 викласти в такій редакції:

«80. Переміщення резервістів на рівнозначні посади в межах оперативних командувань, армійського корпусу здійснюється за розпорядженням відповідно командувача військ оперативного командування, командира армійського корпусу, у межах виду Збройних Сил України – за розпорядженням командувача виду Збройних Сил України, між видами Збройних Сил України – за розпорядженням першого заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України, між військовими частинами, що перебувають у підпорядкуванні Міністерства оборони України, – за розпорядженням першого заступника Міністра оборони України»;

26) у пункті 82 слова «скорочення штатів або» виключити;

27) абзац шостий пункту 89 доповнити словами «або інших видів заохочення»;

28) пункт 100 викласти в такій редакції:

«100. Резервісти, які не мають досвіду військової служби, проходять підготовку у військових частинах. За необхідності та за наявності відповідного фінансування резервісти проходять підготовку з числа осіб:

- сержантського і старшинського складу – при навчальних центрах;
- офіцерського складу – при вищих військових навчальних закладах»;

29) у пункті 101 слова «у навчальних центрах» замінити словами «у військових частинах (навчальних центрах)»;

30) пункт 107 викласти в такій редакції:

«107. Підготовка резервістів здійснюється у складі штатних підрозділів військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві, або інших підрозділів зі спорідненою підготовкою за програмами підготовки та в порядку, встановленому Генеральним штабом Збройних Сил України»;

31) у пункті 116:

- абзац перший після цифри «9» доповнити цифрами «18»; абзац другий після цифр «13» доповнити цифрами «15, 16»;

32) у пункті 120:

- абзац другий після слів «командувачем виду Збройних Сил України» доповнити словами «військ оперативного командування»;
- абзац третій викласти в такій редакції:

«резервістів рядового складу, сержантського та старшинського складу – командувачами видів Збройних Сил України, військ оперативного командування, прирівняними до них особами і вище»;

33) у тексті Положення слова «проходження підготовки, зборів», «проходження навчальних та перевірочних зборів», «проходження підготовки та зборів», «проходження підготовки чи зборів», «проходження підготовки або зборів» замінити словами «виконання обов'язків служби у військовому резерві»;

34) додаток до Положення викласти у новій редакції, що додається.

2. Установити, що контракти про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України, укладені до набрання чинності цим Указом, діють протягом строку, на який вони були укладені.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України

Олександр ТУРЧИНОВ

6 червня 2014 року

Розділ IV

Законодавче забезпечення діяльності оборонно-промислового комплексу

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст. 413)

Цей Закон визначає комплекс економічних заходів, спрямованих на вирішення питань заборгованості та забезпечення стабільного розвитку державних підприємств оборонно-промислового комплексу, в тому числі казенних підприємств, які включені до складу Державного концерну «Укроборонпром» (далі – підприємства оборонно-промислового комплексу).

Стаття 1. Вирішення питань заборгованості перед соціальними фондами

1. Підлягають списанню не сплачені на день набрання чинності цим Законом суми заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу (у тому числі встановлені судовими рішеннями та реструктуризовані) з платежів до Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі – соціальні фонди), а саме: заборгованість зі сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування; внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне страхування; єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; з відшкодування пільгових пенсій (у тому числі витрат на їх доставку), на-

укових пенсій; накладених (нарахованих) сум штрафів та пені, а також суми штрафів та пені, які підлягають (підлягатимуть) накладенню (нарахуванню) на день набрання чинності цим Законом.

2. Органи соціальних фондів визначають суму заборгованості, яка підлягає списанню, за даними обліку платежів у соціальних фондах.
3. Органи соціальних фондів проводять протягом 10 календарних днів з дня набрання чинності цим Законом з підприємствами оборонно-промислового комплексу звірення сум несплаченої заборгованості, результати якого оформлюються актом.
4. Списання сум заборгованості здійснюється протягом двох місяців з дня набрання чинності цим Законом за рішеннями органів соціальних фондів, про що підприємствам оборонно-промислового комплексу надсилається повідомлення, в якому зазначається сума списаної заборгованості.
5. Списана заборгованість відображається в даних обліку платежів у соціальних фондах із зазначенням дати прийняття рішення про списання. Такі операції відображаються у звітності окремим рядком.
6. Соціальні фонди подають Міністерству фінансів України інформацію про суми заборгованості, списаної відповідно до вимог цієї статті.
7. Період, за який списано заборгованість зі сплати внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, обліковується в Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування як період, за який сплачено страхові внески в повному обсязі.
8. На суми списаної заборгованості цих підприємств зі сплати платежів, що спрямовуються до бюджету Пенсійного фонду України, списується заборгованість Пенсійного фонду України за позиками, наданими за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка, шляхом віднесення усіх сум на взаєморозрахунки з бюджетом з подальшим відновленням єдиного казначейського рахунка у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 2. Вирішення питань заборгованості за природний газ, електричну та теплову енергію, водопостачання та водовідведення

1. На умовах, визначених цією статтею, підлягають списанню:
 - 1) заборгованість підприємств оборонно-промислового комплексу (у тому числі встановлена судовими рішеннями та реструктуризована) за теплову енергію і природний газ та послуги з його транспортування перед підприємствами, що виробляють, транспортують і постачають теплову енергію, та суб'єктами господарювання, що здійснюють постачання природного газу за регульованим тарифом, Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України», її дочірніми компаніями (підприємствами), яка обліковувалася станом на 1 вересня 2012 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом;
 - 2) заборгованість підприємств оборонно-промислового комплексу (у тому числі встановлена судовими рішеннями та реструктуризована) за електричну енергію перед суб'єктами господарювання, що здійснюють постачання електричної енергії за регульованим тарифом, яка виникла станом на 1 вересня 2012 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом;

- 3) заборгованість підприємств оборонно-промислового комплексу (встановлена судовими рішеннями та реструктуризована) за надані їм послуги з водопостачання та водовідведення перед суб'єктами господарювання, що надають послуги з водопостачання та водовідведення, яка виникла станом на 1 вересня 2012 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом;
- 4) заборгованість (у тому числі встановлена судовими рішеннями та реструктуризована) з пені, штрафних та фінансових санкцій (3 відсотки річних та індекс інфляції), які нараховані підприємствам оборонно-промислового комплексу на заборгованість за природний газ та послуги з його транспортування, теплову енергію, електричну енергію та надані послуги з водопостачання та водовідведення станом на 1 вересня 2012 року і не сплачені станом на дату набрання чинності цим Законом;
- 5) заборгованість підприємств, що виробляють, транспортують та постачають теплову енергію, перед суб'єктами господарювання, що здійснюють постачання природного газу, в межах сум, списаних учасникам процедури списання – підприємствам оборонно-промислового комплексу, яка виникла станом на 1 вересня 2012 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом;
- 6) заборгованість підприємств, які надають послуги з водопостачання та водовідведення, перед суб'єктами господарювання, що здійснюють постачання електричної енергії, в межах сум, списаних учасникам процедури списання – підприємствам оборонно-промислового комплексу, яка виникла станом на 1 вересня 2012 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом;
- 7) заборгованість (у тому числі встановлена судовими рішеннями та реструктуризована) суб'єктів господарювання, що здійснюють постачання електричної енергії за регульованим тарифом, за електричну енергію перед оптовим постачальником електричної енергії, яка виникла станом на 1 січня 2007 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом, в обсягах, що не перевищують списаних учасникам процедури списання – підприємствам оборонно-промислового комплексу за спожиту електричну енергію та послуги з водопостачання та водовідведення обсягів заборгованості;
- 8) заборгованість (у тому числі реструктуризована або встановлена судовими рішеннями) оптового постачальника електричної енергії за електричну енергію перед підприємствами, що виробляють електричну енергію, яка виникла станом на 1 січня 2007 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом, в обсягах, що не перевищують списаних учасникам процедури списання – підприємствам оборонно-промислового комплексу за спожиту електричну енергію та послуги з водопостачання та водовідведення обсягів заборгованості;
- 9) заборгованість за природний газ Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» перед Державним агентством резерву України, що виникла в результаті виконання рішень Кабінету Міністрів України, встановлена судовими рішеннями, яка обліковувалася станом на 1 вересня 2012 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом;
- 10) заборгованість за природний газ (у тому числі реструктуризована) підприємств, що виробляють електричну енергію, перед Державним агентством резерву України, отриманий згідно з рішеннями Кабінету Міністрів України у порядку тимчасового позичання, яка

обліковувалася станом на 1 вересня 2012 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом та визначена за ціною на дату отримання природного газу.

2. Списання заборгованості (у тому числі з пені, штрафних та фінансових санкцій) відповідно до цієї статті здійснюється підприємствам оборонно-промислового комплексу відповідними суб'єктами господарювання, які здійснюють постачання природного газу та електричної енергії за регульованим тарифом, оптовим постачальником електричної енергії, підприємствами, що виробляють електричну енергію, Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» та її дочірніми компаніями (підприємствами), а також суб'єктами господарювання, які постачають теплову енергію, надають послуги з водопостачання та водовідведення (далі – учасники процедури списання), у такому порядку:
 - 1) обсяг заборгованості (у тому числі реструктуризованої) визначається з урахуванням вимог законодавства з питань інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, коштів, документів та розрахунків і списується учасниками процедури списання у сумах, що обліковуються в бухгалтерському обліку таких учасників, враховуючи у тому числі суми пені, штрафних санкцій, 3 відсотки річних та індекс інфляції на дату списання;
 - 2) для списання заборгованості кожен учасник процедури списання утворює комісію з питань списання заборгованості, до складу якої обов'язково входять керівник підприємства як голова комісії та головний бухгалтер і яка визначає обсяг та період виникнення заборгованості, що підлягає списанню, у розрізі контрагентів;
 - 3) списання заборгованості проводиться на підставі взаємно погоджених актів звірення учасників процедури списання, в яких зазначаються обсяг та період виникнення заборгованості, що підлягає списанню;
 - 4) датою списання заборгованості є дата підписання взаємно погоджених актів звірення учасниками процедури списання;
 - 5) у разі якщо у статутному капіталі підприємства – учасника процедури списання 50 і більше відсотків акцій (часток, паїв) належить державі, взаємно погоджений акт погоджується органом, уповноваженим управляти таким підприємством.
3. На умовах, визначених цією статтею, підлягає списанню заборгованість за природний газ Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», підприємств паливно-енергетичного комплексу перед Державним агентством резерву України, яка виникла в результаті виконання рішень Кабінету Міністрів України, встановлена судовими рішеннями, що обліковувалася станом на 1 вересня 2012 року і не сплачена станом на дату набрання чинності цим Законом.

Заборгованість Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», підприємств паливно-енергетичного комплексу перед Державним агентством резерву України списується в межах сум списаної заборгованості підприємствами оборонно-промислового комплексу за природний газ, електричну і теплову енергію, водопостачання та водовідведення перед відповідними суб'єктами господарювання, які здійснюють постачання природного газу та електроенергії за регульованим тарифом, теплової енергії, надають послуги з водопостачання та водовідведення.

З метою списання зазначена заборгованість (або зобов'язання з повернення матеріальних цінностей у натуральному вигляді) підлягає переведенню у грошову форму згідно з чинним

законодавством відповідно до грошової вартості матеріальних цінностей, зазначених у відповідному судовому рішенні.

Стаття 3. Особливості господарської діяльності підприємств оборонно-промислового комплексу

1. Встановити, що кошти, одержані від продажу нерухомого майна підприємств оборонно-промислового комплексу, за вирахуванням балансової (залишкової) вартості такого майна та 95 відсотків одержаних коштів понад балансову (залишкову) вартість, зараховуються до загального фонду Державного бюджету України.
2. Кошти, одержані від продажу нерухомого майна підприємств оборонно-промислового комплексу, не зараховані до загального фонду Державного бюджету України, спрямовуються на розвиток і модернізацію виробництва, фінансування науково-технічних розробок, інноваційної діяльності цих підприємств на підставі погоджених з Державним концерном «Укроборонпром» планів.
3. Передача в оренду нерухомого майна, загальна площа якого перевищує 200 квадратних метрів на одне підприємство, здійснюється безпосередньо підприємствами оборонно-промислового комплексу за погодженням з Державним концерном «Укроборонпром», крім випадків передачі в оренду цілісних майнових комплексів підприємств оборонно-промислового комплексу, щодо яких орендодавцем є Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва.
4. Підприємства оборонно-промислового комплексу за рішенням Державного концерну «Укроборонпром» мають право безоплатно передавати майно у випадках, якщо така передача здійснюється з метою:
 - проведення демонстрацій товарів військового призначення та подвійного використання з подальшим поверненням цього майна;
 - проведення спільних або самостійних випробувань виробів військового призначення з подальшим поверненням цього майна або без такого;
 - підтримки науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності державних підприємств, установ та організацій з подальшим поверненням цього майна або без такого;
 - забезпечення діяльності представництв Державного концерну «Укроборонпром» та підприємств оборонно-промислового комплексу з подальшим поверненням цього майна або без такого.

Стаття 4. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності та вводиться в дію з дня його опублікування.
2. Дія цього Закону поширюється на підприємства оборонно-промислового комплексу, включені до складу Державного концерну «Укроборонпром» станом на дату набрання чинності цим Законом.
3. Внести зміни до таких законів України:
 - 1) Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 42-43, ст.378; 2002 р., № 17, ст.117) доповнити статтею 46-2 такого змісту:

«Стаття 46-2. Особливості банкрутства підприємств оборонно-промислового комплексу

1. Для цілей цього Закону підприємствами оборонно-промислового комплексу визнаються державні підприємства, включені до складу Державного концерну «Укроборонпром».
2. При розгляді справи про банкрутство підприємств учасником провадження у справі про банкрутство підприємства оборонно-промислового комплексу додатково визнається Державний концерн «Укроборонпром».
3. Якщо комітетом кредиторів не прийнято рішення про санацію боржника, господарський суд може винести ухвалу про санацію боржника за клопотанням Державного концерну «Укроборонпром», за умови укладення ним з кредиторами договору поруки за зобов'язаннями боржника.

Договір поруки за зобов'язаннями боржника укладається та підписується уповноваженою особою Державного концерну «Укроборонпром».

4. Державний концерн «Укроборонпром» має право запропонувати господарському суду кандидатуру керуючого санацією, інвестора.
5. Державний концерн «Укроборонпром» має право в будь-який час до закінчення процедури санації підприємства оборонно-промислового комплексу розраховатися з усіма кредиторами в порядку, передбаченому цим Законом;
- 2) розділ XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 49-51, ст. 376) доповнити пунктом 14-3 такого змісту:

«14-3. Установити, що період, за який списано заборгованість, визначену у статті 1 Закону України «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку», обліковується в системі персоналізованого обліку внесків як період, за який сплачено страхові внески в повному обсязі»;

- 3) розділ VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 2-3, ст. 11) доповнити пунктом 9-1 такого змісту:

«9-1. Установити, що період, за який списано заборгованість, визначену у статті 1 Закону України «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку», обліковується в Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування як період, за який сплачено страхові внески в повному обсязі»;

- 4) у Господарському кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 18-22, ст. 144):
 - абзац другий частини другої статті 75 доповнити словами «якщо інше не передбачено законом»;
 - пункт 3 частини першої статті 287 доповнити словами «якщо інше не передбачено законом»;
- 5) частину третю статті 27 Бюджетного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 50-51, ст. 572) доповнити словами «крім передбаченого Законом України «Про

деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку»;

- б) статтю 1 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 15, ст.99 із наступними змінами) доповнити частиною восьмою такого змісту:

«8. Відносини оренди рухомого та нерухомого майна державних підприємств, у тому числі казенних підприємств, оборонно-промислового комплексу, які включені до складу Державного концерну «Укроборонпром», регулюються цим Законом з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку»;

- 7) у Законі України «Про управління об'єктами державної власності» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 46, ст.456; 2011 р., № 29, ст.272; 2012 р., № 7, ст.53; із змінами, внесеними Законом України від 13 березня 2012 року № 4498-VI):

- частину п'яту статті 11 доповнити абзацом такого змісту:

«Чистий прибуток господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, та господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави яких становить 100 відсотків, з якого розраховуються та сплачуються дивіденди відповідно до абзаців третього та п'ятого цієї статті, зменшується на суму прибутку, яка виникла в результаті виконання законів України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо питань оподаткування природного газу та електричної енергії», «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку» та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування підприємств – учасників Державного концерну «Укроборонпром»;

- частину другу статті 11-1 доповнити абзацом такого змісту:

«Чистий прибуток державних підприємств енергетичної галузі, з якого розраховується та сплачується частина чистого прибутку (доходу), зменшується на суму прибутку, яка виникла в результаті виконання законів України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо питань оподаткування природного газу та електричної енергії», «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку» та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування підприємств – учасників Державного концерну «Укроборонпром».

4. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

- привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
- забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України В.ЯНУКОВИЧ

м. Київ, 6 вересня 2012 року

№ 5213-VI

Розділ V

Законодавче забезпечення сфери державної безпеки

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про боротьбу з тероризмом

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 25, ст. 180)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 2600-IV від 31.05.2005, ВВР, 2005, N 25, ст. 335 N 3200-IV від 15.12.2005, ВВР, 2006, N 14, ст. 116 N 1254-VI від 14.04.2009, ВВР, 2009, N 36-37, ст. 511 N 1900-VI від 16.02.2010, ВВР, 2010, N 19, ст. 151 N 2258-VI від 18.05.2010, ВВР, 2010, N 29, ст. 392 N 2592-VI від 07.10.2010, ВВР, 2011, N 10, ст. 63 N 3266-VI від 21.04.2011, ВВР, 2011, N 43, ст. 449 N 5461-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 5, ст. 62 N 5502-VI від 20.11.2012, ВВР, 2014, N 8, ст. 88 N 406-VII від 04.07.2013, ВВР, 2014, N 20-21, ст. 712)

(Щодо втрати чинності Закону N 2592-VI від 07.10.2010 додатково див. Закон N 763-VII від 23.02.2014, ВВР, 2014, N 12, ст. 189)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 877-VII від 13.03.2014, ВВР, 2014, N 15, ст. 326 N 1313-VII від 05.06.2014, ВВР, 2014, N 29, ст. 946 N 1630-VII від 12.08.2014, ВВР, 2014, N 39, ст. 2007)

Цей Закон з метою захисту особи, держави і суспільства від тероризму, виявлення та усунення причин і умов, які його породжують, визначає правові та організаційні основи боротьби з цим небезпечним явищем, повноваження і обов'язки органів виконавчої влади, об'єднань громадян і організацій, посадових осіб та окремих громадян у цій сфері, порядок координації їх діяльності, гарантії правового і соціального захисту громадян у зв'язку із участю у боротьбі з тероризмом.

Положення цього Закону не можуть бути застосовані як підстава для переслідування громадян, які, діючи в межах закону, виступають на захист своїх конституційних прав і свобод.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

- тероризм – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей;
- терористичний акт – злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України. У разі, коли терористична діяльність супроводжується вчиненням злочинів, передбачених статтями 112, 147, 258-260, 443, 444, а також іншими статтями Кримінального кодексу України, відповідальність за їх вчинення настає відповідно до Кримінального кодексу України;
- активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюції Ради Безпеки ООН, – кошти, майно, майнові і немайнові права, що повністю або частково, прямо чи опосередковано належать або перебувають під контролем осіб, що пов'язані з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, та активи, які отримані або походять від таких коштів, майна, майнових і немайнових прав, а також інші активи зазначених осіб; (Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 3266-VI від 21.04.2011)
- технологічний тероризм – злочини, що вчиняються з терористичною метою із застосуванням ядерної, хімічної, бактеріологічної (біологічної) та іншої зброї масового ураження або її компонентів, інших шкідливих для здоров'я людей речовин, засобів електромагнітної дії, комп'ютерних систем та комунікаційних мереж, включаючи захоплення, виведення з ладу і руйнування потенційно небезпечних об'єктів, які прямо чи опосередковано створили або загрожують виникненням загрози надзвичайної ситуації внаслідок цих дій та становлять небезпеку для персоналу, населення та довкілля; створюють умови для аварій і катастроф техногенного характеру;
- терористична діяльність – діяльність, яка охоплює:
- планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів;
- підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях;
- організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само як і участь у таких актах;
- вербування, озброєння, підготовку та використання терористів;
- пропаганду і поширення ідеології тероризму;
- фінансування та інше сприяння тероризму; (Абзац статті 1 в редакції Закону N 2258-VI від 18.05.2010)

- фінансування тероризму – надання чи збір активів будь-якого роду з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково для організації, підготовки і вчинення окремим терористом або терористичною організацією визначеного Кримінальним кодексом України терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроба здійснення таких дій; *(Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 2258-VI від 18.05.2010)*
- міжнародний тероризм – здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження;
- терорист – особа, яка бере участь у терористичній діяльності;
- терористична група – група з двох і більше осіб, які об'єдналися з метою здійснення терористичних актів;
- терористична організація – стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке створене з метою здійснення терористичної діяльності, у межах якого здійснено розподіл функцій, встановлено певні правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки і вчинення терористичних актів. Організація визнається терористичною, якщо хоч один з її структурних підрозділів здійснює терористичну діяльність з відома хоча б одного з керівників (керівних органів) усієї організації;
- боротьба з тероризмом – діяльність щодо запобігання, виявлення, припинення, мінімізації наслідків терористичної діяльності;
- антитерористична операція – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності; *(Абзац дев'ятнадцятий частини першої статті 1 в редакції Закону N 1313-VII від 05.06.2014)*
- район проведення антитерористичної операції – визначені керівництвом антитерористичної операції ділянки місцевості або акваторії, транспортні засоби, будівлі, споруди, приміщення та території чи акваторії, що прилягають до них і в межах яких проводиться зазначена операція;
- режим у районі проведення антитерористичної операції – особливий порядок, який може вводитися в районі проведення антитерористичної операції на час її проведення і передбачати надання суб'єктам боротьби з тероризмом визначених цим Законом спеціальних повноважень, необхідних для звільнення заручників, забезпечення безпеки і здоров'я громадян, які опинилися в районі проведення антитерористичної операції, нормального функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій; *(Абзац двадцять перший статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5461-VI від 16.10.2012)*

- заручник – фізична особа, яка захоплена і (або) утримується з метою спонукання державного органу, підприємства, установи чи організації або окремих осіб здійснити якусь дію або утриматися від здійснення якоїсь дії як умови звільнення особи, що захоплена і (або) утримується.

Стаття 2. Правові основи боротьби з тероризмом

Правову основу боротьби з тероризмом становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, цей Закон, інші закони України, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом, 1977 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом, 1997 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, 1999 р., інші міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, укази і розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, що приймаються на виконання законів України.

Стаття 3. Основні принципи боротьби з тероризмом

Боротьба з тероризмом ґрунтується на принципах:

- законності та неухильного додержання прав і свобод людини і громадянина;
- комплексного використання з цією метою правових, політичних, соціально-економічних, інформаційно-пропагандистських та інших можливостей; пріоритетності попереджувальних заходів;
- невідворотності покарання за участь у терористичній діяльності;
- пріоритетності захисту життя і прав осіб, які наражаються на небезпеку внаслідок терористичної діяльності;
- поєднання гласних і негласних методів боротьби з тероризмом;
- нерозголошення відомостей про технічні прийоми і тактику проведення антитерористичних операцій, а також про склад їх учасників;
- єдиначальності в керівництві силами і засобами, що залучаються для проведення антитерористичних операцій;
- співробітництва у сфері боротьби з тероризмом з іноземними державами, їх правоохоронними органами і спеціальними службами, а також з міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з тероризмом.

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ БОРТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ

Стаття 4. Суб'єкти боротьби з тероризмом

Організація боротьби з тероризмом в Україні та забезпечення її необхідними силами, засобами і ресурсами здійснюються Кабінетом Міністрів України у межах його компетенції.

Центральні органи виконавчої влади беруть участь у боротьбі з тероризмом у межах своєї компетенції, визначеної законами та виданими на їх основі іншими нормативно-правовими актами.

Суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, є:

- Служба безпеки України, яка є головним органом у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю;
- Міністерство внутрішніх справ України;
- Міністерство оборони України;
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань;
- Управління державної охорони України.

(Частина третя статті 4 в редакції Законів N 2600-IV від 31.05.2005, N 5461-VI від 16.10.2012)

До участі у здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності, залучаються у разі необхідності також:

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;
- Служба зовнішньої розвідки України;
- Міністерство закордонних справ України;
- Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України; *(Частина четверту статті 4 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 1313-VII від 05.06.2014)*
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я;
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику в електроенергетичному, вугільно-промисловому та нафтогазовому комплексах;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління об'єктами державної власності;
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сферах транспорту;

(Зміни до абзацу частини четвертої статті 4 див. в Законі N 5502-VI від 20.11.2012)

- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну фінансову політику;
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну аграрну політику;

(Абзац частини четвертої статті 4 виключено на підставі Закону N 406-VII від 04.07.2013)

- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. (Абзац частини четвертої статті 4 в редакції Закону N 406-VII від 04.07.2013)

(Частина четверта статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3200-IV від 15.12.2005, N 2258-VI від 18.05.2010; в редакції Закону N 5461-VI від 16.10.2012)

У разі реорганізації або перейменування центральних органів виконавчої влади, перелічених у цій статті, їхні функції у сфері боротьби з тероризмом можуть переходити до їх правонаступників, якщо це передбачено відповідними актами Президента України.

(Частина п'ята статті 4 в редакції Закону N 2258-VI від 18.05.2010; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2592-VI від 07.10.2010)

До участі в антитерористичних операціях за рішенням керівництва антитерористичної операції можуть бути залучені з дотриманням вимог цього Закону й інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості і форми власності, їх посадові особи, а також громадяни за їх згодою.

Координацію діяльності суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом, здійснює Антитерористичний центр при Службі безпеки України.

Стаття 5. Повноваження суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом

Служба безпеки України здійснює боротьбу з тероризмом шляхом проведення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності, у тому числі міжнародної; збирає інформацію про діяльність іноземних та міжнародних терористичних організацій; провадить у межах визначених чинним законодавством повноважень виключно з метою отримання упереджувальної інформації у разі загрози вчинення терористичного акту або при проведенні антитерористичної операції оперативно-технічні пошукові заходи у системах і каналах телекомунікацій, які можуть використовуватися терористами; забезпечує через Антитерористичний центр при Службі безпеки України організацію і проведення антитерористичних заходів, координацію діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом відповідно до визначеної законодавством України компетенції; здійснює досудове розслідування злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю; ініціює питання накладення на невизначений строк арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них за зверненням особи, яка може документально підтвердити потреби в покритті основних та надзвичайних витрат; забезпечує у взаємодії з розвідувальними органами України безпеку від терористичних посягань установ України за межами її території, їх співробітників та членів їхніх сімей.

(Частина перша статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3200-IV від 15.12.2005, N 3266-VI від 21.04.2011, N 1313-VII від 05.06.2014)

Міністерство внутрішніх справ України здійснює боротьбу з тероризмом шляхом запобігання, виявлення та припинення злочинів, вчинених з терористичною метою, розслідування яких віднесене законодавством України до компетенції органів внутрішніх справ; надає Антитерористичному центру при Службі безпеки України необхідні сили і засоби; забезпечує їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій.

Міністерство оборони України, органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України забезпечують захист від терористичних посягань об'єктів та

майна Збройних Сил України, зброї масового ураження, ракетної і стрілецької зброї, боєприпасів, вибухових та отруйних речовин, що перебувають у військових частинах або зберігаються у визначених місцях; організовують підготовку та застосування сил і засобів Сухопутних військ, Повітряних Сил, Військово-Морських Сил Збройних Сил України в разі вчинення терористичного акту у повітряному просторі, у територіальних водах України; беруть участь у проведенні антитерористичних операцій на військових об'єктах та в разі виникнення терористичних загроз безпеці держави із-за меж України; в разі залучення до проведення антитерористичної операції – забезпечують із застосуванням наявних сил та засобів виконання завдань щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій; беруть участь у затриманні осіб, а у випадках, коли їх дії реально загрожують життю та здоров'ю заручників, учасників антитерористичної операції або інших осіб – їх незшкоджують.

(Частина третя статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1900-VI від 16.02.2010; в редакції Закону N 1313-VII від 05.06.2014)

Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту, підпорядковані їм органи управління у справах цивільної оборони та спеціалізовані формування, війська цивільної оборони здійснюють заходи щодо захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності; беруть участь у заходах з мінімізації та ліквідації наслідків таких ситуацій під час проведення антитерористичних операцій, а також здійснюють просвітницькі та практично-навчальні заходи з метою підготовки населення до дій в умовах терористичного акту.

(Частина четверта статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5461-VI від 16.10.2012)

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та органи охорони державного кордону здійснюють боротьбу з тероризмом шляхом запобігання, виявлення та припинення спроб перетинання терористами державного кордону України, незаконного переміщення через державний кордон України зброї, вибухових, отруйних, радіоактивних речовин та інших предметів, що можуть бути використані як засоби вчинення терористичних актів; забезпечують безпеку морського судноплавства в межах територіальних вод та виключної (морської) економічної зони України під час проведення антитерористичних операцій; надають Антитерористичному центру при Службі безпеки України необхідні сили і засоби, забезпечують їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій.

(Частина п'ята статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2600-IV від 31.05.2005, N 5461-VI від 16.10.2012, N 1313-VII від 05.06.2014)

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань здійснює заходи щодо запобігання та припинення злочинів терористичної спрямованості на об'єктах Державної кримінально-виконавчої служби України.

(Частина шоста статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1254-VI від 14.04.2009, N 5461-VI від 16.10.2012)

Управління державної охорони України бере участь в операціях з припинення терористичних актів, спрямованих проти посадових осіб та об'єктів, охорону яких доручено підпорядкованим цьому Управлінню підрозділам, надає Антитерористичному центру при Службі безпеки

Україні необхідні сили і засоби; забезпечує їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій.

(Частина сьома статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1313-VII від 05.06.2014)

Розвідувальні органи України здійснюють добування, аналітичну обробку та надання в установленому порядку розвідувальної інформації про діяльність іноземних та міжнародних терористичних організацій за межами України, а також здійснюють заходи безпосередньої протидії терористичним загрозам життю і здоров'ю громадян України, установам та об'єктам державної власності України в разі залучення розвідувальних органів України до участі в антитерористичних операціях за межами України. *(Статтю 5 доповнено частиною восьмою згідно із Законом N 3200-IV від 15.12.2005)*

Стаття 6. Повноваження інших суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом

Суб'єкти, які залучаються до боротьби з тероризмом, у межах своєї компетенції здійснюють заходи щодо запобігання, виявлення і припинення терористичних актів та злочинів терористичної спрямованості; розробляють і реалізують попереджувальні, режимні, організаційні, виховні та інші заходи; забезпечують умови проведення антитерористичних операцій на об'єктах, що належать до сфери їх управління; надають відповідним підрозділам під час проведення таких операцій матеріально-технічні та фінансові засоби, засоби транспорту і зв'язку, медичне обладнання і медикаменти, інші засоби, а також інформацію, необхідну для виконання завдань щодо боротьби з тероризмом.

Стаття 7. Антитерористичний центр при Службі безпеки України

На Антитерористичний центр при Службі безпеки України покладається:

- розроблення концептуальних засад та програм боротьби з тероризмом, рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності заходів щодо виявлення та усунення причин та умов, які сприяють вчиненню терористичних актів та інших злочинів, здійснюваних з терористичною метою;
- збирання в установленому порядку, узагальнення, аналіз та оцінка інформації про стан і тенденції поширення тероризму в Україні та за її межами;
- організація і проведення антитерористичних операцій та координація діяльності суб'єктів, які ведуть боротьбу з тероризмом чи залучаються до конкретних антитерористичних операцій;
- організація і проведення командно-штабних і тактико-спеціальних навчань та тренувань;
- участь у підготовці проектів міжнародних договорів України, підготовка і подання в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у сфері боротьби з тероризмом, фінансування проведення суб'єктами, які ведуть боротьбу з тероризмом, антитерористичних операцій, здійснення заходів щодо запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності;
- взаємодія із спеціальними службами, правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань боротьби з тероризмом.

Антитерористичний центр при Службі безпеки України складається з Міжвідомчої координаційної комісії та штабу, а також координаційних груп та їх штабів, які створюються при регіональних органах Служби безпеки України.

Міжвідомча координаційна комісія Антитерористичного центру при Службі безпеки України формується з керівника Антитерористичного центру та його заступників; заступників Міністра внутрішніх справ України, керівників центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту; заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України; заступників керівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, Управління державної охорони України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань; командувача Національної гвардії України; начальника Управління Служби безпеки України в м. Києві, заступника голови Київської міської державної адміністрації, заступників керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також інших визначених Президентом України посадових осіб.

(Частина третя статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2600-IV від 31.05.2005; в редакції Закону N 5461-VI від 16.10.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом N 877-VII від 13.03.2014; в редакції Закону N 1313-VII від 05.06.2014)

Положення про Антитерористичний центр при Службі безпеки України, персональний склад Міжвідомчої координаційної комісії затверджуються Президентом України. Керівник Антитерористичного центру при Службі безпеки України призначається Президентом України.

(Частина четверта статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2592-VI від 07.10.2010)

Поточну роботу з виконання завдань, покладених на Антитерористичний центр при Службі безпеки України, організовує його штаб.

До складу координаційних груп при регіональних органах Служби безпеки України входять керівники регіональних органів Служби безпеки України, Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь (управлінь) Міністерства внутрішніх справ України в областях, містах Києві та Севастополі, регіональних органів та територіальних підрозділів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, відповідних органів з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Автономної Республіки Крим, обласних, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій, у регіонах, де дислоковано органи охорони державного кордону, підрозділи Управління державної охорони України, – їх керівники, а також представники інших місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій.

(Частина шоста статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2600-IV від 31.05.2005, N 1313-VII від 05.06.2014)

Координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України очолюють відповідно начальник Головного управління Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим, начальник управління Служби безпеки України в області, містах Києві та Севастополі.

Склад координаційних груп при регіональних органах Служби безпеки України затверджується відповідно Радою міністрів Автономної Республіки Крим, головою обласної державної адміністрації, головою виконавчого органу Київської чи Севастопольської міської ради.

Організаційне забезпечення роботи координаційних груп здійснюється регіональними органами Служби безпеки України.

Антитерористичний центр при Службі безпеки України утримується за рахунок коштів, передбачуваних окремим рядком у Державному бюджеті України.

Стаття 8. Взаємодія суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом

Суб'єкти, які згідно з цим Законом безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, зобов'язані:

- 1) взаємодіяти з метою припинення злочинної діяльності осіб, причетних до тероризму, в тому числі міжнародного, фінансування, підтримки чи вчинення терористичних актів та злочинів, які скоєні з терористичною метою;
- 2) здійснювати обмін інформацією щодо:
 - заволодіння чи виникнення загрози заволодіння терористичними групами (терористичними організаціями) зброєю, вибуховими речовинами, іншими засобами масового ураження;
 - перетинання державного кордону України її громадянами, іноземцями та особами без громадянства з метою вчинення терористичних актів;
 - виявлених у пасажирів проїзних документів, що дають право на проїзд у транспортних засобах міжміського та міжнародного сполучення, з ознаками підроблення;
 - використання чи загрози використання терористами, терористичними групами чи терористичними організаціями засобів зв'язку та комунікаційних технологій;
- 3) сприяти забезпеченню ефективного прикордонного контролю, контролю за видачею документів, що посвідчують особу, та проїзних документів з метою запобігання їх фальсифікації, підробленню або незаконному використанню;
- 4) запобігати діям або пересуванню терористів, терористичних груп чи терористичних організацій, а також осіб, які підозрюються у вчиненні терористичних актів або причетності до міжнародних терористичних груп чи організацій;
- 5) припиняти спроби іноземців, щодо яких є дані про їх причетність до міжнародних терористичних груп чи організацій, здійснювати транзитний проїзд через територію України.

Стаття 9. Сприяння органам, які здійснюють боротьбу з тероризмом

Державні органи, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, організації, їх посадові особи зобов'язані сприяти органам, які здійснюють боротьбу з тероризмом, повідомляти дані, що стали їм відомі, щодо терористичної діяльності або будь-яких інших обставин, інформація про які може сприяти запобіганню, виявленню і припиненню терористичної діяльності, а також мінімізації її наслідків.

(Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5461-VI від 16.10.2012)

РОЗДІЛ III. ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Стаття 10. Умови проведення антитерористичної операції

Антитерористична операція проводиться лише за наявності реальної загрози життю і безпеці громадян, інтересам суспільства або держави у разі, якщо усунення цієї загрози іншими способами є неможливим.

Стаття 11. Рішення щодо проведення антитерористичної операції

Рішення щодо проведення антитерористичної операції приймається залежно від ступеня суспільної небезпеки терористичного акту керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України за письмовим дозволом Голови Служби безпеки України або керівником координативної групи відповідного регіонального органу Служби безпеки України за письмовим дозволом керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, погодженим з Головою Служби безпеки України. Про рішення щодо проведення антитерористичної операції негайно інформується Президент України.

Антитерористичним центром при Службі безпеки України антитерористична операція проводиться в разі, коли:

- терористичний акт загрожує загибеллю багатьох людей чи іншими серйозними наслідками або якщо його вчинено одночасно на території кількох областей, районів чи міст;
- ситуація, пов'язана із вчиненням або загрозою вчинення терористичного акту, є невизначеною щодо причин та обставин її виникнення і подальшого розвитку;
- вчинення терористичного акту зачіпає міжнародні інтереси України та її відносини з іноземними державами;
- реагування на вчинення дій з ознаками терористичного акту належить до компетенції різних правоохоронних та інших органів виконавчої влади;
- очевидно є неможливість відвернення або припинення терористичного акту силами правоохоронних та місцевих органів виконавчої влади окремого регіону.

В інших випадках антитерористична операція проводиться за погодженням з керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України самостійно координативною групою відповідного регіонального органу Служби безпеки України або органом виконавчої влади відповідно до їх компетенції.

Стаття 11-1. Зупинення фінансових операцій з активами, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, та арешт таких активів

Фінансова операція, учасником або вигодоодержувачем за якою є особа, яку включено до переліку осіб, що пов'язані з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, зупиняється відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму».

У разі виявлення суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом та/або які залучені до боротьби з тероризмом, фінансових операцій або будь-яких активів осіб, які включені до переліку осіб, що пов'язані з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, такі суб'єкти невідкладно подають інформацію про виявлені фінансові операції або терористичні активи до Служби безпеки України.

Накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, та зняття арешту з таких активів проводиться за рішенням суду.

(Закон доповнено статтею 11-1 згідно із Законом N 3266-VI від 21.04.2011)

Стаття 11-2. Порядок доступу до активів, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН

Доступ до активів, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, здійснюється за рішенням суду для покриття основних та надзвичайних витрат, включаючи оплату продуктів харчування, оренди житла, іпотечного кредиту, комунальних послуг, ліків та медичної допомоги, сплати податків, страхових внесків, або виключно для здійснення за звичайною ціною витрат з оплати послуг фахівців та відшкодування витрат, пов'язаних з наданням юридичних послуг, сплати зборів чи внесення відповідно до законодавства плати за надання послуг з поточного зберігання або забезпечення збереження коштів, фінансові операції щодо яких зупинено, інших фінансових активів та економічних ресурсів.

У разі виникнення потреби в покритті основних або надзвичайних витрат за рахунок активів, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, Голова Служби безпеки України або його заступник звертається до Міністерства закордонних справ України з поданням про необхідність отримання доступу до таких активів.

Міністерство закордонних справ України протягом трьох робочих днів з дати отримання зазначеного подання звертається до Комітету Ради Безпеки ООН для отримання дозволу на доступ до активів, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, для покриття основних або надзвичайних витрат.

Після надходження до Міністерства закордонних справ України рішення Комітету Ради Безпеки ООН зазначене Міністерство невідкладно інформує у письмовій формі Голову Служби безпеки України або його заступника про задоволення або відмову у задоволенні подання.

Подана у письмовій формі Міністерством закордонних справ України інформація щодо задоволення подання про надання дозволу на доступ до активів, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, для покриття основних або надзвичайних витрат є підставою для звернення Голови Служби безпеки України або його заступника до суду з метою отримання доступу до таких активів.

(Закон доповнено статтею 11-2 згідно із Законом N 3266-VI від 21.04.2011)

Стаття 12. Управління антитерористичною операцією

Для безпосереднього управління конкретною антитерористичною операцією та керівництва силами і засобами, які залучаються до здійснення антитерористичних заходів, утворюється оперативний штаб, очолюваний керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України (координаційної групи відповідного регіонального органу Служби безпеки України) або особою, яка його заміщує.

Порядок діяльності оперативного штабу з управління антитерористичною операцією визначається на основі Положення про нього, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Керівник оперативного штабу визначає межі району проведення антитерористичної операції, приймає рішення про використання сил і засобів, що залучаються до її проведення, а в разі потреби за наявності передбачених законом підстав вносить на розгляд Ради національ-

ної безпеки і оборони України пропозиції щодо введення надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях.

Втручання в оперативне управління антитерористичною операцією будь-яких осіб незалежно від посади не допускається.

Законні вимоги учасників антитерористичної операції є обов'язковими для громадян і посадових осіб.

Стаття 13. Сили і засоби, що залучаються до проведення антитерористичної операції

При проведенні антитерористичної операції використовуються сили і засоби (особовий склад, спеціалісти, зброя, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби) суб'єктів боротьби з тероризмом, а також підприємств, установ, організацій, які залучаються до участі в антитерористичній операції, в порядку, визначеному згідно з Положенням, зазначеним у частині другій статті 12 цього Закону. Покриття витрат та відшкодування збитків, що виникли у зв'язку із проведенням антитерористичної операції, здійснюються згідно з законодавством.

За рішенням керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, погодженим із керівництвом відповідних суб'єктів боротьби з тероризмом, до широкомасштабних, складних антитерористичних операцій у районі їх проведення залучаються та використовуються сили та засоби (особовий склад та спеціалісти окремих підрозділів, військових частин, зброя, бойова техніка, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби) Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України, Збройних Сил України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, та органів охорони державного кордону, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, Управління державної охорони України.

(Статтю 13 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1313-VII від 05.06.2014)

Працівники правоохоронних органів, військовослужбовці та інші особи, які залучаються до антитерористичної операції, на час її проведення підпорядковуються керівнику оперативного штабу.

Стаття 14. Режим у районі проведення антитерористичної операції

У районі проведення антитерористичної операції на час її проведення може бути встановлено спеціальний порядок, зокрема організовано патрульну охоронну службу та виставлено оточення.

У районі проведення антитерористичної операції можуть вводитися тимчасово обмеження прав і свобод громадян.

(Статтю 14 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1313-VII від 05.06.2014)

З метою захисту громадян, держави і суспільства від терористичних загроз у районі проведення довготривалої антитерористичної операції, як виняток, з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом, може здійснюватися превентивне затримання осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години, але не більше ніж на 30 діб. *(Статтю 14 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1630-VII від 12.08.2014)*

Перебування в районі проведення антитерористичної операції осіб, які не залучені до її проведення, допускається з дозволу керівника оперативного штабу.

На вимогу керівників учасників антитерористичної операції підприємства, установи та організації, що знаходяться в районі проведення антитерористичної операції, частково або повністю припиняють свою роботу. Відповідні фахівці цих підприємств, установ та організацій при проведенні антитерористичної операції можуть у встановленому порядку, за їх згодою, залучатися до виконання окремих доручень.

(Частина статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1313-VII від 05.06.2014)

Стаття 15. Права осіб у районі проведення антитерористичної операції

У районі проведення антитерористичної операції посадові особи, залучені до операції, мають право:

- 1) застосовувати відповідно до законодавства України зброю і спеціальні засоби;
- 2) затримувати і доставляти в органи внутрішніх справ осіб, які вчинили або вчиняють правопорушення чи інші дії, що перешкоджають виконанню законних вимог осіб, залучених до антитерористичної операції, або дії, пов'язані з несанкціонованою спробою проникнення в район проведення антитерористичної операції і перешкоджання її проведенню;
- 3) перевіряти у громадян і посадових осіб документи, що посвідчують особу, а в разі відсутності документів – затримувати їх для встановлення особи;
- 4) здійснювати в районі проведення антитерористичної операції особистий догляд громадян, огляд речей, що при них знаходяться, транспортних засобів та речей, які ними перевозяться;
- 5) тимчасово обмежувати або забороняти рух транспортних засобів і пішоходів на вулицях та дорогах, не допускати транспортні засоби, у тому числі транспортні засоби дипломатичних представництв і консульських установ, та громадян на окремі ділянки місцевості та об'єкти, виводити громадян з окремих ділянок місцевості та об'єктів, відбуксирувувати транспортні засоби;
- 6) входити (проникати) в жилі та інші приміщення, на земельні ділянки, що належать громадянам, під час припинення терористичного акту та при переслідуванні осіб, які підозрюються у вчиненні такого акту, на територію та в приміщення підприємств, установ і організацій, перевіряти транспортні засоби, якщо зволікання може створити реальну загрозу життю чи здоров'ю людей;
- 7) використовувати із службовою метою засоби зв'язку і транспортні засоби, у тому числі спеціальні, що належать громадянам (за їх згодою), підприємствам, установам та організаціям, за винятком транспортних засобів дипломатичних, консульських та інших представництв іноземних держав та міжнародних організацій, для запобігання терористичному акту, переслідування та затримання осіб, що підозрюються у вчиненні терористичного акту, або для доставки осіб, які потребують термінової медичної допомоги, до лікувальних закладів, а також для проїзду до місця злочину.

У ситуаціях, пов'язаних із вчиненням або загрозою вчинення терористичного акту, спеціальні підрозділи та підрозділи особливого призначення суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, з метою виконання покладених на них завдань можуть:

- 1) проникати на захоплений терористами об'єкт;

- 2) фізично затримувати терористів, а у випадках, коли їх дії реально загрожують життю та здоров'ю заручників, учасників операції або інших осіб, – знешкоджувати терористів;
- 3) випереджувати дії терористів, що можуть призвести до техногенно-небезпечних наслідків;
- 4) звільняти заручників;
- 5) забезпечувати зберігання речових доказів, документів, речей, цінностей;
- 6) роззброювати та охороняти осіб, затриманих під час проведення антитерористичної операції.

(Статтю 15 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1313-VII від 05.06.2014)

У районі проведення антитерористичної операції контакти з представниками засобів масової інформації здійснюють керівник оперативного штабу або визначені ним особи. Передбачені цією статтею заходи здійснюються з дотриманням чинного законодавства і припиняються негайно після завершення антитерористичної операції.

Стаття 15-1. Особливості превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності

Для відвернення терористичних загроз у районі проведення антитерористичної операції відповідно до кримінального процесуального законодавства України з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом, може здійснюватися превентивне затримання осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години.

Граничний строк превентивного затримання не може перевищувати 30 діб.

Підставою для превентивного затримання є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою терористичної діяльності.

Превентивне затримання здійснюється за вмотивованим рішенням начальника Головного управління (управління) Служби безпеки України або начальника Головного управління (управління) Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, у відповідній області, містах Києві та Севастополі за згодою прокурора та без ухвали слідчого судді, суду.

Копія рішення про превентивне затримання особи, причетної до терористичної діяльності, на строк понад 72 години невідкладно надається затриманій особі, а також негайно направляється до слідчого судді, суду відповідної юрисдикції разом із клопотанням про обрання належного запобіжного заходу стосовно відповідної особи.

Превентивне затримання особи не може продовжуватися після розгляду слідчим суддею, судом клопотання про обрання належного запобіжного заходу стосовно цієї особи.

(Закон доповнено статтею 15-1 згідно із Законом N 1630-VII від 12.08.2014)

Стаття 16. Умови ведення переговорів з терористами

У ході проведення антитерористичної операції з метою збереження життя та здоров'я людей, матеріальних цінностей, схилення терористів до відмови від протиправних дій, справляння на них стримувального впливу, з'ясування можливості припинення терористичного акту допускається ведення переговорів з терористами.

Ведення переговорів доручається особам, спеціально уповноваженим на те керівником оперативного штабу.

У разі, коли мета переговорів з терористами не може бути досягнута через їх незгоду припинити терористичний акт і реальна загроза життю та здоров'ю людей зберігається,

керівник антитерористичної операції має право прийняти рішення про знешкодження терориста (терористів).

У разі очевидної загрози вчинення щодо об'єкта або особи терористичного акту і неможливості усунення цієї загрози іншими законними способами терорист (терористи) може (можуть) бути за вказівкою керівника оперативного штабу знешкоджений (знешкоджені) без попередження.

Під час ведення переговорів не можуть розглядатися як умова припинення терористичного акту питання щодо видачі терористам будь-яких осіб, предметів та речовин, які безпосередньо можуть бути використані для вчинення актів технологічного тероризму.

Стаття 17. Інформування громадськості про терористичний акт

Інформування громадськості про вчинення терористичного акту здійснюють керівник оперативного штабу або особи, уповноважені ним на підтримання зв'язків з громадськістю.

Забороняється поширення через засоби масової інформації або в інший спосіб інформації, яка:

- розкриває спеціальні технічні прийоми і тактику проведення антитерористичної операції;
- може утруднити проведення антитерористичної операції і (або) створити загрозу життю та здоров'ю заручників та інших людей, які знаходяться в районі проведення зазначеної операції або за його межами;
- має на меті пропаганду або виправдання тероризму, містить висловлювання осіб, які чинять опір чи закликають до опору проведення антитерористичної операції;
- містить дані про предмети та речовини, які безпосередньо можуть бути використані для вчинення актів технологічного тероризму;
- розкриває дані про персональний склад співробітників спеціальних підрозділів та членів оперативного штабу, які беруть участь у проведенні антитерористичної операції, а також про осіб, які сприяють проведенню зазначеної операції (без їх згоди).

Стаття 18. Завершення антитерористичної операції

Антитерористична операція вважається завершеною, якщо терористичний акт припинено та ліквідовано загрозу життю і здоров'ю заручників та інших людей, які знаходилися в районі її проведення.

Рішення про припинення антитерористичної операції приймається керівником оперативного штабу з управління цією операцією.

При проведенні антитерористичної операції керівник оперативного штабу спільно з відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування організовує надання допомоги потерпілим, визначає заходи щодо усунення та мінімізації наслідків терористичного акту, організовує їх здійснення.

РОЗДІЛ IV. ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТОМ. СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ

Стаття 19. Відшкодування шкоди, заподіяної терористичним актом

Відшкодування шкоди, заподіяної громадянам терористичним актом, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до закону і з наступним стягненням суми цього відшкодування з осіб, якими заподіяно шкоду, в порядку, встановленому законом.

Відшкодування шкоди, заподіяної організації, підприємству або установі терористичним актом, провадиться в порядку, визначеному законом.

Стаття 20. Соціальна реабілітація осіб, які постраждали від терористичного акту

Соціальна реабілітація осіб, які постраждали від терористичного акту, провадиться з метою повернення їх до нормального життя. Зазначеним особам надається у разі необхідності психологічна, медична, професійна реабілітація, правова допомога і житло та здійснюється їх працевлаштування.

Соціальна реабілітація осіб, які постраждали від терористичного акту, а також осіб, зазначених у статті 21 цього Закону, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

Порядок проведення соціальної реабілітації осіб, які постраждали від терористичного акту, визначається Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ V. ПРАВОВИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У БОРОТЬБІ З ТЕРОРИЗМОМ

Стаття 21. Особи, які підлягають правовому і соціальному захисту

Особи, які беруть участь у боротьбі з тероризмом, перебувають під захистом держави. Правовому і соціальному захисту підлягають:

- 1) військовослужбовці, працівники і службовці центральних та місцевих органів виконавчої влади, які беруть (брали) безпосередню участь в антитерористичних операціях;
- 2) особи, які на постійній чи тимчасовій основі сприяють органам, що здійснюють боротьбу з тероризмом, у запобіганні, виявленні, припиненні терористичної діяльності та мінімізації її наслідків;
- 3) члени сімей осіб, зазначених у пунктах 1 і 2 цієї частини, якщо потреба в забезпеченні їх захисту викликана участю зазначених осіб у боротьбі з тероризмом.

Соціальний захист осіб, які залучаються до боротьби з тероризмом, здійснюється у порядку, який визначається законом.

Якщо особа, яка брала участь у боротьбі з тероризмом, загинула під час проведення антитерористичної операції, членам її сім'ї та особам, що перебували на її утриманні, виплачується за рахунок коштів Державного бюджету України одноразова допомога в розмірі двадцяти прожиткових мінімумів, відшкодовуються витрати на поховання загиблого, призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника, а також зберігаються пільги, які мав загиблий, на отримання житла, оплату житлово-комунальних послуг тощо.

У разі, коли особа, яка брала участь у боротьбі з тероризмом, стала інвалідом внаслідок каліцтва, одержаного під час проведення антитерористичної операції, цій особі за рахунок коштів Державного бюджету України виплачується одноразова допомога в розмірі десяти прожиткових мінімумів і призначається пенсія відповідно до законодавства України.

У разі, коли особа, яка брала участь у боротьбі з тероризмом, під час проведення антитерористичної операції зазнала поранення, яке не потягло за собою настання інвалідності, цій особі виплачується одноразова допомога в розмірі п'яти прожиткових мінімумів.

Стаття 22. Звільнення від відповідальності за заподіяну шкоду

Якщо під час проведення антитерористичної операції вимушено заподіяна шкода життю, здоров'ю і майну терористів, військовослужбовців та інші особи, які брали участь в антитерористичній операції, звільняються від відповідальності за цю шкоду відповідно до законів України.

РОЗДІЛ VI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УЧАСТЬ У ТЕРОРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 23. Відповідальність осіб, винних у терористичній діяльності

Особи, винні в терористичній діяльності, притягаються до кримінальної відповідальності в порядку, передбаченому законом.

Непокора або опір законним вимогам військовослужбовців, посадових осіб, які беруть участь у проведенні антитерористичної операції, неправомірне втручання в їх законну діяльність тягнуть за собою відповідальність, передбачену законом.

Стаття 24. Відповідальність організації за терористичну діяльність

Організація, відповідальна за вчинення терористичного акту і визнана за рішенням суду терористичною, підлягає ліквідації, а належне їй майно конфіскується.

У разі визнання судом України, в тому числі відповідно до її міжнародно-правових зобов'язань, діяльності організації (її відділення, філії, представництва), зареєстрованої за межами України, терористичною, діяльність цієї організації на території України забороняється, її українське відділення (філія, представництво) на підставі рішення суду ліквідується, а належні йому майно і майно зазначеної організації, яке знаходиться на території України, конфіскуються.

Заява про притягнення організації до відповідальності за терористичну діяльність подається до суду відповідно Генеральним прокурором України, прокурорами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя у встановленому законом порядку.

Стаття 25. Відповідальність за сприяння терористичній діяльності

Керівники та посадові особи підприємств, установ і організацій, а також громадяни, які сприяли терористичній діяльності, зокрема:

- 1) фінансували терористів, терористичні групи (терористичні організації);
- 2) надавали або збирали кошти безпосередньо чи опосередковано з наміром використання їх для вчинення терористичних актів чи злочинів терористичної спрямованості;
- 3) проводили операції з коштами та іншими фінансовими активами:
 - фізичних осіб, які вчиняли чи намагалися вчинити терористичні акти чи злочини терористичної спрямованості або брали участь у їх вчиненні чи сприяли вчиненню;
 - юридичних осіб, майно яких безпосередньо чи опосередковано перебуває у власності чи під контролем терористів або осіб, які сприяють тероризму;
 - юридичних і фізичних осіб, які діють від імені чи за вказівкою терористів або осіб, що сприяють тероризму, включаючи кошти, одержані або придбані з використанням об'єктів власності, що безпосередньо чи опосередковано перебувають у власності чи під контролем осіб, які сприяють тероризму, або пов'язаних з ними юридичних і фізичних осіб;

- 4) надавали кошти, інші фінансові активи чи економічні ресурси, відповідні послуги безпосередньо чи опосередковано для використання в інтересах фізичних осіб, які вчиняють терористичні акти або сприяють чи беруть участь у їх вчиненні, чи в інтересах юридичних осіб, майно яких безпосередньо чи опосередковано перебуває у власності чи під контролем терористів або осіб, які сприяють тероризму, а також юридичних і фізичних осіб, які діють від імені чи за вказівкою зазначених осіб;
- 5) надавали допомогу особам, які брали участь у вчиненні терористичних актів;
- 6) вербували фізичних осіб для заняття терористичною діяльністю, сприяли встановленню каналів постачання зброї терористам та переміщенню терористів через державний кордон України;
- 7) переховували осіб, які фінансували, планували, підтримували чи вчиняли терористичні акти або злочини терористичної спрямованості;
- 8) використовували територію України з метою підготовки чи вчинення терористичних актів або злочинів терористичної спрямованості проти інших держав або іноземців, – несуть відповідальність згідно з законом.

РОЗДІЛ VII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ У СФЕРІ БОРТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ

Стаття 26. Засади міжнародного співробітництва у сфері боротьби з тероризмом

Україна відповідно до укладених нею міжнародних договорів співробітничает в галузі боротьби з тероризмом з іноземними державами, їх правоохоронними органами і спеціальними службами, а також з міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з міжнародним тероризмом.

Керуючись інтересами забезпечення безпеки особи, суспільства і держави, Україна переслідує на своїй території осіб, причетних до терористичної діяльності, у тому числі у випадках, коли терористичні акти або злочини терористичної спрямованості планувалися або були вчинені поза межами України, але завдають шкоди Україні, та в інших випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 27. Надання інформації

Інформацію іноземній державі з питань, пов'язаних із боротьбою з міжнародним тероризмом, Україна надає на підставі запиту, додержуючись вимог законодавства України та її міжнародно-правових зобов'язань. Така інформація може бути надана і без попереднього запиту іноземної держави, якщо це не зашкодить проведенню досудового слідства чи судового розгляду справи і може допомогти компетентним органам іноземної держави у припиненні терористичного акту.

Стаття 28. Участь у спільних з іноземними державами заходах щодо боротьби з тероризмом

Україна відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, може брати участь у спільних антитерористичних заходах шляхом сприяння іноземній державі або міждержавному об'єднанню в передислокації військ (сил),

спеціальних антитерористичних формувань, перевезенні зброї або шляхом надання своїх сил і засобів з дотриманням вимог законів України «Про порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав» та «Про порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України».

Стаття 29. Видача (екстрадиція) осіб, що брали участь у терористичній діяльності

Участь іноземців або осіб без громадянства, які в Україні постійно не проживають, у терористичній діяльності може бути підставою для видачі таких осіб іншій державі для притягнення до кримінальної відповідальності.

Видача зазначених у частині першій цієї статті осіб, з метою притягнення до кримінальної відповідальності та виконання примусових актів іноземної держави, здійснюється згідно з законодавством і зобов'язаннями, узятими Україною у зв'язку із ратифікацією Європейської конвенції про видачу правопорушників, 1957 р., Європейської конвенції про боротьбу з тероризмом, 1977 р. та інших міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також на засадах взаємності.

РОЗДІЛ VIII. КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ЗАКОННІСТЮ ЗДІЙСНЕННЯ БОРЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ

Стаття 30. Контроль за здійсненням боротьби з тероризмом

Контроль за дотриманням законодавства при проведенні боротьби з тероризмом здійснюється Верховною Радою України в порядку, визначеному Конституцією України.

Контроль за діяльністю суб'єктів боротьби з тероризмом здійснюється Президентом України та Кабінетом Міністрів України в порядку, визначеному Конституцією і законами України.

Стаття 31. Нагляд за законністю здійснення антитерористичних заходів

Нагляд за додержанням вимог законодавства органами, які беруть участь в антитерористичних заходах, здійснюється Генеральним прокурором України та уповноваженими ним прокурорами в порядку, визначеному законами України.

РОЗДІЛ ІХ. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
2. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:
 - прийняти нормативно-правові акти, передбачені цим Законом;
 - привести нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України Л.КУЧМА
м. Київ, 20 березня 2003 року N 638-IV

Розділ VI

Правове регулювання будівництва і реформування складових Воєнної організації держави

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Національну гвардію України

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1697-VII від 14.10.2014)

Цей Закон визначає правові засади організації та порядку діяльності Національної гвардії України, її загальну структуру, функції та повноваження.

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Призначення та завдання Національної гвардії України

1. Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.
2. Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Стаття 2. Основні функції Національної гвардії України

1. Основними функціями Національної гвардії України є:
 - 1) захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;
 - 2) охорона громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;
 - 3) участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;
 - 4) забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
 - 5) охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
 - 6) охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
 - 7) охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;
 - 8) охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України;
 - 9) участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;
 - 10) участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;
 - 11) участь у припиненні масових заворушень, що супроводжуються насильством над громадянами;
 - 12) участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
 - 13) участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;
 - 14) участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

- 15) участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються;
 - 16) участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;
 - 17) виконання завдань територіальної оборони;
 - 18) оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, баз військового та матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України.
2. До виконання функцій Національної гвардії України із забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян, участі в охороні громадського порядку, забезпечення охорони органів державної влади, у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав можуть залучатися резервісти Національної гвардії України під час проходження ними зборів.
 3. У порядку та на підставах, визначених законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, військовослужбовці Національної гвардії України можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі миротворчого персоналу або миротворчого контингенту.
 4. Національна гвардія України виконує покладені на неї завдання у взаємодії з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами внутрішніх справ, Управлінням державної охорони України, Збройними Силами України, правоохоронними органами спеціального призначення, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями, а також спільно з адміністрацією та режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням.

Стаття 3. Принципи діяльності Національної гвардії України

1. Діяльність Національної гвардії України ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, позапартійності, безперервності, законності, відкритості для демократичного цивільного контролю, прозорості, відповідальності, централізованого керівництва та єдиначальності.
2. У діяльності Національної гвардії України забороняється застосування тортур, катувань та інших жорстких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Стаття 4. Правові засади діяльності Національної гвардії України

1. Національна гвардія України у своїй діяльності керується Конституцією України, цим та іншими законами України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 5. Загальна структура та чисельність Національної гвардії України

1. До складу Національної гвардії України входять:
 - 1) головний орган військового управління Національної гвардії України;
 - 2) оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України;
 - 3) з'єднання, військові частини і підрозділи, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України.
2. Організаційно Національна гвардія України складається з органів військового управління (головного органу військового управління Національної гвардії України та органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України), військових частин (підрозділів) з охорони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднань, військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку, підрозділів (загонів) спеціального призначення, військових частин оперативного призначення, авіаційних військових частин, військових частин і підрозділів зв'язку, органів і підрозділів забезпечення, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів, установ.
3. До складу військової частини Національної гвардії України можуть входити підрозділи (батальйони, дивізіони, ескадрильї, загони, роти, батареї тощо), спеціальні комендатури (комендатури), вузли зв'язку, центри, групи, взводи.
4. Для забезпечення загальної та спеціальної підготовки особового складу Національної гвардії України до службово-бойової діяльності, організації фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності, а також для забезпечення розвитку спорту вищих досягнень у Національній гвардії України відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» можуть створюватися заклади фізичної культури і спорту.
5. Порядок організації та виконання службово-бойових завдань оперативно-територіальними об'єднаннями, з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами визначається на підставі відповідних статутів бойової служби, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, а також виданих відповідно до них нормативно-правових актів.
6. Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України затверджується Президентом України. Положення про органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, військові частини і підрозділи з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднання, військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку, підрозділи (загоні) спеціального призначення, військові частини оперативного призначення, авіаційні військові частини, військові частини і підрозділи зв'язку, органи і підрозділи забезпечення Національної гвардії України затверджуються Міністром внутрішніх справ України.

7. Загальна чисельність Національної гвардії України не перевищує 60 тисяч військовослужбовців. У разі необхідності чисельність Національної гвардії України може бути збільшена відповідним законом.
8. Створення, реорганізація і ліквідація оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, їх органів військового управління, з'єднань, військових частин і підрозділів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України в межах загальної чисельності та виділених коштів Державного бюджету України здійснюється Міністром внутрішніх справ України, а вищих навчальних закладів Національної гвардії України III-IV рівнів акредитації – в установленому порядку Кабінетом Міністрів України.
9. Головний орган військового управління Національної гвардії України, оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України та їх органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи Національної гвардії України дислокуються на території держави відповідно до зон відповідальності (оперативного реагування), дислокації об'єктів, що охороняються, та місць виконання службово-бойових завдань.
10. Передислокація, зміна місця розташування та визначення зон відповідальності (оперативного реагування) оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України та їх органів військового управління, з'єднань, військових частин і підрозділів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України здійснюються за рішенням Міністра внутрішніх справ України.
11. Головний орган військового управління Національної гвардії України, органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднання, військові частини, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади Національної гвардії України є юридичними особами, мають печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, та відповідних банківських установах.

Стаття 6. Міністр внутрішніх справ України

1. Військово-політичне та адміністративне керівництво Національною гвардією України здійснює Міністр внутрішніх справ України.

Військово-політичне керівництво Національною гвардією України – це діяльність, спрямована на забезпечення реалізації державної політики у сфері діяльності Національної гвардії України, політичних та стратегічних цілей, принципів і напрямів її розвитку.

Адміністративне керівництво Національною гвардією України – це діяльність, спрямована на всебічне забезпечення життєдіяльності Національної гвардії України, її функціонування та розвитку з метою виконання основних завдань державної політики у сфері її діяльності.

2. Повноваження Міністра внутрішніх справ України щодо керівництва Національною гвардією України, його права та обов'язки визначаються цим Законом та іншими законами України.

Стаття 7. Командувач Національної гвардії України

1. Безпосереднє військово керівництво Національною гвардією України здійснює командувач Національної гвардії України, який одночасно є начальником головного органу військового управління Національної гвардії України.

Безпосереднє військове керівництво Національною гвардією України – це діяльність, спрямована на здійснення заходів щодо розвитку Національної гвардії України, її технічного оснащення, підготовки та всебічного забезпечення, визначення основ її застосування, а також управління нею.

2. Командувач Національної гвардії України призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою України за поданням Президента України.
3. Командувач Національної гвардії України має першого заступника та чотирьох заступників, які належать до вищого командування Національної гвардії України.

Перший заступник та заступники командувача Національної гвардії України призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України.

4. Повноваження командувача Національної гвардії України щодо керівництва Національною гвардією України та головним органом військового управління Національної гвардії України, його права та обов'язки визначаються Положенням про головний орган військового управління Національної гвардії України, що затверджується Президентом України.

Стаття 8. Оперативно-територіальне об'єднання Національної гвардії України

1. Оперативно-територіальне об'єднання є основною військово-адміністративною одиницею Національної гвардії України та призначене для виконання завдань і функцій, покладених на Національну гвардію України в межах відповідних зон відповідальності (оперативного реагування).
2. Структура і склад оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України затверджуються Міністром внутрішніх справ України.
3. Керівництво оперативно-територіальним об'єднанням Національної гвардії України та його органом військового управління здійснюється начальником цього органу військового управління.
4. Повноваження начальника органу військового управління оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України щодо керівництва цим об'єднанням та органом військового управління, його права та обов'язки визначаються Положенням про оперативно-територіальне об'єднання, що затверджується Міністром внутрішніх справ України.

РОЗДІЛ III. ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ І ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 9. Особовий склад Національної гвардії України

1. Особовий склад Національної гвардії України складається з військовослужбовців та працівників.

Національна гвардія України комплектується військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом та за призовом.

Головний орган військового управління Національної гвардії України та органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України можуть комплектуватися державними службовцями.

2. Військовозобов'язані (крім військовозобов'язаних, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації) у добровільному порядку можуть бути зараховані до вій-

ського резерву Національної гвардії України, що складається з громадян, які проходять службу у військовому резерві, та громадян, відібраних кандидатами для зарахування на службу у військовому резерві.

3. Комплектування Національної гвардії України військовослужбовцями та проходження ними військової служби здійснюються відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та Положення про проходження військової служби громадянами України в Національній гвардії України, що затверджується Президентом України.
4. Порядок добору та прийняття на службу у військовому резерві, строки, умови та порядок її проходження, а також підстави і порядок звільнення із служби визначаються Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» та Положенням про проходження громадянами України служби у військовому резерві Національної гвардії України, що затверджується Президентом України.
5. Громадяни України, які проходять військову службу та службу у військовому резерві Національної гвардії України, складають військову присягу на вірність Українському народу, при виконанні обов'язків служби носять військову форму одягу, їм довічно встановлюється законом військове звання. Порядок позбавлення військового звання визначається законом.
6. Трудові відносини працівників Національної гвардії України регулюються законодавством про працю, державну службу та укладеними трудовими договорами (контрактами).
7. Стосовно осіб, які претендують на зарахування для проходження служби на відповідних посадах у Національній гвардії України, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції».
8. Не може бути прийнята на службу до Національної гвардії України особа, яка має не погашену або не зняту судимість за вчинення злочину (крім реабілітованої особи) або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення.

Стаття 10. Підготовка кадрів для Національної гвардії України

1. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації осіб офіцерського складу для Національної гвардії України проводиться згідно із законодавством України у вищих навчальних закладах Національної гвардії України, інших вищих навчальних закладах, а також за кордоном.
2. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації особового складу Національної гвардії України, який виконує завдання з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, проводиться на договірних засадах у навчальних закладах (центрах) державної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців фізичного захисту, обліку та контролю ядерних матеріалів.
3. Підготовка рядового, сержантського і старшинського складу проводиться у відповідних навчальних військових частинах (центрах) Національної гвардії України, а також на договірних засадах у навчальних частинах Збройних Сил України чи правоохоронних органів спеціального призначення та навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ України.

4. Порядок проходження підготовки і зборів резервістами Національної гвардії України встановлюється Положенням про проходження громадянами України служби у військовому резерві Національної гвардії України.

Стаття 11. Обмеження, встановлені для військовослужбовців Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України на період військової служби зупиняють членство в політичних партіях та професійних спілках.
2. Військовослужбовці Національної гвардії України можуть бути членами громадських об'єднань, крім об'єднань, статутні положення яких суперечать засадам діяльності Національної гвардії України, а також брати участь у їх роботі у вільний від обов'язків військової служби час.
3. Організація військовослужбовцями Національної гвардії України страйків і участь у їх проведенні не допускаються.

**РОЗДІЛ ІV. ОБОВ'ЯЗКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.
ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Стаття 12. Обов'язки Національної гвардії України

1. Національна гвардія України відповідно до покладених на неї законом завдань та функцій зобов'язана:
 - 1) забезпечувати захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань;
 - 2) брати участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку, у тому числі під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових заходів, під час офіційних візитів та інших заходів за участю посадових осіб України та іноземних держав, щодо яких здійснюється державна охорона на території України;
 - 3) вживати заходів, спрямованих на запобігання, виявлення кримінальних (адміністративних) правопорушень;
 - 4) забезпечувати охорону об'єктів, що охороняються Національною гвардією України;
 - 5) забезпечувати пропускний режим на об'єктах, що охороняються Національною гвардією України;
 - 6) забезпечувати охорону спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, під час їх перевезення територією України;
 - 7) забезпечувати охорону органів державної влади, а також здійснення заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
 - 8) вживати заходів щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;
 - 9) брати участь в антитерористичних операціях;

- 10) вживати заходів щодо затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;
- 11) надавати допомогу в ліквідації наслідків природних, техногенних, екологічних катастроф;
- 12) брати участь у заходах, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також у заходах щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;
- 13) брати участь у міжнародному співробітництві, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у порядку і на умовах, визначених законами України;
- 14) брати участь у відновленні конституційного правопорядку, порушеного при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, а також у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, порушеної в результаті здійснення протиправних дій, у тому числі на підґрунті міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів;
- 15) підтримувати або відновлювати правопорядок у районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;
- 16) розблокувати або припиняти протиправні дії у разі захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 17) протидіяти масовим заворушенням, що супроводжуються насильством над громадянами;
- 18) формувати в особливий період військові частини і підрозділи та обороняти важливі державні об'єкти, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, спеціальні вантажі, у тому числі ядерні матеріали, під час їх перевезення територією України;
- 19) вести воєнні (бойові) дії у разі збройного конфлікту чи загрози нападу на Україну;
- 20) виконувати завдання територіальної оборони;
- 21) виконувати заходи правового режиму воєнного стану.

Стаття 13. Права військовослужбовців Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України з метою виконання покладених на Національну гвардію України завдань мають право:
 - 1) у разі залучення до виконання завдань з охорони громадського порядку на військовослужбовців Національної гвардії України поширюються права та обов'язки, передбачені Законом України «Про міліцію»;
 - 2) затримувати та передавати працівникам міліції, адміністрації об'єктів, що охороняються Національною гвардією України, осіб, які порушили встановлений перепускний режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється Національною гвардією України;
 - 3) затримувати осіб, озброєних вогнепальною зброєю під час здійснення антитерористичних операцій;

- 4) затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;
- 5) розблоковувати або припиняти протиправні дії у разі захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 6) проводити огляд транспортних засобів і вантажів на контрольно-пропускних пунктах об'єктів, що охороняються Національною гвардією України;
- 7) зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та зброю;
- 8) під час виконання службових завдань користуватися безплатно всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого сполучення (крім таксі);
- 9) безперешкодно використовувати в невідкладних випадках засоби електронного зв'язку центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, а засоби зв'язку, що належать фізичним особам, – за їх згодою;
- 10) використовувати з наступним відшкодуванням витрат та збитків у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, транспортні і плавучі засоби фізичних або юридичних осіб незалежно від форми власності (крім транспортних засобів дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, транспортних засобів спеціального призначення) для припинення злочину, проїзду до місця події, стихійного лиха, супроводження до лікувальних закладів осіб, які потребують термінової медичної допомоги, для переслідування правопорушників та їх супроводження або конвоювання до органів внутрішніх справ;
- 11) взаємодіяти в межах компетенції з іншими правоохоронними органами.

Стаття 14. Відповідальність військовослужбовців Національної гвардії України

1. За вчинення протиправних дій та бездіяльність військовослужбовці Національної гвардії України несуть дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.
2. Шкода, заподіяна фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу управління Національної гвардії України, військовослужбовцями Національної гвардії України при здійсненні ними своїх повноважень, відшкодовується на підставах і в порядку, встановлених законом.

РОЗДІЛ V. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ, ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, ОЗБРОЄННЯ ТА БОЙОВОЇ ТЕХНІКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 15. Умови застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовцями Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право застосовувати заходи фізичного впливу, а за виключної необхідності і спеціальні засоби, вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку в порядку та у випадках, передбачених цим Законом, а під

час несення внутрішньої та вартової служб – відповідно Статутом внутрішньої служби та Статутом гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України.

2. Військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані проходити спеціальну підготовку, а також періодичну перевірку на здатність до дій, пов'язаних із застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки, та на вміння надавати долікарську допомогу потерпілим.
3. У разі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані:
 - 1) попередити про намір їх використання, надати при цьому особам, щодо яких можуть бути застосовані заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальна зброя, озброєння та бойова техніка, достатньо часу для виконання своїх вимог (попередження може бути зроблено голосом, а у разі значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, і в кожному випадку бажано мовою, зрозумілою для осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуться, а також українською мовою не менш як два рази з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення), крім випадків, коли зволікання із застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки створює реальну загрозу життю та здоров'ю особового складу Національної гвардії України, міліції, персоналу дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб, а також може спричинити тяжкі наслідки або якщо таке попередження є неможливим чи недоречним у ситуації, що склалася;
 - 2) у кожному випадку застосування спеціальних засобів у найкоротші строки забезпечити надання потерпілим необхідної допомоги, повідомивши лікарів і медичні заклади, який засіб застосовано;
 - 3) доповісти своєму безпосередньому командирі (начальнику) про самостійне застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки для повідомлення прокурору.
4. Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки, військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані негайно письмово доповісти безпосередньому командирі (начальнику) для повідомлення прокурору.
5. Застосування військовослужбовцями Національної гвардії України заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової і спеціальної техніки з перевищенням повноважень, наданих законом, тягне відповідальність, встановлену законом.

Стаття 16. Застосування заходів фізичного впливу

1. Військовослужбовці Національної гвардії України після виконання вимог, передбачених частиною третьою статті 15 цього Закону, мають право застосувати заходи фізичного впливу, зокрема прийоми рукопашного бою, для припинення злочинів та інших правопорушень, затримання осіб, які їх вчинили, подолання протидії законним вимогам військовослужбовців Національної гвардії України, якщо інші способи припинення кримінальних правопорушень та інших правопорушень не забезпечують виконання покладених на них службових обов'язків.

2. Забороняється застосування заходів фізичного впливу до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що реально загрожує життю і здоров'ю особового складу Національної гвардії України, або збройного нападу чи збройного опору.

Стаття 17. Застосування спеціальних засобів

1. Військовослужбовці Національної гвардії України після виконання вимог, передбачених частиною третьою статті 15 цього Закону, мають право застосувати спеціальні засоби за виключної необхідності у випадках, якщо інші форми попереднього впливу на правопорушників не дали бажаних результатів, для:
 - 1) відбиття нападу на особовий склад Національної гвардії України, міліції, осіб органів управління об'єктами, що охороняються Національною гвардією України, персонал дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб;
 - 2) припинення опору законним діям військовослужбовців Національної гвардії України та інших осіб, які виконують службові обов'язки з охорони громадського порядку і боротьби із злочинністю, забезпечення громадської безпеки;
 - 3) затримання осіб на місці вчинення кримінального правопорушення, у тому числі тих, які намагаються втекти або чинити опір;
 - 4) конвоювання (доставляння) затриманих осіб до органів внутрішніх справ, якщо вони своєю поведінкою провокують втечу, заподіяння шкоди оточуючим або собі чи чинять опір військовослужбовцям Національної гвардії України;
 - 5) відбиття нападу на містечка, ешелони (транспорти) і транспортні колони Національної гвардії України та на об'єкти, що нею охороняються, спеціальні вантажі;
 - 6) звільнення заручників, захоплених будівель, споруд, приміщень, транспортних засобів та ділянок місцевості;
 - 7) припинення масових заворушень і групових порушень громадського порядку;
 - 8) зупинки транспортних засобів, водії яких не виконали законних вимог зупинитися, а також затримання осіб, які скоїли кримінальне правопорушення і намагаються втекти на транспортному засобі.
2. Перелік та правила застосування спеціальних засобів встановлюються Кабінетом Міністрів України.
3. Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника.

Рішення про застосування спеціальних засобів приймає службова особа, відповідальна за забезпечення громадського порядку, або керівник конкретної операції.
4. Забороняється застосовувати спеціальні засоби:
 - 1) до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що реально загрожує життю і здоров'ю особового складу Національної гвардії України;
 - 2) у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випад-

ків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати зазначені засоби проти правопорушників;

- 3) у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

Стаття 18. Застосування вогнепальної зброї

1. Військовослужбовці Національної гвардії України за виключної необхідності мають право особисто або у складі підрозділу застосовувати вогнепальну зброю для:
 - 1) захисту громадян від збройного нападу, що загрожує їх життю і здоров'ю, а також звільнення заручників;
 - 2) відбиття збройного нападу на особовий склад Національної гвардії України або членів їхніх сімей, якщо їхньому життю або здоров'ю загрожує небезпека;
 - 3) відбиття збройного нападу на об'єкти, що охороняються Національною гвардією України, жилі приміщення, приміщення державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також звільнення їх у разі захоплення;
 - 4) затримання озброєної особи, яка чинить збройний опір законним вимогам або особи, яку застали при вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;
 - 5) затримання особи, яка чинить збройний опір, особи, яка погрожує застосуванням зброї;
 - 6) відновлення правопорядку стосовно учасників масових заворушень, які застосовують зброю проти громадян або особового складу Національної гвардії України та правоохоронних органів, якщо такі дії обґрунтовано становлять загрозу їхньому життю;
 - 7) припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій у разі їх збройного опору;
 - 8) зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю громадян або особового складу Національної гвардії України;
 - 9) припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України.
2. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право використовувати зброю для подання сигналу тривоги або виклику допомоги, для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю фізичних осіб або особового складу Національної гвардії України.
3. Забороняється застосовувати вогнепальну зброю:
 - 1) до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх;
 - 2) у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати вказані засоби проти правопорушників;

- 3) у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.
4. Забороняється застосовувати і використовувати вогнепальну зброю при значному скупченні людей.

Стаття 19. Застосування озброєння та бойової техніки

1. Озброєння та бойова техніка військовослужбовцями Національної гвардії України застосовується для:
 - 1) звільнення заручників, об'єктів, будівель і споруд, спеціальних вантажів, військової та іншої техніки, захоплених злочинцями з використанням транспортних засобів, броньованої техніки;
 - 2) проведення спеціальних операцій, пов'язаних із знешкодженням озброєних злочинців, ліквідацією незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;
 - 3) зупинки броньованої та бойової техніки під час запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, якщо водій відмовляється виконати законні вимоги зупинитися;
 - 4) відбиття групового збройного нападу з використанням броньованих транспортних засобів та броньованої техніки на об'єкти, спеціальні вантажі, що охороняються Національною гвардією України;
 - 5) охорони та оборони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні під час виконання завдань територіальної оборони;
 - 6) забезпечення охорони приміщень, будівель, житла та іншого майна дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні у разі їх евакуації, здійснення охорони місць компактного перебування персоналу цих представництв та установ, а також супроводження колон з вантажем і персоналом представництв (установ), що евакуюються;
 - 7) припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України;
 - 8) виконання завдань територіальної оборони.
2. Забороняється застосовувати озброєння та бойову техніку:
 - 1) до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх;
 - 2) у приміщеннях і на земельних ділянках, що належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати вказані засоби проти правопорушників;
 - 3) у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

РОЗДІЛ VI. ПРАВОВИЙ СТАТУС, СОЦІАЛЬНИЙ І ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ І ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ

*Стаття 20. Правовий статус військовослужбовців Національної гвардії України.
Формений одяг і знаки розрізнення*

1. Військовослужбовець Національної гвардії України під час виконання покладених на нього службових обов'язків є представником влади і перебуває під захистом держави.
2. Законні вимоги та розпорядження посадових і службових осіб Національної гвардії України під час виконання ними службових обов'язків є обов'язковими до виконання фізичними та юридичними особами. У разі невиконання законних вимог особового складу Національної гвардії України, вчинення інших дій, що перешкоджають виконанню ними службових обов'язків, винні особи несуть відповідальність згідно із законом.
3. Військовослужбовці Національної гвардії України забезпечуються форменим одягом і знаками розрізнення, зразки якого затверджуються Кабінетом Міністрів України. Військовослужбовцям Національної гвардії України видається службове посвідчення, зразок якого затверджується Міністром внутрішніх справ України.

*Стаття 21. Соціальний і правовий захист особового складу
Національної гвардії України і членів їхніх сімей*

1. Держава забезпечує соціальний і правовий захист військовослужбовців, членів їхніх сімей, працівників, резервістів Національної гвардії України, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час проходження військової служби (виконання обов'язків служби у військовому резерві) або постраждали в полоні у ході бойових дій (війни), в умовах правового режиму надзвичайного стану, під час проходження військової служби за межами України в порядку військового співробітництва або під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.
2. Військовослужбовці Національної гвардії України користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», цього Закону, інших актів законодавства.
3. Військовослужбовці Національної гвардії України, які беруть участь в охороні громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки, припиненні масових заворушень, користуються правовим і соціальним захистом працівників міліції відповідно до Закону України «Про міліцію».
4. На військовослужбовців Національної гвардії України, які беруть участь в охороні та обороні важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, крім зазначеного в частині другій цієї статті, поширюються гарантії соціального захисту та компенсації, передбачені для працівників таких об'єктів відповідно до Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
5. Військовослужбовці Національної гвардії України забезпечуються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, об'єкти яких охороняються Національною гвардією України, жилими приміщеннями відповідно до встановлених норм у порядку, визначеному законами та іншими нормативно-правовими актами.

Розмір і порядок виплати військовослужбовцям Національної гвардії України грошової компенсації за піднайом (найом) ними жилих приміщень, а також грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення, визначаються Кабінетом Міністрів України.

6. Грошове забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України здійснюється в порядку та розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Порядок і розміри грошового забезпечення та заохочення резервістів Національної гвардії України визначаються Кабінетом Міністрів України.

7. Порядок продовольчого та речового забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України, а також грошової компенсації вартості за неотримані продукти харчування та речове майно визначаються Кабінетом Міністрів України.

8. Пенсійне забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України здійснюється відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

9. У разі звільнення з військової служби військовослужбовці Національної гвардії України, які набули статусу ветеранів відповідно до Закону України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист», користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до зазначеного закону.

10. Військовослужбовцям Національної гвардії України, державним службовцям, працівникам, особам, звільненим з військової служби за віком, станом здоров'я, та ветеранам військової служби Національної гвардії України гарантується безоплатне медичне забезпечення в лікувально-профілактичних закладах Національної гвардії України та Міністерства внутрішніх справ України.

Правом на безоплатне медичне забезпечення в лікувально-профілактичних закладах Національної гвардії України та Міністерства внутрішніх справ України користуються члени сімей військовослужбовців Національної гвардії України (крім військовослужбовців строкової військової служби), осіб, звільнених з військової служби за віком, станом здоров'я, які мають вислугу 20 років і більше.

Організація військово-лікарської експертизи здійснюється шляхом проведення медичного огляду військовослужбовців, кандидатів на військову службу за контрактом, кандидатів на навчання, військовослужбовців, які звільняються з військової служби, на базі військово-лікарських комісій Міністерства внутрішніх справ України.

Санітарно-епідеміологічний нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства у Національній гвардії України здійснюється з використанням лабораторних закладів Міністерства внутрішніх справ України.

11. Соціальний захист працівників Національної гвардії України забезпечується на загальних підставах відповідно до законодавства про працю та про державну службу.

РОЗДІЛ VII. ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 22. Фінансування діяльності Національної гвардії України

1. Фінансування діяльності Національної гвардії України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законом.

Стаття 23. Матеріально-технічне забезпечення діяльності Національної гвардії України

1. Матеріально-технічне забезпечення територіальних управлінь оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднань, військових частин і підрозділів, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України здійснюється Головним управлінням Національної гвардії України та іншими органами виконавчої влади через органи і підрозділи забезпечення Національної гвардії України в межах коштів, передбачених на зазначені цілі.
2. Фінансове і матеріальне забезпечення заходів, пов'язаних з проходженням служби у військовому резерві Національної гвардії України, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Національної гвардії України.
3. Будівництво або надання приміщень для розміщення та функціонування військових частин і підрозділів з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, а також утримання приміщень здійснюються за встановленими законодавством нормами за рахунок центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, яким належать об'єкти, що охороняються Національною гвардією України.
4. Будівництво або надання приміщень для розміщення та функціонування головного органу військового управління Національної гвардії України, органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, військових частин і підрозділів з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднань, військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку, підрозділів (загонів) спеціального призначення, військових частин оперативного призначення, авіаційних військових частин, військових частин і підрозділів зв'язку, органів і підрозділів забезпечення, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.
5. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють Національній гвардії України у розв'язанні житлових та інших соціально-побутових проблем, забезпеченні транспортними засобами і зв'язком.
6. Жилі приміщення, побудовані за рахунок коштів Державного бюджету України, належать до державного житлового фонду.

Стаття 24. Контроль за діяльністю Національної гвардії України та нагляд за додержанням законності в її діяльності

1. Контроль за діяльністю Національної гвардії України, а також демократичний цивільний контроль за Національною гвардією України здійснюються відповідно до законодавства.
2. Нагляд за додержанням законів у діяльності Національної гвардії України здійснюється прокурором шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

(Частина друга статті 24 в редакції Закону № 1697-VII від 14.10.2014)

РОЗДІЛ VIII. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
2. Визнати такими, що втратили чинність:

Закон України «Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 397; 1995 р., № 42, ст. 304; 1999 р., № 4, ст. 35; 2000 р., № 10, ст. 79; 2001 р., № 9, ст. 38; 2005 р., № 11, ст. 198; 2006 р., № 51, ст. 519; 2007 р., № 33, ст. 442; 2009 р., № 36-37, ст. 511; із змінами, внесеними Законом України від 16 травня 2013 року № 245-VII);

Постанову Верховної Ради України «Про введення в дію Закону України «Про війська внутрішньої та конвойної охорони» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 398).

3. Установити, що:

- 1) Головний орган військового управління Національної гвардії України, органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, військові частини з охорони та оборони важливих державних об'єктів, військові частини і підрозділи з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, військові частини з охорони громадського порядку, підрозділи (загони) спеціального призначення, військові частини оперативного призначення, авіаційні військові частини, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади Національної гвардії України є правонаступниками відповідних органів військового управління, військових частин і підрозділів вищих навчальних закладів, навчальних військових частин, органів і підрозділів забезпечення, установ внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України без переоформлення актів на право постійного користування земельними ділянками та свідоцтв про право власності на нерухоме майно;
 - 2) Національна гвардія України продовжує виконувати завдання з конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, у тому числі під час їх екстрадиції, а також забезпечувати охорону осіб, які тримаються під вартою, під час судових засідань у судах, перелік яких визначається Міністром внутрішніх справ України, до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів у частині забезпечення виконання зазначених завдань;
 - 3) дія цього Закону в частині соціального і правового захисту військовослужбовців Національної гвардії України поширюється на осіб, звільнених з військової служби в запас або у відставку із складу внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, а також на членів сімей військовослужбовців внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час проходження військової служби до набрання чинності цим Законом.
4. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня опублікування цього Закону:
- привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - прийняти нормативно-правові акти, що впливають із цього Закону;
 - забезпечити перегляд і приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;
 - вжити необхідних заходів, пов'язаних з реформуванням внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України;
 - під час підготовки проектів законів про Державний бюджет України передбачати видатки на фінансування Національної гвардії України.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України
О.ТУРЧИНОВ

м. Київ, 13 березня 2014 року № 876-VII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законів України

щодо служби у військовому резерві

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.595)

Верховна Рада України постановляє:

І. Внести зміни до таких законів України:

1. У Законі України «Про Збройні Сили України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 48, ст.410; 2006 р., № 51, ст.519; 2013 р., № 38, ст.499):

1) перше речення частини четвертої статті 5 після слів «проходять військову службу» доповнити словами «та службу у військовому резерві»;

2) назву, частини першу і другу статті 16 викласти в такій редакції:

«Стаття 16. Соціальний і правовий захист військовослужбовців, резервістів та військовозобов'язаних, призваних на збори, членів їх сімей, працівників Збройних Сил України

Держава забезпечує соціальний і правовий захист військовослужбовців, резервістів, які виконують обов'язки служби у військовому резерві, та військовозобов'язаних, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, членів їх сімей, працівників Збройних Сил України, а також членів сімей військовослужбовців, резервістів та військовозобов'язаних, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час виконання службових обов'язків або постраждали у полоні в ході бойових дій (війни), в умовах надзвичайного стану чи під час виконання службових обов'язків за межами України в порядку військового співробітництва або у складі національного контингенту чи національного персоналу у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

Соціальний і правовий захист військовослужбовців, резервістів, які виконують обов'язки служби у військовому резерві, військовозобов'язаних, призваних на навчальні (або перевірочні) і спеціальні збори, та членів їх сімей здійснюється відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інших нормативно-правових актів»;

3) у статті 17:

- частину третю після слова «військовослужбовцями» доповнити словами «та резервістами під час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві»;
- частину четверту після слова «Військовослужбовці» доповнити словами «резервісти на час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві»;
- частину восьму після слова «військовослужбовцю» доповнити словами «та резервісту»;
- частину дев'яту після слова «Військовослужбовцям» доповнити словами «та резервістам».

2. У статті 17 Закону України «Про оборону України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 49, ст.420):

- частину третю після слів «військову службу» доповнити словами «службу у військовому резерві»;

- перше речення частини четвертої після слів «військову службу» доповнити словами «та службу у військовому резерві».
3. У Законі України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 16, ст. 255; 2011 р., № 31, ст. 303; 2013 р., № 41, ст. 550):
- 1) у частині першій статті 21:
 - в абзаці тринадцятому слова «у тому числі резервістів» замінити словом «резервістів»;
 - доповнити абзацом шістнадцятим такого змісту:
«сприяти своїм працівникам, які є резервістами, у виконанні ними обов'язків служби у військовому резерві та своєчасному їх направленню до органів військового управління, військових частин»;
 - 2) у першому реченні частини третьої статті 22 слова «громадяни (крім тих, які проходять службу у військовому резерві), зобов'язані з'явитися на збірні пункти у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних посвідченнях) замінити словами «громадяни (крім тих, які проходять службу у військовому резерві) зобов'язані з'явитися до військових частин або на збірні пункти військових комісаріатів у строки, зазначені в отриманих ними документах (мобілізаційних розпорядженнях»;
 - 3) частину першу статті 25 доповнити реченням такого змісту: «Такі військовозобов'язані не підлягають прийняттю на службу у військовому резерві».
4. У Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324 із наступними змінами):
- 1) у статті 1:
 - абзац шостий частини дев'ятої викласти в такій редакції:
«резервісти – особи, які в добровільному порядку проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний та воєнний час»;
 - у частині десятій:
 - абзац перший після слів «Збройних Сил України» доповнити словами «чи проходять службу у військовому резерві»;
 - доповнити абзацом шостим такого змісту:
«Резервісти зобов'язані прибувати до військової частини, в якій вони проходять службу у військовому резерві, за викликом командира цієї військової частини»;
 - 2) у статті 2:
 - частину дев'яту після слів «на військову службу» доповнити словами «прийняті на службу у військовому резерві»;
 - у першому реченні частини десятої слова «та військовозобов'язані, які приймаються на службу у військовому резерві або» замінити словами «приймаються на службу у військовому резерві, та військовозобов'язані»;
 - 3) у статті 3:
 - назву викласти в такій редакції:

«Стаття 3. Правова основа військового обов'язку, військової служби, служби у військовому резерві»;

- частину першу після слів «проходження військової служби» доповнити словами «служби у військовому резерві»;
- 4) частину третю статті 4 після слів «на особливий період» доповнити словами «а в разі прийняття у випадках та в порядку, визначених законом, відповідного рішення Президента України – і в мирний час»;
- 5) у частині першій статті 20:
 - абзац другий після слова «військовозобов'язані» доповнити словом «резервісти»;
 - в абзаці третьому слова «військовослужбовці та військовозобов'язані» замінити словами «військовослужбовці, резервісти та військовозобов'язані»;
 - абзац четвертий після слова «військовослужбовці» доповнити словами «та резервісти»;
 - абзац п'ятий після слів «службової діяльності» доповнити словами «у тому числі ті, які проходять службу у військовому резерві»;
 - абзац восьмий після слів «за призовом» доповнити словами «або службу у військовому резерві»;

б) у главі V:

- назву викласти в такій редакції:

«Глава V Проходження служби у військовому резерві. Виконання військового обов'язку в запасі»;

- доповнити статтею 26-1 такого змісту:

«Стаття 26-1. Проходження служби у військовому резерві

1. Громадяни України (крім тих, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації) в добровільному порядку можуть бути прийняті на службу у військовому резерві Збройних Сил України та інших військових формувань. Для цього вони мають пройти професійно-психологічний відбір, за станом здоров'я бути придатними до служби у військовому резерві та відповідати встановленим вимогам проходження служби у військовому резерві.
2. З особою, яка відповідає вимогам, зазначеним у частині першій цієї статті, укладається контракт про проходження служби у військовому резерві відповідно Збройних Сил України або інших військових формувань.
3. Резервісти, які проходять службу у військовому резерві, у разі закінчення строку контракту можуть укласти новий контракт про проходження служби у військовому резерві.
4. Особливості проходження служби у військовому резерві, в тому числі виконання резервістами обов'язків служби у військовому резерві, визначаються цим Законом та відповідними положеннями про проходження громадянами України служби у військовому резерві.
5. Резервісти не належать до зайнятого населення в Україні і мають право відповідно до законодавства про зайнятість населення бути визнаними безробітними та зареєстрованими у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи.

6. Служба у військовому резерві запроваджується з метою планомірної підготовки резервістів для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань особовим складом у мирний та воєнний час шляхом набуття та підтримання на належному рівні вмінь і навичок за військово-обліковою спеціальністю.
7. Програми підготовки резервістів Збройних Сил України, порядок та обсяги підготовки за військово-обліковими спеціальностями, час та строки проведення підготовки визначаються Генеральним штабом Збройних Сил України, а в інших військових формуваннях – їх керівниками за погодженням з Генеральним штабом Збройних Сил України.
8. Фінансове і матеріальне забезпечення заходів, пов'язаних з проходженням служби у військовому резерві, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Міністерства оборони України та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями.

7) статтю 27 викласти в такій редакції:

«Стаття 27. Зарахування в запас. Категорії запасу

1. У запас Збройних Сил України та інших військових формувань зараховуються громадяни України, які придатні за станом здоров'я до проходження військової служби в мирний або воєнний час і не досягли граничного віку перебування в запасі. Вони перебувають на військовому обліку в районних (міських) військових комісаріатах та відповідних органах інших військових формувань.
2. Запас військовозобов'язаних поділяється на першу і другу категорії.
3. До запасу першої категорії належать військовозобов'язані, які проходили військову службу та здобули під час її проходження військово-облікову спеціальність.
4. До запасу другої категорії належать військовозобов'язані, які не здобули військово-облікової спеціальності під час проходження військової служби або не проходили військової служби, а також військовозобов'язані-жінки.
5. Військовозобов'язані, зараховані до запасу другої категорії, у разі здобуття під час перебування в запасі або служби у військовому резерві військово-облікової спеціальності переводяться до запасу першої категорії (крім військовозобов'язаних-жінок);

8) у статті 29:

- у частині четвертій слова «у тому числі резервістів» замінити словами «та резервістів»;
- частину сьому викласти в такій редакції:

«7. Загальний строк виконання обов'язків служби у військовому резерві не може перевищувати трьох місяців на рік, якщо інше не визначено законом»;

9) частину третю статті 35 викласти в такій редакції:

«3. Особливості ведення військового обліку резервістів в органах військового управління, військових частинах, у міських (районних) військових комісаріатах встановлюються Генеральним штабом Збройних Сил України»;

- 10) частину першу статті 39 після слова «військовозобов'язаних» доповнити словами «та резервістів»;
- 11) частину першу статті 42 після слів «строкову військову службу» доповнити словами «проходження служби у військовому резерві».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
2. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України

О.ТУРЧИНОВ

м. Київ, 17 березня 2014 року № 1127-VII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 25, ст. 890)

Верховна Рада України постановляє:

Внести зміни до Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 30, ст. 258 із наступними змінами), виклавши його в такій редакції:

«ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає правові основи організації та діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в таких значеннях:
 - державна система урядового зв'язку – система спеціального зв'язку, що функціонує в інтересах здійснення управління державою у мирний час, в умовах надзвичайного стану та в особливий період із забезпеченням додержання вимог законодавства під час передавання, приймання та оброблення інформації, що містить державну таємницю;
 - державні інформаційні ресурси – систематизована інформація, що є доступною за допомогою інформаційних технологій, право на володіння, використання або розпорядження якою належить державним органам, військовим формуванням, утвореним відповідно до законів України, державним підприємствам, установам та організаціям, а також інформація, створення якої передбачено законодавством та яка обробляється фізичними або юридичними особами відповідно до наданих їм повноважень суб'єктами владних повноважень;
 - дозвіл на проведення робіт із технічного захисту інформації для власних потреб – документ, виданий центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, що засвідчує право на проведення окремих видів робіт у сфері технічного захисту інформації для власних потреб;
 - дозвільний порядок проведення робіт з технічного захисту інформації для власних потреб (далі – дозвільний порядок) – встановлені умови проведення та види робіт з технічного захисту інформації для власних потреб; порядок видачі, переоформлення, призупинення (поновлення) дії, анулювання дозволів (копій і дублікатів дозволів) на проведення робіт з технічного захисту інформації для власних потреб; порядок контролю за додержанням умов проведення робіт із технічного захисту інформації для власних потреб та відповідальність за порушення цих умов;

- допуск до експлуатації – комплекс організаційно-технічних заходів з проведення тематичних досліджень засобів криптографічного захисту інформації, криптографічних алгоритмів, засобів, систем і комплексів спеціального зв'язку та державної експертизи їх результатів з метою встановлення можливості їх використання за призначенням;
- експертні дослідження – дослідження та аналіз конкретних властивостей засобів криптографічного захисту інформації, криптографічних алгоритмів, засобів, систем та комплексів спеціального зв'язку з метою перевірки їх відповідності вимогам нормативних документів та/або нормативно-правових актів, оцінки захищеності інформації або їх науково-технічного рівня;
- засіб криптографічного захисту інформації – програмний, апаратно-програмний та апаратний засіб, призначений для криптографічного захисту інформації;
- засіб спеціального зв'язку – апаратний, апаратно-програмний засіб, який призначений для обробки інформації з обмеженим доступом у складі системи спеціального зв'язку, але не реалізує криптографічних перетворень інформації;
- комплекс спеціального зв'язку – сукупність обладнання і засобів криптографічного захисту інформації, засобів спеціального зв'язку, технічно та функціонально поєднаних для забезпечення захисту службової інформації та/або інформації, що становить державну таємницю, призначений для використання у складі системи спеціального зв'язку;
- обладнання криптографічного захисту – обладнання, що функціонально взаємодіє та/або здійснює керування засобом криптографічного захисту інформації і відносно якого висуваються вимоги щодо побудови та умов експлуатації з метою унеможливлення впливу на криптографічні, інженерно-криптографічні та спеціальні якості засобу криптографічного захисту інформації;
- об'єкт інформаційної діяльності – інженерно-технічна споруда (приміщення), транспортний засіб, де провадиться діяльність, пов'язана з державними інформаційними ресурсами та інформацією, вимога щодо захисту якої встановлена законом;
- протидія технічним розвідкам – комплекс правових, організаційних та інженерно-технічних заходів, спрямованих на запобігання або ускладнення добування засобами технічної розвідки інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, про зразки озброєння, військову та спеціальну техніку, об'єкти оборонно-промислового комплексу, військові та інші об'єкти, діяльність державних органів, військових формувань, утворених відповідно до законів України, підприємств, установ і організацій в інтересах оборони і безпеки держави;
- спеціальний зв'язок – зв'язок, що забезпечує передачу секретної та/або службової інформації шляхом застосування відповідних організаційних та технічних заходів;
- система спеціального зв'язку – сукупність обладнання, засобів, комплексів та систем обробки, передачі, технічного та криптографічного захисту інформації, що організаційно, технічно та функціонально поєднані в єдине ціле, призначена для забезпечення користувачів спеціальним зв'язком;
- система технічного захисту інформації – сукупність суб'єктів, що провадять діяльність у сфері технічного захисту інформації, нормативно-правових документів, що регулюють їх діяльність, а також матеріально-технічної бази у цій сфері;

- тематичні дослідження – дослідження щодо встановлення відповідності засобів криптографічного захисту інформації, криптосистем, криптографічних алгоритмів, засобів, систем і комплексів спеціального зв'язку вимогам тактико-технічних завдань на їх створення, нормативних документів та/або нормативно-правових актів у сфері криптографічного захисту інформації, а також вимогам із захисту від витоку інформації каналами побічних електромагнітних випромінювань і наведень;
- урядовий зв'язок – спеціальний зв'язок, надання якого забезпечується державною системою урядового зв'язку;
- урядовий фельд'єгерський зв'язок – приймання, обробка, перевезення та доставка (вручення) кореспонденції, що містить відомості, які становлять державну таємницю, та/або службову інформацію (далі – кореспонденція), офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, державних органів, органів місцевого самоврядування, органів військового управління, закордонних дипломатичних установ України.

Стаття 2. Статус Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України є державним органом, який призначений для забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, а також інших завдань відповідно до закону.
2. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України спрямовує свою діяльність на забезпечення національної безпеки України від зовнішніх і внутрішніх загроз та є складовою сектору безпеки і оборони України.

Стаття 3. Основні завдання Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Основними завданнями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України є:
 - формування та реалізація державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах (далі – інформаційно-телекомунікаційні системи) і на об'єктах інформаційної діяльності, а також у сферах використання державних інформаційних ресурсів в частині захисту інформації, протидії технічним розвідкам, функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку;
 - участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері електронного документообігу в частині захисту інформації державних органів та органів місцевого самовря-

дування, розробленні та впровадженні електронного цифрового підпису, крім питань правового регулювання його застосування, в державних органах та органах місцевого самоврядування.

Стаття 4. Принципи діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Діяльність Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, безперервності, законності, забезпечення єдності державної політики, відкритості для демократичного цивільного контролю, прозорості, позапартійності.
2. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України діє за принципом єдиноначальності.

РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 5. Загальна структура і чисельність Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України має таку загальну структуру:
 - центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України;
 - територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України;
 - територіальні підрозділи;Головне управління та підрозділи урядового фельд'єгерського зв'язку;
 - навчальні, охорони здоров'я, санаторно-курортні та інші заклади, науково-дослідні, науково-виробничі та інші установи і організації.
2. До сфери управління центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, входять державні підприємства, установи та організації, діяльність яких пов'язана із забезпеченням виконання покладених на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України завдань.
3. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, територіальні органи, територіальні підрозділи, Головне управління та підрозділи урядового фельд'єгерського зв'язку, заклади, установи і організації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, державні підприємства, установи та організації, зазначені у частинах пер-

шій і другій цієї статті, є юридичними особами, мають печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, інші печатки і штампи, рахунки відповідно в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, та в установах банків, у тому числі в іноземній валюті.

4. Загальну чисельність Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України затверджує Верховна Рада України за поданням Кабінету Міністрів України, сформованим на підставі пропозицій центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.
5. Граничну чисельність працівників, у тому числі військовослужбовців, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, територіальних органів, територіальних підрозділів затверджує Кабінет Міністрів України.
6. Положення про територіальні органи, територіальні підрозділи, Головне управління урядового фельд'єгерського зв'язку, заклади і установи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, їх структуру, штат (штатний розпис) і кошторис затверджує Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Стаття 6. Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Керівництво Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України здійснює Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, який очолює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, і несе особисту відповідальність за виконання покладених на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України завдань.
2. Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України.
3. Заступники Голови Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України призначаються на посади та звільняються з посад Кабінетом Міністрів України за поданням Голови Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.
4. Кількість заступників Голови Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України визначається Кабінетом Міністрів України.
5. На посади Голови Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України і його заступників можуть призначатися військовослужбовці Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. Порядок їх призначення на посади та присвоєння військових звань здійснюється у порядку, визначеному Положенням про проходження військової служби (навчання) військовослужбовцями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

6. Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України користується щодо підлеглих військовослужбовців дисциплінарною владою Міністра оборони України у визначеному Дисциплінарним статутом Збройних Сил України обсязі.
7. Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України призначає на посади та звільняє з посад начальників територіальних органів, територіальних підрозділів, Головного управління урядового фельд'єгерського зв'язку, закладів, установ і організацій Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, керівників державних підприємств, установ та організацій, зазначених у частинах першій і другій статті 5 цього Закону.

Стаття 7. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, центральним органом виконавчої влади в галузі зв'язку (крім прав та обов'язків, пов'язаних із реалізацією функцій у сфері надання послуг поштового зв'язку загального користування), спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань організації спеціального зв'язку та захисту інформації, головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах організації спеціального зв'язку та захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку.
2. Положення про центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, затверджує Кабінет Міністрів України.
3. Положення про структурні підрозділи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, затверджує Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.
4. Штат (штатний розпис) і кошторис центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, затверджує Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України за погодженням з центральним органом виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної фінансової та бюджетної політики.
5. Для вирішення питань, що належать до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах ор-

ганізації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, обговорення найважливіших напрямів її діяльності утворюється колегія.

6. Положення про колегію центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, її персональний склад затверджує Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.
7. Рішення колегії центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, можуть бути реалізовані шляхом прийняття відповідного наказу центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.

Стаття 8. Територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України

1. З метою виконання покладених на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, завдань за рішенням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, можуть утворюватися територіальні органи в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення та як міжрегіональні (повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) територіальні органи.

Стаття 9. Територіальні підрозділи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Територіальні підрозділи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України призначені для:
 - організації та забезпечення стійкого функціонування урядового зв'язку Президента України як Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України з посадовими особами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, правоохоронних органів спеціального призначення під час їх перебування на захищених і польових пунктах управління у мирний час, в умовах надзвичайного стану та в особливий період;
 - забезпечення функціонування, безпеки та розвитку підсистеми урядового польового зв'язку як складової державної системи урядового зв'язку.

2. Мобілізаційне розгортання і приведення у готовність територіальних підрозділів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України для функціонування в особливий період здійснюються відповідно до планів, які розробляються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, погоджуються з Генеральним штабом Збройних Сил України та затверджуються Головою Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.
3. Положення про територіальні підрозділи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, орган управління ними, їх структуру, штат затверджує Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Стаття 10. Головне управління та підрозділи урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Головне управління та підрозділи урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України призначені для організації і забезпечення урядовим фельд'єгерським зв'язком Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, державних органів, органів місцевого самоврядування, органів військового управління та інших юридичних осіб відповідно до законодавства.
2. За рішенням Голови Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення можуть утворюватися підрозділи урядового фельд'єгерського зв'язку.
3. Положення про підрозділи урядового фельд'єгерського зв'язку, їх структуру, штат (штатний розпис) і кошторис затверджує начальник Головного управління урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.
4. Головне управління та підрозділи урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в рамках міжурядових угод виконують функції фельд'єгерської служби.
5. Основними завданнями Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України є:
 - 1) організація, забезпечення і доставка кореспонденції, офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, державних органів, органів місцевого самоврядування, органів військового управління відповідно до переліків, затверджених Кабінетом Міністрів України;
 - 2) доставка кореспонденції, офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України під час поїздок по країні та за кордон, а також виконання особливих доручень;
 - 3) доставка цінних відправлень Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради міністрів Автономної Республіки Крим і виконання їх особливих доручень щодо доставки таких відправлень;

- 4) забезпечення у межах повноважень взаємодії з аналогічними органами держав – учасницями Угоди про Міжурядовий фельд'єгерський зв'язок для збереження та безперешкодної доставки кореспонденції, офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти;
- 5) організація і забезпечення урядовим фельд'єгерським зв'язком державних органів, органів місцевого самоврядування, які не входять до переліків, затверджених Кабінетом Міністрів України, на договірних засадах;
- 6) проведення заходів з охорони кореспонденції, офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти, що доставляється.
6. Для забезпечення виконання покладених завдань Головне управління та підрозділи урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України мають право:
 - 1) перевозити залізничним, авіаційним, автомобільним, морським і річковим транспортом кореспонденцію, офіційну кореспонденцію та дипломатичну пошту;
 - 2) користуватися правом позачергового придбання проїзних документів на всі види транспорту, позачергового розміщення на всіх видах транспорту, позачергового розміщення в готелях за посвідченням про відрядження;
 - 3) використовувати автомобілі без нанесення розпізнавальних знаків і написів, оснащувати їх спеціальними звуковими та світловими сигналами, засобами зв'язку;
 - 4) надавати юридичним особам платні послуги відповідно до законодавства.
7. Органи державної влади зобов'язані в межах своїх повноважень сприяти Головному управлінню та підрозділам урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в організації оперативної доставки кореспонденції, офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти та забезпеченні умов її гарантованого збереження.
8. За замовленням Головного управління, підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України органи управління залізничним, авіаційним, морським та річковим транспортом виділяють відповідно окремі купе в пасажирських поїздах, окремі каюти у річкових та морських судах (купе, каюти повинні бути найбільш зручними за умовами режиму безпеки), місця в пасажирських салонах літаків для проїзду особового складу Головного управління, підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України під час виконання ними обов'язків служби з оплатою вартості проїзду за існуючими тарифами; забезпечують позачергове придбання квитків і на умовах оренди надають в аеропортах службові приміщення з телефонним зв'язком, а також можливість використання інших наявних засобів зв'язку для забезпечення доставки і збереження кореспонденції.
9. Кореспонденція, офіційна кореспонденція та дипломатична пошта, що доставляється урядовим фельд'єгерським зв'язком, є недоторканою, не підлягає розкриттю та/або затриманню, крім випадків, визначених законом.
10. Кореспонденція, офіційна кореспонденція та дипломатична пошта, що доставляється особовим складом Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, обов'язкова для

отримання одержувачем незалежно від його підпорядкування та форми власності, якщо інше не визначено законом.

11. Для захисту кореспонденції, офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти, приміщень, споруд і транспортних засобів, де вона зберігається, а також життя і здоров'я особового складу Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від протиправних посягань під час виконання ними обов'язків служби на підставі та в порядку, встановлених законом, може застосовуватися вогнепальна зброя, спеціальні засоби та заходи фізичного впливу.
12. У виняткових випадках, якщо збереження кореспонденції, офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти є неможливим, вона підлягає знищенню в установленому порядку.
13. Транспортні засоби Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України не можуть використовуватися в інтересах інших органів та організацій, не підлягають огляду, перевірці, затриманню та є транспортними засобами спеціалізованого призначення.
14. Порядок забезпечення урядовим фельд'єгерським зв'язком, приймання, доставки, збереження, знищення кореспонденції, офіційної кореспонденції та дипломатичної пошти визначається Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ III. ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 11. Особовий склад Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. До особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України належать військовослужбовці, державні службовці та інші працівники.
2. Положення про проходження військової служби (навчання) військовослужбовцями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України затверджує Президент України.
3. Комплектування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України військовослужбовцями і проходження ними військової служби здійснюються відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Уповноважені посадові особи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України попередньо вивчають склад призовників та здійснюють їх добір у військових комісаріатах.
4. Критерії професійної придатності, фахової підготовленості, інші вимоги до особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.
5. На військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України поширюється дія статутів Збройних Сил України та законодавство України, що встановлює загальний порядок і умови проходження військової служби.

6. Трудові відносини державних службовців та інших працівників Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України регулюються законодавством про працю і державну службу.
7. Окремі посади військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України можуть замінятися державними службовцями та іншими працівниками Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.
8. Військовослужбовці Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України можуть бути відряджені до державних органів, установ і організацій для виконання завдань, визначених цим Законом, із залишенням на службі в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України. Перелік посад, які можуть бути заміщені військовослужбовцями в цих державних органах, установах і організаціях, затверджує Президент України.
9. Курсанти, які звільняються зі служби через службову невідповідність або у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем, а також військовослужбовці, які звільняються зі служби із зазначених підстав протягом п'яти років після закінчення вищого навчального закладу, в тому числі вищого військового навчального закладу чи військового навчального підрозділу вищого навчального закладу, в якому вони навчалися за державним замовленням і після закінчення якого були прийняті на військову службу, відшкодовують центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, іншим центральним органам виконавчої влади, яким підпорядковані ці навчальні заклади, витрати, пов'язані з їх підготовкою та утриманням у вищому навчальному закладі, відповідно до порядку та умов, установлених Кабінетом Міністрів України. У разі відмови від добровільного відшкодування витрат таке відшкодування здійснюється у судовому порядку.

Стаття 12. Обмеження, які діють у Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Військовослужбовці, державні службовці та інші працівники Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України на період служби чи роботи в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України призупиняють членство в політичних партіях.
2. Військовослужбовці Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України можуть бути членами громадських організацій, за винятком організацій, статутні положення яких суперечать засадам діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, і можуть брати участь в їх роботі у вільний від обов'язків військової служби час, коли вони вважаються такими, що не виконують обов'язки військової служби.
3. Військовослужбовцям, державним службовцям та іншим працівникам Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України заборонено організовувати та брати участь у страйках.

4. Військовослужбовці, державні службовці та інші працівники Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України не можуть мати в безпосередньому підпорядкуванні або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам.
5. У разі виникнення обставин, що порушують вимоги частини четвертої цієї статті, відповідні особи, близькі їм особи вживають заходів щодо усунення таких обставин у п'ятнадцятиденний строк. Якщо в зазначений строк ці обставини добровільно ними не усунуто, відповідні особи або близькі їм особи в місячний строк з дня виникнення обставин підлягають переведенню в установленому порядку на іншу посаду, що виключає безпосереднє підпорядкування. У разі неможливості такого переведення особа, яка перебуває в підпорядкуванні, підлягає звільненню з посади, яку вона обіймає, або зі служби.
6. Особам, зазначеним у частині четвертій цієї статті, забороняється брати участь у роботі колегіальних органів під час розгляду питань щодо призначення на посаду близьких їм осіб і в будь-який інший спосіб впливати на прийняття такого рішення.
7. У разі виникнення конфлікту інтересів під час виконання службових повноважень військовослужбовець, державний службовець чи інший працівник Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України зобов'язаний негайно доповісти про це своєму безпосередньому начальникові. Безпосередній начальник такої особи зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання конфлікту інтересів, шляхом доручення виконання відповідного службового завдання іншій посадовій особі, особистого виконання службового завдання чи в інший спосіб, передбачений законодавством.

Стаття 13. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів для Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України провадяться в навчальних закладах Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та в інших навчальних закладах.
2. Порядок і строки підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів для Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.

РОЗДІЛ IV. ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 14. Обов'язки Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. На Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України відповідно до визначених завдань покладаються такі обов'язки:
 - 1) формування та реалізація державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційно-телекомунікаційних системах

- і на об'єктах інформаційної діяльності, протидії технічним розвідкам, а також у сферах телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України;
- 2) участь у межах своїх повноважень у формуванні та реалізації державної політики у сфері електронного документообігу в частині захисту інформації державних органів та органів місцевого самоврядування, розробленні та впровадженні електронного цифрового підпису, крім питань правового регулювання його застосування, в державних органах й органах місцевого самоврядування;
 - 3) участь у формуванні та реалізації державної тарифної політики і політики державних закупівель у сферах телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України;
 - 4) державне регулювання у сфері поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку;
 - 5) забезпечення функціонування, безпеки та розвитку Національної системи конфіденційного зв'язку;
 - 6) виконання відповідно до законодавства України функції Адміністрації зв'язку та радіочастот України, здійснення правового захисту інтересів України в міжнародних і регіональних організаціях з питань телекомунікацій і користування радіочастотним ресурсом України;
 - 7) здійснення державного контролю, вимоги щодо здійснення якого покладено на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України;
 - 8) здійснення повноваження органу ліцензування у сфері криптографічного та технічного захисту інформації;
 - 9) встановлення порядку створення та допуску до експлуатації, допуск до експлуатації засобів криптографічного захисту службової інформації та інформації, що становить державну таємницю, засобів, комплексів та систем спеціального зв'язку, визначення криптографічних алгоритмів для застосування у засобах криптографічного захисту інформації;
 - 10) виконання функції радіочастотного органу спеціального користувача радіочастотного ресурсу України;
 - 11) забезпечення в межах повноважень виконання завдань із мобілізаційної підготовки й мобілізаційної готовності держави, а також підтримання постійної бойової та мобілізаційної готовності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
 - 12) розробка за дорученням Президента України, Кабінету Міністрів України та з власної ініціативи проектів законів та інших нормативно-правових актів;
 - 13) забезпечення функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку, її готовності до роботи в особливий період і в разі виникнення надзвичайної ситуації;
 - 14) забезпечення в установленому законодавством порядку урядовим зв'язком Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, інших посадових осіб державних органів, органів місцевого самоврядування, органів військового управління, керівників підприємств, установ і організацій у мирний час, в умовах надзвичайного стану і в особливий період;
 - 15) здійснення заходів щодо організації та забезпечення безпеки і функціонування урядового зв'язку із закордонними дипломатичними установами України;

- 16) забезпечення урядовим фельд'єгерським зв'язком Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, державних органів, органів місцевого самоврядування, органів військового управління та інших юридичних осіб відповідно до законодавства;
- 17) контроль за виконанням технічних умов та інших вимог законодавства у сфері захисту інформації в приміщеннях абонентів урядового зв'язку;
- 18) встановлення порядку:
 - створення й розвитку систем спеціального зв'язку;
 - надання операторами телекомунікацій ресурсів своїх мереж у користування державній системі урядового зв'язку, Національній системі конфіденційного зв'язку, відповідним державним органам згідно із законодавством;
 - взаємодії операторів телекомунікацій з Національним центром оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами;
- 19) вирішення в межах повноважень питань забезпечення зв'язку для потреб державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, відповідних державних органів згідно із законодавством;
- 20) участь у межах своїх повноважень у формуванні й реалізації державної тарифної політики та політики державних закупівель у сферах телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України;
- 21) забезпечення розвитку у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України;
- 22) розроблення в порядку, встановленому законодавством, проектів концепцій розвитку телекомунікацій України, інших проектів концепцій у сфері користування радіочастотним ресурсом України, сприяння їх реалізації;
- 23) забезпечення нормативно-правового регулювання у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, організації спеціального зв'язку, урядового фельд'єгерського зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційно-телекомунікаційних системах і на об'єктах інформаційної діяльності, протидії технічним розвідкам, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України;
- 24) технічне регулювання у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, протидії технічним розвідкам, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційно-телекомунікаційних системах і на об'єктах інформаційної діяльності, організація, координація та проведення робіт з підтвердження відповідності, розробка в установленому порядку стандартів, технічних регламентів і технічних умов;
- 25) методичне керівництво та координація діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, військових формувань, утворених відповідно до законів України, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, протидії технічним розвідкам, а також з питань пов'язаних із запобіганням вчиненню порушень безпеки інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах, виявленням та усуненням наслідків інших несанкціонова-

- них дій щодо державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційно-телекомунікаційних системах;
- 26) розробка і супроводження моделей технічних розвідок шляхом збору й аналізу інформації про наявні системи і засоби технічних розвідок, розробка тактики та методів їх застосування, а також перспектив розвитку; надання рекомендацій державним органам, органам місцевого самоврядування, військовим формуванням, утвореним відповідно до законів України, підприємствам, установам і організаціям щодо забезпечення протидії технічним розвідкам, проведення оцінки загроз і вжиття відповідних заходів для захисту інформації;
- 27) впровадження комплексних систем захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності та в інформаційно-телекомунікаційних системах закордонних дипломатичних установ України за рахунок коштів, передбачених у законі про Державний бюджет України на функціонування та утримання закордонних дипломатичних установ України;
- 28) встановлення порядку та вимог технічного захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності;
- 29) встановлення порядку здійснення державного контролю і здійснення державного контролю за:
- станом криптографічного та технічного захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, у державних органах, органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форми власності, в тому числі в закордонних дипломатичних установах України, національних контингентах за кордоном, місцях постійного і тимчасового перебування Президента України, Голови Верховної Ради України та Прем'єр-міністра України, а також під час діяльності на території України іноземних інспекційних груп відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
 - додержанням вимог законодавства, а також вимог нормативних документів у сфері надання послуг електронного цифрового підпису;
 - станом протидії технічним розвідкам у державних органах, військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від їх підпорядкування та форми власності, які мають у своєму володінні, користуванні чи розпорядженні зразки озброєння, військової та спеціальної техніки, об'єкти оборонно-промислового комплексу, військові об'єкти та інші об'єкти, призначені для застосування в інтересах оборони і безпеки держави;
 - додержанням вимог безпеки під час розроблення, виробництва, використання, експлуатації, сертифікаційних випробувань, проведення тематичних досліджень, експертизи, вивезення та знищення криптографічних систем і засобів криптографічного захисту інформації та обладнання спеціального зв'язку, що мають гриф обмеження доступу;
- 30) встановлення порядку організації та проведення державної експертизи у сфері криптографічного та технічного захисту інформації, проведення державної експертизи та експертних досліджень у сфері криптографічного захисту інформації, визначення криптографічних алгоритмів як рекомендованих, допуску до експлуатації засобів криптогра-

- фічного захисту інформації, засобів, комплексів та систем спеціального зв'язку, надання та/або реєстрація експертних висновків за результатами державної експертизи у сфері криптографічного та технічного захисту інформації, свідоцтв про допуск до експлуатації засобів криптографічного захисту інформації, засобів, комплексів та систем спеціального зв'язку, декларацій та атестатів відповідності комплексних систем захисту інформації;
- 31) встановлення порядку надання висновків і погоджень, надання висновків і погоджень міжнародних передач криптосистем, засобів криптографічного та технічного захисту інформації, у тому числі тих, що є складовими частинами озброєння, військової та спеціальної техніки;
 - 32) участь у виконанні завдань із територіальної оборони, а також у заходах, спрямованих на підтримання правового режиму воєнного та надзвичайного стану відповідно до закону;
 - 33) участь в межах повноважень у стратегічному плануванні застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, і правоохоронних органів для оборони держави;
 - 34) визначення власних потреб у військовому майні на особливий період;
 - 35) подання Президентів України, Голові Верховної Ради України і Прем'єр-міністрів України за результатами державного контролю аналітичних матеріалів щодо стану криптографічного та технічного захисту інформації, протидії технічним розвідкам у державі, розроблення рекомендацій щодо його поліпшення;
 - 36) встановлення вимог до регламенту роботи центрального засвідчувального органу, акредитованого центру сертифікації ключів, засвідчувального центру органу виконавчої влади (державного органу) та його погодження;
 - 37) визначення технічних і технологічних вимог до акредитованих центрів сертифікації ключів;
 - 38) організація та координація робіт із проведення сертифікації засобів криптографічного та технічного захисту інформації разом із центральним органом виконавчої влади з питань технічного регулювання;
 - 39) забезпечення функціонування команди реагування на комп'ютерні надзвичайні події України CERT-UA. Накопичення та аналіз даних про вчинення та/або спроби вчинення несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах, а також про їх наслідки, інформування правоохоронних органів для вжиття заходів із запобігання та припинення злочинів у зазначеній сфері;
 - 40) встановлення порядку ведення та управління реєстром інформаційно-телекомунікаційних систем державних органів, а також підприємств, установ і організацій, що входять до сфери їх управління, встановлення порядку ведення Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів органів державної влади;
 - 41) розробка критеріїв і порядку оцінки стану захищеності державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах; організація та проведення оцінки стану захищеності державних інформаційних ресурсів, надання відповідних рекомендацій;
 - 42) розробка та затвердження єдиних технічних вимог щодо захисту Єдиного веб-порталу державних органів, контроль за дотриманням цих вимог;

- 43) погодження проектів (завдань) створення та розвитку інформаційно-телекомунікаційних систем, систем спеціального зв'язку (у яких оброблятимуться державні інформаційні ресурси та інформація) вимога щодо захисту яких встановлена законом, державних інформаційних ресурсів, систем електронного документообігу (в частині захисту інформації) та електронного цифрового підпису, організація проведення їх експертної оцінки;
- 44) погодження проектів нормативно-правових актів з питань:
 - криптографічного та технічного захисту інформації, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційно-телекомунікаційних системах і на об'єктах інформаційної діяльності;
 - протидії технічним розвідкам;
 - телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України;
 - умов здійснення міжнародних передач криптографічних систем, засобів криптографічного та технічного захисту інформації, в тому числі тих, що наявні у складі озброєння, військової та спеціальної техніки;
- 45) узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до повноважень Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку внесення їх Президенту України та Кабінету Міністрів України на розгляд;
- 46) визначення переліків засобів технічного захисту інформації, дозволених для забезпечення технічного захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом;
- 47) встановлення дозвільного порядку, видача, переоформлення, призупинення (поновлення) дії, анулювання дозволів (копій і дублікатів дозволів) на проведення робіт із технічного захисту інформації для власних потреб;
- 48) розроблення, виготовлення та постачання у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, ключових документів до засобів криптографічного захисту інформації, що містить державну таємницю, службову інформацію та публічну інформацію з обмеженим доступом;
- 49) погодження та здійснення контролю за виконанням технічних завдань на проектування, будівництво і реконструкцію особливо важливих об'єктів і на розроблення зразків військової та спеціальної техніки в частині протидії технічним розвідкам;
- 50) формування та реалізація державної технічної політики в галузі зв'язку, а саме:
 - розробка технічних регламентів, норм, стандартів, методик розрахунків електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів і випромінювальних пристроїв, інших нормативних документів у сферах телекомунікацій і користування радіочастотним ресурсом України;
 - організація робіт, пов'язаних із стандартизацією та сертифікацією засобів телекомунікацій;

- встановлення технічних вимог до телекомунікаційних мереж, систем і комплексів спеціального зв'язку і загального користування, засобів та об'єктів телекомунікацій;
 - визначення переліку технічних засобів, що можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування, погодження в установленому законодавством порядку питання застосування технічних засобів телекомунікацій, не внесених до цього переліку;
 - організація відповідно до законодавства робіт з підтвердження відповідності технічних засобів телекомунікацій, призначених для застосування в телекомунікаційних мережах загального користування;
 - участь у створенні державних стандартів щодо користування радіочастотним ресурсом України;
 - встановлення норм, правил і порядку проведення випробувань у сфері користування радіочастотним ресурсом України;
 - подання пропозицій щодо призначення органів з оцінки відповідності, що проводять діяльність у сферах телекомунікацій, використання радіочастотного ресурсу;
 - проведення в межах повноважень заходів із метрологічного забезпечення;
 - встановлення порядку використання лічильників обліку тривалості телекомунікаційних послуг, які встановлюються на кінцевому обладнанні;
 - розробка та реалізація технічної політики з питань формування номерного ресурсу, зміни його структури й простору нумерації в інтересах розширення і забезпечення достатньої ємності номерного ресурсу та приведення його у відповідність із міжнародними вимогами;
 - встановлення порядку і забезпечення проведення експертизи телекомунікаційної інфраструктури проектів будівництва, реконструкції та модернізації телекомунікаційних мереж спеціального зв'язку і загального користування, споруд і засобів телекомунікацій;
- 51) вирішення в межах своїх повноважень питання готовності до функціонування телекомунікаційних мереж загального користування у мирний час, в умовах надзвичайного стану і особливий період, а також забезпечення у разі запровадження особливого періоду переведення мереж зв'язку на відповідний режим роботи;
 - 52) визначення у порядку, встановленому законодавством, необхідного і достатнього для потреб України радіочастотного ресурсу, проведення відповідно до норм міжнародного права заходів щодо його закріплення за Україною і захисту на міжнародному рівні;
 - 53) розробка у порядку, встановленому законодавством, Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України і Плану використання радіочастотного ресурсу України й подання цих документів на затвердження до Кабінету Міністрів України;
 - 54) забезпечення в межах своїх повноважень формування та реалізації інноваційної та інвестиційної політики;
 - 55) розробка вимог щодо надання й отримання телекомунікаційних послуг;
 - 56) здійснення відповідно до законодавства повноважень щодо регулювання цін (тарифів) у галузі зв'язку;

- 57) державне регулювання у сфері урядового фельд'єгерського зв'язку і поштового зв'язку спеціального призначення;
- 58) проведення відповідно до законодавства заходів щодо реалізації науково-технічної політики, організації наукового забезпечення функціонування і розвитку сфер спеціального зв'язку та захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України;
- 59) участь у реалізації державного замовлення на виконання робіт і поставок продукції для державних потреб, сприяння залученню інвестицій, новітніх технологій, використанню управлінського досвіду у сферах спеціального зв'язку та захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України;
- 60) участь у погодженні питань розміщення на території України дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав;
- 61) вжиття заходів для здійснення галузевої співпраці з іншими державами;
- 62) підготовка пропозицій щодо адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу з питань функціонування сфер телекомунікацій і користування радіочастотним ресурсом, вжиття відповідних заходів щодо інтеграції України в європейські структури;
- 63) участь у підготовці міжнародних договорів України з питань, що належать до повноважень Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, підготовка пропозицій щодо укладення, денонсації таких договорів і забезпечення їх виконання;
- 64) міжнародна координація і методичне забезпечення реалізації заходів щодо формування та використання різних типів номерного ресурсу для телекомунікаційних мереж, у тому числі для телекомунікаційних мереж наступного покоління;
- 65) розроблення прогнозів розвитку телекомунікаційних мереж і послуг, а також сфери користування радіочастотним ресурсом України;
- 66) відомча реєстрація та облік, проведення обов'язкового технічного контролю транспортних засобів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- 67) організація та забезпечення служби з охорони об'єктів, приміщень, систем, мереж, комплексів, засобів урядового і спеціального зв'язку, ключових документів до засобів криптографічного захисту інформації;
- 68) організація та забезпечення вартової та внутрішньої служби в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- 69) організація та забезпечення чергування особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також несення ним служби (виконання роботи) у підземних спорудах зв'язку та вахтовим методом у зоні відчуження;
- 70) розробка та організація виконання державних цільових, наукових і науково-технічних програм за напрямками діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- 71) приймання та контроль за якістю продукції, інших товарів військового призначення, які виготовляються (модернізуються) на замовлення Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

- 72) здійснення разом із центральним органом виконавчої влади в галузі освіти і науки науково-методичного управління підготовкою фахівців у сфері криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, радіотехнологій і радіочастотного ресурсу;
- 73) забезпечення в межах своїх повноважень виконання заходів з охорони праці та пожежної безпеки в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- 74) організація в установленому порядку виставок засобів і систем зв'язку в Україні та за її межами, координація участі в таких виставках органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій;
- 75) висвітлення своєї діяльності в засобах масової інформації і на власному веб-сайті;
- 76) підготовка пропозицій щодо обсягів і напрямів державних капітальних вкладень у галузь зв'язку;
- 77) погодження в порядку, встановленому законодавством, призначення керівників органів спеціального зв'язку, підрозділів з питань зв'язку, інформатизації та захисту інформації державних органів, Національного банку України та Генеральної прокуратури України;
- 78) утворення військово-лікарської комісії для проведення військово-лікарської експертизи і медичного огляду та встановлення порядку її діяльності;
- 79) проведення професійно-психологічного відбору кандидатів на службу до Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, психологічного забезпечення службової діяльності та встановлення порядку їх здійснення;
- 80) здійснення добору кадрів у Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, формування кадрового резерву, робота з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- 81) вжиття в межах повноважень заходів щодо запобігання та виявлення корупції, контроль за їх проведенням у Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України і на державних підприємствах, установах і організаціях, що входять до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України;
- 82) здійснення в межах повноважень разом із відповідними центральними органами виконавчої влади контролю за цільовим використанням державних коштів, передбачених для реалізації проектів, виконання програм, у тому числі міжнародних;
- 83) організація роботи з укомплектування, зберігання, обліку та використання архівних документів;
- 84) здійснення внутрішнього контролю і проведення внутрішнього аудиту в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, у тому числі контролю за фінансово-господарською діяльністю державних підприємств, установ та організацій, що входять до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.

2. Посадові особи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України несуть відповідальність відповідно до закону за порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина у процесі використання засобів спеціального зв'язку.

Стаття 15. Права Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Для забезпечення виконання покладених на неї обов'язків Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України має право:
 - 1) одержувати в установленому порядку від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових формувань, утворених відповідно до законів України, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України завдань;
 - 2) залучати фахівців державних органів, органів місцевого самоврядування, військових формувань, утворених відповідно до законів України, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності за погодженням з їх керівниками до розгляду питань, що належать до повноважень Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також до проведення спільних інспекційних перевірок;
 - 3) доступу в установленому порядку своїх уповноважених представників на об'єкти (території, приміщення, будівлі, споруди тощо) державних органів, органів місцевого самоврядування, військових формувань, утворених відповідно до законів України, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, на яких знаходяться засоби спеціального зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, на об'єкти (території, приміщення, будівлі, споруди тощо), державний контроль щодо яких покладено на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України;
 - 4) надавати фізичним або юридичним особам на договірних засадах послуги, безпосередньо пов'язані із забезпеченням виконання покладених на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України завдань, за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України;
 - 5) проводити планові та позапланові перевірки:
 - стану криптографічного та технічного захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в державних органах, органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форми власності, у тому числі в закордонних дипломатичних установах України, національних контингентах за кордоном, під час діяльності на території України іноземних інспекційних груп відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, без одержання доступу до змісту інформації. В місцях постійного та тимчасового перебування осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, зазначені перевірки проводяться за погодженням з Управлінням державної охорони України;
 - додержання ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання послуг у галузі криптографічного та технічного захисту інформації на підприємствах, в установах і

організаціях, а також умов проведення робіт із технічного захисту інформації для власних потреб в державних органах, органах місцевого самоврядування, органах управління Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, правоохоронних органах;

- центрального засвідчувального органу, засвідчувальних центрів, акредитованих центрів сертифікації ключів і центрів сертифікації ключів щодо додержання ними вимог законодавства у сфері надання послуг електронного цифрового підпису;
- стану протидії технічним розвідкам в державних органах, військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від їх підпорядкування та форми власності, які мають у своєму володінні, користванні чи розпорядженні зразки озброєння, військової та спеціальної техніки, об'єкти оборонно-промислового комплексу, військові об'єкти та інші об'єкти, призначені для застосування в інтересах оборони і безпеки держави.

Уповноважені представники Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в установленому порядку мають право: ознайомлюватися з усіма документами та матеріалами, необхідними для проведення перевірок (заходів державного контролю), вимоги щодо проведення яких покладено на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України; доступу до інформаційно-телекомунікаційних систем та отримання інформації, яка необхідна для з'ясування стану захищеності інформаційно-телекомунікаційних систем;

- б) складати протоколи про адміністративні правопорушення;
 - 7) ініціювати в установленому порядку проведення службових розслідувань щодо з'ясування причин та умов виникнення порушень, виявлених за результатами державного контролю, здійснення якого покладено на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України;
 - 8) зупиняти дію або скасовувати в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України:
- експертні висновки за результатами державної експертизи у сфері технічного та криптографічного захисту інформації;
 - свідоцтва про допуск до експлуатації засобів криптографічного захисту інформації, криптографічних алгоритмів, засобів, комплексів та систем спеціального зв'язку, які призначені для захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, і криптографічних алгоритмів;
 - декларації та атестати відповідності комплексних систем захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах та акти атестації комплексів технічного захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності у разі ненадання допуску (доступу) або створення перешкод для такого допуску (доступу) уповноваженим посадовим особам Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України до проведення заходів державного контролю за станом технічного захисту інформації або за наявності порушень у сфері захисту інформації, яка обробляється в інформаційно-телекомунікаційних

системах, якщо це створює реальну загрозу або передумови до порушення конфіденційності та (або) цілісності й доступності інформації;

- 9) порушувати в установленому законодавством порядку питання про:
 - припинення обробки інформації на об'єктах інформаційної діяльності або проведення інформаційної діяльності з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем в державних органах, органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форми власності, що проводиться з порушенням вимог законодавства у сфері захисту інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, криптографічного та/або технічного захисту інформації;
 - зупинення дії або скасування спеціальних дозволів на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, у разі виявлення порушень у сфері криптографічного та технічного захисту інформації;
- 10) залучати спеціальних і загальних користувачів радіочастотного ресурсу, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності до виявлення та усунення радіозавад радіоелектронним засобом державної системи урядового зв'язку та Національної системи конфіденційного зв'язку;
- 11) одержувати в установленому порядку смуги радіочастот для використання їх радіозасобами;
- 12) організувати та проводити науково-дослідні, дослідно-конструкторські, технологічні та проектні роботи з питань, що належать до повноважень Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- 13) утворювати координаційні, консультативні та дорадчі органи;
- 14) провадити в установленому порядку видавничу діяльність;
- 15) скликати наради, проводити наукові та науково-практичні конференції (у тому числі міжнародні), семінари з питань, що належать до повноважень Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- 16) проводити у порядку, передбаченому законодавством, господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
- 17) відчувувати в установленому порядку закріплене за Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України майно;
- 18) здійснювати міжнародне співробітництво, розробляти пропозиції щодо укладення відповідних міжнародних договорів України, взаємодіяти відповідно до міжнародних договорів України з міжнародними організаціями з питань, що належать до повноважень Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- 19) звертатися до суду в разі виникнення спорів з питань організації спеціального зв'язку та захисту інформації, криптографічного та технічного захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, спорів у сфері надання послуг електронного цифрового підпису, а також у разі виникнення інших спорів у порядку, встановленому законом;

- 20) одержувати та використовувати в установленому порядку земельні ділянки з метою розміщення адміністративних і господарських будівель, стаціонарних технічних засобів та інженерних споруд, об'єктів житлового будівництва, інших об'єктів, необхідних для функціонування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, і підпорядкованих їй органів;
 - 21) орендувати в установленому порядку приміщення, майно, а також ресурси телекомунікаційних мереж для забезпечення потреб державної системи урядового зв'язку і Національної системи конфіденційного зв'язку;
 - 22) встановлювати порядок організації служби з охорони об'єктів, приміщень, систем, мереж, комплексів, засобів урядового і спеціального зв'язку, ключових документів до засобів криптографічного захисту інформації та вжиття заходів для її забезпечення;
 - 23) встановлювати особливості організації вартової та внутрішньої служби в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України;
 - 24) встановлювати порядок придбання, перевезення та носіння вогнепальної зброї, боєприпасів до неї, інших предметів і матеріалів, на які поширюється дозвільна система, військовослужбовцями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
 - 25) встановлювати порядок чергування особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також несення ним служби (виконання роботи) у підземних спорудах зв'язку та вахтовим методом у зоні відчуження.
2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, які підписує Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.
 3. Накази нормативно-правового характеру центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, видані в межах його повноважень, є обов'язковими для виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, місцевими державними адміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями всіх форм власності та громадянами.

Стаття 16. Відносини Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України з державними органами, органами місцевого самоврядування, військовими формуваннями, правоохоронними органами, підприємствами, установами та організаціями

1. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України виконує покладені на неї завдання у взаємодії з центральними органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, правоохоронними органами, підприємствами, установами та організаціями.

2. Державні органи та органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи в межах своїх повноважень сприяють діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України у виконанні покладених на неї завдань.
3. За перешкоджання законній діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України винні особи несуть відповідальність згідно із законом.
4. Громадяни України, громадські об'єднання сприяють діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України на добровільних засадах.

Стаття 17. Підстави і порядок застосування зброї

1. Військовослужбовці Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України мають право зберігати, носити, використовувати та застосовувати зброю на підставах і в порядку, передбачених статтями 15, 15-1 Закону України «Про міліцію» та статутами Збройних Сил України.

РОЗДІЛ V. ПРАВОВИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 18. Правове становище та правовий захист особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Соціальний та правовий захист військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та членів їхніх сімей здійснюється відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інших законів.
2. Соціальний та правовий захист державних службовців та інших працівників Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України забезпечується на загальних підставах відповідно до законодавства про працю і державну службу.
3. Пенсійне забезпечення військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України здійснюється відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».
4. На військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України поширюються права і соціальні гарантії, передбачені Законом України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист» та іншими актами законодавства.
5. Діти військовослужбовців, державних службовців та інших працівників Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, які загинули під час виконання службових обов'язків, мають право вступу до навчальних закладів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України поза конкурсом.
6. Шкода, заподіяна майну військовослужбовця, державного службовця або іншого працівника Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України чи майну членів його сім'ї у зв'язку з виконанням службових обов'язків, відшкодовується в повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України з наступним стягненням цієї суми з винних осіб у порядку, встановленому законом.

Стаття 19. Соціальний захист особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Особовий склад Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України під час виконання покладених на нього обов'язків діє на підставі, у межах своїх повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Ніхто інший, за винятком уповноважених посадових осіб державних органів у передбачених законами України випадках, не має права втручатися в законну діяльність особового складу.
2. Особовому складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України видається службове посвідчення.
3. Військовослужбовці Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України мають право на носіння форменого одягу із знаками розрізнення. Встановлення форми одягу і знаків розрізнення визначається Положенням, розробленим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.
4. Використання військових звань, відзнак, форменого одягу, службового посвідчення особою, яка не належить до особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, тягне за собою відповідальність, передбачену законом.
5. Забезпечення курсантів (слухачів) Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України грошовим забезпеченням, харчуванням, форменим одягом і місцем проживання на час навчання здійснюється відповідно до законодавства.
6. Особовий склад Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України при виконанні службових обов'язків має право безоплатного проїзду усіма видами міського пасажирського транспорту загального користування (крім таксі), залізничного та водного транспорту приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів.
7. Військовослужбовцям Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України можуть надаватися додаткові відпустки терміном до 10 днів із збереженням грошового забезпечення за сімейними обставинами та з інших поважних причин у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.

Стаття 20. Медичне та санаторно-курортне забезпечення особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Військовослужбовцям Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України створюються необхідні санітарно-гігієнічні та соціально-психологічні умови. Зазначені особи забезпечуються безоплатною кваліфікованою медичною допомогою в закладах охорони здоров'я Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, за рахунок бюджетних коштів, передбачених на утримання Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, за угодами, укладеними нею із зазначеними центральними органами ви-

конавчої влади. У разі відсутності за місцем служби чи проживання військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України закладів охорони здоров'я Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, чи відповідних відділень або спеціального медичного обладнання, а також у невідкладних випадках медична допомога надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я за рахунок Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

2. Військовослужбовці Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України забезпечуються лікарськими засобами та імунобіологічними препаратами через заклади охорони здоров'я Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в межах коштів, передбачених на її утримання.
3. Порядок медичного забезпечення військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та їх забезпечення лікарськими засобами та імунобіологічними препаратами встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України.
4. Забезпечення медичною допомогою ветеранів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України і членів сімей військовослужбовців у разі відсутності за місцем їх проживання державних або комунальних закладів охорони здоров'я здійснюється на умовах і в порядку, визначених частиною першою цієї статті для військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.
5. Військовослужбовці, ветерани Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та члени їхніх сімей мають право на санаторно-курортне лікування та організований відпочинок у відповідних закладах Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також у санаторно-курортних закладах Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, за рахунок бюджетних коштів, передбачених на утримання Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, на основі укладених з ними угод згідно із законодавством.
6. Жінки із числа військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України користуються всіма пільгами, передбаченими законодавством стосовно соціального захисту жінок, охорони материнства і дитинства. Зазначені пільги поширюються також на батьків із числа військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, які виховують дітей без матері (у разі її смерті, позбавлення батьківських прав, на час перебування в закладі охорони здоров'я та в інших випадках відсутності материнського піклування про дітей).
7. Медичне забезпечення державних службовців та інших працівників Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також членів їхніх сімей здійснюється в закладах охорони здоров'я Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України на загальних підставах відповідно до законодавства.

РОЗДІЛ VI. ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 21. Фінансове забезпечення Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Фінансове забезпечення Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.
2. Пільги, компенсації та гарантії, передбачені цим Законом, надаються за рахунок і в межах бюджетних асигнувань на утримання відповідних бюджетних установ.

Стаття 22. Матеріально-технічне забезпечення діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Держава забезпечує Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України необхідними матеріальними засобами, технікою, обладнанням, іншим майном для здійснення службової діяльності.
2. Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України надаються в установленому порядку земельні ділянки з метою розміщення адміністративних і господарських будівель, стаціонарних технічних засобів та інженерних споруд, інших об'єктів, необхідних для функціонування Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та розташування територіальних органів, територіальних підрозділів, Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку, закладів, установ й організацій Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, державних підприємств, установ та організацій, зазначених у частинах першій і другій статті 5 цього Закону.
3. Майно, що належить Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, є державною власністю та закріплюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, за територіальними органами, територіальними підрозділами, Головним управлінням урядового фельд'єгерського зв'язку, закладами, установами та організаціями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України на праві оперативного управління.
4. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України має житловий фонд.

РОЗДІЛ VII. КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 23. Контроль за діяльністю Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Контроль за діяльністю Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України здійснюється в порядку, визначеному Конституцією та законами України.
2. Діяльність Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України.

3. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України підконтрольна Верховній Раді України. З питань, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки та оборони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України підпорядковується і підконтрольна Президентові України.
4. Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України щороку до 20 лютого подає письмову інформацію:
 - Президенту України про діяльність Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України з основних питань, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки України;
 - Верховній Раді України про виконання покладених на Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України завдань, додержання законодавства, прав і свобод людини і громадянина, інших питань;
 - Кабінету Міністрів України звіт про діяльність Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Стаття 24. Нагляд за додержанням законності в діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Нагляд за додержанням законності в діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України здійснюється в порядку, визначеному Конституцією та законами України.

РОЗДІЛ VIII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 25. Відповідальність за порушення вимог цього Закону

1. Особи, винні в порушенні вимог цього Закону, несуть відповідальність згідно із законом.
2. За віддання і виконання злочинного розпорядження чи наказу винні особи із числа особового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України несуть відповідальність згідно із законом.

РОЗДІЛ ІХ. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
2. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом акти законодавства застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.
3. Особи рядового і начальницького складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів внутрішніх справ, які на момент набрання чинності цим Законом проходять службу в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, у підрозділах Державної фельд'єгерської служби України, призначаються за їх згодою на відповідні посади військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в порядку переатестації протягом шести місяців з дня набрання чинності Положенням про проходження військової служби (навчання) військовослужбовцями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

4. Установити, що особам рядового і начальницького складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів внутрішніх справ, які проходять службу в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, у підрозділах Державної фельд'єгерської служби України, при зарахуванні їх на військову службу до Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України призначаються військові звання, рівноцінні спеціальним званням, які були їм присвоєні при проходженні служби в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, у кадрах Міністерства внутрішніх справ України. Строк проходження ними служби в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, у кадрах Міністерства внутрішніх справ України (у тому числі вилучення років на пільгових умовах) зараховується до строку проходження військової служби в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України.
5. У разі зменшення у зв'язку з прийняттям цього Закону розміру грошового забезпечення (без премії) в окремих осіб рядового і начальницького складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів внутрішніх справ, які проходять службу в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, у підрозділах Державної фельд'єгерської служби України, на період їх служби на посаді, яку вони обіймають, встановлюється щомісячна доплата, розмір якої визначається як різниця між розміром грошового забезпечення (без премії), встановленим до набрання чинності цим Законом, і грошовим забезпеченням, установленим за новими умовами.
6. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України «Про Дисциплінарний статут Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України» (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 9, ст. 114; 2013 р., № 14, ст. 89; 2014 р., № 12, ст. 178).
7. Внести зміни до таких законодавчих актів України:
 - 1) частину другу статті 401 Кримінального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25-26, ст. 131) після слів «Державної спеціальної служби транспорту» доповнити словами «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - 2) підпункт 1 пункту 1 статті 3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 15, ст. 190; 2007 р., № 33, ст. 442) після слів «Державної спеціальної служби транспорту» доповнити словами «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - 3) у частині другій статті 2 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 399; 2005 р., №№ 17-19, ст. 267; 2006 р., № 30, ст. 258):
 - після слів «військових формувань» доповнити словами «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - після слів «органів внутрішніх справ» слова «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України» виключити;
 - 4) частину другу статті 70 Основ законодавства про охорону здоров'я (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 4, ст. 19) доповнити словами «а також Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;

- 5) статтю 15 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 1, ст. 1; 2001 р., № 9, ст. 38; 2003 р., № 27, ст. 209; 2009 р., № 36-37, ст. 511, № 41, ст. 600; 2013 р., № 21, ст. 208) після слів «Державної спеціальної служби транспорту» доповнити словами «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
- 6) частину четверту «Вступу» Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, затвердженого Законом України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 22-23, ст. 194; 2001 р., № 9, ст. 38; 2003 р., № 27, ст. 209; 2009 р., № 41, ст. 600; 2013 р., № 41, ст. 550; із змінами, внесеними Законом України від 13 березня 2014 року № 877-VII), доповнити словами «Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
- 7) частину четверту преамбули Стройового статуту Збройних Сил України, затвердженого Законом України «Про Стройовий статут Збройних Сил України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 22-23, ст. 195; 2001 р., № 9, ст. 38; 2003 р., № 27, ст. 209; 2009 р., № 41, ст. 600; 2013 р., № 41, ст. 550; із змінами, внесеними Законом України від 13 березня 2014 року № 877-VII), після слів «Державну спеціальну службу транспорту» доповнити словами «Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
- 8) частину третю преамбули Статуту гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України, затвердженого Законом України «Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 22-23, ст. 196; 2009 р., № 41, ст. 600), доповнити словами «Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
- 9) частину четверту преамбули Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, затвердженого Законом України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 22-23, ст. 197; 2001 р., № 9, ст. 38; 2003 р., № 27, ст. 209; 2009 р., № 41, ст. 600; 2013 р., № 41, ст. 550; із змінами, внесеними Законом України від 13 березня 2014 року № 877-VII), доповнити словами «Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
- 10) у Законі України «Про поширення дії окремих положень Закону України «Про міліцію» на особовий склад Державної фельд'єгерської служби України при Державному комітеті зв'язку та інформатизації України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 34, ст. 298):
 - у назві і частині першій слова «Державної фельд'єгерської служби України при Державному комітеті зв'язку та інформатизації України» замінити словами «Головного управління та підрозділів урядового фельд'єгерського зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - у частині першій слова «частин першої, другої, третьої, п'ятої, шостої і сьомої статті 21» виключити;
- 11) у Законі України «Про державні нагороди України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 21, ст. 162 із наступними змінами):
 - в абзаці восьмому статті 7 слова «осіб рядового і начальницького складу» виключити;

- абзац другий статті 8 після слів «Державної спеціальної служби транспорту» доповнити словами «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - 12) у Законі України «Про оборону України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 49, ст. 420; 2003 р., № 27, ст. 209; 2006 р., № 26, ст. 215; 2009 р., № 19, ст. 258; 2013 р., № 41, ст. 550):
 - частину першу статті 12 після слів «Державна спеціальна служба транспорту» доповнити словами «Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - частину четверту статті 18 після слів «Державної спеціальної служби транспорту» доповнити словами «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - 13) назву та текст статті 15 Закону України «Про поховання та похоронну справу» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 7, ст. 47; 2009 р., № 36-37, ст. 511; із змінами, внесеними Законом України від 4 липня 2013 року № 406-VII) після слів «Державної кримінально-виконавчої служби України» доповнити словами «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - 14) абзацдругийстатті1 ЗаконуУкраїни«Промобілізаційнупідготовкутамобілізацію»(Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 16, ст. 255; 2010 р., № 46, ст. 538; 2013 р., № 41, ст. 530) після слів «правоохоронних органів спеціального призначення» доповнити словами «Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - 15) частину другу статті 20 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»(Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324) після слів «розвідувальні органи України» доповнити словами «Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»;
 - 16) частину другу статті 2 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 2007 р., № 29, ст. 389 із наступними змінами) після слів «державного експортного контролю» доповнити словами «державного контролю за станом криптографічного та технічного захисту інформації».
8. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:
- 1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - 2) забезпечити перегляд і приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України
О.ТУРЧИНОВ

м. Київ, 9 квітня 2014 року № 1194-VII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення зміни до статті 39 Закону України

«Про здійснення державних закупівель»

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст. 901)

Верховна Рада України постановляє:

1. У пункті 3 частини другої статті 39 Закону України від 10 квітня 2014 року «Про здійснення державних закупівель» слова «природного характеру, а також наданням у встановленому порядку Україною гуманітарної допомоги іншим державам» замінити словами «природного характеру, з особливим періодом, якщо замовником виступає Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, а також наданням у встановленому порядку Україною гуманітарної допомоги іншим державам. Застосування переговорної процедури закупівлі у таких випадках здійснюється за рішенням замовника щодо кожної процедури».
2. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України

О.ТУРЧИНОВ

м. Київ, 6 травня 2014 року № 1234-VII

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 470/2012

Про Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України

Відповідно до частини сьомої статті 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» постановляю:

1. Затвердити Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України (додається).
2. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Віктор ЯНУКОВИЧ
10 серпня 2012 року

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України від 10 серпня 2012 року №470/2012

ПОЛОЖЕННЯ

про проходження громадянами України служби у військовому резерві внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. Це Положення визначає порядок добору, умови прийняття громадян України (далі – громадяни) на службу у військовому резерві внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України (далі – внутрішні війська) та проходження ними служби у військовому резерві.
2. Службу у військовому резерві внутрішніх військ (далі – військовий резерв) проходять військовозобов'язані рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу, придатні до військової служби за станом здоров'я, які не досягли граничного віку перебування у військовому резерві та здатні з урахуванням місця проживання (перебування), професійних і моральних якостей до проходження служби в ньому.
3. Громадяни, які виконують військовий обов'язок шляхом проходження служби у військовому резерві, є резервістами.
4. Чисельність резервістів визначається з урахуванням бюджетних асигнувань, передбачених на утримання внутрішніх військ.
5. Громадяни проходять службу у військовому резерві у добровільному порядку.
6. Проходження служби у військовому резерві полягає у виконанні резервістами службових обов'язків відповідно до завдань, покладених на орган військового управління, з'єднання, військові частини, навчальні заклади та установи внутрішніх військ (далі – військові частини), в яких вони проходять службу у військовому резерві на відповідних посадах, згідно з вимогами законодавства та умовами контракту.

7. Граничним віком перебування у військовому резерві є граничний вік перебування військовозобов'язаних у запасі другого розряду.
8. Громадяни, прийняті на службу у військовому резерві, під час проходження перших зборів складають Військову присягу на вірність Українському народу, якщо вони не склали її раніше.
9. Початком проходження служби у військовому резерві вважається день видання наказу командира (начальника) військової частини про прийняття громадянина на службу у військовому резерві та призначення на посаду або про продовження служби у військовому резерві.

Закінченням проходження резервістом служби у військовому резерві вважається день закінчення строку дії контракту або інший день, зазначений у пункті 37 цього Положення, але не раніше дня видання наказу командира (начальника) військової частини про звільнення резервіста зі служби у військовому резерві.

10. Резервіст вважається таким, що виконує службові обов'язки у військовому резерві:
 - 1) на території військової частини під час проходження підготовки або зборів, в іншому місці їх проведення протягом службового (навчального) часу, включаючи заняття, перерви, встановлені розпорядком дня (розкладом занять);
 - 2) на шляху прямування до місця проведення зборів, занять та у зворотному напрямку, під час службових поїздок;
 - 3) поза військовою частиною або іншим місцем проведення зборів, якщо перебування там передбачено обов'язками резервіста або наказом відповідного командира (начальника) військової частини.
11. Проходження резервістом служби у військовому резерві відображається в його військово-облікових документах, форма та порядок ведення яких установлюються Генеральним Штабом Збройних Сил України.
12. Інформація про строки проведення підготовки і зборів у наступному році доводиться до резервістів та їх роботодавців до 1 грудня поточного року.
13. Перелік органів військового управління, з'єднань, військових частин внутрішніх військ, які в особливий період комплектуються резервістами, їх чисельність і посади, які в цей період підлягають заміщенню резервістами, установлюються Міністерством внутрішніх справ України (МВС України) за поданням Головного управління внутрішніх військ МВС України.

Порядок комплектування військових частин резервістами в особливий період установлюється МВС України.

14. Головне управління внутрішніх військ МВС України забезпечує виконання та контроль за додержанням законодавства з питань проходження громадянами служби у військовому резерві. Порядок оповіщення та прибуття резервістів до військових частин або до інших місць проведення зборів установлюється МВС України.

МВС України подає щороку до 1 листопада до Генерального штабу Збройних Сил України інформацію про чисельність резервістів, заплановану для комплектування військових частин.

15. Військові частини проводять роз'яснювальну роботу, добір, прийняття громадян на службу у військовому резерві, ведуть їх облік, організують і здійснюють військову підготовку резервістів, створюють умови для проходження ними служби у військовому резерві.

ПРИЙНЯТТЯ НА СЛУЖБУ У ВІЙСЬКОВОМУ РЕЗЕРВІ. КОНТРАКТ

16. Добір громадян для проходження служби у військовому резерві проводиться військовими частинами з числа:
- 1) військовослужбовців, які звільняються з військової служби в запас із військових частин або з військових частин, що дислокуються поблизу, і проживають (перебувають) поблизу цих військових частин;
 - 2) військовозобов'язаних, що проживають (перебувають) у населених пунктах, в яких або поряд з якими дислокуються військові частини, що проводять зазначений добір.

17. Громадянин може бути відібраний для проходження служби у військовому резерві за умови відповідності вимогам пункту 2 цього Положення і якщо до досягнення граничного віку перебування у військовому резерві йому залишилося не менше п'яти років.

Не може бути відібраний для проходження служби у військовому резерві громадянин, який у встановлених законом випадках не підлягає призову на військову службу під час мобілізації.

18. Громадянин, який виявив бажання проходити службу у військовому резерві, подає:
- 1) військовослужбовець, який звільняється з військової служби у запас, – рапорт командирів (начальників) військової частини, в якій він проходить службу;
 - 2) військовозобов'язаний – заяву командирів (начальників) військової частини, яка дислокується в населеному пункті або поряд із населеним пунктом, в якому проживає військовозобов'язаний.

Громадянин, який виявив бажання проходити службу у військовому резерві, подав відповідний рапорт чи заяву та відібраний для проходження служби у військовому резерві, є кандидатом для зарахування на службу у військовому резерві (далі – кандидат).

19. Особова справа кандидата оформляється у порядку, встановленому МВС України, військовою частиною, в якій кандидат виявив бажання проходити службу у військовому резерві.
20. Для встановлення ступеня придатності до військової служби за станом здоров'я кандидат за направленням військової частини проходить обов'язковий медичний огляд у встановленому законодавством порядку.
21. Оформлення документів для надання кандидату в разі потреби допуску до державної таємниці здійснюється відповідно до вимог законодавства.
22. За результатами розгляду матеріалів особової справи кандидата командир (начальник) військової частини, в якій кандидат виявив бажання проходити службу, приймає рішення про прийняття його на службу у військовому резерві та укладення з ним відповідного контракту або про відмову у прийнятті на службу у військовому резерві. Про прийняття рішення командир (начальник) військової частини письмово повідомляє кандидата.
23. У повідомленні про рішення командира (начальника) військової частини про відмову у прийнятті громадянина на службу у військовому резерві зазначаються причини такої відмови. Особова справа кандидата, якому відмовлено у прийнятті на службу, зберігається у військовій частині протягом строку, встановленого МВС України.
24. Громадянин, якому відмовлено у прийнятті на службу у військовому резерві та який відповідає вимогам пункту 2 цього Положення, може бути залишений за його бажанням кандидатом. Порядок ведення обліку кандидатів установлюється МВС України.

25. Із громадянином, щодо якого прийнято рішення про прийняття на службу у військовому резерві, укладається контракт про проходження служби у військовому резерві (далі – контракт) за формою, що додається.

Контракт – це письмова угода, що укладається між громадянином і державою, від імені якої виступає уповноважена військова частина, для встановлення правових відносин під час проходження служби у військовому резерві.

26. Контракт укладається у двох примірниках, підписується громадянином і командиром (начальником) військової частини, який має право видавати накази по особовому складу та до повноважень якого належить призначення на відповідні посади. Підпис командира (начальника) військової частини скріплюється відповідною гербовою печаткою.

Один примірник контракту зберігається в особовій справі резервіста, другий – у резервіста.

27. Перший контракт укладається:

- із резервістами, прийнятими на посади рядового складу, – строком на 3 роки;
- із резервістами, прийнятими на посади сержантського і старшинського складу, – строком на 5 років;
- із резервістами, прийнятими на посади офіцерського складу, – строком на 5 років.

28. Новий контракт укладається:

- із резервістами, прийнятими на посади рядового складу, – строком на 3 роки;
- із резервістами, прийнятими на посади сержантського і старшинського складу, – строком на 5 років;
- із резервістами, прийнятими на посади офіцерського складу, – строком від 5 до 10 років.

Про укладення нового контракту командир (начальник) військової частини, зазначеної у пункті 26 цього Положення, видає наказ.

Новий контракт укладається не пізніше ніж за один місяць до закінчення чинного контракту і набирає чинності після закінчення дії попереднього контракту.

29. Строк дії контракту не може перевищувати строку, який залишається до досягнення резервістом граничного віку перебування у військовому резерві.

30. Строк проходження служби у військовому резерві обчислюється повними роками, крім випадку, коли контракт укладається з резервістом до досягнення ним граничного віку перебування на службі у військовому резерві.

31. Контракт є підставою для видання наказу командира (начальника) військової частини про прийняття громадянина на службу у військовому резерві і призначення його на посаду або про продовження служби у військовому резерві.

32. Контракт набирає чинності з дня видання наказу командира (начальника) військової частини про прийняття громадянина на службу у військовому резерві та призначення на посаду або про продовження служби у військовому резерві.

Про дату набрання чинності контрактом робиться відповідний запис в обох примірниках контракту, один з яких зберігається в особовій справі резервіста, а другий – у резервіста.

33. У разі переміщення резервіста з однієї військової частини до іншої контракт не розривається. Окремі умови контракту за новим місцем проходження служби у військовому

резерві можуть бути переглянуті, що засвідчується підписами командира (начальника) військової частини і резервіста.

34. Військова частина в разі прийняття громадянина на службу у військовому резерві та призначення його на посаду або продовження строку служби у військовому резерві повідомляє про це військовий комісаріат, в якому резервіст перебуває на військовому обліку, шляхом надіслання до цього військового комісаріату витягу з відповідного наказу. Крім того, про прийняття громадянина на службу у військовому резерві командир (начальник) військової частини повідомляє керівника підприємства, установи або організації, де працює резервіст, шляхом надіслання йому письмового повідомлення.
35. Контракт припиняється (розривається), а резервіст звільняється зі служби у військовому резерві:
 - 1) у зв'язку із закінченням строку дії контракту;
 - 2) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність або обмежену придатність до служби у військовому резерві;
 - 3) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування у військовому резерві;
 - 4) у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості дальшого перебування на службі у військовому резерві;
 - 5) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України для військовослужбовців;
 - 6) через службову невідповідність;
 - 7) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання, права займати певні посади;
 - 8) у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку;
 - 9) у зв'язку з систематичним невиконанням умов контракту командуванням (за бажанням резервіста);
 - 10) у зв'язку з систематичним невиконанням умов контракту резервістом;
 - 11) у зв'язку з прийняттям на військову службу за контрактом;
 - 12) у зв'язку з бронюванням військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час або в разі виникнення визначених законом обставин, унаслідок яких військовозобов'язані не підлягають призову на військову службу під час мобілізації.
36. Дострокове розірвання контракту ініціюється:
 - 1) командиром (начальником) військової частини за наявності підстав, передбачених підпунктами 2-4, 6-8, 10-12 пункту 35 цього Положення;
 - 2) резервістом за наявності підстав, передбачених підпунктами 2-3, 5, 9, 11 пункту 35 цього Положення.
37. Датою припинення дії (розірвання) контракту є:
 - 1) день закінчення його строку;
 - 2) день, наступний за днем смерті (загибелі) резервіста, або день визнання резервіста судом безвісно відсутнім або оголошення померлим;

- 3) день видання наказу про звільнення резервіста зі служби у військовому резерві у зв'язку з достроковим розірванням контракту.
38. У разі припинення дії (розірвання) контракту у примірнику, що зберігається в особовій справі резервіста, робиться запис із зазначенням підстав та дати припинення дії (розірвання) контракту, який завіряється підписом командира (начальника) військової частини та скріплюється відповідною гербовою печаткою.
- Резервіст подає за бажанням до кадрового органу військової частини другий примірник контракту, в якому також робиться відповідний запис із зазначенням підстав припинення (розірвання) контракту та дати звільнення резервіста зі служби у військовому резерві. У разі неподання резервістом другого примірника контракту у першому примірнику контракту робиться відповідний запис.
39. Звільнення резервіста зі служби у військовому резерві здійснюється:
- 1) у запас – якщо він не досяг граничного віку перебування в запасі та за станом здоров'я придатний до військової служби;
 - 2) у відставку – якщо він досяг граничного віку перебування в запасі або непридатний за станом здоров'я до військової служби у воєнний час, зі зняттям із військового обліку.
40. Командир (начальник) військової частини у п'ятиденний строк після видання відповідного наказу надсилає до військового комісаріату особову справу звільненого резервіста разом із витягом із наказу про його звільнення.

ВИКЛИК РЕЗЕРВІСТІВ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ І ЗБОРІВ

41. Виклик резервістів для проходження підготовки і зборів здійснюється командирами (начальниками) військових частин відповідно до програми підготовки на відповідний рік, яка затверджується командувачем внутрішніх військ за погодженням із Генеральним штабом Збройних Сил України.
- У програмі підготовки на відповідний рік з урахуванням бюджетних асигнувань, передбачених на утримання внутрішніх військ, визначаються чисельність резервістів, які викликаються для проходження підготовки, зборів, строки проходження підготовки, зборів.
- Призов резервістів на військову службу під час оголошення мобілізації здійснюється командирами (начальниками) військових частин, в яких резервісти проходять службу у військовому резерві, відповідно до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».
42. Оповіщення резервістів про виклик до військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві, для проходження підготовки, зборів організовується командирами (начальниками) цих військових частин. Командирами (начальниками) військових частин організовується інформування роботодавців, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування про мету та можливі строки залучення резервістів для проходження підготовки, зборів або призову на військову службу.
43. Протягом трьох днів після виклику резервістів для проходження підготовки, зборів командири (начальники) військових частин надсилають списки резервістів із зазначенням військово-облікових спеціальностей та посад, на які вони призначені, до військових комісаріатів, в яких резервісти перебувають на військовому обліку.

44. Збори резервістів проводяться, як правило, у військових частинах, в яких резервісти проходять службу у військовому резерві.
45. У разі проведення зборів у місцях постійної дислокації військових частин резервісти розміщуються в казармах, як правило, в окремих їх приміщеннях, а на полігонах (у таборах) – у місцях та у спосіб розташування підрозділів, в яких вони проходять службу у військовому резерві.

За рішенням командира (начальника) військової частини резервісту під час проведення зборів може бути дозволено перебувати у вільний час за місцем його проживання (перебування).

46. Резервіст може бути звільнений від проходження навчальних або перевірочних зборів у зв'язку з:

- смертю близького родича (батьки, дружина, чоловік, дитина, рідні брат, сестра, дід, баба) або близького родича дружини (чоловіка), яка сталася менш ніж за сім діб до дати початку зборів;
- хворобою або необхідністю догляду за хворою дружиною (чоловіком), дитиною чи батьками своїми або дружини (чоловіка), які проживають разом із резервістом, у разі неможливості догляду за хворим іншим близьким родичем;
- перебуванням під слідством, а також застосуванням до резервіста адміністративного або кримінального покарання, яке унеможлиблює його прибуття;
- потраплянням під вплив надзвичайної ситуації, яка виникла під час виклику на збори і стала перешкодою своєчасному прибуттю;
- складанням державних іспитів у вищому навчальному закладі.

Звільнення резервіста від проходження навчальних або перевірочних зборів здійснюється командиром (начальником) військової частини на підставі рапорту резервіста або заяви члена його сім'ї, до якої додаються відповідні документи.

Резервіст під час проходження підготовки, зборів має право на відпустку за сімейними обставинами згідно із законодавством.

ВІЙСЬКОВІ ЗВАННЯ

47. Громадяни приймаються на службу у військовому резерві в раніше присвоєних їм військових званнях.

48. Чергові військові звання присвоюються у порядку, передбаченому цим Положенням.

До військових звань резервістів додається слово «резерву».

До військових звань резервістів офіцерського складу, медичної або юридичної служби внутрішніх військ, які мають повну вищу медичну чи юридичну освіту та займають відповідну штатну посаду, додаються слова «медичної служби резерву» або «юстиції резерву».

49. Командир (начальник) військової частини у триденний строк надсилає до військового комісаріату, в якому резервіст перебуває на військовому обліку, витяг із наказу про присвоєння (позбавлення) резервісту військового звання.

50. Чергові військові звання резервістам присвоюються:

- 1) до старшого сержанта включно – командирами полків, бригад, окремих батальйонів, за посадами яких штатом передбачено військово звання не нижче полковника, а також посадовими особами, які мають рівні з ними права чи вищі;

2) до полковника включно – командувачем внутрішніх військ, Міністром внутрішніх справ України.

Посадові особи, зазначені у цьому пункті, мають право присвоювати чергові військові звання лише резервістам, які перебувають в їх прямому підпорядкуванні.

51. Військове звання старшого солдата у порядку заохочення присвоюється командирами полків, бригад або посадовими особами, які мають рівні з ними права чи вищі.

52. Для резервістів рядового складу, сержантського та старшинського складу встановлюються такі строки вислуги у військовому званні:

- солдата резерву – два роки;
- старшого солдата резерву – один рік;
- молодшого сержанта резерву – два роки;
- сержанта резерву – два роки;
- старшого сержанта резерву – два роки;
- старшини резерву – два роки;
- прапорщика резерву – п'ять років.

53. Для резервістів молодшого та старшого офіцерського складу встановлюються такі строки вислуги у військовому званні (крім резервістів – офіцерів льотного складу авіації):

- молодшого лейтенанта резерву, лейтенанта резерву – два роки;
- старшого лейтенанта резерву, капітана резерву – три роки;
- майора резерву – чотири роки;
- підполковника резерву – п'ять років.

54. Для резервістів – офіцерів льотного складу авіації встановлюються такі строки вислуги у військовому званні:

- молодшого лейтенанта резерву – один рік;
- лейтенанта резерву, старшого лейтенанта резерву – два роки;
- капітана резерву, майора резерву – три роки;
- підполковника резерву – чотири роки.

55. Строк вислуги у військовому званні старшого прапорщика резерву, полковника резерву не встановлюється.

56. Строк вислуги резервіста у військовому званні обчислюється з дня присвоєння йому цього звання.

До строку вислуги резервіста у військовому званні зараховується:

- час його перебування у цьому званні на військовій службі, службі у військовому резерві, перебування в запасі;
- час перерви в службі у військовому резерві у зв'язку з незаконним притягненням до кримінальної відповідальності або незаконним звільненням зі служби у військовому резерві.

До строку вислуги резервіста у військовому званні не зараховується час його перебування у пониженому військовому званні у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення.

57. Військові звання присвоюються резервісту послідовно, з урахуванням посади, яку він займає, та інших умов, передбачених цим Положенням.
58. Первинне офіцерське військово звання молодшого лейтенанта резерву присвоюється резервістам, які мають повну вищу освіту, що відповідає профілю службової діяльності, або які під час проходження служби у військовому резерві здобули повну вищу освіту за спеціальністю, спорідненою з відповідною військово-обліковою спеціальністю, атестовані до присвоєння первинного військового звання офіцерського складу, з урахуванням потреби в офіцерському складі такої спеціальності, за умови проходження служби у військовому резерві не менш як три роки.
59. Чергові військові звання присвоюються резервістам, в яких закінчився строк вислуги у попередньому військовому званні, призначеним на посади, за якими штатом (штатним розписом) передбачені військові звання, вищі від тих, що вони мають, з урахуванням їх професійно-ділових якостей, організаторських здібностей, результатів командирської (професійної) підготовки і досвіду служби.
60. Резервістам, які мають військово звання солдата резерву, в порядку заохочення відповідно до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України може бути присвоєно військово звання старшого солдата резерву.
61. Про присвоєння чергових військових звань резервістам оголошують командири (начальники) військових частин в урочистій обстановці із врученням погонів, що відповідають присвоєному військовому званню, а у період між зборами – військові комісари за місцем перебування резервістів на військовому обліку.
62. Резервістам, які мають корабельні військові звання, одночасно з призначенням на посаду присвоюється відповідне військово звання.
63. Чергове військово звання резервісту не присвоюється в разі:
 - 1) усунення від виконання службових обов'язків під час проходження підготовки або зборів;
 - 2) накладення під час проходження підготовки або зборів такого дисциплінарного стягнення, як попередження про неповну службу відповідність;
 - 3) призначення за вироком суду покарання, не пов'язаного з позбавленням чи обмеженням волі, або звільнення від відбування покарання з випробуванням на весь час дії вироку суду.
64. Резервісти (крім тих, яким присвоєно первинне військово звання) під час проходження підготовки або зборів можуть бути у дисциплінарному порядку понижені у військовому званні на один ступінь.
65. До поновлення резервіста у попередньому військовому званні повторне пониження у військовому званні ще на один ступінь не допускається.
66. Резервіст може бути позбавлений військового звання у зв'язку із засудженням за вчинення злочину, а також у порядку дисциплінарного стягнення під час проходження підготовки або зборів.
67. Про позбавлення резервіста військового звання у порядку дисциплінарного стягнення посадова особа, якій надано таке право Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, видає відповідний наказ.

68. Резервіст, позбавлений військового звання:

- за вироком суду, – звільняється зі служби у військовому резерві після набрання вироком суду законної сили з дня, зазначеного у вироку суду про початок строку відбування покарання;
- у порядку дисциплінарного стягнення, – звільняється зі служби у військовому резерві не пізніше трьох днів після надходження до військової частини наказу про позбавлення військового звання або трьох днів з дня підписання такого наказу.

Наказ про звільнення резервіста зі служби у військовому резерві видається на підставі рапорту та/або затвердженого акта про прийняття-здавання посади, яку він займав.

69. У разі позбавлення резервіста військового звання військовий комісар одночасно з прийняттям зазначеної особи на військовий облік присвоює їй військове звання солдата запасу.

70. Резервіст, понижений у військовому званні під час проходження підготовки або зборів у порядку дисциплінарного стягнення, може бути поновлений у попередньому військовому званні у порядку заохочення відповідно до вимог Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

71. Резервіст, позбавлений військового звання, поновлюється у попередньому військовому званні з дня позбавлення його військового звання в разі:

- 1) скасування або зміни вироку суду в частині позбавлення військового звання;
- 2) визнання в установленому порядку незаконним позбавлення резервіста військового звання в дисциплінарному порядку.

72. Громадянин, позбавлений військового звання, може бути поновлений у попередньому військовому званні за рішенням посадової особи, яка має право присвоювати відповідне військове звання, у разі звільнення від кримінального покарання у виді позбавлення військового звання на підставі закону про амністію чи акта про помилування.

73. Громадянин, поновлений у військовому званні, користується правами і пільгами, встановленими законодавством, відповідно до поновленого військового звання.

ПРИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІСТІВ НА ПОСАДИ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ТИМЧАСОВЕ ВИКОНАННЯ ОBOB'ЯЗКІВ

74. Призначення резервістів на посади здійснюється командирами (начальниками) військових частин, які мають право видавати накази по особовому складу.

75. Перше призначення резервіста на посаду здійснюється з урахуванням його основної або спорідненої військово-облікової спеціальності.

76. Резервісти офіцерського складу можуть призначатися на посади, передбачені штатами військових частин, не більше ніж на два ступені вищі або на один ступінь нижчі від їх військових звань.

77. Призначення резервіста на посаду здійснюється:

- 1) на вищу посаду – у порядку просування по службі;
- 2) на рівнозначну посаду – у порядку переміщення;

3) на нижчу посаду:

- у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів у разі неможливості призначення на рівнозначну посаду;
- за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії;
- на особисте прохання;
- у порядку реалізації накладеного під час проходження підготовки чи зборів дисциплінарного стягнення – відповідно до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

Командир (начальник) військової частини у триденний строк надсилає витяг із наказу про призначення резервіста на посаду до військового комісаріату, в якому резервіст перебуває на військовому обліку.

78. Посада вважається вищою, якщо за цією посадою штатом (штатним розписом) передбачено вище військове звання, ніж за займаною посадою, а за умови рівних військових звань – більший посадовий оклад. У разі якщо штатом (штатним розписом) передбачено два військові звання або диференційований посадовий оклад, до уваги береться вище військове звання або більший посадовий оклад.

79. На посади, за якими передбачені військові звання молодшого сержанта резерву, старшини резерву, старшого прапорщика резерву, призначаються резервісти, які мають відповідний рівень освіти та підготовки.

80. На посади, за якими передбачено військове звання прапорщика резерву, у разі потреби можуть призначатися професійно підготовлені та дисципліновані резервісти, які мають військове звання старшини резерву, старшого сержанта резерву, сержанта резерву, прослужили не менш як три роки на посадах, за якими передбачено військове звання, що вони мають, та за висновком командира (начальника) військової частини гідні до призначення на ці посади за умови, що їм не будуть підпорядковані старші за військовим званням.

У разі необхідності призначення на зазначену в абзаці першому цього пункту посаду резервіста, який має військове звання прапорщика резерву, резервіст, який має військове звання старшини резерву, старшого сержанта резерву, сержанта резерву і займає цю посаду, призначається на посаду, рівнозначну тій, яку він займав до призначення на цю посаду прапорщика резерву, а в разі відсутності такої – за його згодою на іншу посаду.

81. Резервіст, який має військове звання старшого прапорщика резерву, прапорщика резерву, не може призначатися на посаду, що підлягає заміщенню особами офіцерського складу.

82. Резервісти не можуть мати в безпосередньому підпорядкуванні або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким особам, зазначеним у Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції».

83. Резервіст може бути за його згодою переміщений на іншу рівнозначну посаду в тій самій військовій частині або в іншій військовій частині:

- у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів;
- для набуття практичного досвіду управлінської діяльності в органах військового управління різного рівня або для більш доцільного використання за фахом – за рішенням відповідного командира (начальника) військової частини, зокрема на особисте прохання резервіста;

- за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії;
 - за сімейними обставинами – на особисте прохання.
84. Переміщення резервіста на іншу рівнозначну посаду в тій самій військовій частині здійснюється за наказом командира (начальника) військової частини, у разі переміщення до іншої військової частини – відповідно до наказу командира з'єднання або начальника управління територіального командування чи командувача внутрішніх військ, залежно від підпорядкування військових частин.
 85. Надання, переоформлення, скасування резервісту допуску до державної таємниці здійснюється у порядку, встановленому законодавством.
 86. Резервіст, якому відмовлено в наданні (позбавлено) відповідної форми допуску до державної таємниці, призначається на посаду, на якій передбачено форму допуску, яку він має, або не передбачається допуск до державної таємниці. У разі неможливості призначення на таку посаду контракт з резервістом розривається і резервіст звільняється зі служби у військовому резерві.
 87. Призначення резервіста на посаду начальника режимно-секретного органу або його заступника здійснюється за погодженням із відповідним структурним підрозділом Служби безпеки України відповідно до законодавства.
 88. Резервіст зобов'язаний отримати розрахунок з усіх видів забезпечення не пізніше наступного дня після здавання посади та надходження витягу з наказу командира (начальника) військової частини, у тому числі переданого технічними засобами, про переміщення до іншої військової частини, у разі перебування резервіста у відраженні чи на лікуванні – не пізніше наступного дня після прибуття до військової частини, в якій він проходив службу до переміщення до іншої військової частини.
 89. У разі скорочення штатів або проведення організаційно-штатних заходів, унаслідок яких передбачається скорочення посад резервістів, до Головного управління внутрішніх військ МВС України не пізніше ніж за два місяці до встановлених строків проведення таких заходів подається список резервістів, які вивільняються, із пропозиціями щодо їх дальшого службового використання.
 90. У разі неможливості призначення резервіста, який вивільняється, на рівнозначну посаду або ненадання ним згоди на призначення на нижчу посаду резервіст звільняється зі служби у військовому резерві згідно з підпунктом 4 пункту 35 цього Положення.
 91. У разі скорочення штатів або проведення організаційно-штатних заходів, унаслідок яких передбачається скорочення військових посад, на вакантні посади насамперед призначаються резервісти, які за своїми морально-діловими якостями більш підготовлені для виконання завдань за посадою.
 92. На резервіста, який займає штатну посаду, під час проходження підготовки чи зборів може бути у зв'язку зі службовою необхідністю покладено тимчасове виконання обов'язків за іншою рівнозначною або вищою посадою у разі тимчасової відсутності або усунення чи відсторонення від посади військовослужбовця чи резервіста, який її займає.
 93. Період тимчасового виконання резервістом обов'язків за посадою не може перевищувати 30 днів.

94. Тимчасове виконання обов'язків за посадою покладається на резервіста наказом командира (начальника) військової частини.
95. Для тимчасового виконання обов'язків за посадою може призначитися резервіст, який має військове звання:
 - 1) солдата резерву, сержанта резерву, старшини резерву, – на військову посаду, за якою штатом (штатним розписом) передбачено військове звання відповідно рядового складу, сержантського і старшинського складу;
 - 2) прапорщика резерву, старшого прапорщика резерву, – на військову посаду, за якою штатом (штатним розписом) передбачено військове звання прапорщика, старшого прапорщика або молодшого офіцерського складу;
 - 3) молодшого офіцерського складу, – на військову посаду, за якою штатом (штатним розписом) передбачено військове звання молодшого або старшого офіцерського складу, за умови, що йому не будуть підпорядковані старші за військовим званням;
 - 4) старшого офіцерського складу, – на військову посаду, за якою штатом (штатним розписом) передбачено військове звання старшого офіцерського складу.

ВІДРЯДЖЕННЯ

96. Резервіст під час проходження підготовки чи зборів може бути направлений у відрядження самостійно або у складі військового підрозділу (команди) з метою:
 - участі в заходах, пов'язаних із підготовкою військ;
 - забезпечення охорони, супроводження і доставки військових вантажів, озброєння, військової техніки та інших матеріальних засобів;
 - супроводження нарочного з таємними документами і матеріалами або як нарочний;
 - супроводження (у разі потреби) окремих військовослужбовців, призваних на збори військовозобов'язаних і резервістів, у тому числі хворих, або їх команд;
 - отримання нагороди;
 - участі в засіданнях суду або у процесуальних діях за викликом органу дізнання чи досудового слідства;
 - участі у планових заходах (збори, семінари, засідання, наради тощо);
 - ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
 - в інших випадках за наказом (розпорядженням) старшого командира (начальника).
97. Резервіст направляється у відрядження за рішенням командира (начальника) військової частини, про що видається відповідний наказ.
98. Резервісту, який направляється у відрядження, видається посвідчення про відрядження встановленого зразка.
99. Резервіст після прибуття до місця призначення зобов'язаний у визначений строк з'явитися до посадової особи, в розпорядження якої він прибув, повідомити командира (начальника) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві, про прибуття, стати в установленому порядку на облік і виконувати поставлені завдання.

100. Під час прямування до місця відрядження та повернення з нього резервісту заборонено відхилитися від зазначеного у посвідченні про відрядження маршруту або здійснювати самовільні зупинки у проміжних пунктах.
101. Резервіст за наявності поважних причин, що перешкоджають йому своєчасно вибути з місця відрядження до місця служби у військовому резерві, повинен повідомити про це командира (начальника) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві, через начальника органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України або військового комісара, а в разі їх відсутності – через посадових осіб місцевої державної адміністрації чи місцевого самоврядування із зазначенням причин затримки.
102. У разі втрати в дорозі під час відрядження службових або особистих документів, зброї, іншого військового майна резервіст повинен негайно повідомити про це військового коменданта на транспорті або начальника органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи військового комісара, а в разі їх відсутності – посадових осіб органу внутрішніх справ, адміністрації шляхів сполучення або місцевої державної адміністрації чи місцевого самоврядування, а також командира (начальника) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві.
103. У разі затримки в дорозі під час відрядження з незалежних від резервіста причин він повинен отримати відповідну позначку в посвідченні про відрядження чи довідку про причини затримки у військового коменданта на транспорті або начальника органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи військового комісара, а в разі їх відсутності – в адміністрації шляхів сполучення або місцевій державній адміністрації чи органі місцевого самоврядування, а також повідомити командира (начальника) військової частини, в якій він проходить службу у військовому резерві, про затримку.
104. Поважними причинами затримки резервіста у відрядженні понад строк, зазначений у посвідченні про відрядження, вважається хвороба, що позбавила його можливості своєчасно повернутися з відрядження, стихійне лихо, інші надзвичайні ситуації. Причини затримки повинні бути підтверджені відповідними документами.
105. Про затримку резервіста у відрядженні понад строк, зазначений у посвідченні про відрядження, посадова особа, в розпорядження якої він прибув, або начальник органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи військовий комісар зобов'язані повідомити командира (начальника) військової частини, який направив резервіста у відрядження, із зазначенням причин затримки.
106. У разі неповернення резервіста з відрядження у строк, зазначений у посвідченні про відрядження, та відсутності повідомлення про причини затримки командир (начальник) військової частини, в якій резервіст проходить службу у військовому резерві, негайно надсилає запит посадовій особі, в розпорядження якої був відряджений резервіст, або начальнику органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи військовому комісару. Після одержання відповіді на запит про те, що відряджений не прибув до пункту призначення або своєчасно вибув до своєї військової частини, командир (начальник) військової частини організовує розшук резервіста в установленому порядку.

ПІДГОТОВКА, ПЕРЕПІДГОТОВКА І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ РЕЗЕРВІСТІВ

107. Для резервістів, прийнятих на службу у військовому резерві з числа військовозобов'язаних (у тому числі жінок), які не мають досвіду військової служби, підготовка у навчальних центрах внутрішніх військ є обов'язковою.

Резервісти з числа осіб офіцерського складу, які не мають досвіду військової служби, проходять підготовку при вищих військових навчальних закладах внутрішніх військ.

108. Резервісти, прийняті на службу у військовому резерві з числа військовозобов'язаних (у тому числі жінок), які мають досвід військової служби та прийняті на цю службу не за основною військово-обліковою спеціальністю, проходять перепідготовку у навчальних центрах внутрішніх військ, а резервісти з числа осіб офіцерського складу – при вищих навчальних закладах внутрішніх військ.

109. Резервісти, які прослужили у військовому резерві не менше одного року, можуть підвищувати свою кваліфікацію у зв'язку зі службовою необхідністю.

110. Добір кандидатів для підвищення кваліфікації, в тому числі на їх особисте прохання, здійснюється командирами (начальниками) військових частин.

111. Порядок направлення резервістів для підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації до вищих військових навчальних закладів та до навчальних центрів внутрішніх військ, перелік спеціальностей, за якими проводиться підготовка, визначаються Головним управлінням внутрішніх військ МВС України.

112. Резервісти після закінчення підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації складають іспити за відповідними навчальними програмами.

Резервістам, які пройшли навчання за програмами підготовки сержантського (старшинського) складу і склали іспити, присвоюється відповідне військове звання у порядку, встановленому цим Положенням.

113. Відрахування резервістів із вищих навчальних закладів, навчальних центрів внутрішніх військ за станом здоров'я в разі виникнення у них під час навчання захворювань здійснюється на підставі висновку начальника медичної служби вищого військового навчального закладу чи навчального центру внутрішніх військ.

Рішення про відрахування резервістів приймаються керівником вищого військового навчального закладу, начальником навчального центру внутрішніх військ.

114. Подальша підготовка резервістів здійснюється на навчальних та перевірочних зборах у складі штатних підрозділів військових частин, в яких вони проходять службу у військовому резерві, за програмами підготовки, у порядку, встановленому Головним управлінням внутрішніх військ МВС України.

ЗВІЛЬНЕННЯ ЗІ СЛУЖБИ У ВІЙСЬКОВОМУ РЕЗЕРВІ

115. Звільнення резервіста зі служби у військовому резерві на підставах, передбачених пунктом 35 цього Положення, здійснюється наказом командира (начальника) військової частини.

Командир (начальник) військової частини у триденний строк після видання наказу про звільнення резервіста зі служби у військовому резерві надсилає витяг із цього наказу та

особову справу резервіста до військового комісаріату, в якому резервіст перебуває на військовому обліку.

116. Резервіст, який бажає звільнитися зі служби у військовому резерві, подає по команді рапорт та документи, що підтверджують підстави звільнення. У рапорті зазначаються підстави звільнення зі служби у військовому резерві та військовий комісаріат, в якому резервіст перебуває на військовому обліку.
117. Перед звільненням резервіста уточнюються дані про проходження ним служби у військовому резерві, документально підтверджуються періоди служби.
118. Резервіст за три місяці до досягнення граничного віку перебування у військовому резерві направляється на медичний огляд до військово-лікарської комісії, висновки якої враховуються під час визначення підстав звільнення зі служби у військовому резерві.
119. Днем звільнення резервіста зі служби у військовому резерві є день, визначений у пункті 37 цього Положення, про що зазначається в наказі про звільнення зі служби у військовому резерві. Такий наказ видається на підставі затвердженого акта про прийняття-здавання посади, яку займав резервіст, та/або рапорту безпосереднього начальника.
120. Наказ про застосування до резервіста таких дисциплінарних стягнень, як звільнення зі служби у військовому резерві через службову невідповідність, позбавлення військового звання, є підставою для видання наказу про його звільнення.
121. Резервіста, який підлягає звільненню зі служби у військовому резерві у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, командир (начальник) військової частини не пізніше ніж за два місяці до скорочення штатів або проведення організаційних заходів письмово попереджує про звільнення. Державній службі зайнятості про звільнення резервіста не повідомляється.
122. Рішення про дальше проходження служби у військовому резерві резервіста, який визначений військово-лікарською комісією обмежено придатним до проходження служби у військовому резерві в мирний час, приймає командир (начальник) військової частини.
123. За наявності кількох підстав для звільнення, передбачених підпунктами 2-5, 9 пункту 35 цього Положення, резервіст може обрати одну з них за бажанням.

Наказом командира (начальника) військової частини до резервіста, який звільняється зі служби у військовому резерві (крім резервістів, які звільняються з підстав, передбачених підпунктами 6, 7, 8, 10 пункту 35, пунктом 68 цього Положення), можуть бути застосовані заохочення, передбачені Дисциплінарним статутом Збройних Сил України.
124. Для резервістів, звільнених зі служби у військовому резерві, які позитивно характеризувалися під час проходження служби у військовому резерві, можуть організовуватись урочисті проводи.
125. Резервіст, стосовно якого прийнято рішення про дострокове розірвання контракту про проходження служби у військовому резерві, має право оскаржити наказ про дострокове розірвання контракту і звільнення зі служби у військовому резерві у порядку, встановленому законодавством. Оскарження наказу не зупиняє його виконання. У разі незаконного звільнення зі служби у військовому резерві резервіст підлягає поновленню на службі у військовому резерві на попередній або за його згодою іншій, не нижчій, ніж попередня,

посаді. Період незаконного звільнення зараховується резервісту до строку, встановленого для присвоєння чергового військового звання.

126. У разі незаконного звільнення резервіста зі служби у військовому резерві поновлення його на попередній або іншій, не нижчій, ніж попередня, посаді здійснюється наказом командира (начальника) військової частини, який звільнив резервіста зі служби у військовому резерві.
127. Звільнення зі служби у військовому резерві резервіста, визнаного судом безвісно відсутнім чи оголошеного померлим, здійснюється командувачем внутрішніх військ МВС України, Міністром внутрішніх справ України відповідно до їх повноважень на підставі відповідного рішення суду.

МАТЕРІАЛЬНЕ ТА ІНШІ ВИДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

128. Розміри грошового забезпечення і заохочення резервістів та порядок їх виплати встановлюються Кабінетом Міністрів України.
129. Порядок медичного забезпечення резервістів під час проходження підготовки чи зборів визначається МВС України.
130. Під час проходження служби у військовому резерві резервісти забезпечуються військовою формою одягу за встановленими нормами. Для резервістів устанавлюються передбачені для військовослужбовців внутрішніх військ знаки розрізнення та знаки, що свідчать про їх належність до резервістів. На резервістів поширюються правила носіння військової форми одягу.
131. Харчування резервістів у військових частинах під час проходження підготовки чи зборів здійснюється у порядку та за нормами, встановленими Кабінетом Міністрів України.
132. Фінансове і матеріальне забезпечення заходів, пов'язаних із проходженням служби у військовому резерві, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України для внутрішніх військ МВС України.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РЕЗЕРВІСТІВ

133. Під час проходження підготовки, зборів резервісти несуть відповідальність, передбачену законодавством.

Глава Адміністрації Президента України С.ЛЬОВОЧКІН

Розділ VII

Правове забезпечення участі України в міжнародній миротворчій діяльності, співпраці у військовій і військово-технічній сферах

ЗАКОН УКРАЇНИ

**Про внесення змін до деяких законів України
щодо участі Збройних Сил України в міжнародних
операціях з підтримання миру і безпеки**
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 38, ст. 499)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом № 794-VII від 27.02.2014, ВВР, 2014, № 13, ст. 222)
Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законів України:

1. В абзаці другому пункту 2 статті 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 15, ст. 190; 2006 р., № 51, ст. 519) слова «миротворчих операціях» замінити словами «операціях з підтримання миру і безпеки».
2. У пункті «ї» частини першої статті 17 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 399; 2006 р., № 37, ст. 318) слова «Миротворчих Сил ООН» замінити словами «національного контингенту чи персоналу».

3. В абзаці другому пункту 2 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 45, ст.425; 1996 р., № 1, ст. 1; 2006 р., № 14, ст. 116) слова «виконання миротворчих місій» замінити словами «участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки».
4. У Законі України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 22-23, ст.202; 2004 р., № 7, ст.50):
 - 1) у назві Закону слова «миротворчих операціях» замінити словами «операціях з підтримання миру і безпеки»;
 - 2) у преамбулі:
 - абзац перший після слова «розв'язання» доповнити словами «дотримуючись основних напрямів державної політики щодо участі України в удосконаленні та розвитку загальноєвропейської та регіональних систем колективної безпеки, а також у рамках конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору (далі – НАТО) та іншими міжнародними організаціями у сфері безпеки»;
 - в абзаці другому слова «для участі в діяльності по підтриманню чи відновленню міжнародного миру і безпеки» виключити;
 - 3) у статті 1:
 - абзац другий викласти в такій редакції:

«міжнародні операції з підтримання миру і безпеки – міжнародні дії або заходи, спрямовані на виконання миротворчих чи гуманітарних завдань, які здійснюються за рішеннями Ради Безпеки ООН відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, ОБСЄ, інших міжнародних організацій, які несуть відповідальність у сфері підтримання міжнародного миру і безпеки, згідно з положеннями глави VIII Статуту ООН, а так само дії і заходи багатонаціональних сил, багатонаціональних військових формувань високої готовності, які проводяться під загальним контролем Ради Безпеки ООН з метою»;

 - після абзацу четвертого доповнити трьома новими абзацами такого змісту:
 - «боротьби з міжнародним тероризмом і піратством»;
 - евакуації населення із зони конфлікту»;
 - ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру».
 - У зв'язку з цим абзаци п'ятий – одинадцятий вважати відповідно абзацами восьмим – чотирнадцятим;
 - абзац десятий доповнити словами «та відновлення миру»;
 - абзац дванадцятий після слів «у тому числі» доповнити словами «у складі багатонаціональних військових формувань високої готовності»;
 - доповнити абзацами п'ятнадцятим і шістнадцятим такого змісту:

«багатонаціональне військове формування високої готовності – військове формування з високим ступенем готовності, що складається з сил та засобів збройних сил держав – членів та/або держав – партнерів відповідної міжнародної організації і створюється на виконання рішень Ради Безпеки ООН, Північноатлантичної Ради НАТО, Ради Європейського Союзу, інших міжнародних організацій, а також у рамках міжнародних договорів України з метою залучення до виконання завдань за призначенням»;

- оперативне чергування – перебування визначених сил і засобів Збройних Сил України у відповідному стані готовності до виконання завдань за призначенням;
- 4) у статті 2:
- частину першу доповнити абзацом п'ятим такого змісту:
«багатонаціональних військових формувань високої готовності»;
 - доповнити частиною третьою такого змісту:
«Україна бере участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі багатонаціональних військових формувань високої готовності шляхом здійснення оперативного чергування, направлення національного контингенту і національного персоналу у розпорядження органів, які визначаються рішеннями про проведення таких операцій, а також надання матеріально-технічних ресурсів та послуг»;
- 5) у статті 6 слова «учбових центрах» замінити словами «учбових, спеціальних центрах або у визначених органах військового управління, військових частинах (підрозділах);
- 6) абзац другий частини першої статті 9 після слова «ООН» доповнити словами «НАТО, ЄС», а після слів «міжнародної миротворчої операції» – словами «або у рамках укладених міжнародних договорів України»;
- 7) у назві статті 10 слова «міжнародній миротворчій діяльності» замінити словами «діяльності з підтримання міжнародного миру і безпеки»;
- 8) у тексті Закону:
- слова «миротворча операція» та «регіональна» у всіх відмінках і числах замінити відповідно словами «операція з підтримання миру і безпеки» та «міжнародна» у відповідному відмінку і числі;
 - слова «миротворчий контингент» і «миротворчий персонал» у всіх відмінках замінити відповідно словами «національний контингент» і «національний персонал» у відповідному відмінку.
5. У Законі України «Про порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 19, ст.144; 2003 р., № 28, ст.215; 2011 р., № 36, ст.363):
- 1) в абзаці другому статті 1 слова «сил протиповітряної оборони, військово-повітряних» замінити словом «повітряних», а слова «бойових або миротворчих завдань, або гуманітарних завдань, пов'язаних із захистом цивільного населення від радіаційної, хімічної, біологічної небезпеки та ліквідацією наслідків застосування зброї масового ураження» – словами «бойових, миротворчих або гуманітарних завдань»;
- 2) у частинах першій і другій статті 9 слова «миротворчих операціях у складі миротворчих контингентів» замінити словами «операціях з підтримання миру і безпеки у складі національних контингентів».
6. У Законі України «Про Збройні Сили України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 48, ст.410; 2005 р., № 10, ст. 188; 2006 р., № 51, ст.519; 2009 р., № 36-37, ст.513; 2012 р., № 25, ст.264):
- 1) у частині четвертій статті 1 слова «миротворчих операціях» замінити словами «інших міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки»;
- 2) в абзаці восьмому статті 9 слова «миротворчих операціях» замінити словами «операціях з підтримання миру і безпеки»;

- 3) у частині першій статті 16 слова «проходження військової служби» замінити словами «виконання службових обов'язків», а слова «Миротворчих Сил ООН під час участі» – словами «національного контингенту чи національного персоналу».
7. У Законі України «Про оборону України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 49, ст.420; 2003 р., № 27, ст. 209; 2004 р., № 2, ст. 8; 2009 р., № 19, ст.258):
 - 1) в абзаці дев'ятнадцятому частини третьої статті 11 слова «миротворчого контингенту та миротворчого персоналу» замінити словами «національного контингенту та національного персоналу»;
 - 2) у тексті Закону слова «миротворчих операціях» замінити словами «операціях з підтримання миру і безпеки».
8. Абзац сьомий частини другої статті 8 Закону України «Про основи національної безпеки України» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 39, ст.351; 2010 р., № 40, ст.527; із змінами, внесеними Законом України від 17 травня 2012 року № 4711-VI) викласти в такій редакції:

«участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під егідою ООН, ОБСЄ, інших міжнародних організацій у сфері безпеки, а також у рамках міжнародних договорів України».
9. У Законі України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 46, ст.366):
 - 1) в абзаці дев'ятому статті 5 та абзаці чотирнадцятому статті 8 слова «миротворчих операціях і антитерористичних діях» замінити словами «операціях з підтримання миру і безпеки»;
 - 2) в абзаці восьмому частини першої статті 13 слова «миротворчих операціях» замінити словами «операціях з підтримання миру і безпеки».
10. У частині сьомій статті 6 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст.324) слова «миротворчих операціях у складі миротворчих контингентів або миротворчого персоналу» замінити словами «операціях з підтримання миру і безпеки у складі національних контингентів або національного персоналу».

(Пункт 11 розділу I втратив чинність на підставі Закону № 794-VII від 27.02.2014)

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
2. Кабінету Міністрів України:
 - протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом підготувати в установленому порядку та внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що випливають із цього Закону;
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.
3. Рекомендувати Президенту України привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

Президент України В.ЯНУКОВИЧ
м. Київ 18 вересня 2012 року № 5286-VI

Розділ VIII

Соціальний захист військовослужбовців, членів їх сімей – важлива функція української держави

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 15, ст. 190)

(Вводиться в дію Постановою ВР N 2012-XII від 20.12.91, ВВР, 1992, N 15, ст. 191)

{Із змінами, внесеними згідно з Декретом N 43-93 від 30.04.93, ВВР, 1993, N 26, ст. 281 Зако-
нами

N 64/97-ВР від 12.02.97, ВВР, 1997, N 12, ст. 103

N 533/97-ВР від 18.09.97, ВВР, 1997, N 45, ст. 288}

(Офіційне тлумачення до Закону див. в Рішенні Конституційного Суду N 5-рп/99 (v005p710-99) від 03.06.99)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 1082-XIV від 21.09.99, ВВР, 1999, N 48, ст. 410 N 1459-III від 17.02.2000, ВВР, 2000, N 13, ст. 102 N 1577-III від 23.03.2000, ВВР, 2000, N 23, ст. 178 N 2171-III від 21.12.2000, ВВР, 2001, N 9, ст. 38 N 2463-III від 29.05.2001, ВВР, 2001, N 31, ст. 155 N 2905-III від 20.12.2001, ВВР, 2002, N 12-13, ст. 92 N 3111-III від 07.03.2002, ВВР, 2002, N 33, ст. 236 N 429-IV від 16.01.2003, ВВР, 2003, N 10-11, ст. 87 N 662-IV від 03.04.2003, ВВР, 2003, N 27, ст. 209 – набуває чинності 01.08.2003 року N 1344-IV від 27.11.2003, ВВР, 2004, N 17-18, ст. 250 N 1519-IV від 19.02.2004, ВВР, 2004, N 23, ст. 320 N 1763-IV від 15.06.2004, ВВР, 2004, N 36, ст. 444 N 1768-IV від 15.06.2004, ВВР, 2004, N 36, ст. 446 N 1865-IV від 24.06.2004, ВВР, 2004, N 45, ст. 503 N 2285-IV від 23.12.2004, ВВР, 2005, N 7-8, ст. 162 N 2459-IV від 03.03.2005, ВВР, 2005, N 16, ст. 263 N 2505-IV від 25.03.2005, ВВР,

2005, N 17, N 18-19, ст. 267 N 2636-IV від 02.06.2005, БВР, 2005, N 27, ст. 361 N 3200-IV від 15.12.2005, БВР, 2006, N 14, ст. 116)

(Додатково див. Закон N 3235-IV від 20.12.2005, БВР, 2006, N 9, N 10-11, ст. 96)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 3428-IV від 09.02.2006, БВР, 2006, N 26, ст. 215 N 3591-IV від 04.04.2006, БВР, 2006, N 37, ст. 318 N 328-V від 03.11.2006, БВР, 2006, N 51, ст. 519 N 489-V від 19.12.2006, БВР, 2007, N 7-8, ст. 66 N 1014-V від 11.05.2007, БВР, 2007, N 33, ст. 442 N 107-VI від 28.12.2007, БВР, 2008, N 5-6, N 7-8, ст. 78 – зміни діють по 31 грудня 2008 року)

(Додатково див. Рішення Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 1138-VI від 17.03.2009, БВР, 2009, N 30, ст. 425 N 1255-VI від 14.04.2009, БВР, 2009, N 36-37, ст. 512 N 1510-VI від 11.06.2009, БВР, 2009, N 46, ст. 701 N 1900-VI від 16.02.2010, БВР, 2010, N 19, ст. 151 N 3668-VI від 08.07.2011, БВР, 2012, N 12-13, ст. 82 N 3917-VI від 18.10.2011, БВР, 2012, N 22, ст. 216 N 4711-VI від 17.05.2012, БВР, 2013, N 14, ст. 89 N 5040-VI від 04.07.2012, БВР, 2013, N 25, ст. 246 N 5286-VI від 18.09.2012, БВР, 2013, N 38, ст. 499 N 5462-VI від 16.10.2012, БВР, 2014, N 6-7, ст. 80 N 224-VII від 14.05.2013, БВР, 2014, N 11, ст. 132 N 1166-VII від 27.03.2014, БВР, 2014, N 20-21, ст. 745 N 1169-VII від 27.03.2014, БВР, 2014, N 20-21, ст. 746 N 1194-VII від 09.04.2014, БВР, 2014, N 25, ст. 890 N 1241-VII від 06.05.2014, БВР, 2014, N 27, ст. 907 N 1275-VII від 20.05.2014, БВР, 2014, N 29, ст. 942 N 1316-VII від 05.06.2014, БВР, 2014, N 29, ст. 947 N 1543-VII від 20.06.2014, БВР, 2014, N 32, ст. 1128 N 1589-VII від 04.07.2014, БВР, 2014, N 35, ст. 1179 N 1614-VII від 25.07.2014, БВР, 2014, N 36, ст. 1194 N 1697-VII від 14.10.2014)

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, встановлює єдину систему їх соціального та правового захисту, гарантує військовослужбовцям та членам їх сімей в економічній, соціальній, політичній сферах сприятливі умови для реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни та регулює відносини у цій галузі.

(Закон доповнено преамбулою згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006)

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Соціальний захист військовослужбовців

Соціальний захист військовослужбовців – діяльність (функція) держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі. Це право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також в інших випадках, передбачених законом.

(Стаття 1 в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

Стаття 1-1. Законодавство про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей

Законодавство про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей базується на Конституції України і складається з цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені більш високі норми щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, ніж ті, що містить законодавство України, то застосовуються норми міжнародного договору.

(Закон доповнено статтею 1-1 згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006)

Стаття 1-2. Гарантії соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей

Військовослужбовці користуються усіма правами і свободами людини та громадянина, гарантіями цих прав і свобод, закріпленими в Конституції України та законах України, з урахуванням особливостей, встановлених цим та іншими законами.

У зв'язку з особливим характером військової служби, яка пов'язана із захистом Вітчизни, військовослужбовцям надаються визначені законом пільги, гарантії та компенсації.

(Частина друга статті 1-2 із змінами, внесеними згідно із Законом N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)

(Частина третю статті 1-2 виключено на підставі Закону N 1166-VII від 27.03.2014)

(Закон доповнено статтею 1-2 згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006)

Стаття 2. Заборона обмежень прав військовослужбовців

Ніхто не вправі обмежувати військовослужбовців та членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України.

Стаття 3. Сфера дії цього Закону

1. Дія цього Закону поширюється на:

- 1) військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення (далі – правоохоронних органів), Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, які проходять військову службу на території України, і військовослужбовців зазначених вище військових формувань та правоохоронних органів – громадян України, які виконують військовий обов'язок за межами України, та членів їх сімей;

(Підпункт 1 пункту 1 статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1014-V від 11.05.2007, N 1194-VII від 09.04.2014)

- 2) військовослужбовців, які стали інвалідами внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, чи внаслідок захворювання після звільнення їх з військової служби, пов'язаного з проходженням військової служби, та членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти;
 - 3) військовозобов'язаних та резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, і членів їх сімей.
2. Дія цього Закону не поширюється на членів сімей військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які загинули чи померли під час проходження військової служби (зборів), проходження служби у резерві внаслідок вчинення ними злочину чи адміністративного правопорушення, або якщо загибель (смерть) військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста сталася внаслідок вчинення ними дій у стані алко-

гольного, наркотичного або токсичного сп'яніння, чи є наслідком навмисного заподіяння собі військовослужбовцем, військовозобов'язаним чи резервістом тілесного ушкодження.

(Стаття 3 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2171-III від 21.12.2000, N 662-IV від 03.04.2003, N 3200-IV від 15.12.2005, N 3428-IV від 09.02.2006; в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

Стаття 4. Забезпечення виконання законодавства щодо соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей

Забезпечення виконання цього Закону, інших нормативно-правових актів щодо соціально-го і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей покладається на органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

(Стаття 4 в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

РОЗДІЛ II. ПРАВА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стаття 5. Забезпечення громадянських прав і свобод військовослужбовців

Військовослужбовці – громадяни України, які проходять службу на території України, беруть участь у всеукраїнському і місцевих референдумах, обирають і можуть бути обраними до відповідних місцевих рад та інших виборних державних органів згідно з Конституцією України. На них поширюються положення Закону України «Про вибори Президента Української РСР». *(Частина перша статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2459-IV від 03.03.2005)*

Військовослужбовцям, які балотуються кандидатами у народні депутати, депутати місцевих рад, їх командири (начальники) повинні створювати належні умови для здійснення цього права. *(Частина друга статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2459-IV від 03.03.2005)*

Військовослужбовці, обрані на виборні посади до місцевих рад, на яких вони працюють на постійній основі, прикомандировуються до відповідних місцевих рад із залишенням на військовій службі. Час роботи військовослужбовця на виборній посаді в місцевій раді, на якій він працює на постійній основі, зараховується до вслуги років на військовій службі. Після закінчення строку повноважень у місцевій раді військовослужбовець направляється в розпорядження військового формування, де він проходив службу до обрання, для подальшого проходження служби на попередній посаді, а за її відсутності – на іншій рівноцінній посаді. *(Частина третя статті 5 в редакції Закону N 2459-IV від 03.03.2005)*

Народний депутат України, який є військовослужбовцем, на строк виконання депутатських повноважень прикомандировується до Верховної Ради України із залишенням на строк виконання депутатських повноважень на військовій службі. Після закінчення повноважень народного депутата України він направляється в установленому порядку в розпорядження відповідного військового формування для подальшого проходження служби на попередній або, за його згодою, на іншій, не нижчій ніж попередня, посаді. *(Статтю 5 доповнено частиною четвертою згідно із Законом N 1519-IV від 19.02.2004)*

Військовослужбовці мають право створювати свої громадські об'єднання відповідно до законодавства України. Військовослужбовці не можуть бути членами будь-яких політичних партій або організацій чи рухів. Організація військовослужбовцями страйків і участь в їх проведенні не допускається.

(Частина шосту статті 5 виключено на підставі Закону N 1014-V від 11.05.2007)

(Частина сьому статті 5 виключено на підставі Закону N 1014-V від 11.05.2007)

Стаття 6. Реалізація військовослужбовцями права на свободу світогляду і віросповідання

1. Військовослужбовці вправі сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, відкрито висловлювати свої релігійні або атеїстичні переконання. Командири (начальники) військових з'єднань та частин надають можливість військовослужбовцям брати участь у богослужіннях та релігійних обрядах у вільний від виконання обов'язків військової служби час.

(Пункт 1 статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1900-VI від 16.02.2010)

2. Військовослужбовці не мають права відмовлятися або ухилятися від виконання обов'язків військової служби з мотивів релігійних переконань та використовувати службові повноваження для релігійної чи атеїстичної пропаганди.
3. Військовослужбовці мають право на придбання, володіння і використання релігійної літератури будь-якою мовою, а також інших предметів та матеріалів релігійного призначення. Ніхто не має права перешкоджати задоволенню військовослужбовцями своїх релігійних потреб.
4. Держава не несе зобов'язань щодо задоволення потреб військовослужбовців, пов'язаних з їх релігійними переконаннями та відправленням релігійних обрядів.
5. Особам, релігійні переконання яких перешкоджають проходженню строкової військової служби, надається право на проходження альтернативної (невійськової) служби відповідно до Закону України «Про альтернативну (невійськову) службу».
6. Створення релігійних організацій в органах військового управління, військових з'єднаннях та частинах забороняється.

(Пункт 6 статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1900-VI від 16.02.2010) {Стаття 6 в редакції Закону N 1014-V від 11.05.2007}

Стаття 7. Недоторканність військовослужбовця

Військовослужбовцю гарантується недоторканність особи. Він не може бути арештований інакше, як на підставі судового рішення.

(Стаття 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006)

Стаття 8. Основні права військовослужбовців, пов'язані з проходженням служби

1. Використання військовослужбовців для виконання завдань, не пов'язаних з військовою службою, забороняється та тягне за собою відповідальність згідно із законом. Військовослужбовці можуть залучатися до участі у ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та в інших окремих випадках лише за рішенням Верховної Ради України. *(Абзац перший пункту 1 статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1768-IV від 15.06.2004)*

Час перебування громадян України на військовій службі зараховується до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби. Час проходження строкової військової служби зараховується до стажу роботи, що дає право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах, якщо на момент призову на строкову військову службу особа навчалася за фахом у професійно-технічному навчальному закладі, працювала за професією або займала посаду, що передбачала право на пенсію на пільгових умовах до введення в дію Закону України «Про пенсійне забезпечення» або на пенсію за віком на пільгових умовах до набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове

державне пенсійне страхування». Час навчання в професійно-технічному навчальному закладі і час проходження строкової військової служби, які зараховуються до пільгового стажу, не повинні перевищувати наявного стажу роботи, що дає право на пенсію на пільгових умовах. Час проходження військовослужбовцями військової служби в особливий період, що оголошується відповідно до Закону України «Про оборону України», зараховується до їх вислуги років, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби на пільгових умовах у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України». (Абзац другий пункту 1 статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2636-IV від 02.06.2005, N 328-V від 03.11.2006, N 1316-VII від 05.06.2014)

Військовослужбовцям гарантується свобода наукової, технічної та художньої творчості.

(Абзац четвертий пункту 1 статті 8 виключено на підставі Закону N 1014-V від 11.05.2007)

У разі тимчасового заміщення військовослужбовцем вищестоящої командної посади оплата провадиться у встановленому порядку по заміщуваній посаді.

2. Військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової військової служби) не можуть бути звільнені з військової служби до набуття права на пенсію за вислугу років, крім випадків, коли їхня служба припиняється (розривається) у зв'язку із закінченням строку контракту, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі або у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту командуванням чи у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем, за віком, за власним бажанням, за станом здоров'я, через службову невідповідність, у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у вигляді позбавлення чи обмеження волі, позбавлення військового звання, позбавлення права займати певні посади, у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку, а також через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. (Абзац перший пункту 2 статті 8 в редакції Закону N 4711-VI від 17.05.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом N 224-VII від 14.05.2013)

У разі незаконного звільнення з військової служби або переміщення по службі військовослужбовець, який проходить військову службу за контрактом або перебуває на кадровій військовій службі, підлягає поновленню на військовій службі на попередній або за його згодою на іншій, не нижчій, ніж попередня, посаді. Посада вважається нижчою, якщо за цією посадою штатним розписом передбачено нижче військове звання, а за умови рівних звань – менший посадовий оклад. У разі якщо штатним розписом передбачено два військових звання або диференційовані посадові оклади, до уваги береться вище військове звання або вищий посадовий оклад. У разі заподіяння йому таким звільненням (переміщенням) моральної шкоди вона може бути відшкодована за рішенням суду.

У разі поновлення на військовій службі (посаді) орган, який прийняв рішення про таке поновлення, одночасно вирішує питання про виплату військовослужбовцю матеріального і грошового забезпечення за час вимушеного прогулу або різниці за час виконання військового обов'язку на нижчеоплачуваній посаді, які він недоотримав внаслідок незаконного звільнення (переміщення). Цей період зараховується військовослужбовцю до вислуги років (як у кален-

дарному, так і у пільговому обчисленні) та до терміну, встановленого для присвоєння чергового військового звання.

(Пункт 2 статті 8 в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

3. За військовослужбовцями строкової служби, які до призову працювали на підприємствах, в установах і організаціях, незалежно від форм власності і господарювання, зберігається при звільненні з військової служби право на працевлаштування їх в тримісячний строк на те ж підприємство, в установу чи організацію або їх правонаступники на посаду, не нижчу за ту, яку вони займали до призову на військову службу. Протягом місяця з дня взяття на військовий облік за місцем проживання за поданням військової комісаріат в порядку, який встановлюється Кабінетом Міністрів України, надає їм матеріальну допомогу в розмірі середньої місячної заробітної плати за останнім місцем роботи за рахунок коштів державного бюджету. Вони користуються за інших рівних умов переважним правом на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці протягом двох років з дня звільнення з військової служби. *(Абзац перший пункту 3 статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законами N 328-V від 03.11.2006, N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-пн/2008 від 22.05.2008)*

Військовослужбовці строкової служби, сім'ї яких втратили годувальника і не мають інших працездатних членів та членів сім'ї з самостійним заробітком, звільняються з військової служби достроково.

4. Забезпечення зайнятості осіб, звільнених з військової служби без права на пенсію, провадиться відповідно до законодавства України про зайнятість населення.
5. Держава забезпечує соціальну та професійну адаптацію військовослужбовців, які звільняються у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, за станом здоров'я, а також військовослужбовців строкової військової служби, які до призову на строкову військову службу не були працевлаштовані, в разі відповідного звернення зазначених осіб. У разі необхідності соціальну та професійну адаптацію проходять також члени сімей військовослужбовців за їх зверненням. Адаптація зазначеної категорії осіб провадиться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, соціального захисту населення, за рахунок коштів державного бюджету. *(Абзац перший пункту 5 статті 8 в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)*

Військовослужбовцям, які мають вислугу військової служби не менше 10 років та позитивні службові характеристики, дозволяється, починаючи з 1 січня 2005 року, протягом останнього року перед звільненням з військової служби проходити професійну перепідготовку (тривалістю не менше 500 годин), без стягнення з них платні за навчання та із збереженням забезпечення усіма видами забезпечення в порядку та на умовах, які визначаються Міністерством оборони України, у центрах перепідготовки та працевлаштування всіх форм власності за рахунок службового часу. *(Пункт 5 статті 8 доповнено абзацом другим згідно із Законом N 1763-IV від 15.06.2004)*

6. Військовослужбовці, які були призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період, мають переважне право на укладення контракту на проходження військової служби після завершення особливого періоду.

(Статтю 8 доповнено пунктом 6 згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014)

Стаття 8-1. Право військовослужбовців на вибір місця проживання і виїзд за кордон

1. Військовослужбовці при звільненні з військової служби мають право на вибір місця проживання в будь-якому населеному пункті України або в іншій державі відповідно до законів та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.
2. Військовослужбовці мають рівне з іншими громадянами України право на виїзд за кордон у порядку, встановленому законом.

(Закон доповнено статтею 8-1 згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007)

Стаття 9. Грошове забезпечення військовослужбовців

1. Держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне, грошове та інші види забезпечення в обсязі, що відповідає умовам військової служби, стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері праці та соціальної політики, інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції розробляють та вносять у встановленому порядку пропозиції щодо грошового забезпечення військовослужбовців. *(Пункт 1 статті 9 доповнено абзацом другим згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)*

2. До складу грошового забезпечення входять:
 - посадовий оклад, оклад за військовим званням;
 - щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія);
 - одноразові додаткові види грошового забезпечення.
3. Грошове забезпечення визначається залежно від посади, військового звання, тривалості, інтенсивності та умов військової служби, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання військовослужбовця.

Грошове забезпечення підлягає індексації відповідно до закону.

4. Грошове забезпечення виплачується у розмірах, що встановлюються Кабінетом Міністрів України, та повинно забезпечувати достатні матеріальні умови для комплектування Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів кваліфікованим особовим складом, враховувати характер, умови служби, стимулювати досягнення високих результатів у службовій діяльності.

Порядок виплати грошового забезпечення визначається Міністром оборони України, керівниками центральних органів виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні утворені відповідно до законів України військові формування та правоохоронні органи, керівниками розвідувальних органів України.

5. За військовослужбовцями, які тимчасово проходять військову службу за межами України, зберігається виплата грошового забезпечення в національній валюті та виплачується винагорода в іноземній валюті за нормами і в порядку, що визначаються Кабінетом Міністрів України.
6. За військовослужбовцями, захопленими в полон або заручниками, а також інтернованими в нейтральних державах або безвісно відсутніми, зберігаються грошове та інші види

забезпечення. Сім'ям зазначених військовослужбовців щомісячно виплачується грошове забезпечення, в тому числі додаткові та інші види грошового забезпечення, в розмірах, що встановлені військовослужбовцю на день захоплення його в полон або заручником, інтернування в нейтральних державах або безвісної відсутності.

Дія цього пункту не поширюється на військовослужбовців, які добровільно здалися в полон.

Грошове забезпечення виплачується таким членам сімей військовослужбовців:

- дружині (чоловіку), а в разі її (його) відсутності – повнолітнім дітям, які проживають разом з нею (ним), або законним представникам (опікунам, піклувальникам) чи усиновлювачам неповнолітніх дітей (інвалідів з дитинства – незалежно від їх віку), а також особам, які перебувають на утриманні військовослужбовців, або батькам військовослужбовців рівними частками, якщо військовослужбовці не перебувають у шлюбі і не мають дітей. При цьому виплата грошового забезпечення цим членам сімей здійснюється до повного з'ясування обставин захоплення військовослужбовців у полон або заручниками, інтернування військовослужбовців або їх звільнення, або визнання їх у встановленому законом порядку безвісно відсутніми чи померлими. У всіх випадках виплата грошового забезпечення здійснюється не більше ніж до дня виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини.

У разі індексації грошового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів грошове забезпечення членам сімей військовослужбовців, захоплених у полон або заручниками, а також інтернованих у нейтральних державах або безвісно відсутніх виплачується з урахуванням такої індексації.

7. За військовослужбовцями, відрядженими до державних органів, підприємств, установ, організацій, зберігаються всі види забезпечення, передбачені статтями 9 і 9-1 цього Закону, гарантії та пільги, що надаються за рахунок коштів, призначених у Державному бюджеті України на утримання Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, Державної спеціальної служби транспорту. Перелік посад, які можуть бути заміщені військовослужбовцями у цих державних органах, підприємствах, установах, організаціях, затверджується Президентом України.

(Частина сьома статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1255-VI від 14.04.2009, N 5462-VI від 16.10.2012) {Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2171-III від 21.12.2000, N 662-IV від 03.04.2003; в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006}

Стаття 9-1. Продовольче, речове та інше забезпечення військовослужбовців

1. Продовольче та речове забезпечення військовослужбовців здійснюється за нормами і в терміни, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

(Пункт 2 статті 9-1 виключено на підставі Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)

3. При переїзді військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, а також тих, хто перебуває на кадровій військовій службі, на нове місце військової служби в інший населений пункт, у зв'язку з призначенням на військову посаду, зарахуванням до військового навчального закладу, термін навчання в якому становить не менше шести місяців, або у зв'язку з передислокацією військової частини їм виплачується:

- 1) підйомна допомога в розмірі місячного грошового забезпечення на військовослужбовця і 50 відсотків місячного грошового забезпечення на кожного члена сім'ї військовослужбовця, який переїжджає з ним на нове місце військової служби;
- 2) добові, встановлені Кабінетом Міністрів України для працівників, які перебувають у від'їзді, за кожний день перебування в дорозі на військовослужбовця та кожного члена сім'ї військовослужбовця, який переїжджає разом з ним.

(Закон доповнено статтею 9-1 згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006)

Стаття 10. Службовий час і час відпочинку військовослужбовців

1. Загальна тривалість службового часу військовослужбовців на тиждень не може перевищувати нормальної тривалості робочого часу за відповідний період, визначеної законодавством України, за винятком випадків, передбачених пунктом 5 цієї статті.
2. Розподіл службового часу військовослужбовців протягом доби і протягом тижня у військових частинах здійснюється таким чином, щоб забезпечити у військовій частині постійну бойову готовність і проведення занять з бойової підготовки та створити умови для підтримання порядку, військової дисципліни та виховання військовослужбовців, підвищення їх культурного рівня, всебічного побутового обслуговування, відпочинку і харчування.
3. Розподіл службового часу військовослужбовців визначається розпорядком дня, який затверджує відповідний командир (начальник) у порядку, визначеному статутами Збройних Сил України, з додержанням встановленої загальної тривалості щотижневого службового часу.
4. Для військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової військової служби, встановлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, а для військовослужбовців строкової військової служби і курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів та курсантів вищих навчальних закладів, які мають військові навчальні підрозділи, навчальних центрів (частин) – шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем.
5. Військові навчання, походи кораблів, бойові стрільби та бойове чергування, несення служби в добовому наряді та інші заходи, пов'язані із забезпеченням боєготовності військових частин, здійснюються без обмеження загальної тривалості службового часу.
6. Вихідні, святкові та неробочі дні є днями відпочинку для всього особового складу, крім військовослужбовців, залучених до виконання службових обов'язків. Ці дні згідно з планами, а також вільний від занять час відводяться для відпочинку, проведення культурно-освітньої роботи, спортивних заходів та ігор. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби та курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів, які виконували службові обов'язки у вихідні, святкові та неробочі дні, відповідний час для відпочинку надається командиром (начальником), як правило, протягом наступного тижня. Військовослужбовцям строкової військової служби, курсантам (слухачам) вищих військових навчальних закладів при виконанні обов'язків військової служби у зазначені дні час відпочинку встановлюється відповідним командиром (начальником).

(Стаття 10 в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

Стаття 10-1. Право військовослужбовців на відпустки. Порядок надання військовослужбовцям відпусток та відкликання з них

1. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, надаються щорічні основні відпустки із збереженням грошового, матеріального забезпечення та наданням грошової допомоги на оздоровлення у розмірі місячного грошового забезпечення. Тривалість щорічної основної відпустки для військовослужбовців, які мають вислугу в календарному обчисленні до 10 років, становить 30 календарних днів; від 10 до 15 років – 35 календарних днів; від 15 до 20 років – 40 календарних днів; понад 20 календарних років – 45 календарних днів. Час для проїзду до місця проведення зазначеної відпустки і назад не надається. Святкові та неробочі дні при визначенні тривалості щорічних основних відпусток не враховуються.
2. Щорічна основна відпустка надається протягом календарного року. В особливих випадках з дозволу прямого начальника, уповноваженого Міністром оборони України, керівниками центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, керівниками правоохоронних органів та керівниками розвідувальних органів України, щорічна основна відпустка за минулий рік надається в першому кварталі наступного року, якщо раніше її не було надано.

Військовослужбовцям, які прийняті на військову службу за контрактом, тривалість щорічної основної відпустки в році початку військової служби обчислюється з розрахунку 1/12 частини тривалості відпустки, на яку вони мають право відповідно до пункту 1 цієї статті, за кожний повний місяць служби до кінця календарного року. При цьому військовослужбовцям, які мають право на відпустку тривалістю 10 календарних днів і більше, оплачується вартість проїзду до місця проведення відпустки і назад в межах України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Відпустка тривалістю менш як 10 календарних днів за бажанням військовослужбовця може бути надана йому одночасно із щорічною основною відпусткою в наступному році. У такому самому порядку надається щорічна основна відпустка і військовослужбовцям, які перебували у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

3. За бажанням військовослужбовців, крім курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, щорічна основна відпустка може надаватися їм частинами, не більше двох, за умови, що основна безперервна її частина становитиме не менше 24 календарних днів.
4. Військовослужбовцям, виконання обов'язків військової служби яких пов'язано з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням або здійснюється в особливих природних географічних, геологічних, кліматичних і екологічних умовах та умовах підвищеного ризику для життя і здоров'я, крім військовослужбовців строкової військової служби, надається щорічна додаткова відпустка із збереженням грошового та матеріального забезпечення. Тривалість такої щорічної додаткової відпустки визначається залежно від часу проходження служби в цих умовах та не може перевищувати 15 календарних днів.

Перелік місцевостей з особливими природними географічними, геологічними, кліматичними, екологічними умовами, військових посад, виконання обов'язків військової служ-

би яких пов'язано з підвищенням нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням, ризиком для життя і здоров'я, а також порядок надання та тривалість щорічної додаткової відпустки залежно від часу проходження служби в зазначених умовах визначаються Кабінетом Міністрів України.

Військовослужбовцям, які одночасно мають право на отримання щорічної додаткової відпустки, передбаченої абзацом першим цього пункту та іншими законами, щорічна додаткова відпустка із збереженням грошового та матеріального забезпечення надається за однією з підстав за вибором військовослужбовця.

5. Військовослужбовцям, які захворіли під час щорічної основної або щорічної додаткової відпустки, зазначена відпустка продовжується після одужання на кількість невикористаних днів цієї відпустки.
6. Курсантам (слухачам) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, щороку надаються канікулярні відпустки: зимова – тривалістю до 14 календарних днів та літня – 30 календарних днів. Тривалість таких відпусток не залежить від вислуги років.

У разі наявності навчальної заборгованості у курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, канікулярна відпустка надається їм після ліквідації заборгованості в межах строків, установлених графіком навчального процесу. При цьому тривалість літньої відпустки не може бути меншою ніж 15 календарних днів.

Курсантам (слухачам) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, крім канікулярних відпусток, зазначених в абзаці першому цього пункту, можуть надаватися додаткові відпустки для лікування у зв'язку з хворобою або за сімейними обставинами в порядку, передбаченому пунктами 9-11 цієї статті.

7. Військовослужбовцям, які перебувають у довготривалому відрядженні за межами України, крім військовослужбовців строкової військової служби, дозволяється за їх бажанням об'єднувати щорічні основні відпустки за два роки. У цьому разі загальна тривалість об'єднаної відпустки не може перевищувати 90 календарних днів.
8. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творчі відпустки та соціальні відпустки надаються відповідно до Закону України «Про відпустки». Інші додаткові відпустки надаються їм на підставах та в порядку, визначених відповідними законами України.

У разі якщо Законом України «Про відпустки» або іншими законами України передбачено надання додаткових відпусток без збереження заробітної плати, такі відпустки військовослужбовцям надаються без збереження грошового забезпечення.

9. Відпустка за сімейними обставинами без збереження грошового забезпечення надається військовослужбовцю у таких випадках:
 - 1) укладення ним шлюбу – тривалістю до 10 календарних днів;
 - 2) тяжкого стану здоров'я або смерті рідних по крові або по шлюбу:
 - а) дружини (чоловіка), батька (матері), вітчима (мачухи), сина (дочки), пасинка (падчерки), рідного брата (рідної сестри) військовослужбовця, батька (матері) подружжя або особи,

- на вихованні якої перебував військовослужбовець, – тривалістю до 7 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад;
- б) інших рідних – тривалістю до 3 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад;
 - 3) пожежі або іншого стихійного лиха, яке спіткало сім'ю військовослужбовця або осіб, зазначених у підпункті 2 цього пункту, – тривалістю до 15 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад;
 - 4) в інших виняткових випадках, коли присутність військовослужбовця в сім'ї необхідна, за рішенням командира (начальника) військової частини – тривалістю до 3 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад. Така відпустка може надаватися один раз протягом календарного року.
10. За рішенням командира (начальника) військової частини військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин без збереження грошового забезпечення загальною тривалістю не більш як 15 календарних днів на рік.
 11. У зв'язку з хворобою військовослужбовця йому надається відпустка для лікування із збереженням грошового та матеріального забезпечення на підставі висновку військово-лікарської комісії. Тривалість такої відпустки визначається характером захворювання. Загальний час безперервного перебування військовослужбовця в закладах охорони здоров'я та у відпустці для лікування у зв'язку з хворобою не повинен перевищувати 4 місяців підряд (крім випадків, коли законодавством передбачено більш тривалі строки перебування на лікуванні).

Після закінчення встановленого безперервного перебування на лікуванні у закладах охорони здоров'я та у відпустці для лікування у зв'язку з хворобою військовослужбовець підлягає огляду військово-лікарською комісією для вирішення питання про придатність його до військової служби.

Після видання наказу про звільнення військовослужбовця з військової служби відпустка для лікування у зв'язку з хворобою не надається.

12. Військовослужбовцям строкової військової служби, які проходять військову службу на кораблях, суднах і в берегових частинах бойового забезпечення Військово-Морських Сил Збройних Сил України та Морської охорони Державної прикордонної служби України, за весь період проходження військової служби надається відпустка тривалістю 10 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад, але не раніш як через 3 місяці проходження ними строкової військової служби.
13. Дружині (чоловіку) військовослужбовця щорічна основна відпустка за її бажанням надається зручний для неї (нього) час одночасно із щорічною основною відпусткою військовослужбовця.
14. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, які звільняються з військової служби, за винятком осіб, які звільняються зі служби за віком, станом здоров'я, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі та у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, щорічна основна відпустка надається з розрахунку 1/12 частини тривалості відпустки, на яку вони мають право відповідно до пункту 1 цієї статті за кожний повний місяць служби в році звільнення. При

цьому, якщо тривалість відпустки таких військовослужбовців становить більш як 10 календарних днів, їм оплачується вартість проїзду до місця проведення відпустки і назад до місця служби або до обраного місця проживання в межах України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. *(Абзац перший пункту 14 статті 10-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4711-VI від 17.05.2012)*

Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, які звільняються зі служби за віком, станом здоров'я, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі та у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, щорічні основні відпустки та додаткові відпустки в рік звільнення надаються на строки, установлені пунктами 1 та 4 цієї статті. *(Абзац другий пункту 14 статті 10-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 4711-VI від 17.05.2012)*

У рік звільнення зазначених в абзацах першому та другому цього пункту військовослужбовців зі служби у разі невикористання ними щорічної основної або додаткової відпустки їм виплачується грошова компенсація за всі невикористані дні щорічної основної відпустки, а також дні додаткової відпустки, у тому числі військовослужбовцям-жінкам, які мають дітей.

У разі звільнення військовослужбовця до закінчення календарного року, за який він уже використав щорічну основну та щорічну додаткову відпустки, за винятком осіб, які звільняються зі служби за віком, станом здоров'я, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі або у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, на підставі наказу командира (начальника) військового з'єднання чи частини, керівника органу військового управління, вищого військового навчального закладу, установи та організації провадиться відрахування із грошового забезпечення за дні відпустки, що були використані в рахунок тієї частини календарного року, яка залишилася після звільнення військовослужбовця. *(Абзац четвертий пункту 14 статті 10-1 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1900-VI від 16.02.2010, N 4711-VI від 17.05.2012)*

У разі смерті військовослужбовця відрахування з його грошового забезпечення за використані дні відпустки не провадяться.

Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, накази про звільнення яких підписано в минулому році, але не виключеним із списків військової частини, відпустки за період служби в поточному році не надаються.

15. У разі звільнення військовослужбовців зі служби (крім звільнення через службову невідповідність, у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права займати певні посади, у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку, а також у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем) та невикористання ними щорічної основної відпустки за їх бажанням надається невикористана відпустка з наступним звільненням їх зі служби. Датою звільнення військовослужбовця зі служби у такому разі є останній день відпустки. *(Абзац перший пункту 15 статті 10-1 із змінами, внесеними згідно із Законами N 4711-VI від 17.05.2012, N 224-VII від 14.05.2013)*

У разі звільнення військовослужбовця зі служби у зв'язку із закінченням строку контракту невикористана ним щорічна основна відпустка за його бажанням може надаватися й тоді, коли час цієї відпустки повністю або частково перевищує строк контракту. У цьому випадку дія такого контракту продовжується до закінчення відпустки.

16. Відкликання військовослужбовців із щорічних основних відпусток дозволяється лише у разі оголошення мобілізації, введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, а в інших випадках – за рішенням Міністра оборони України, керівників центральних органів виконавчої влади та інших державних органів, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, керівників правоохоронних органів та керівників розвідувальних органів України, їх заступників та начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України, а також командувачів відповідних військових формувань, які за посадою не є керівниками центральних органів виконавчої влади. *(Абзац перший пункту 16 статті 10-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1900-VI від 16.02.2010)*

У разі відкликання військовослужбовця із щорічної основної відпустки невикористана її частина надається йому, як правило, в поточному році. Якщо невикористана частина відпустки становить 10 календарних днів і більше, військовослужбовцю оплачується вартість проїзду до місця проведення відпустки і назад в межах України, але не далі пункту перебування, з якого його було відкликано.

17. В особливий період з моменту оголошення мобілізації до часу введення воєнного стану або до моменту прийняття рішення про демобілізацію надання військовослужбовцям щорічних основних відпусток здійснюється за умови одночасної відсутності не більше 30 відсотків загальної чисельності військовослужбовців певної категорії відповідного підрозділу.

(Статтю 10-1 доповнено пунктом 17 згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014; в редакції Закону N 1589-VII від 04.07.2014)

18. В особливий період під час дії воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів.

(Пункт статті 10-1 в редакції Закону N 1589-VII від 04.07.2014)

19. Надання військовослужбовцям у періоди, передбачені пунктами 17 і 18 цієї статті, інших видів відпусток, крім відпусток військовослужбовцям-жінкам у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в разі якщо дитина потребує домашнього догляду, – тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку, а також відпусток у зв'язку з хворобою або для лікування після тяжкого поранення за висновком (постановою) військово-лікарської комісії, припиняється.

(Пункт статті 10-1 в редакції Закону N 1589-VII від 04.07.2014) {Закон доповнено статтею 10-1 згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006, в редакції Закону N 1014-V від 11.05.2007}

Стаття 11. Право військовослужбовців на охорону здоров'я та медичну допомогу

1. Охорона здоров'я військовослужбовців забезпечується створенням сприятливих санітарно-гігієнічних умов проходження військової служби, побуту та системою заходів з обмеження дії небезпечних факторів військової служби, з урахуванням її специфіки та

екологічної обстановки, які здійснюються командирами (начальниками) у взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Турбота про збереження та зміцнення здоров'я військовослужбовців – обов'язок командирів (начальників). На них покладається забезпечення вимог безпеки при проведенні навчань, інших заходів бойової підготовки, під час експлуатації озброєння і військової техніки, проведення робіт та виконання інших обов'язків військової служби.

Військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, мають право на безоплатну кваліфіковану медичну допомогу у військово-медичних закладах охорони здоров'я. Військовослужбовці щорічно проходять медичний огляд, щодо них проводяться лікувально-профілактичні заходи.

За відсутності за місцем проходження військової служби, навчальних (або перевірочних) і спеціальних зборів або за місцем проживання військовослужбовців військово-медичних закладів охорони здоров'я чи відповідних відділень або спеціального медичного обладнання, а також у невідкладних випадках медична допомога надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я за рахунок Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Військовослужбовцям, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, медична допомога, санаторно-курортне лікування та відпочинок надаються відповідно до законодавства.

2. Члени сімей військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової військової служби та курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають військові навчальні підрозділи) за відсутності за місцем їх проживання державних або комунальних закладів охорони здоров'я отримують медичну допомогу у військово-медичних закладах охорони здоров'я.

Члени сімей військовослужбовців та осіб, звільнених у запас або у відставку, а також військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час проходження військової служби або постраждали у полоні в ході бойових дій (війни) чи під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, якщо ці особи прослужили у Збройних Силах України, інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях та правоохоронних органах не менш як 20 календарних років, мають право на медичне обслуговування у закладах Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів. *(Абзац другий пункту 2 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5286-VI від 18.09.2012)*

Направлення військовослужбовців та членів їх сімей на лікування за межі України здійснюється на загальних підставах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової військової служби) та члени їх сімей мають право не більше одного разу на рік на санаторно-курортне лікування та відпочинок у санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах і на туристських базах Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів з пільговою оплатою вартості путівок у розмірах та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України. Таким же правом користуються члени сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби. До таких членів сімей належать: батьки, дружина (чоловік), неповнолітні діти, а також діти – інваліди з дитинства (незалежно від їх віку). *(Абзац перший пункту 3*

статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)

Пільги, передбачені першим реченням абзацу першого цього пункту, надаються військовослужбовцям та членам їх сімей за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. *(Пункт третій статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 1166-VII від 27.03.2014)*

Військовослужбовцям, які направляються до санаторію для продовження лікування відповідно до висновків військово-лікарської комісії після лікування в госпіталях, путівки надаються безоплатно.

Військовослужбовці строкової військової служби, курсанти (слухачі) вищих військових навчальних закладів та курсанти вищих навчальних закладів, які мають військові навчальні підрозділи, навчальних центрів (частин), військовослужбовці-жінки за наявності медичних показань забезпечуються безоплатним санаторно-курортним лікуванням.

Військовослужбовці, які отримали захворювання, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби, після лікування у військово-медичному закладі охорони здоров'я мають право на позачергове одержання путівок до санаторно-курортних та оздоровчих закладів Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Військовослужбовцям, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці, а також при особливому характері їх служби, військовослужбовцям, які стали інвалідами внаслідок бойових дій, учасникам бойових дій і прирівняним до них особам путівки для санаторно-курортного лікування надаються у першу чергу.

Пенсіонери з числа військовослужбовців, які визнані інвалідами I та II групи внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, забезпечуються путівками для санаторно-курортного лікування незалежно від виду пенсії, яку вони отримують. Інваліди III групи, звільнені з військової служби за станом здоров'я, які отримують пенсії по інвалідності, забезпечуються путівками для санаторно-курортного лікування за наявності медичних показань.

Порядок забезпечення путівками для санаторно-курортного лікування встановлюється Кабінетом Міністрів України.

4. Військовослужбовці, які стали інвалідами внаслідок бойових дій, а також учасники бойових дій прирівнюються у правах до інвалідів та учасників Великої Вітчизняної війни.
5. Військовослужбовці-жінки користуються всіма пільгами, передбаченими законодавством з питань соціального захисту жінок, охорони материнства і дитинства. Ці пільги поширюються на батьків з числа військовослужбовців, які виховують дітей без матері (у разі її смерті, позбавлення батьківських прав, на час перебування у лікувальному закладі охорони здоров'я та в інших випадках відсутності материнського піклування про дітей).
6. Військовослужбовці, звільнені з військової служби внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби, члени сімей військовослужбовців приймаються на обстеження і лікування до військово-медичних закладів охорони здоров'я в порядку, встановленому Міністерством оборони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами.

7. Зміна підпорядкування, перепрофілювання військово-медичних закладів охорони здоров'я, санаторно-курортних та оздоровчих закладів Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань і правоохоронних органів та відчуження нерухомого майна цих закладів забороняються.

(Статтю 11 доповнено пунктом 7 згідно із Законом N 1138-VI від 17.03.2009) {Стаття 11 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2171-III від 21.12.2000, N 662-IV від 03.04.2003, N 1768-IV від 15.06.2004; в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006}

Стаття 12. Забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями

1. Держава забезпечує військовослужбовців жилими приміщеннями або за їх бажанням грошовою компенсацією за належне їм для отримання жиле приміщення на підставах, у порядку і відповідно до вимог, встановлених Житловим кодексом Української РСР та іншими нормативно-правовими актами. *(Абзац перший пункту 1 статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1510-VI від 11.06.2009)*

Військовослужбовці строкової військової служби розміщуються в казармах (на кораблях) згідно із Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України. За ними зберігаються жилі приміщення, які вони займали до призову на строкову військову службу. Вони не можуть бути зняті з обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

Військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової військової служби) та члени їх сімей, які проживають разом з ними, забезпечуються службовими жилими приміщеннями, що повинні відповідати вимогам житлового законодавства.

Військовослужбовцям, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше, та членам їх сімей надаються жилі приміщення для постійного проживання або за їх бажанням грошова компенсація за належне їм для отримання жиле приміщення. Такі жилі приміщення або грошова компенсація надаються їм один раз протягом усього часу проходження військової служби за умови, що ними не було використано право на безоплатну приватизацію житла. *(Абзац четвертий пункту 1 статті 12 в редакції Закону N 1510-VI від 11.06.2009)*

У разі відсутності службового жилого приміщення військовослужбовці рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом і не перебувають у шлюбі, розміщуються безплатно в спеціально пристосованих казармах у розташуванні військової частини, а сімейні – у сімейних гуртожитках. Житлово-побутові умови в таких казармах повинні відповідати вимогам, які пред'являються до гуртожитків, що призначені для проживання одиноких громадян. Для інших військовослужбовців військова частина зобов'язана орендувати житло для забезпечення ним військовослужбовця та членів його сім'ї або за бажанням військовослужбовця виплачувати йому грошову компенсацію за піднайом (найом) жилого приміщення.

Курсантам вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, які мають сім'ї, надається жила площа в сімейних гуртожитках. У разі відсутності таких гуртожитків їм виплачується за місцем проходження військової служби грошова компенсація за піднайом (найом) жилого приміщення.

Порядок забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями, а також розмір і порядок виплати військовослужбовцям грошової компенсації за піднайом (найом) ними жилих приміщень визначаються Кабінетом Міністрів України.

2. За військовослужбовцями, які вступили на військову службу за контрактом, зберігається право на жилу площу, яку вони займали до вступу на військову службу. Вони не можуть бути зняті з обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, за попереднім місцем проживання.
3. Особам, звільненим з військової служби і визнаним інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, одержаних під час виконання обов'язків військової служби, або захворювання, одержаного під час проходження військової служби, жилі приміщення в населених пунктах, обраних ними для проживання з урахуванням встановленого порядку, надаються позачергово за рахунок військових формувань або органів виконавчої влади, в яких вони перебувають на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

У позачерговому порядку в разі потреби поліпшення житлових умов надаються жилі приміщення сім'ям військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, за місцем їх перебування на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

4. За військовослужбовцями, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше, у разі їх направлення для проходження військової служби за межі України або переведення на службу до місцевості, що зазнала інтенсивного радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, бронюється жила площа, яку займали вони та члени їх сімей, на весь час їх перебування за межами України чи в зазначеній місцевості.
5. Військовослужбовцям, а також звільненим з військової служби особам, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та членам їх сімей, які перебувають на їх утриманні, батькам та членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, надається 50-відсоткова знижка плати за користування житлом (квартирної плати) та плати за комунальні послуги (водопостачання, газ, електрична, тепла енергія та інші послуги) в жилих будинках усіх форм власності в межах встановлених норм, передбачених законодавством.

Особам, звільненим з військової служби, які стали інвалідами під час проходження військової служби, надається 50-відсоткова знижка плати за встановлення і користування квартирним телефоном.

Пільги, передбачені абзацом першим цього пункту, надаються військовослужбовцям і членам їх сімей, які перебувають на їх утриманні, за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. (Абзаци третій і четвертий пункту 5 статті 12 замінено абзацом згідно із Законом N 1166-VII від 27.03.2014)

6. Військовослужбовці, які мають вислугу на військовій службі не менше 17 років та потребують поліпшення житлових умов, мають право на одержання земельної ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд в населених пунктах, обраних ними для проживання з урахуванням встановленого порядку.

Органи місцевого самоврядування зобов'язані надавати земельні ділянки та в межах визначених законом повноважень допомогу в будівництві військовослужбовцям, батькам та членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, а також звільненим з військової служби особам, які стали інвалідами під час проходження військової служби, якщо вони виявили бажання побудувати приватні жилі будинки.

7. Військовослужбовці, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше та потребують поліпшення житлових умов, мають право на одержання кредитів на індивідуальне житлове будівництво або придбання приватного жилого будинку (квартири) на строк до 20 років з погашенням загальної суми та відсоткових ставок за кредитами за рахунок коштів, призначених у державному бюджеті на утримання Збройних Сил України, Служби безпеки України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань. Зазначений кредит надається військовослужбовцю тільки один раз протягом усього часу проходження ним військової служби.

Порядок та умови надання військовослужбовцям кредитів на індивідуальне житлове будівництво або придбання приватного жилого будинку (квартири) визначаються Кабінетом Міністрів України.

8. Військовослужбовці, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше, у разі звільнення з військової служби за станом здоров'я, віком, у зв'язку із скороченням штатів, а також звільнені з військової служби особи, які стали інвалідами I чи II групи, члени сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, мають право на безплатне одержання у приватну власність жилого приміщення, яке вони займають у будинках державного житлового фонду.
9. Військовослужбовці, що перебувають на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, при звільненні з військової служби в запас або у відставку за віком, станом здоров'я, а також у зв'язку із скороченням штатів або проведенням інших організаційних заходів, у разі неможливості використання на військовій службі залишаються на цьому обліку у військової частині до одержання житла з державного житлового фонду або за їх бажанням грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення, а в разі її розформування – у військових комісаріатах і квартирно-експлуатаційних частинах районів та користуються правом позачергового одержання житла. *(Абзац перший пункту 9 статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1510-VI від 11.06.2009)*

У разі смерті особи, звільненої з військової служби в запас або у відставку на підставах, зазначених у абзаці першому цієї частини, яка відповідно до законодавства мала право на першочергове (позачергове) одержання житла, її сім'я зберігає право на одержання житла в тому самому порядку.

(Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 533/97-ВР від 18.09.97, в редакції Закону N 1865-IV від 24.06.2004) {Офіційне тлумачення положень пункту шостого статті 12 див. в Рішенні Конституційного Суду N 5-пн/99 (v005p710-99) від 03.06.99}

Стаття 13. Право військовослужбовців та членів їх сімей на освіту

1. Військовослужбовці мають право на навчання (у тому числі на отримання післядипломної освіти) у військових навчальних закладах, відповідних підрозділах підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації військовослужбовців. Військовослужбовцям, які прийняті на військову службу за контрактом осіб офіцерського складу після здобуття базової або повної вищої освіти за державним замовленням, дозволяється навчатися в інших вищих навчальних закладах без відриву від служби після проходження ними строку служби, який дорівнює часу їхнього навчання для здобуття попередньої вищої освіти. Іншим категоріям військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової військової служби, дозволяється навчатися в інших вищих навчальних закладах без відриву від

служби в порядку, визначеному відповідними положеннями про проходження військової служби громадянами України. (Пункт 1 статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007)

2. Особи, які були призвані на строкову військову службу в період навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації, при звільненні з військової служби зараховуються для продовження навчання до того навчального закладу, де вони навчалися до призову на військову службу, незалежно від форми навчання.
3. При зміні військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом, або тими, хто перебуває на кадровій військовій службі, місця проходження військової служби, а також при звільненні з військової служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів члени їх сімей, які навчаються (виховуються) у державних навчальних закладах, мають право переводитися до державних навчальних закладів, найближчих до нового місця проходження військової служби або місця проживання.
4. Дітям військовослужбовців за місцем проживання їх сімей у першочерговому порядку надаються місця у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах і дитячих оздоровчих таборах незалежно від форм власності.
5. Особа, у якої один з батьків є військовослужбовцем, який має вислугу в календарному обчисленні 20 років і більше, особа, у якої один з батьків є громадянином, звільненим з військової служби за віком, за станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, вислуга років у календарному обчисленні якого становить 20 років і більше, особа, у якої один з батьків є військовослужбовцем, який став інвалідом внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, користується переважним правом зарахування до військових ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, до вищих військових навчальних закладів та вищих навчальних закладів, які мають військові навчальні підрозділи, за умов успішного складання іспитів та відповідності іншим вимогам і правилам прийому до цих навчальних закладів, протягом трьох років після здобуття необхідного для вступу рівня загальної середньої освіти.

Особа, у якої один з батьків (усиновлювачів) був військовослужбовцем, який загинув чи визнаний судом безвісно відсутньою особою при виконанні ним обов'язків військової служби, протягом трьох років після здобуття відповідної загальної середньої освіти зараховується поза конкурсом за особистим вибором спеціальності до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів.

(Пункт 5 статті 13 в редакції Закону N 1543-VII від 20.06.2014) {Стаття 13 в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006}

Стаття 14. Пільги військовослужбовцям та членам їх сімей

1. Військовослужбовці мають право на безоплатний проїзд:
 - 1) залізничним, повітряним, водним та автомобільним (за винятком таксі) транспортом:
 - а) у відрядження;
 - б) у відпустку в межах України; (Підпункт «б» підпункту 1 пункту 1 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007)

- в) при переведенні на нове місце проходження військової служби або у зв'язку з передислокацією військової частини;
- г) до місця проживання, обраного при звільненні з військової служби, в межах України; (Підпункт «г» підпункту 1 пункту 1 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007)

Пільги, передбачені підпунктом «б» підпункту 1 цього пункту, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. (Підпункт 1 пункту 1 статті 14 доповнено абзацом шостим абзацом згідно із Законом N 1166-VII від 27.03.2014)

- 2) всіма видами транспорту загального користування міського, приміського та міжміського сполучення (за винятком таксі) – тільки військовослужбовці строкової військової служби.
- 2. При переведенні військовослужбовців на нове місце проходження військової служби або звільненні з військової служби вони мають право на безоплатне перевезення до 20 тонн особистого майна в контейнерах з попереднього місця проживання до нового залізничним транспортом, а там, де такого виду транспорту немає, – іншими видами транспорту (за винятком повітряного). У разі перевезення особистого майна в окремому вагоні, багажем та дрібною відправкою їм відшкодовуються фактичні витрати, але не більше вартості перевезення майна в контейнері вагою 20 тонн.
- 3. Члени сімей військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової військової служби) мають право на безоплатний проїзд залізничним, повітряним, водним та автомобільним (за винятком таксі) транспортом:
 - 1) від місця проживання до місця проходження військової служби військовослужбовця у зв'язку з його переведенням;
 - 2) до місця проведення відпустки військовослужбовцем в межах України; (Підпункт 2 пункту 3 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007)
 - 3) при звільненні військовослужбовця з військової служби, а також у разі загибелі (смерті) військовослужбовця – до обраного місця проживання в межах України. (Підпункт 3 пункту 3 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007)

Члени сімей військовослужбовців при переїзді до обраного місця проживання у зв'язку із загибеллю (смертю) військовослужбовця мають право на безоплатне перевезення до 20 тонн особистого майна в контейнерах залізничним транспортом, а там, де такого виду транспорту немає, – іншими видами транспорту (за винятком повітряного). У разі перевезення особистого майна в окремому вагоні, багажем та дрібною відправкою їм відшкодовуються фактичні витрати, але не більше вартості перевезення майна в контейнері вагою 20 тонн.

Пільги, передбачені підпунктом 2 цього пункту, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. (Пункт 3 статті 14 доповнено абзацом шостим абзацом згідно із Законом N 1166-VII від 27.03.2014)

- 4. Військовослужбовці, які стали інвалідами внаслідок бойових дій, учасники бойових дій та прирівняні до них особи, а також батьки військовослужбовців, які загинули чи померли

- або пропали безвісти під час проходження військової служби, користуються правом безоплатного проїзду всіма видами міського пасажирського транспорту загального користування (крім таксі) в межах адміністративного району за місцем проживання, залізничного та водного транспорту приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів. Вони мають право на 50-відсоткову знижку при користуванні міжміським залізничним, повітряним, водним та автомобільним транспортом відповідно до закону.
5. Військовослужбовці при направленні у відрядження, до нового місця проходження військової служби, а також до місця використання відпустки та назад мають право на придбання проїзних документів для себе та членів своєї сім'ї на всі види транспорту поза чергою. При цьому військовослужбовці, які направляються у відрядження, користуються правом на бронювання та отримання поза чергою місця в готелі на підставі посвідчення про відрядження.
 6. При виконанні службових обов'язків, пов'язаних з відрядженням в інші населені пункти, військовослужбовцям відшкодовуються витрати на відрядження в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.
 7. Військовослужбовці, крім військовослужбовців строкової військової служби, мають право на першочергове встановлення квартирного телефону, а також першочергове встановлення квартирної охоронної сигналізації.
 8. Військовослужбовці строкової військової служби мають право безоплатно відправляти й одержувати листи. Безоплатними поштовими посилками відправляється особистий одяг громадян, призваних на строкову військову службу.
 9. Витрати, пов'язані з перевезенням військовослужбовців та членів їх сімей, їх особистого майна залізничним, повітряним, водним і автомобільним (за винятком таксі) транспортом, бронюванням місць у готелях при направленні військовослужбовців у відрядження, відшкодовуються за рахунок коштів Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.
 10. Військовослужбовці та члени їх сімей, які мають право на пільги, гарантії та компенсації відповідно до цього Закону, користуються пільгами, гарантіями та компенсаціями, встановленими для громадян України законами та іншими нормативно-правовими актами, а також рішеннями органів місцевого самоврядування. Якщо такі особи одночасно мають право на отримання однієї і тієї ж пільги, гарантії чи компенсації з кількох підстав, то їм надається за їх вибором пільга, гарантія чи компенсація тільки з однієї підстави, крім випадків, передбачених законами.
 11. Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який призваний на навчальні (або перевіірочні) та спеціальні збори, не користуються правом на пільги, гарантії та компенсації, встановлені цим Законом, на час відбування призначеного судом одного з видів покарань, передбачених пунктами 2, 3, 5, 6, 9, 11, 12 статті 51 Кримінального кодексу України. На цей час члени їх сімей також не користуються правом на пільги, гарантії та компенсації, якими вони користувалися як члени сімей таких осіб.
 12. Військовослужбовець строкової військової служби, якого засуджено до тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, та члени його сім'ї права на пільги не втрачають.

13. Особам, які мають право на пільги, гарантії та компенсації, передбачені цим Законом, видаються посвідчення. Форма та порядок видачі посвідчень встановлюються Кабінетом Міністрів України.
14. Військовослужбовці та члени їх сімей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, користуються пільгами, передбаченими Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».
15. Військовослужбовцям з початку і до закінчення особливого періоду, а резервістам та військовозобов'язаним – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, у тому числі банками, та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом не нараховуються.

(Статтю 14 доповнено пунктом 15 згідно із Законом N 1275-VII від 20.05.2014) {Стаття 14 в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006}

Стаття 15. Пенсійне забезпечення і допомога

1. Пенсійне забезпечення військовослужбовців після звільнення їх з військової служби провадиться відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

(Пункт 1 статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006)

2. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, які звільняються зі служби за станом здоров'я, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби. У разі звільнення з військової служби за віком, у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, закінченням строку контракту, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі, систематичним невиконанням умов контракту командуванням, а також у зв'язку з настанням особливого періоду та небажанням продовжувати військову службу військовослужбовцем-жінкою, яка має дитину (дітей) віком до 18 років одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби виплачується за наявності вислуги 10 років і більше. *(Абзац перший пункту 2 статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006; в редакції Законів N 3668-VI від 08.07.2011, N 3917-VI від 18.10.2011; із змінами, внесеними згідно із Законами N 4711-VI від 17.05.2012, N 1275-VII від 20.05.2014, N 1614-VII від 25.07.2014)*

Військовослужбовцям при звільненні з військової служби за власним бажанням, через сімейні обставини або інші поважні причини, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, які мають вислугу 10 років і більше виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 25 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби. *(Абзац другий пункту 2 статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)*

Військовослужбовцям при звільненні з військової служби за службовою невідповідністю, у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем чи у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади

запобігання і протидії корупції», одноразова грошова допомога передбачена цим пунктом, не виплачується. (Абзац третій пункту 2 статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законами N 4711-VI від 17.05.2012, N 224-VII від 14.05.2013)

Виплата військовослужбовцям зазначеної в цьому пункті одноразової грошової допомоги при звільненні їх з військової служби здійснюється Міністерством оборони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених на їх утримання.

Військовослужбовцям, звільненим зі служби безпосередньо з посад, займаних в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях і у вищих навчальних закладах із залишенням на військовій службі, виплата одноразової грошової допомоги з підстав, передбачених цим пунктом, здійснюється за рахунок коштів органів, у яких вони працювали.

(Абзац частини другої статті 15 набирає чинності з 1 січня 2007 року згідно з пунктом 1 розділу II «Прикінцеві положення» Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

У разі повторного звільнення військовослужбовців з військової служби одноразова грошова допомога, передбачена цим пунктом, виплачується за період їх календарної служби з дня останнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої служби, за винятком тих осіб, які при попередньому звільненні не набули права на отримання такої грошової допомоги.

(Абзац частини другої статті 15 набирає чинності з 1 січня 2007 року згідно з пунктом 1 розділу II «Прикінцеві положення» Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, виплата одноразової грошової допомоги, передбаченої цим пунктом, здійснюється за період такої служби з дня їхнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої військової служби, на якій вони перебували у мирний час, за винятком тих осіб, які при звільненні з військової служби у мирний час не набули права на отримання такої грошової допомоги. Зазначена допомога виплачується на день демобілізації таких військовослужбовців. Умови та порядок виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, визначаються Кабінетом Міністрів України. (Пункт 2 статті 15 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом N 1169-VII від 27.03.2014)

Одноразова грошова допомога, передбачена цим пунктом, не виплачується військовослужбовцям, які станом на 16 березня 2014 року проходили службу на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя і в установленому порядку не продовжили її проходження за межами тимчасово окупованої території України. (Пункт 2 статті 15 доповнено абзацом восьмим згідно із Законом N 1241-VII від 06.05.2014)

(Пункт 2 статті 15 в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006) {Установити, що військовослужбовцям у разі повторного звільнення зі служби грошова допомога, передбачена пунктом 2 статті 15 не виплачується, за винятком тих осіб, які при першому звільненні не набули права на отримання цієї допомоги згідно із Законом N 3235-IV від 20.12.2005)

3. Військовослужбовцям виплачуються грошова допомога на оздоровлення та державна допомога сім'ям з дітьми в порядку і розмірах, що визначаються законодавством України.
4. Військові формування, військовослужбовці яких загинули чи померли в період проходження військової служби, подають їх сім'ям і батькам допомогу в проведенні похорону і

компенсують матеріальні витрати на ритуальні послуги та на спорудження пам'ятників у розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Батькам та неповнолітнім дітям, а також дітям – інвалідам з дитинства (незалежно від їх віку) військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти в період проходження військової служби, державою виплачується одноразова грошова компенсація в розмірі суми державного страхування військовослужбовців з урахуванням коефіцієнта індексації грошових доходів. (Абзац другий пункту 4 статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1082-XIV від 21.09.99) {Стаття 15 в редакції Закону N 64/97-ВР від 12.02.97}

Стаття 16. Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві

1. Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві (далі – одноразова грошова допомога), – гарантована державою виплата, що здійснюється особам, які згідно з цим Законом мають право на її отримання.
2. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується у разі:
 - 1) загибелі (смерті) військовослужбовця під час виконання ним обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби;
 - 2) смерті військовослужбовця, що настала в період проходження ним військової служби або внаслідок захворювання чи нещасного випадку, що мали місце в період проходження ним військової служби;
 - 3) загибелі (смерті) військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, що настала під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві;
 - 4) встановлення військовослужбовцю інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок причин, зазначених у цьому підпункті;
 - 5) встановлення військовослужбовцю інвалідності, що настала в період проходження ним військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби;
 - б) встановлення військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому ре-

- зерві, інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовозобов'язаному або резервісту при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві;
- 7) отримання військовослужбовцем поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання ним обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності;
 - 8) отримання військовослужбовцем строкової військової служби поранення (контузії, травми або каліцтва) у період проходження ним строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності;
 - 9) отримання військовозобов'язаним або резервістом, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, поранення (контузії, травми або каліцтва) при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності.
3. Військовослужбовці вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, за умов, визначених Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу».
- Військовозобов'язані та резервісти вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, служби у військовому резерві, за умов, визначених Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу», указами Президента України.
- (Стаття 16 в редакції Законів N 328-V від 03.11.2006, N 5040-VI від 04.07.2012)*

Стаття 16-1. Особи, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги

1. У випадках, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону, право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги мають члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста.
2. Члени сім'ї та батьки загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці – відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб». *(Закон доповнено статтею 16-1 згідно із Законом N 5040-VI від 04.07.2012)*

Стаття 16-2. Розмір одноразової грошової допомоги

1. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується у розмірі:
 - а) 500-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста у випадках, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону;
 - б) 250-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності I групи, 200-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військово-

вослужбовцю інвалідності II групи, 150-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності III групи (підпункт 4 пункту 2 статті 16 цього Закону).

2. Одноразова грошова допомога у випадках, зазначених у підпунктах 5-9 пункту 2 статті 16 цього Закону, призначається і виплачується залежно від встановленої військовослужбовцю, військовозобов'язаному або резервісту інвалідності та ступеня втрати ним працездатності у розмірі, визначеному Кабінетом Міністрів України. При цьому у випадках, зазначених у підпункті 5 пункту 2 статті 16 цього Закону, розмір одноразової грошової допомоги не може бути меншим за 70-кратний прожитковий мінімум, встановлений законом для працездатних осіб.

(Закон доповнено статтею 16-2 згідно із Законом N 5040-VI від 04.07.2012)

Стаття 16-3. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги

1. Одноразова грошова допомога у випадках, передбачених підпунктами 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону, призначається і виплачується рівними частками всім особам, які мають право на її отримання. У разі відмови якоїсь з осіб, зазначених у статті 16-1 цього Закону, від отримання одноразової грошової допомоги її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання.
2. У випадках, передбачених підпунктами 4-9 пункту 2 статті 16 цього Закону, одноразова грошова допомога призначається і виплачується відповідним військовослужбовцям, військовозобов'язаним або резервістам.
3. Встановлення інвалідності або визначення ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовцям, військовозобов'язаним та резервістам здійснюється в індивідуальному порядку державними закладами охорони здоров'я відповідно до законодавства.
4. Якщо протягом двох років військовослужбовцю, військовозобов'язаному або резервісту після первинного встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності під час повторного огляду буде встановлено вищу групу інвалідності або більший відсоток втрати працездатності, що дає їм право на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі, виплата провадиться з урахуванням раніше виплаченої суми.
5. У разі встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовцю, особі, звільненій з військової служби, який (яка) на день отримання інвалідності, визначення ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності або на день його (її) звільнення з військової служби обіймав (обіймала) посаду в державному органі, установі, організації із залишенням на військовій службі, виплата одноразової грошової допомоги здійснюється за рахунок коштів цих державних органів, установ, організацій, до яких він (вона) були відраховані.

У такому самому порядку здійснюється виплата одноразової грошової допомоги особам, які мають право на її отримання у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, якого було відраховано до державного органу, установи, організації із залишенням його на військовій службі.

6. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується Міністерством оборони України, іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво

військовими формуваннями та правоохоронними органами, а також органами державної влади, військовими формуваннями та правоохоронними органами, в яких передбачено проходження військової служби військовослужбовцями, навчальних (або перевірочних) та спеціальних зборів – військовозобов'язаними, проходження служби у військовому резерві – резервістами.

7. Якщо особа одночасно має право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цим Законом, та одноразової грошової допомоги або компенсаційної виплати, встановлених іншими нормативно-правовими актами, виплата грошових сум здійснюється за однією з підстав за її вибором.
8. Особи, які мають право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цим Законом, можуть реалізувати його протягом трьох років з дня виникнення у них такого права.
9. Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги визначається Кабінетом Міністрів України.

(Закон доповнено статтею 16-3 згідно із Законом N 5040-VI від 04.07.2012)

Стаття 16-4. Підстави, за якими призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються

1. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються, якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста є наслідком:
 - а) вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення;
 - б) вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
 - в) навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);
 - г) подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової грошової допомоги.

(Закон доповнено статтею 16-4 згідно із Законом N 5040-VI від 04.07.2012)

Стаття 17. Відшкодування заподіяної шкоди

Відшкодування військовослужбовцям заподіяної моральної і матеріальної шкоди проводиться у встановленому законом порядку.

(Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006)

Стаття 18. Соціальні гарантії прав членів сімей військовослужбовців

1. Члени сімей військовослужбовців строкової служби мають переважне право при прийнятті на роботу і на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату працівників, а також на першочергове направлення для професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки з відривом від виробництва та на виплату на період навчання середньої заробітної плати.
2. Дружинам (чоловікам) військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової служби, виплачується за місцем роботи грошова допомога в розмірі середньомісячної заробітної плати при розірванні ними трудового договору у зв'язку з переведенням чоловіка (дружи-

ни) на службу в іншу місцевість. При тимчасовій втраті працездатності листки непрацездатності оплачуються дружинам (чоловікам) військовослужбовців у розмірі 100 відсотків середньомісячної заробітної плати незалежно від страхового стажу. (Дію другого речення частини другої статті 18 зупинено на 2002 рік згідно із Законом N 2905-III від 20.12.2001; частина друга статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 429-IV від 16.01.2003; дію другого речення частини другої статті 18 зупинено на 2004 рік згідно із Законом N 1344-IV від 27.11.2003; пункт 2 статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 328-V від 03.11.2006)

3. Дружинам (чоловікам) військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової служби, до загального стажу роботи, необхідного для призначення пенсії за віком, зараховується період проживання разом з чоловіком (дружиною) в місцевостях, де не було можливості працевлаштування за спеціальністю, але не більше 10 років.

(Пункт 4 статті 18 виключено на підставі Закону N 328-V від 03.11.2006)

5. Місцеві ради: (Абзац перший частини п'ятої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2459-IV від 03.03.2005)
 - працевлаштовують у першочерговому порядку дружин військовослужбовців строкової служби у разі їх звільнення при скороченні чисельності або штату працівників, при ліквідації, реорганізації або перепрофілюванні підприємства, установи, організації;
 - надають позачергово місця дітям військовослужбовців та дітям військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти під час проходження служби, у дитячих закладах за місцем проживання;
 - забезпечують відселення із закритих та віддалених від населених пунктів військових гарнізонів військовослужбовців, звільнених в запас або у відставку.
6. Вдова (вдівець) загиблого або померлого військовослужбовця, а також дружина (чоловік) військовослужбовця, який пропав безвісти під час проходження військової служби, у разі якщо вона (він) не взяла (не взяв) інший шлюб, та її (його) неповнолітні діти або повнолітні діти – інваліди з дитинства, батьки військовослужбовця, які перебували на його утриманні, мають право на пільги, передбачені цим Законом.

(Пункт 6 статті 18 в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

6-1. Членам сімей військовослужбовців, які проходять військову службу в особливий період, що оголошується відповідно до Закону України «Про оборону України», гарантується виплата грошового забезпечення цих військовослужбовців у разі неможливості ними його отримання під час участі у бойових діях та операціях. У такому разі виплата грошового забезпечення здійснюється членам сімей військовослужбовців, зазначеним у пункті 6 статті 9 цього Закону.

Порядок виплати грошового забезпечення зазначеним у цьому пункті членам сімей військовослужбовців визначається Міністерством оборони України, іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями та правоохоронними органами, а також військовими формуваннями, правоохоронними і розвідувальними органами, в яких передбачено проходження військової служби військовослужбовцями.

(Статтю 18 доповнено пунктом 6-1 згідно із Законом N 1316-VII від 05.06.2014)

7. Кабінетом Міністрів України, місцевими радами, підприємствами, установами, організаціями можуть встановлюватися й інші пільги та гарантії соціального захисту сімей військовослужбовців.

(Частина сьома статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2459-IV від 03.03.2005)

РОЗДІЛ III. ПРАВО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ОСКАРЖЕННЯ НЕПРАВОМІРНИХ РІШЕНЬ ТА ДІЙ, ОТРИМАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 19. Право військовослужбовця на оскарження неправомірних рішень та дій

Неправомірні рішення, дії (бездіяльність) органів військового управління та командирів (начальників) можуть бути оскаржені військовослужбовцями в порядку, передбаченому законами, статутами Збройних Сил України та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 20. Право військовослужбовців на правову допомогу

Військовослужбовцям гарантується право на захист у порядку, встановленому законами України.

Судочинство у справах за участю військовослужбовців, які проходять військову службу на території України, здійснюється відповідно до законів України, а військовослужбовців, які проходять військову службу за межами території України, – відповідно до вимог міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

(Розділ III в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

РОЗДІЛ IV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА ПОРУШЕННЯ ЦЬОГО ЗАКОНУ. НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 21. Відповідальність посадових осіб за порушення цього Закону

Посадові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і підпорядкування, винні в порушенні цього Закону, несуть відповідальність згідно із законом.

(Статтю 22 виключено на підставі Закону N 1697-VII від 14.10.2014)

(Розділ в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

РОЗДІЛ V. ФІНАНСУВАННЯ ВИТРАТ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 23. Фінансування витрат, пов'язаних з реалізацією цього Закону

Фінансове забезпечення витрат, пов'язаних з реалізацією цього Закону, здійснюється за рахунок коштів, що передбачаються в Державному бюджеті України на відповідний рік для Міністерства оборони України, розвідувальних органів України та інших центральних органів виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні військові формування та правоохоронні органи, інших джерел, передбачених законом.

Пільги, компенсації та гарантії, передбачені цим Законом надаються за рахунок і в межах бюджетних асигнувань на утримання відповідних бюджетних установ. *(Статтю 23 доповнено частиною другою згідно із Законом N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)*

(Розділ в редакції Закону N 328-V від 03.11.2006)

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 29, ст. 399)

(Вводиться в дію Постановою ВР N 2263-XII від 09.04.92, ВВР, 1992, N 29, ст. 400)

(Із змінами, внесеними згідно з Декретом N 7-92 від 09.12.92, ВВР, 1993, N 5, ст. 34 Законами N 3946-XII від 04.02.94, ВВР, 1994, N 24, ст. 178 N 126/95-ВР від 06.04.95, ВВР, 1995, N 16, ст. 111 N 358/95-ВР від 05.10.95, ВВР, 1995, N 34, ст. 268 N 456/95-ВР від 23.11.95, ВВР, 1995, N 44, ст. 327 N 103/96-ВР від 25.03.96, ВВР, 1996, N 17, ст. 73 N 534/96-ВР від 21.11.96, ВВР, 1997, N 4, ст. 23 N 85/98-ВР від 05.02.98, ВВР, 1998, N 26, ст. 149 N 312-XIV від 11.12.98, ВВР, 1999, N 4, ст. 35 N 1081-XIV від 21.09.99, ВВР, 1999, N 48, ст. 409 N 2171-III від 21.12.2000, ВВР, 2001, N 9, ст. 38 N 2981-III від 17.01.2002, ВВР, 2002, N 17, ст. 125 N 3111-III від 07.03.2002, ВВР, 2002, N 33, ст. 236 N 51-IV від 04.07.2002, ВВР, 2002, N 35, ст. 262 N 662-IV від 03.04.2003, ВВР, 2003, N 27, ст. 209 – набуває чинності 01.08.2003 року N 1519-IV від 19.02.2004, ВВР, 2004, N 23, ст. 320 N 1769-IV від 15.06.2004, ВВР, 2004, N 36, ст. 447 N 1889-IV від 24.06.2004, ВВР, 2004, N 50, ст. 536 N 2255-IV від 16.12.2004, ВВР, 2005, N 4, ст. 107 N 2505-IV від 25.03.2005, ВВР, 2005, N 17, N 18-19, ст. 267)

(Щодо визнання неконституційними окремих положень див. Рішення Конституційного Суду N 8-рп/2005 (v008p710-05) від 11.10.2005)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 3235-IV від 20.12.2005, ВВР, 2006, N 9, N 10-11, ст. 96 N 3200-IV від 15.12.2005, ВВР, 2006, N 14, ст. 116 N 3475-IV від 23.02.2006, ВВР, 2006, N 30, ст. 258 N 3591-IV від 04.04.2006, ВВР, 2006, N 37, ст. 318 N 489-V від 19.12.2006, ВВР, 2007, N 7-8, ст. 66 N 857-V від 03.04.2007, ВВР, 2007, N 27, ст. 361 N 1014-V від 11.05.2007, ВВР, 2007, N 33, ст. 442 N 107-VI від 28.12.2007, ВВР, 2008, N 5-6, N 7-8, ст. 78 – зміни діють по 31 грудня 2008 року)

(Додатково див. Рішення Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 879-VI від 15.01.2009, ВВР, 2009, N 24, ст. 296 N 1254-VI від 14.04.2009, ВВР, 2009, N 36-37, ст. 511 N 1567-VI від 25.06.2009, ВВР, 2010, N 1, ст. 4 N 2856-VI від 23.12.2010, ВВР, 2011, N 29, ст. 272)

(Установити, що у 2011 році норми і положення статей 14, 22, 37 та частини третьої статті 43 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України виходячи з наявного фінансового ресурсу бюджету Пенсійного фонду України на 2011 рік згідно із Законом N 2857-VI від 23.12.2010)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 3668-VI від 08.07.2011, ВВР, 2012, N 12-13, ст. 82 N 3917-VI від 18.10.2011, ВВР, 2012, N 22, ст. 216 N 4652-VI від 13.04.2012, ВВР, 2013, N 21, ст. 208 N 4711-VI від 17.05.2012, ВВР, 2013, N 14, ст. 89 N 5286-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, N 38, ст. 499 N 5462-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 6-7, ст. 80 N 224-VII від 14.05.2013, ВВР, 2014, N 11, ст. 132 N 231-VII від 14.05.2013, ВВР, 2014, N 11, ст. 135 N 1166-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, N 20-21, ст. 745 N 1169-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, N 20-21, ст. 746 N 1194-VII від 09.04.2014, ВВР, 2014, N 25, ст. 890 N 1241-VII від 06.05.2014, ВВР, 2014, N 27, ст. 907 N 1243-VII від 06.05.2014, ВВР, 2014, N 27, ст. 909 N 1275-VII від 20.05.2014, ВВР, 2014, N 29, ст. 942)

(У тексті Закону слова «особи начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» у всіх відмінках замінено словами «особи, які мають право на пенсію за цим Законом» у відповідних відмінках згідно із Законом N 51-IV від 04.07.2002)

(Статтю 39 Закону N 2285-IV від 23.12.2004 виключено на підставі Закону N 2392-IV від 01.02.2005. Статтею 39 Закону N 2285-IV від 23.12.2004 встановлено, що особи, яким раніше призначено пенсії відповідно до цього Закону, мають право на перерахунок пенсій з урахуванням положень Закону N 1769-IV від 15.06.2004 та виплату 50 відсотків перерахованої пенсії з 1 січня 2005 року, а з 1 січня 2006 року – 100 відсотків перерахованої пенсії. У разі якщо внаслідок перерахунку за нормами цього Закону розмір пенсії або виплачуваної в період з 1 січня 2005 року до 1 січня 2006 року її частини зменшується, пенсія виплачується в раніше встановленому розмірі.)

(Установити, що пенсії за вислугу років та пенсії в разі втрати годувальника, які призначаються військовослужбовцям, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяким іншим особам, а також членам їх сімей відповідно до цього Закону, не можуть бути нижче 100 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, згідно із Законом N 3235-IV від 20.12.2005)

(Установити, що розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством), призначених у 2006 році відповідно до цього Закону, не може перевищувати 12 мінімальних пенсій за віком, встановленої абзацом першим частини першої статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», згідно із Законом N 3235-IV від 20.12.2005)

(Установити, що з 1 січня 2007 року максимальний розмір пенсії або щомісячного довічного грошового утримання (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством), призначених (перерахованих) у 2006-2007 роках відповідно до цього Закону не може перевищувати 12 мінімальних розмірів пенсії за віком, встановленої абзацом першим частини першої статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а по інших категоріях пенсіонерів розмір пенсії або щомісячного довічного грошового утримання (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством), призначених (перерахованих) у 2007 році, не може перевищувати 10 тисяч гривень на місяць згідно із Законом N 489-V від 19.12.2006)

(Установити, що звільненням у 2006-2007 роках особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію відповідно до цього Закону, та членам їх сімей до грошового забезпечення для обчислення пенсії враховуються відповідні оклади за посадою, військовим (спеціальним) званням, процентна надбавка за вислугу років у розмірах, встановлених за останньою штатною посадою перед звільненням, а також щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії в розмірі, що визначаються за 24 останні календарні місяці служби підряд перед звільненням у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, згідно із Законом N 489-V від 19.12.2006)

(У тексті Закону слова «кримінально-виконавча система України» у всіх відмінках замінено словами «Державна кримінально-виконавча служба України» у відповідних відмінках згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Цей Закон визначає умови, норми і порядок пенсійного забезпечення громадян України із числа осіб, які перебували на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом. *(Абзац перший преамбули із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)*

Закон має на меті реалізацію особами, які мають право на пенсію за цим Законом, свого конституційного права на державне пенсійне забезпечення у випадках, передбачених Конституцією України та цим Законом, і спрямований на встановлення єдності умов та норм пенсійного забезпечення зазначеної категорії громадян України.

Держава гарантує гідне пенсійне забезпечення осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, шляхом встановлення їм пенсій не нижче прожиткового мінімуму, визначеного законом, перерахунок призначених пенсій у зв'язку із збільшенням рівня грошового забезпечення, надання передбачених законодавством державних соціальних гарантій, вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на їх соціальний захист.

(Преамбула із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 103/96-ВР від 25.03.96, N 85/98-ВР від 05.02.98, N 312-XIV від 11.12.98, N 2171-III від 21.12.2000; в редакції Закону N 51-IV від 04.07.2002; із змінами, внесеними згідно із Законами N 662-IV від 03.04.2003, N 1889-IV від 24.06.2004; в редакції Закону N 2505-IV від 25.03.2005; із змінами, внесеними згідно із Законом N 3200-IV від 15.12.2005; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Види пенсійного забезпечення

Особи офіцерського складу, прапорщики і мічмани, військовослужбовці надстрокової служби та військової служби за контрактом, особи, які мають право на пенсію за цим Законом при наявності встановленої цим Законом вислуги на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ і в державній пожежній охороні, службі в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, в органах і підрозділах цивільного захисту, податкової міліції, Державної кримінально-виконавчої служби України мають право на довічну пенсію за вислугу років. *(Частина перша статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1889-IV від 24.06.2004, N 2505-IV від 25.03.2005, N 3475-IV від 23.02.2006)*

Військовослужбовці, особи, які мають право на пенсію за цим Законом, які стали інвалідами за умов, передбачених цим Законом, набувають право на пенсію по інвалідності.

Члени сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули чи померли або пропали безвісти, мають право на пенсію в разі втрати годувальника.

(Стаття 1 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 1-1. Законодавство про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом

Законодавство про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, базується на Конституції України і складається з цього Закону, Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та інших нормативно-правових актів України, прийнятих відповідно до цих законів.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми щодо пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, то застосовуються норми міжнародного договору.

Зміна умов і норм пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

(Закон доповнено статтею 1-1 згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 1-2. Особи, які мають право на пенсійне забезпечення на умовах цього Закону

Право на пенсійне забезпечення на умовах цього Закону мають звільнені зі служби:

- а) особи офіцерського складу, прапорщики і мічмани, військовослужбовці надстрокової служби та військової служби за контрактом;
- б) особи начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України, особи начальницького складу податкової міліції, особи начальницького і рядового складу Державної кримінально-виконавчої служби України, особи начальницького і рядового складу органів і підрозділів цивільного захисту;
- в) особи із числа військовослужбовців Збройних Сил, інших військових формувань, органів державної безпеки і внутрішніх справ колишнього Союзу РСР, Національної гвардії України, Прикордонних військ України, військ цивільної оборони України;
- г) особи начальницького і рядового складу державної пожежної охорони, особи начальницького і рядового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України; *(Пункт «г» статті 1-2 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)*
- д) громадяни інших держав із числа військовослужбовців збройних сил та інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства цих держав, які постійно проживають в Україні, і відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, їх пенсійне забезпечення здійснюється згідно із законодавством держави, на території якої вони проживають;
- е) особи, зазначені у статтях 3 і 4 цього Закону;
- є) особи із числа військовослужбовців строкової служби та члени сімей осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, у передбачених цим Законом випадках.

(Закон доповнено статтею 1-2 згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 2. Умови пенсійного забезпечення

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають право на пенсійне забезпечення, пенсії відповідно до цього Закону призначаються і виплачуються після звільнення їх зі служби.

Пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі повторного прийняття їх на військову службу до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Державної служби спеціального зв'язку

та захисту інформації України та Державної спеціальної служби транспорту, службу до органів внутрішніх справ, органів та підрозділів цивільного захисту, податкової міліції та Державної кримінально-виконавчої служби України виплата пенсій на час їх служби припиняється. При наступному звільненні із служби цих осіб виплата їм пенсій здійснюється з урахуванням загальної вислуги років на день останнього звільнення.

(Статтю 2 доповнено частиною другою згідно із Законом N 2505-IV від 25.03.2005; із змінами, внесеними згідно із Законами N 3475-IV від 23.02.2006, N 1194-VII від 09.04.2014)

Пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі призову їх на військову службу під час часткової чи загальної мобілізації, на особливий період до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, органів та підрозділів цивільного захисту виплата пенсій на час такої служби не припиняється. Після звільнення із служби цих осіб виплата їм пенсій здійснюється з урахуванням додаткової вислуги років від часу повторного прийняття їх на службу до дня демобілізації або звільнення. Якщо новий розмір пенсії цих осіб буде нижчим за розмір, який вони отримували до повторного прийняття їх на службу, виплата їм пенсій здійснюється у розмірі, який вони отримували до призову або прийняття на службу у зв'язку з мобілізацією, на особливий період.

(Статтю 2 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1169-VII від 27.03.2014; в редакції Закону N 1243-VII від 06.05.2014)

Зазначений у частині третій цієї статті порядок збереження, нарахування та виплати пенсій поширюється на пенсіонерів з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, прийнятих на службу на посади начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ до підрозділів патрульної служби міліції особливого призначення.

(Статтю 2 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1243-VII від 06.05.2014)

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом пенсії по інвалідності, а членам їх сімей пенсії в разі втрати годувальника призначаються незалежно від тривалості служби.

Стаття 3. Особи, які мають право на пенсії нарівні з військовослужбовцями строкової служби та членами їх сімей

Умови, норми і порядок пенсійного забезпечення, встановлені цим Законом для військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей, поширюються також (якщо не передбачено інше) на:

- а) партизанів і підпільників, визнаних такими законодавством України, які не займали командні посади, та членів їх сімей;
- б) робітників і службовців відповідних категорій, що визначаються Кабінетом Міністрів України, які стали інвалідами у зв'язку з пораненням, каліцтвом або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на військовій службі в період Великої Вітчизняної війни чи на роботі у районах воєнних дій (на прифронтових ділянках залізниць, спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз, аеродромів тощо), і членів їх сімей;
- в) громадян, які стали інвалідами у зв'язку з пораненням, каліцтвом або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням у винищувальних батальйонах, взводах і загонах захисту народу, та членів їх сімей;
- г) військовозобов'язаних, призваних на навчальні, спеціальні або перевірочні збори, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, що їх вони дістали при виконанні службових обов'язків у період проходження цих зборів, та членів їх сімей;

- д) працівників воєнізованої охорони, які не підлягають державному соціальному страхуванню, та членів їх сімей.

Стаття 4. Особи, які мають право на пенсії нарівні з офіцерським складом, військово-службовцями надстрокової служби та військової служби за контрактом і членами їх сімей

Пенсійне забезпечення осіб, які займали командні посади, що відповідають посадам офіцерського складу, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, у складі 1-го Чехословацького армійського корпусу під командуванням Л.Свободи та членів їх сімей здійснюється на підставах, встановлених цим Законом для осіб офіцерського складу та членів їх сімей. Зазначеним особам пенсії призначаються незалежно від того, чи мають вони офіцерські військові (спеціальні) звання.

(Частина перша статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законами N 103/96-ВР від 25.03.96, N 2255-IV від 16.12.2004)

Пенсійне забезпечення жінок, прийнятих у добровільному порядку на дійсну військову службу на посади солдатів, матросів, сержантів і старшин, та членів їх сімей здійснюється на підставах, встановлених цим Законом для військовослужбовців надстрокової служби і військової служби за контрактом та членів їх сімей.

Стаття 5. Призначення пенсій на підставах, установлених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»

Особам, звільненим з військової служби, іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, та членам їх сімей може призначатися (за їх бажанням) пенсія на умовах і в порядку, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». При цьому для обчислення пенсій враховуються всі види грошового забезпечення, що отримували зазначені особи, які мають право на пенсію за цим Законом, перед звільненням зі служби.

На підставах, установлених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», призначаються також пенсії особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, позбавленим військових або спеціальних звань (у тому числі під час перебування їх у запасі або у відставці), а також звільненим зі служби у зв'язку із засудженням за умисний злочин, вчинений з використанням свого посадового становища, та членам їх сімей.

Порядок сплати сум несплачених страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування Пенсійному фонду України за відповідні роки служби щодо осіб, які не набули (не набудуть) права на пенсію за вислугу років згідно з цим Законом, або осіб, звільнених з військової служби, які виявили бажання отримувати пенсію в порядку і на умовах, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», визначається Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 5 із змінами, внесеними згідно із Законом N 358/95-ВР від 05.10.95; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 5-1. Призначення пенсій особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, поновленим у військовому (спеціальному) званні

Особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, поновленим у військовому (спеціальному) званні, крім осіб, звільнених зі служби у зв'язку із засудженням за умисний злочин, вчинений з використанням свого посадо-

вого становища, пенсії призначаються на умовах і за нормами, встановленими цим Законом, якщо вони на день позбавлення військового (спеціального) звання мали право на пенсію за вислугу років або по інвалідності (статті 12, 18-20).

(Закон доповнено статтею 5-1 згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 6. Пенсії сім'ям померлих пенсіонерів

Сім'ї померлих пенсіонерів з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом мають право на пенсію в разі втрати годувальника на загальних підставах із членами сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом.

Стаття 7. Право вибору пенсії

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, які одночасно мають право на різні державні пенсії, призначається одна пенсія за їх вибором. У разі якщо особа має право на отримання пенсії відповідно до цього Закону та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», призначається одна пенсія за її вибором. При цьому різниця між розміром пенсії, на який особа має право відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», і розміром пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», яка визначається в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, фінансується за рахунок коштів державного бюджету.

(Стаття 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)

Стаття 8. Кошти на виплату пенсій

(Назва статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2856-VI від 23.12.2010)

(Військовослужбовцям, особам начальницького і рядового складу, які мають право на пенсійне забезпечення на умовах цього Закону, пенсії призначаються (перераховуються) органами Пенсійного фонду України згідно із Законом N 489-V від 19.12.2006)

Виплата пенсій, у тому числі додаткових пенсій, доплат, надбавок та підвищень до них, компенсаційних виплат, встановлених законодавством, звільненим із служби військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, та членам їх сімей забезпечується за рахунок коштів Державного бюджету України. *(Частина перша статті 8 в редакції Закону N 2255-IV від 16.12.2004)*

(Частина другу статті 8 виключено на підставі Закону N 2856-VI від 23.12.2010)

Стаття 9. Виплата одноразової грошової допомоги при звільненні зі служби

Особам рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом та звільняються зі служби за станом здоров'я, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби. У разі звільнення зі служби за віком, у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, закінченням строку контракту, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі, систематичним невиконанням умов контракту командуванням, а також у зв'язку з настанням особливого періоду та небажанням продовжувати військову службу військовослужбовцем-жінкою, яка має дитину (дітей) віком до 16 років одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби виплачується за наявності вислуги 10 років і більше.

(Частина перша статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007; в редакції Законів N 3668-VI від 08.07.2011, N 3917-VI від 18.10.2011; із змінами, внесеними згідно із Законами N 4711-VI від 17.05.2012, N 1275-VII від 20.05.2014)

Особам рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, при звільненні зі служби за власним бажанням, через сімейні обставини або інші поважні причини, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, які мають вислугу 10 років і більше виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 25 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби.

(Частина друга статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)

Особам рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, при звільненні зі служби за службовою невідповідністю, у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем чи у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», одноразова грошова допомога, передбачена цією статтею, не виплачується.

(Частина третя статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законами N 4711-VI від 17.05.2012, N 224-VII від 14.05.2013)

Виплата зазначеної в частинах першій та другій цієї статті одноразової грошової допомоги при звільненні зі служби особам рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, здійснюється Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України, центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах цивільного захисту, транспорту, виконання кримінальних покарань, пожежної і техногенної безпеки, єдину державну податкову політику, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами, за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених на їх утримання.

(Частина четверта статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законами N 879-VI від 15.01.2009, N 5462-VI від 16.10.2012)

Особам офіцерського складу, особам середнього, старшого та вищого начальницького складу органів внутрішніх справ, державної пожежної охорони, органів і підрозділів цивільного захисту, податкової міліції, Державної кримінально-виконавчої служби України, звільненим зі служби безпосередньо з посад, займаних в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або у сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях і у вищих навчальних закладах із залишенням на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи державній кримінально-виконавчій службі України, виплата одноразової грошової допомоги з підстав, передбачених частинами першою та другою цієї статті, здійснюється за рахунок коштів органів, у яких вони працювали. *(Частина п'ята статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)*

(Частина статті 9 набирає чинності з 1 січня 2007 року згідно з пунктом 1 розділу II «Приналежності положення» Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Особам рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, у разі повторного їх звільнення зі служби одноразова грошова допомога, передбачена цією статтею, виплачується за період їх календарної служби з дня останнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої служби, за винятком тих осіб, які при попередньому звільненні не набули права на отримання такої грошової допомоги.

(Частина статті 9 набирає чинності з 1 січня 2007 року згідно з пунктом 1 розділу II «Прикінцеві положення» Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Членам сімей осіб рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, та пенсіонерам з їх числа, які втратили годувальника, допомога виплачується в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Дія цієї статті не поширюється на осіб, які станом на 16 березня 2014 року проходили службу на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, крім осіб, які в установленому порядку продовжили службу за межами тимчасово окупованої території України.

(Статтю 9 доповнено частиною восьмою згідно із Законом N 1241-VII від 06.05.2014) {Стаття 9 в редакції Законів N 2505-IV від 25.03.2005, N 3591-IV від 04.04.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007}

Стаття 9-1. Щомісячна грошова допомога особам, які звільнені зі служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів без права на пенсію

(Назва статті 9-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007)

Особам, які звільнені зі служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів без права на пенсію, протягом одного року після звільнення зі служби виплачується щомісячна грошова допомога в розмірі окладу за військовим (спеціальним) званням. *(Частина перша статті 9-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1014-V від 11.05.2007)*

Умови призначення та порядок виплати щомісячної грошової допомоги визначаються Кабінетом Міністрів України.

(Закон доповнено статтею 9-1 згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 10. Органи, які здійснюють пенсійне забезпечення

Призначення і виплата пенсій особам, зазначеним у статті 1-2 цього Закону, здійснюються органами Пенсійного фонду України.

(Стаття 10 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 85/98-ВР від 05.02.98, N 312-XIV від 11.12.98, N 1081-XIV від 21.09.99, N 2171-III від 21.12.2000, N 2981-III від 17.01.2002, N 662-IV від 03.04.2003, N 1889-IV від 24.06.2004, N 3200-IV від 15.12.2005, N 3475-IV від 23.02.2006, N 3591-IV від 04.04.2006, щодо зупинення дії статті 10 на 2007 рік додатково див. Закон N 489-V від 19.12.2006, в редакції Закону N 857-V від 03.04.2007)

Стаття 11. Пенсії особам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи

Умови, норми і порядок пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, визначаються Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» і цим Законом.

Стаття 11-1. Соціальна допомога пенсіонерам

Органи місцевого самоврядування в межах наданих їм законом повноважень за власною ініціативою можуть встановлювати за рахунок коштів місцевого бюджету доплати до пенсій, які призначаються відповідно до цього Закону, додаткові компенсаційні виплати пенсіонерам з числа осіб, визначених цим Законом, та членів їх сімей.

(Закон доповнено статтею 11-1 згідно із Законом N 2255-IV від 16.12.2004)

РОЗДІЛ II. ПЕНСІЇ ЗА ВИСЛУГУ РОКІВ

(Назва розділу II із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 12. Умови призначення пенсій за вислугу років

Пенсія за вислугу років призначається:

- a) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону (крім осіб, зазначених у частині третій статті 5 цього Закону), незалежно від віку, якщо вони звільнені зі служби:
 - по 30 вересня 2011 року і на день звільнення мають вислугу 20 років і більше;
 - з 1 жовтня 2011 року по 30 вересня 2012 року і на день звільнення мають вислугу 20 календарних років та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2012 року по 30 вересня 2013 року і на день звільнення мають вислугу 21 календарний рік і більше;
 - з 1 жовтня 2013 року по 30 вересня 2014 року і на день звільнення мають вислугу 21 календарний рік та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2014 року по 30 вересня 2015 року і на день звільнення мають вислугу 22 календарних роки і більше;
 - з 1 жовтня 2015 року по 30 вересня 2016 року і на день звільнення мають вислугу 22 календарних роки та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2016 року по 30 вересня 2017 року і на день звільнення мають вислугу 23 календарних роки і більше;
 - з 1 жовтня 2017 року по 30 вересня 2018 року і на день звільнення мають вислугу 23 календарних роки та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2018 року по 30 вересня 2019 року і на день звільнення мають вислугу 24 календарних роки і більше;
 - з 1 жовтня 2019 року по 30 вересня 2020 року і на день звільнення мають вислугу 24 календарних роки та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2020 року або після цієї дати і на день звільнення мають вислугу 25 календарних років і більше.

До календарної вислуги років зараховується також період, зазначений у частині другій статті 17 цього Закону;

(Пункт «а» статті 12 в редакції Закону N 3668-VI від 08.07.2011)

- б) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, в разі досягнення ними на день звільнення зі служби 45-річного віку, крім осіб, зазначених у частині третій статті 5 цього Закону, за наявності у них страхового стажу 25 років і більше, з яких не менше ніж 12 календарних років і 6 місяців становить військова служба або служба в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України. *(Абзац перший пункту «б» статті 12 із змінами, внесені згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)*

Особам, які є інвалідами війни, пенсія на визначених у цьому пункті умовах призначається незалежно від віку;

- в) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом при досягненні 45-річного віку і за наявності в них вислуги 20 календарних років і більше, які звільняються з військової служби відповідно до Закону України «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються зі служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей»; *(Пункт «в» статті 12 із змінами, внесені згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)*
- г) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, які займали посади льотної складу та плаваючого складу підводних човнів Збройних Сил не менше 20 років, незалежно від віку в разі, якщо вони мають на день звільнення зі служби вислугу 20 років і більше, за винятком осіб, зазначених у частині третій статті 5 цього Закону. *(Статтю 12 доповнено пунктом «г» згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)*

Зберігається право на пенсію за вислугу років для осіб, які були звільнені зі служби до набрання чинності Законом України від 8 липня 2011 року N 3668-VI «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» та мають вислугу 20 років, у разі призову їх на службу у зв'язку з мобілізацією та подальшою демобілізацією».

(Статтю 12 доповнено частиною другою згідно із Законом N 1169-VII від 27.03.2014) {Стаття 12 із змінами, внесені згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 103/96-ВР від 25.03.96, N 51-IV від 04.07.2002, N 1889-IV від 24.06.2004; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006}

Стаття 13. Розміри пенсій за вислугу років

Пенсії за вислугу років призначаються в таких розмірах:

- а) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають вислугу 20 років і більше (пункт «а» статті 12): за вислугу 20 років – 50 процентів, а звільненим у відставку за віком або за станом здоров'я – 55 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43); за кожний рік вислуги понад 20 років – 3 проценти відповідних сум грошового забезпечення; *(Пункт «а» частини першої статті 13 із змінами, внесені згідно із Законом N 3946-12 від 04.02.94)*
- б) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим

Законом, які мають страховий стаж 25 років і більше, з яких не менше 12 календарних років і 6 місяців становить військова служба, служба в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України (пункт «б» статті 12): за страховий стаж 25 років – 50 процентів і за кожний повний рік стажу понад 25 років – 1 процент відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43); (Пункт «б» частини першої статті 13 в редакції Закону N 3946-12 від 04.02.94; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1889-IV від 24.06.2004; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)

- в) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, які звільняються з військової служби на умовах Закону України «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються зі служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей» (пункт «в» статті 12): за вислугу 20 років – 50 процентів відповідних сум грошового забезпечення із збільшенням цього розміру на 3 проценти за кожний повний рік вислуги понад 20 років, але не більше ніж 65 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43). (Пункт «в» частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 51-IV від 04.07.2002; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)

Максимальний розмір пенсії, обчислений відповідно до цієї статті, не повинен перевищувати 70 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43), а особам, які під час проходження служби брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і віднесені в установленому законом порядку до категорії 1, – 100 процентів, до категорії 2, – 95 процентів. (Частина друга статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3946-12 від 04.02.94; в редакції Закону N 103/96-ВР від 25.03.96; із змінами, внесеними згідно із Законом N 51-IV від 04.07.2002 – набирає чинності з дня введення в дію Закону України «Про Державний бюджет України на 2003 рік»; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006; із змінами, внесеними згідно із Законами N 3668-VI від 08.07.2011, N 1166-VII від 27.03.2014)

(Стаття 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 14. Мінімальний розмір пенсії за вислугу років

Мінімальний розмір пенсії за вислугу років, що призначається відповідно до цього Закону, встановлюється у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом.

(Стаття 14 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 103/96-ВР від 25.03.96, N 3591-IV від 04.04.2006; текст статті 14 в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008) {Щодо дії статті 14 додатково див. Закони N 3235-IV від 20.12.2005, N 489-V від 19.12.2006}

Стаття 15. Підвищення пенсій за вислугу років

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, які мають право на пенсію за цим Законом і які є ветеранами війни, та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх

соціального захисту», пенсії за вислугу років підвищуються в порядку і на умовах, передбачених зазначеним Законом.

(Стаття 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3946-12 від 04.02.94; в редакції Законів N 103/96-ВР від 25.03.96, N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 16. Надбавки та допомога до пенсії за вислугу років

До пенсії за вислугу років, що призначається особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом (у тому числі до обчисленої в мінімальному розмірі), нараховується:

- а) надбавка непрацюючим пенсіонерам, які мають на своєму утриманні непрацевдатних членів сім'ї, що належать до осіб, які забезпечуються пенсією в разі втрати годувальника (стаття 30), – на кожного непрацевдатного члена сім'ї в розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працевдатність. При цьому надбавка нараховується тільки на тих членів сім'ї, які не одержують пенсійні виплати із солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, допомогу на дітей одиницями матерям. За наявності права одночасно на пенсію, зазначені види допомоги і надбавку на непрацевдатного члена сім'ї до пенсії за вислугу років за вибором пенсіонера може бути призначено пенсію, державну соціальну допомогу або нараховано на цього члена сім'ї надбавку. За наявності в сім'ї двох або більше пенсіонерів кожний непрацевдатний член сім'ї, який перебуває на їх спільному утриманні, враховується для нарахування надбавки тільки одному з пенсіонерів за їх вибором;
- б) державна соціальна допомога на догляд інвалідам I групи внаслідок причин, вказаних у пункті «б» статті 20 цього Закону, або внаслідок трудового каліцтва, професійного чи загального захворювання, або одиницями пенсіонерам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують догляду, у порядку і на умовах, передбачених Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам»;
- в) надбавка особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, у порядку і на умовах, передбачених статтею 16 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а особам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, – у порядку і на умовах, передбачених статтею 9 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні».

Надбавки та допомога, передбачені цією статтею, можуть нараховуватися одночасно.

(Стаття 16 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 103/96-ВР від 25.03.96; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 17. Види служби та періоди часу, які зараховуються до вислуги років для призначення пенсії

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби і військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, які мають право на пенсію за цим Законом, до вислуги років для призначення пенсії зараховуються:

- а) військова служба;

- б) служба в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції, Державній кримінально-виконавчій службі України на посадах начальницького і рядового складу з дня призначення на відповідну посаду; (Пункт «б» частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)
- в) час роботи в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях і у вищих навчальних закладах із залишенням на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України; (Пункт «в» частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)
- г) час виконання депутатських повноважень із залишенням на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України; (Пункт «г» частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)
- д) час перебування під вартою та час відбуття покарання в місцях позбавлення волі особами, які мають право на пенсію за цим Законом, безпідставно притягнутими до кримінальної відповідальності, безпідставно репресованими та згодом реабілітованими;
- е) час перебування у фашистських концтаборах, гетто та інших місцях примусового тримання осіб, у тому числі дітей, які були насильно вивезені з тимчасово окупованої території колишнього Союзу РСР у період Великої Вітчизняної війни та які після звільнення з цих місць були призвані або прийняті на військову службу, службу до органів внутрішніх справ, якщо за час перебування в зазначених місцях примусового тримання ними не було вчинено злочину проти миру і людства;
- є) час перебування в полоні або заручником, якщо полонення чи захоплення заручником не було добровільним і особа, яка має право на пенсію за цим Законом, перебуваючи в полоні або заручником, не вчинила злочину проти миру і людства;
- ж) час роботи в судових органах та органах прокуратури осіб, які працювали на посадах суддів, прокурорів, слідчих і перебувають на військовій службі або службі в органах і військових формуваннях Служби безпеки України, службі в органах внутрішніх справ, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України на посадах офіцерського та начальницького складу;
- з) військова служба у збройних силах, органах внутрішніх справ, органах державної безпеки держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав та інших військових формуваннях, створених законодавчими органами цих держав, Об'єднаних Збройних Силах Співдружності Незалежних Держав. Вислуга років (у тому числі на пільгових умовах) у цьому випадку обчислюється в порядку, встановленому законодавством держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, на території яких військовослужбовці, особи, які мають право на пенсію за цим Законом, проходили військову службу, службу в органах внутрішніх справ, органах державної безпеки, якщо інше не встановлено відповідними міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

- и) час роботи в державних органах у разі переходу на військову службу в органи і військової формування Служби безпеки України, Управління державної охорони України, органи внутрішніх справ, державну пожежну охорону, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України, органи і підрозділи цивільного захисту, податкову міліцію або Державну кримінально-виконавчу службу України на посади офіцерського та начальницького складу згідно з переліками посад, затверджуваними відповідно Службою безпеки України, Управлінням державної охорони України, Міністерством внутрішніх справ України, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України, центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сферах виконання кримінальних покарань, цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки, державної фінансової політики;

(Пункт «ц» частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законами N 879-VI від 15.01.2009, N 5462-VI від 16.10.2012)

- і) час перебування на посадах службовців Державної кримінально-виконавчої служби України, у підрозділах професійної (невоєнізованої) пожежної охорони, які в подальшому були переведені в категорію посад, що заміщуються рядовим і начальницьким складом за переліком посад і на умовах, які визначаються центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сферах виконання кримінальних покарань, цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки;

(Пункт «к» частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)

- ї) час проходження військової служби за межами України в порядку військового співробітництва або у складі національного контингенту чи персоналу відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

(Пункт «к» частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5286-VI від 18.09.2012)

До вислуги років особам офіцерського складу, особам середнього, старшого та вищого начальницького складу органів внутрішніх справ, державної пожежної охорони, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів і підрозділів цивільного захисту, податкової міліції чи Державної кримінально-виконавчої служби України при призначенні пенсії на умовах цього Закону додатково зараховується час їхнього навчання (незалежно від форми навчання) у цивільних вищих навчальних закладах, а також в інших навчальних закладах, після закінчення яких присвоюється офіцерське (спеціальне) звання, до вступу на військову службу, службу до органів внутрішніх справ, державної пожежної охорони, органів і підрозділів цивільного захисту, податкової міліції чи Державної кримінально-виконавчої служби України або призначення на відповідну посаду в межах до п'яти років із розрахунку один рік навчання за шість місяців служби. *(Частина друга статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)*

При призначенні пенсій особам, які мають право на пенсію за цим Законом, враховуються тільки повні роки вислуги років або страхового стажу без округлення фактичного розміру вислуги років чи страхового стажу в бік збільшення.

Вислуга років для призначення пенсії у разі поновлення виплати пенсії після перерви в її одержанні, яка була раніше обчислена особі, яка має право на пенсію за цим Законом, від-

повідно до законодавства, яке діяло на день попереднього звільнення цієї особи зі служби, перегляду не підлягає.

(Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 103/96-ВР від 25.03.96; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 17-1. Порядок обчислення вислуги років та визначення пільгових умов призначення пенсій особам, які мають право на пенсію за цим Законом

Порядок обчислення вислуги років та визначення пільгових умов призначення пенсій особам, які мають право на пенсію за цим Законом, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

(Розділ II доповнено статтею 17-1 згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 17-2. Документи, що мають підтверджувати окремі періоди проходження служби особою, яка має право на пенсію за цим Законом

Обчислення вислуги років для призначення пенсії здійснюється, як правило, за послужним списком особової справи військовослужбовця, особи, яка має право на пенсію за цим Законом.

Перелік документів, що підтверджують окремі періоди військової служби, служби в органах внутрішніх справ, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України, які підлягають зарахуванню до вислуги років у календарному обчисленні або на пільгових умовах визначається Кабінетом Міністрів України. *(Частина друга статті 17-2 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)*

(Розділ II доповнено статтею 17-2 згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

РОЗДІЛ III. ПЕНСІЇ ПО ІНВАЛІДНОСТІ

Стаття 18. Умови призначення пенсій по інвалідності

Пенсії по інвалідності особам, які мають право на пенсію за цим Законом, призначаються в разі, якщо інвалідність настала в період проходження ними служби або не пізніше трьох місяців після звільнення зі служби, або якщо інвалідність настала пізніше тримісячного терміну після звільнення зі служби, але внаслідок захворювання (травми, поранення, контузії, каліцтва тощо), яке виникло в період проходження військової служби чи під час перебування в полоні або заручником, якщо полонення чи захоплення заручником не було добровільним і особа, яка має право на пенсію за цим Законом, перебуваючи в полоні або заручником, не вчинила злочину проти миру і людства.

(Стаття 18 в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 19. Встановлення інвалідності

Групи і причини інвалідності, а також час її настання встановлюються медико-соціальними експертними комісіями, які діють на підставі положення про них, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Залежно від ступеня втрати працездатності інваліди поділяються на три групи.

Стаття 20. Причини інвалідності

Залежно від причини інвалідності інваліди з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом поділяються на такі категорії:

- а) інваліди війни – при настанні інвалідності внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових дільницях залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Великої Вітчизняної воєн або з участю у бойових діях у мирний час, а також інші особи, зазначені у статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; (Пункт «а» статті 20 в редакції Закону N 103/96-ВР від 25.03.96)
- б) інші інваліди з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом – при настанні інвалідності внаслідок каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби.

Стаття 21. Розміри пенсій по інвалідності

Пенсії по інвалідності військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються в таких розмірах:

- а) інвалідам війни I групи – 100 процентів, II групи – 80 процентів, III групи – 60 процентів відповідних сум грошового забезпечення (заробітку);
- б) іншим інвалідам I групи – 70 процентів, II групи – 60 процентів, III групи – 40 процентів відповідних сум грошового забезпечення (заробітку).

Стаття 22. Мінімальні розміри пенсій по інвалідності

Мінімальні розміри пенсій по інвалідності встановлюються:

- інвалідам війни з числа солдатів і матросів строкової служби I групи – у розмірі 120 відсотків, II групи – 110 відсотків, III групи – 105 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність; (Абзац другий статті 22 в редакції Законів N 456/95-ВР від 23.11.95, N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)
- іншим інвалідам з числа солдатів і матросів строкової служби I групи – у розмірі 110 відсотків, II групи – 105 відсотків, III групи – 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність; (Абзац третій статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1889-IV від 24.06.2004; в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)
- інвалідам з числа єфрейторів (старших солдатів) і сержантів, старших матросів і старшин строкової служби – у розмірі 110 відсотків, з числа прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб молодшого начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, Державної кримінально-виконавчої служби України і державної пожежної охорони – 120 відсотків, а з числа осіб офіцерського складу та осіб начальницького складу (крім молодшого) органів внутрішніх справ, Державної кримінально-виконавчої служби України і державної пожежної охорони – 130 відсотків відповідних мінімальних розмірів пенсій, передбачених для інвалідів з числа солдатів і матросів строкової служби. (Абзац частини першої статті 22 в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Кон-

ституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1254-VI від 14.04.2009; {Щодо дії статті 22 додатково див. Закони N 3235-IV від 20.12.2005, N 489-V від 19.12.2006}

Стаття 23. Призначення пенсій по інвалідності в розмірі пенсії за вислугу років

В разі наявності у інваліда з числа осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом вислуги, необхідної для призначення пенсії за вислугу років (пункт «а» статті 12), пенсія по інвалідності може призначатися їм у розмірі пенсії за вислугу років відповідно до вислуги (пункт «а» статті 13).

(Стаття 23 в редакції Закону N 3946-12 від 04.02.94, із змінами, внесеними згідно із Законом N 103/96-ВР від 25.03.96)

Стаття 24. Надбавки та допомога до пенсії по інвалідності

До пенсії по інвалідності, що призначається особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом (у тому числі до обчисленої в мінімальному розмірі), нараховується:

- а) надбавка непрацюючим інвалідам, які мають на своєму утриманні непрацевдатних членів сім'ї (стаття 30), – на кожного непрацевдатного члена сім'ї в розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працевдатність. При цьому надбавка нараховується тільки на тих членів сім'ї, які не одержують пенсійні виплати із солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, допомогу на дітей одиницям матерям. За наявності права одночасно на пенсію, зазначені види допомоги і надбавку до пенсії по інвалідності на непрацевдатного члена сім'ї за вибором пенсіонера може бути призначено пенсію, державну соціальну допомогу або нараховано на цього члена сім'ї надбавку. За наявності в сім'ї двох або більше пенсіонерів кожний непрацевдатний член сім'ї, який перебуває на їх спільному утриманні, враховується для нараховування надбавки тільки одному з пенсіонерів за їх вибором;
- б) державна соціальна допомога на догляд у порядку і на умовах, передбачених Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам»;
- в) надбавка особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, у порядку і на умовах, передбачених статтею 16 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а особам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, – у порядку і на умовах, передбачених статтею 9 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні».

Надбавки та допомога, передбачені цією статтею, можуть нараховуватися одночасно.

Надбавки і підвищення до пенсій по інвалідності внаслідок Чорнобильської катастрофи нараховуються і в порядку, встановленому Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

(Стаття 24 із змінами, внесеними згідно із Законом N 103/96-ВР від 25.03.96; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 25. Підвищення пенсій по інвалідності

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, які мають право на пенсію за цим Законом і які є ветеранами війни, та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», пенсії по інвалідності підвищуються в порядку і на умовах, передбачених зазначеним Законом.

(Стаття 25 в редакції Законів N 103/96-ВР від 25.03.96, N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 26. Строки призначення і виплати пенсій по інвалідності

Пенсії по інвалідності військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються на весь час інвалідності, встановленої медико-соціальною експертною комісією, а інвалідам, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» – довічно. Повторний огляд цих інвалідів провадиться лише за їх заявою. *(Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)*

В разі визнання пенсіонера, який не досяг пенсійного віку, працездатним пенсія виплачується йому до кінця місяця, в якому його визнано працездатним, але не довше ніж до дня, по який встановлено інвалідність.

Стаття 27. Перерахування пенсії при зміні групи інвалідності

Із зміною групи інвалідності, що настала після призначення пенсії, відповідно змінюється і розмір пенсії. Якщо при цьому у інваліда війни здоров'я погіршується у зв'язку із загальним захворюванням, трудовим каліцтвом або професійним захворюванням, пенсія перераховується за новою групою інвалідності із збереженням її причини.

Стаття 28. Умови поновлення виплати пенсії в разі переривання інвалідності

В разі порушення інвалідом з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом строку повторного огляду у медико-соціальних експертних комісіях виплата йому пенсії зупиняється, а при визнанні його знову інвалідом – поновлюється з дня зупинення, але не більш як за один місяць до дня повторного огляду.

В разі порушення інвалідом строку повторного огляду з поважної причини виплата йому пенсії поновлюється з дня зупинення, але не більш як за 3 роки до дня повторного огляду, якщо медико-соціальна експертна комісія визнає його за цей період інвалідом. Якщо за цих умов при повторному огляді встановлено іншу групу інвалідності (вищу або нижчу), пенсія за зазначений час виплачується за попередньою групою інвалідності.

РОЗДІЛ IV. ПЕНСІЇ В РАЗІ ВТРАТИ ГОДУВАЛЬНИКА

Стаття 29. Умови призначення пенсій в разі втрати годувальника

Пенсії в разі втрати годувальника сім'ям військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються, якщо годувальник помер у період проходження служби або не пізніше 3 місяців після звільнення зі служби чи пізніше цього строку, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних у період проходження служби, а сім'ям пенсіонерів з числа цих військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим

Законом – якщо годувальник помер у період одержання пенсії або не пізніше 5 років після припинення її виплати. При цьому сім'ї військовослужбовців, які пропали безвісти в період бойових дій, прирівнюються до сімей загиблих на фронті.

Стаття 30. Члени сім'ї, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника

Право на пенсію в разі втрати годувальника мають непрацездатні члени сімей загиблих, померлих або таких, що пропали безвісти військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які перебували на їх утриманні (стаття 31).

Незалежно від перебування на утриманні годувальника пенсія призначається: непрацездатним дітям; непрацездатним батькам і дружині (чоловікові), якщо вони після смерті годувальника втратили джерело засобів до існування, а також непрацездатним батькам і дружині (чоловікові) військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули чи померли або пропали безвісти в період проходження служби або пізніше внаслідок поранення, контузії, каліцтва чи захворювання, що мали місце під час служби.

Батьки військовослужбовців, інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули (померли) у період проходження військової служби (виконання службових обов'язків) чи після звільнення зі служби, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва, отриманих при виконанні обов'язків військової служби (службових обов'язків), захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи виконанням інтернаціонального обов'язку, мають право на призначення дострокової пенсії за віком, після досягнення чоловіками 55 років, жінками – 50 років, за наявності страхового стажу не менше 25 років – для чоловіків і не менше 20 років – для жінок. *(Частина третя статті 30 в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)*

Непрацездатними членами сім'ї вважаються:

- а) діти, брати, сестри та онуки, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років. При цьому братам, сестрам та онукам право на пенсію надається у тих випадках, якщо у них немає працездатних батьків;
- б) батьки та дружина (чоловік), якщо вони досягли пенсійного віку встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» або є інвалідами; *(Пункт «б» частини четвертої статті 30 в редакції Закону N 103/96-ВР від 25.03.96; із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)*
- в) батьки та дружини (якщо вони не взяли повторний шлюб) військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули, померли чи пропали безвісти в період проходження служби або померли після звільнення зі служби, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва, одержаних при виконанні обов'язків військової служби (службових обов'язків), захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи виконанням інтернаціонального обов'язку, мають право на пенсію не раніше як за 5 років до досягнення пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», або якщо вони є інвалідами.

Відповідне зниження пенсійного віку жінкам, установлене абзацом першим цього пункту, застосовується також до завершення періоду збільшення віку виходу на пенсію до 1 січня 2022 року; *(Пункт «в» частини четвертої статті 30 в редакції Закону N 3946-12 від 04.02.94; із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)*

- г) дід і бабуся – при відсутності осіб, які за законом зобов'язані їх утримувати;

д) дружина (чоловік) або один з батьків чи дід, бабуся, брат або сестра, незалежно від віку і працездатності, якщо вона (він) зайнята доглядом за дітьми, братами, сестрами чи онуками померлого годувальника, які не досягли 8-річного віку, і не працює.

Дружина (чоловік) годувальника, померлого внаслідок причин, зазначених в пункті «а» статті 20 цього Закону, незалежно від того, працює вона (він) чи ні, має право на пенсію в разі втрати годувальника.

Вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі (крім курсантів і слухачів військово-навчальних закладів та навчальних закладів органів внутрішніх справ і державної пожежної охорони), стажисти мають право на пенсію в разі втрати годувальника до закінчення навчальних закладів, але не довше, ніж до досягнення ними 23-річного віку. (Частина шоста статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 1889-IV від 24.06.2004)

У разі смерті осіб, зазначених у пунктах «а»-«д» статті 1-2 цього Закону, які загинули (померли) при виконанні службових обов'язків під час проходження військової служби, служби в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаного під час виконання цих обов'язків, і були посмертно нагороджені державними нагородами України або колишнього Союзу РСР, непрацездатні члени сім'ї осіб, зазначені в частині четвертій цієї статті, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника, мають право на встановлення до пенсії надбавки за умов та в розмірах, що встановлюються Законом України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною». (Статтю 30 доповнено частиною згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)

Для батьків і дружин (чоловіків) окремих категорій загиблих військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом Кабінет Міністрів України може встановлювати інші умови призначення пенсії у зв'язку із втратою годувальника.

Стаття 31. Члени сім'ї, які вважаються утриманцями

Члени сім'ї померлого вважаються такими, що перебували на його утриманні, якщо вони були на його повному утриманні або одержували від нього допомогу, яка була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

Члени сім'ї померлого, для яких його допомога була постійним і основним джерелом засобів до існування, але які самі одержували будь-яку пенсію, мають право перейти на нову пенсію.

Стаття 32. Виплата пенсії в разі втрати годувальника дітям, які перебувають на повному державному утриманні

Дітям, які втратили обох батьків, за період перебування на повному державному утриманні пенсія виплачується у повному розмірі.

Іншим дітям, які перебувають на повному державному утриманні, виплачується 50 процентів призначеної пенсії.

Стаття 33. Право на пенсію в разі втрати годувальника усиновителів і усиновлених

Усиновителі мають право на пенсію нарівні з батьками, а усиновлені – нарівні з рідними дітьми.

Неповнолітні, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника, зберігають це право і при їх усиновленні.

Стаття 34. Право на пенсію в разі втрати годувальника вітчима і мачухи, пасинка і падчерки

Вітчим і мачуха мають право на пенсію нарівні з батьком і матір'ю за умови, якщо виховували або утримували померлого пасинка чи падчерку не менш як 5 років.

Пасинок і падчерка, якщо вони не одержували аліментів від батьків, мають право на пенсію нарівні з рідними дітьми.

Стаття 35. Збереження пенсії в разі втрати годувальника при повторному одруженні

Пенсія, призначена в разі смерті одного з подружжя, зберігається і при повторному одруженні пенсіонера.

Стаття 36. Розміри пенсій в разі втрати годувальника

Пенсії в разі втрати годувальника призначаються в таких розмірах:

- а) членам сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних при захисті Батьківщини, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи або виконанні інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях та підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи участю у бойових діях у мирний час – 40 процентів заробітку годувальника на кожного непрацездатного члена сім'ї. В таких же розмірах, незалежно від причини смерті годувальника, обчислюються пенсії членам сімей померлих інвалідів війни та членам сімей, до складу яких входять діти, які втратили обох батьків; (Пункт «а» статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом N 51-IV від 04.07.2002)
- б) сім'ям військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які померли внаслідок каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби, – 30 процентів заробітку годувальника на кожного непрацездатного члена сім'ї.

Стаття 37. Мінімальні розміри пенсій в разі втрати годувальника

Пенсії в разі втрати годувальника, які призначаються членам сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, не можуть бути нижче розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом.

(Текст статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1889-IV від 24.06.2004; в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008} {Щодо дії статті 37 додатково див. Закони N 3235-IV від 20.12.2005, N 489-V від 19.12.2006})

Стаття 38. Обчислення пенсій в разі втрати годувальника круглим сиротам

Сім'ям військовослужбовців строкової служби, до складу яких входять діти, що втратили обох батьків (круглі сироти), пенсія в разі втрати годувальника може обчислюватись із загальної суми заробітку обох батьків за нормами, встановленими Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

(Стаття 38 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 39. Підвищення пенсій у разі втрати годувальника

Пенсії у разі втрати годувальника ветеранам війни та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», підвищуються в порядку і на умовах, передбачених зазначеним Законом.

(Стаття 39 в редакції Законів N 103/96-ВР від 25.03.96, N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 40. Період, на який призначається пенсія в разі втрати годувальника. Зміна розміру пенсії

Пенсія в разі втрати годувальника встановлюється на весь період, протягом якого член сім'ї померлого вважається непрацездатним (стаття 30), а членам сім'ї, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», – довічно. *(Частина перша статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3668-VI від 08.07.2011)*

Зміна розміру пенсії, якщо у складі сім'ї, якій було призначено пенсію у разі втрати годувальника, станеться зміна, внаслідок якої окремі члени сім'ї або сім'я в цілому втратять право на пенсію, перерахунок пенсії або припинення її виплати провадиться з першого числа місяця, що йде за тим місяцем, у якому сталася зміна.

Стаття 41. Призначення однієї пенсії в разі втрати годувальника на всіх членів сім'ї. Виділення частки пенсії

На всіх членів сім'ї, які мають право на пенсію, призначається одна спільна пенсія, крім випадку, зазначеного у частині четвертій цієї статті. *(Частина перша статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)*

На вимогу члена сім'ї його частка пенсії виділяється і виплачується йому окремо.

Виділення частки пенсії провадиться з першого числа місяця, що йде за тим місяцем, в якому надійшла заява про поділ пенсії.

Пенсія в разі втрати годувальника призначається кожному з батьків, дружині (чоловікові) загиблій (померлої) або пропалої безвісти особи офіцерського складу, прапорщика і мічмана, військовослужбовця надстрокової служби і військової служби за контрактом або особи, яка має право на пенсію за цим Законом. *(Статтю 41 доповнено частиною четвертою згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)*

Стаття 42. Порядок і строки встановлення інвалідності членам сім'ї

На членів сім'ї, які є інвалідами, відповідно поширюються правила про порядок і строки встановлення інвалідності, викладені у статтях 19, 26-28 цього Закону.

РОЗДІЛ V. ОБЧИСЛЕННЯ ПЕНСІЙ

Стаття 43. Заробіток (грошове забезпечення) для обчислення пенсій

Пенсії, які призначаються відповідно до цього Закону особам із числа військовослужбовців строкової служби та членам їх сімей, обчислюються за встановленими нормами у процентах до середньомісячного заробітку, який одержували військовослужбовці до призову на строкову військову службу чи після звільнення з військової служби до звернення за пенсією, або до середньомісячного грошового забезпечення, одержуваного військовослужбовцями в період проходження військової служби за контрактом. При цьому середньомісячний заробіток (грошове забезпечення) для обчислення їм пенсій визначається в порядку, встановленому Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Особам із числа військовослужбовців строкової служби, які до призову на строкову військову службу та після звільнення з військової служби не працювали і не перебували на військовій службі за контрактом, та членам їх сімей пенсії встановлюються у мінімальних розмірах, передбачених відповідно статтями 22 і 37 цього Закону.

Пенсії особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, та членам їх сімей обчислюються з розміру грошового забезпечення, враховуючи відповідні оклади за посадою, військовим (спеціальним) званням, процентну надбавку за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії в розмірах, установлених законодавством, з якого було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 року – страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. *(Частина третя статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008; в редакції Закону N 3668-VI від 08.07.2011)*

(Щодо дії частини третьої статті 43 додатково див. Закон N 489-V від 19.12.2006)

Обчислення пенсій окремим категоріям військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, які були відряджені для виконання службових обов'язків до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших цивільних установ, організацій і підприємств, у тому числі у довготермінові закордонні відрядження, здійснюється за переліком посад і в порядку, що затверджується Кабінетом Міністрів України. *(Статтю 43 доповнено частиною згідно із Законом N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)*

Максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десятия прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність. *(Статтю 43 доповнено частиною згідно із Законом N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008; в редакції Закону N 3668-VI від 08.07.2011)*

Особам, які займали командні посади, що відповідають посадам офіцерського складу, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, у складі 1-го Чехословацького армійського корпусу під командуванням Л. Свободи, пенсії обчислюються незалежно від того, чи мають вони офіцерські звання, виходячи з посадового окладу, встановленого на день призначення їм пенсії, за аналогічною посадою для осіб офіцерського складу, а тим особам, які мали в той період офіцерські звання, – з окладу за військовим званням і процентної надбавки за вислугу років, обчислених із цих окладів.

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяким іншим особам, зазначеним у пункті «д» статті 12 цього Закону, які мають право на пенсію за цим Законом і одержували перед звільненням зі служби персональні (збережені) посадові оклади за службу у високогірних або віддалених місцевостях держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, пенсії обчислюються з персональних (збережених) окладів, якщо інше не встановлено відповідними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяким іншим особам, які звільнені зі служби у зв'язку із засудженням або притягненням до кримінальної відповідальності, стосовно яких за відсутністю події або складу злочину чи за недоведеністю їхньої участі у вчиненні злочину були винесені відповідно виправдувальний вирок або ухвала суду про закриття щодо них кримінального провадження, а також членам сімей військовослужбовців, інших осіб, щодо яких ухвала суду про закриття кримінального провадження винесена по смертно, пенсії обчислюються за наявності в них права на пенсію за цим Законом із розміру існуючих на день призначення пенсії окладів грошового забезпечення, встановлених законодавством для відповідних категорій військовослужбовців, інших зазначених осіб. У разі одночасного поновлення та звільнення таких осіб зі служби пенсія їм обчислюється з посадового окладу, який вони отримували до незаконного звільнення.

(Частина восьма статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законами N 879-VI від 15.01.2009, N 4652-VI від 13.04.2012)

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, переведеним за станом здоров'я або за віком з льотної роботи, підводних човнів (підводних крейсерів), атомних надводних кораблів і мінних тральщиків на посади з меншим посадовим окладом, пенсії обчислюються, за бажанням пенсіонера, виходячи з посадового окладу за останньою штатною посадою, займаною перед звільненням, чи з указаних у цій частині посад, які вони займали до переведення, якщо на день переведення вони мали право на пенсію за вислугу років. У такому ж порядку обчислюються пенсії особам офіцерського складу та особам начальницького складу з військовим званням полковника або спеціальним званням полковника міліції чи внутрішньої служби, полковника податкової міліції, полковника Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також їм рівних і вище, якщо вони за таких обставин та умов переведені в інтересах служби з посад, які ці особи займали не менше трьох років до переведення і на день переведення мали право на пенсію за вислугу років. *(Частина дев'ята статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)*

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького складу органів внутрішніх справ та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом і які були відряджені для роботи в органах державної влади та органах місцевого самоврядування або у сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях, вищих навчальних закладах та одержували заробітну плату в порядку і розмірах, установлених для працівників цих органів та організацій, пенсії обчислюються виходячи з посадового окладу, встановленого за аналогічною посадою відповідно для осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб начальницького складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом.

Особам офіцерського складу, звільненим з військової служби до вступу на штатну посаду після закінчення військового навчального закладу або після призову із запасу, пенсії обчислюються в порядку, передбаченому цією статтею, із сум грошового забезпечення, сплачених їм на день звільнення.

Мічманам і військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, переведеним з атомних підводних крейсерів, атомних підводних човнів та дизельних підводних човнів, обладнаних атомними енергетичними установками, на відповідні рівнозначні посади на інші кораблі, судна або в берегові військові частини Військово-Морських Сил із збе-

реженням одержуваного ними до дня переведення посадового окладу, пенсії обчислюються в порядку, передбаченому цією статтею, виходячи з виплачуваного на день звільнення з військової служби збереженого посадового окладу.

При обчисленні пенсій відповідно до частин сьомої-десятої цієї статті в розрахунок включаються щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) та премії в розмірах, установлених законодавством на день призначення цих пенсій.

Особи з числа військовослужбовців та атестованих працівників органів внутрішніх справ України, податкової міліції, Державної кримінально-виконавчої служби України, органів і підрозділів цивільного захисту, державної пожежної охорони, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших правоохоронних органів, які обрані народними депутатами України, при досягненні ними під час строку депутатських повноважень віку або вислуги років, установлених цим Законом, мають право на пенсію, що обчислюється відповідно до статті 20 Закону України «Про статус народного депутата України». *(Частина чотирнадцята статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом N 879-VI від 15.01.2009)*

(Частина статті 43 набирає чинності з 1 січня 2007 року згідно з пунктом 1 розділу II «Прикінцеві положення» Закону N 3591-IV від 04.04.2006) {Стаття 43 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 126/95-ВР від 06.04.95, N 103/96-ВР від 25.03.96, N 1519-IV від 19.02.2004, N 1769-IV від 15.06.2004, N 2505-IV від 25.03.2005; в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006}

Стаття 44. Перерахунок пенсій особам з числа військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей

(Назва статті 44 в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Пенсіонерам з числа військовослужбовців строкової служби, які пропрацювали після призначення пенсії по інвалідності не менш як 2 роки з більш високим заробітком, ніж той, з якого було обчислено пенсію, встановлюється за їх заявою новий розмір пенсії з урахуванням заробітку, що визначається в порядку, передбаченому Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». На таких же умовах провадиться перерахунок пенсії, призначеної у мінімальному розмірі у зв'язку з відсутністю заробітку. *(Частина перша статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)*

В разі дальшого зростання заробітку пенсіонера провадиться новий перерахунок пенсії за його заявою. Кожний наступний перерахунок пенсії провадиться не раніш як через 2 роки роботи після попереднього перерахунку.

Розміри пенсій особам з числа військовослужбовців строкової служби та членам їх сімей, які одержують пенсію в органах Пенсійного фонду України, підлягають перерахунку у випадку, передбаченому частиною другою статті 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». *(Статтю 44 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)*

Стаття 45. Обчислення пенсій в разі втрати годувальника членам сімей пенсіонерів

Сім'ям пенсіонерів з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом пенсії в разі втрати годувальника обчислюються з того ж грошового забезпечення (заробітку), з якого було обчислено пенсію годувальникові.

Членам сімей пенсіонерів з числа військовослужбовців строкової служби, які мали право на перерахунок пенсії в порядку, передбаченому статтею 44 цього Закону, пенсії в разі втрати

годувальника обчислюються із заробітку, з якого було проведено або мало бути проведено зазначений перерахунок пенсії.

(Статтю 46 виключено на підставі Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 47. Підвищення пенсій деяким категоріям пенсіонерів

Усі види пенсій, що призначені відповідно до цього Закону, додатково підвищуються пенсіонерам, які зазнали політичних репресій і в подальшому були реабілітовані, – на 50 процентів, а членам їх сімей, яких було примусово переселено, – на 25 процентів мінімальної пенсії за віком.

(Стаття 47 в редакції Закону N 103/96-ВР від 25.03.96)

РОЗДІЛ VI. ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЙ

Стаття 48. Звернення за призначенням пенсії

Заява про призначення пенсії згідно з цим Законом подається до територіального органу Пенсійного фонду України або до уповноваженого ним органу чи уповноваженій особі в порядку, встановленому правлінням Пенсійного фонду України за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади та Службою зовнішньої розвідки. При цьому днем звернення за призначенням пенсії є день подання до відповідного органу Пенсійного фонду України письмової заяви про призначення пенсії з усіма необхідними для вирішення цього питання документами, а в разі пересилання заяви і документів поштою – дата їх відправлення.

(Частина перша статті 48 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3200-IV від 15.12.2005, N 3475-IV від 23.02.2006, N 3591-IV від 04.04.2006, щодо зупинення дії частини першої статті 48 на 2007 рік додатково див. Закон N 489-V від 19.12.2006; в редакції Закону N 857-V від 03.04.2007; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)

У разі якщо до заяви про призначення пенсії додані не всі необхідні документи, заявнику роз'яснюється, які документи він повинен надати додатково. При наданні ним цих документів до закінчення тримісячного терміну з дня отримання роз'яснення днем звернення за призначенням пенсії вважається день подання заяви або дата відправлення документів поштою, зазначені в частині першій цієї статті.

Особа, яка звернулася за призначенням пенсії, пред'являє паспорт або інший документ, що засвідчує особу.

(Стаття 48 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 1081-XIV від 21.09.99, N 2171-III від 21.12.2000, N 2981-III від 17.01.2002, N 51-IV від 04.07.2002, N 662-IV від 03.04.2003 – набуває чинності з 01.08.2003 року, N 1889-IV від 24.06.2004; в редакції Закону N 2255-IV від 16.12.2004)

Стаття 49. Органи, які призначають пенсію, та строки розгляду документів про її призначення

Пенсію згідно з цим Законом призначають органи Пенсійного фонду України.

Документи про призначення пенсії розглядає орган Пенсійного фонду України і не пізніше ніж у 10-денний строк з дня їх надходження приймає рішення про призначення або про відмову в призначенні пенсії.

Документом, який підтверджує призначення пенсії, є пенсійне посвідчення, що видається органом Пенсійного фонду України.

Повідомлення про відмову в призначенні пенсії із зазначенням причини орган Пенсійного фонду України видає (надсилає) заявникові не пізніше ніж протягом 5 днів після прийняття відповідного рішення.

(Стаття 49 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 1081-XIV від 21.09.99, N 2171-III від 21.12.2000, N 2981-III від 17.01.2002, N 51-IV від 04.07.2002, N 662-IV від 03.04.2003, N 1889-IV від 24.06.2004, N 3200-IV від 15.12.2005, N 3475-IV від 23.02.2006, N 3591-IV від 04.04.2006, щодо зупинення дії статті 49 на 2007 рік додатково див. Закон N 489-V від 19.12.2006, в редакції Закону N 857-V від 03.04.2007)

Стаття 50. Строки призначення пенсій

Пенсії відповідно до цього Закону призначаються:

- а) військовослужбовцям строкової служби – з наступного дня після виписки з госпіталю, але не раніше ніж з наступного дня після звільнення з військової служби, якщо встановлення інвалідності медико-соціальною експертною комісією і звернення за пенсією відбулися не пізніше ніж через три місяці з наступного дня після виписки з госпіталю або з наступного дня після звільнення з військової служби, а сім'ям військовослужбовців строкової служби та пенсіонерів із числа цих військовослужбовців – з дня смерті годувальника або виникнення права на пенсію, але не більш як за 12 місяців перед зверненням за пенсією. Батькам або дружині (чоловікові) зазначених військовослужбовців і пенсіонерів, які набули право на пенсію в разі втрати годувальника, пенсія призначається з дня звернення за пенсією;
- б) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом відповідно до пунктів «а», «в» статті 12 цього Закону, – з наступного дня після звільнення їх зі служби, але не раніше того дня, по який їм сплачено грошове забезпечення, а членам сімей зазначених осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, а також пенсіонерів з їх числа – з дня смерті годувальника, але не раніше того дня, по який йому сплачено грошове забезпечення або пенсію, крім випадків призначення їм пенсій з більш пізніх строків. Особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які визнані інвалідами до закінчення трьох місяців з дня звільнення їх зі служби внаслідок захворювання (травми, поранення, контузії, каліцтва тощо), яке виникло в період проходження військової служби чи під час перебування в полоні або заручником, якщо полонення чи захоплення заручником не було добровільним і особа, яка має право на пенсію за цим Законом, перебуваючи в полоні або заручником, не вчинила злочину проти миру і людства, пенсія призначається з наступного дня після звільнення їх зі служби, але не раніше того дня, по який їм сплачено грошове забезпечення;
- в) особам, які мають право на пенсію за цим Законом відповідно до пункту «б» статті 12 цього Закону, – з наступного дня після звільнення зі служби;
- г) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяким іншим особам, поновленим у військовому (спеціальному) званні, – з дня поновлення;
- д) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які звільнені зі служби у зв'язку із засудженням за умисний

злочин без позбавлення військового (спеціального) звання з правом на пенсію за вислугу років, – з дня звернення за пенсією;

- е) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які визнані інвалідами після закінчення трьох місяців з дня звільнення їх зі служби чи внаслідок нещасного випадку або захворювання, що мали місце після звільнення їх зі служби, – з дня встановлення їм інвалідності;
- є) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяким іншим особам, які набули право на пенсію за цим Законом у зв'язку із внесенням зміни в раніше виданий наказ або інший розпорядчий акт про оголошення їх вислуги років для призначення пенсії та звільнення зі служби, – з дня підписання наказу або іншого розпорядчого акта відповідною посадовою особою про внесення цієї зміни.

Членам сімей осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, та пенсіонерів з їх числа, які набули право на пенсію після смерті годувальника, – з дня виникнення права на пенсію, а батькам або дружині (чоловікові), які набули право на пенсію у разі втрати годувальника, – з дня звернення за пенсією.

Пенсія за минулий час при несвоєчасному зверненні призначається з дня виникнення права на пенсію, але не більш як за 12 місяців перед зверненням за пенсією.

(Стаття 50 в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 51. Строки перерахунку призначених пенсій

При настанні обставин, які тягнуть за собою зміну розміру пенсій, призначених військовослужбовцям строкової служби та їх сім'ям, перерахунок цих пенсій провадиться відповідно до строків, встановлених частиною четвертою статті 45 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». *(Частина перша статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)*

Перерахунок пенсій, призначених особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, провадиться з першого числа місяця, що йде за місяцем, в якому настали обставини, що тягнуть за собою зміну розміру пенсії. Якщо при цьому пенсіонер набув права на підвищення пенсії, різницю в пенсії за минулий час може бути виплачено йому не більш як за 12 місяців.

РОЗДІЛ VII. ВИПЛАТА ПЕНСІЙ

Стаття 52. Загальний порядок виплати пенсій. Органи, що виплачують пенсії

Пенсіонерам з числа військовослужбовців строкової служби і членів їх сімей пенсії виплачуються органами Пенсійного фонду України за місцем фактичного проживання пенсіонера, незалежно від реєстрації місця проживання.

Іншим особам, які мають право на пенсійне забезпечення згідно з цим Законом, пенсії виплачуються органами Пенсійного фонду України через установи відкритого акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» за місцем фактичного проживання пенсіонера

на підставі відповідних документів, що оформляються органом Пенсійного фонду України. (Частина друга статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3200-IV від 15.12.2005, N 3475-IV від 23.02.2006, N 3591-IV від 04.04.2006, щодо зупинення дії частини другої статті 52 на 2007 рік додатково див. Закон N 489-V від 19.12.2006, в редакції Закону N 857-V від 03.04.2007)

Виплата пенсій провадиться за поточний місяць загальною сумою у встановлений строк, але не пізніше останнього числа місяця, за який виплачується пенсія.

За бажанням пенсіонера доставка пенсії може здійснюватися через підприємства зв'язку за місцем його фактичного проживання незалежно від реєстрації місця проживання.

Переказ пенсії поштою або доставка її за місцем фактичного проживання пенсіонера здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

(Стаття 52 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3946-12 від 04.02.94, N 1081-XIV від 21.09.99, N 2171-III від 21.12.2000, N 2981-III від 17.01.2002, N 51-IV від 04.07.2002, N 662-IV від 03.04.2003 – набуває чинності з 01.08.2003 року, N 1889-IV від 24.06.2004; в редакції Закону N 2255-IV від 16.12.2004)

Стаття 53. Виплата пенсій за довіреністю

Пенсія може виплачуватися за довіреністю, порядок посвідчення і строк дії якої визначається законодавством.

Стаття 54. Виплата пенсій пенсіонерам при наявності заробітку (прибутку)

Пенсії, що призначаються відповідно до цього Закону, виплачуються без урахування одержуваного заробітку (прибутку). Пенсіонерам, які мають прибуток від заняття підприємницькою діяльністю, надбавки до пенсії, передбачені непрацездатним членам сім'ї (пункт «а» частини першої статті 16 та пункт «а» частини першої статті 24), не нараховуються.

(Стаття 54 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 55. Виплата пенсії за минулий час

Нараховані суми пенсії, на виплату яких пенсіонер мав право, але своєчасно не отримав з власної вини, виплачуються за минулий час, але не більш як за три роки до дня звернення за отриманням пенсії. У цьому разі частина суми недоотриманої пенсії, але не більш як за 12 місяців, виплачується одночасно, а решта суми виплачується щомісяця рівними частинами, що не перевищують місячного розміру пенсії.

Нараховані суми пенсії, не отримані пенсіонером з вини органу Пенсійного фонду України, виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком з нарахуванням компенсації втрати частини доходів.

(Стаття 55 в редакції Закону N 857-V від 03.04.2007)

Стаття 56. Виплата пенсій особам, які перебувають на повному державному утриманні

Під час перебування пенсіонера з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, та членів їх сімей на повному державному утриманні у відповідній установі (закладі) йому виплачується 25 відсотків призначеної пенсії. У випадках, якщо розмір його пенсії перевищує вартість утримання, виплачується різниця між пенсією і вартістю утримання, але не менш як 25 відсотків призначеної пенсії.

Якщо у пенсіонера, який перебуває у відповідній установі (закладі) на повному державному утриманні, є непрацездатні члени сім'ї, зазначені у частині четвертій статті 30 цього Закону, які перебувають на його утриманні, пенсія виплачується в такому порядку: 25 відсотків пенсії –

самому пенсіонерові, а інша частина пенсії, але не більш як 50 відсотків призначеного розміру пенсії – зазначеним членам сім'ї.

Частина пенсії, що залишилася після виплати суми пенсії пенсіонеру та членам його сім'ї відповідно до частин першої і другої цієї статті, перераховується до установи (закладу), де пенсіонер перебуває на повному державному утриманні, за його особистою заявою. Зазначені кошти зараховуються на банківські рахунки цих установ (закладів) і спрямовуються виключно на поліпшення умов проживання в них пенсіонерів у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Дітям-сиротам за період перебування на повному державному утриманні пенсія у зв'язку з втратою годувальника виплачується в повному розмірі та перераховується на їх особисті рахунки у банку.

Іншим дітям, які перебувають на повному державному утриманні, виплачується 50 відсотків призначеної пенсії у зв'язку з втратою годувальника та перераховується на їх особисті рахунки у банку. При цьому частина пенсії, що залишилася після виплати суми пенсії у зв'язку з втратою годувальника, перераховується на банківський рахунок установи, де ця дитина перебуває на повному державному утриманні, і спрямовується виключно на поліпшення умов проживання дітей у цих установах у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Виплата пенсії з урахуванням положень цієї статті здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому пенсіонер зарахований на повне державне утримання.

(Стаття 56 із змінами, внесеними згідно із Законом N 103/96-ВР від 25.03.96; в редакції Закону N 231-VII від 14.05.2013)

Стаття 57. Виплата пенсії в період перебування на стаціонарному лікуванні

За час перебування особи, якій призначена пенсія відповідно до цього Закону на стаціонарному лікуванні (у лікарні, клініці, госпіталі та інших лікувальних закладах), а також у лепрозорії пенсія виплачується повністю. *(Стаття 57 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1081-XIV від 21.09.99)*

Стаття 58. Виплата пенсії на час позбавлення волі

В разі позбавлення волі особи, якій призначена пенсія відповідно до цього Закону виплата йому призначеної пенсії здійснюється на загальних підставах. *(Стаття 58 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1081-XIV від 21.09.99)*

Стаття 59. Відрахування з пенсій

Відрахування з пенсій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей провадиться в порядку, встановленому частиною другою статті 50 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

(Стаття 59 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 60. Обов'язок пенсіонерів повідомляти органам пенсійного забезпечення про зміну умов, що впливають на виплату пенсій

Пенсіонери зобов'язані повідомляти органам пенсійного забезпечення про обставини, що спричиняють зміну розміру пенсії або припинення її виплати.

В разі невиконання цього обов'язку і одержання у зв'язку з цим зайвих сум пенсії пенсіонери повинні відшкодувати органу пенсійного забезпечення заподіяну шкоду.

Суми пенсій, виплачені надміру внаслідок зловживань з боку пенсіонера (подання документів із свідомо неправдивими відомостями, неподання відомостей про зміни у складі його сім'ї тощо),

можуть бути повернуті пенсіонером добровільно або стягуються на підставі рішень органу, який призначає пенсію, чи суду. (*Частина третя статті 60 в редакції Закону N 2255-IV від 16.12.2004*)

Стаття 60-1. Відповідальність посадових осіб органів пенсійного забезпечення за безпідставно виплачені пенсії

(*Назва статті 60-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012*)

Посадові особи органів пенсійного забезпечення, з вини яких безпідставно сплачено пенсіонерові зайві або занижені суми пенсії, несуть відповідальність відповідно до закону.

(*Закон доповнено статтею 60-1 згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012*)

Стаття 61. Виплата пенсії та допомоги в разі смерті пенсіонера

Суми пенсії, що підлягали виплаті пенсіонерові з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом та членів їх сімей і залишилися недоодержаними у зв'язку з його смертю, не включаються до складу спадщини і виплачуються тим членам його сім'ї, які належать до осіб, що забезпечуються пенсією у разі втрати годувальника. Проте батьки і дружина (чоловік), а також члени сім'ї, які проживали разом із пенсіонером на день його смерті, мають право на одержання цих сум і в тому разі, якщо вони не належать до осіб, які забезпечуються пенсією у разі втрати годувальника.

При зверненні кількох членів сім'ї належна їм сума пенсії ділиться між ними порівну.

Зазначені суми виплачуються, якщо звернення за ними надійшло не пізніше б місяців після смерті пенсіонера.

В разі смерті пенсіонера членам його сім'ї або особі, яка здійснила його поховання, виплачується для цього допомога в розмірі тримісячної пенсії, але не менше п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати. (*Частина четверта статті 61 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3946-12 від 04.02.94*)

Допомога на поховання не виплачується, якщо поховання пенсіонера здійснено за рахунок держави. (*Статтю 61 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом N 1081-XIV від 21.09.99*)

Стаття 62. Виплата пенсій громадянам, які виїхали за кордон

Пенсії звільненим зі служби особам, зазначеним у статті 1-2 цього Закону, які виїхали на постійне місце проживання за кордон, не призначаються, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Пенсії, призначені зазначеним особам в Україні до виїзду на постійне місце проживання за кордон, виплачуються в порядку, встановленому Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

(*Стаття 62 в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006*)

РОЗДІЛ VIII. ПОРЯДОК ПЕРЕРАХУНКУ ПЕНСІЙ

Стаття 63. Перерахунок раніше призначених пенсій

Перерахунок раніше призначених пенсій військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей у зв'язку із введенням в дію цього Закону провадиться за документами, що є у пенсійній справі, а також додатковими документами, поданими пенсіонерами на час перерахунку.

Якщо пенсіонер згодом подасть додаткові документи, які дають право на подальше підвищення пенсії, то пенсія перераховується за нормами цього Закону. При цьому перерахунок провадиться за минулий час, але не більш як за 12 місяців з дня подання додаткових документів і не раніше, ніж з дня введення в дію цього Закону.

Усі призначені за цим Законом пенсії підлягають перерахунку у зв'язку зі зміною розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, або у зв'язку із введенням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством. Перерахунок пенсій здійснюється на момент виникнення права на перерахунок пенсій і провадиться у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, у строки, передбачені частиною другою статті 51 цього Закону. У разі якщо внаслідок перерахунку пенсій, передбаченого цією частиною, розміри пенсій звільненим зі служби військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, є нижчими, зберігаються розміри раніше призначених пенсій. *(Частина третя статті 63 в редакції Законів N 3946-12 від 04.02.94; N 2255-IV від 16.12.2004, із змінами, внесеними згідно із Законами N 857-V від 03.04.2007, N 1567-VI від 25.06.2009)*

Звільненим із служби військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, яким присвоєні чергові військові (спеціальні) звання під час перебування їх у запасі або у відставці, раніше призначені їм пенсії з урахуванням нових присвоєних військових (спеціальних) звань не перераховуються. *(Статтю 63 доповнено частиною четвертою згідно із Законом N 2255-IV від 16.12.2004)*

Стаття 64. Підвищення пенсій у зв'язку з індексацією грошових доходів населення

Призначені військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей пенсії підвищуються відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення».

(Стаття 64 із змінами, внесеними згідно з Декретом N 7-92 від 09.12.92, Законом N 534/96-ВР від 21.11.96, в редакції Закону N 1081-XIV від 21.09.99)

Стаття 65. Відповідальність за порушення законодавства про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб

Особи, винні в порушенні законодавства про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, зазначених у цьому Законі, а також у несвоєчасному оформленні або поданні документів для призначення пенсії, у видачі для оформлення пенсій недостовірних даних і документів, несуть цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законом.

(Стаття 65 в редакції Закону N 3591-IV від 04.04.2006)

Стаття 66. Оскарження рішень органу, що призначає пенсії

Рішення про відмову в призначенні пенсії або її перерахунку, зарахуванні до вислуги років для призначення пенсії окремих періодів служби в календарному обчисленні або на пільгових умовах, порушення строків і заниження розмірів пенсії може бути оскаржено до вищих органів або до суду.

(Стаття 66 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3591-IV від 04.04.2006)

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 45, ст. 425)

(Вводиться в дію Постановою ВР N 3552-XII від 22.10.93, ВВР, 1993, N 45, ст. 426)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 3898-XII від 01.02.94, ВВР, 1994, N 20, ст. 120 N 458/95-ВР від 23.11.95, ВВР, 1995, N 44, ст. 329 N 488/95-ВР від 22.12.95, ВВР, 1996, N 1, ст. 1 N 498/95-ВР від 22.12.95, ВВР, 1996, N 3, ст. 11 N 608/96-ВР від 17.12.96, ВВР, 1997, N 8, ст. 62 N 367-XIV від 25.12.98, ВВР, 1999, N 24, ст. 209 N 944-XIV від 14.07.99, ВВР, 1999, N 38, ст. 342 N 2349-III від 05.04.2001, ВВР, 2001, N 22, ст. 106 N 52-IV від 04.07.2002, ВВР, 2002, N 35, ст. 263 N 231-IV від 21.11.2002, ВВР, 2002, N 52, ст. 379 N 662-IV від 03.04.2003, ВВР, 2003, N 27, ст. 209 – набуває чинності 01.08.2003 року N 760-IV від 15.05.2003, ВВР, 2003, N 30, ст. 245 N 968-IV від 19.06.2003, ВВР, 2003, N 45, ст. 359 N 1109-IV від 10.07.2003, ВВР, 2004, N 7, ст. 52 – набуває чинності з 01.01.2004 N 1219-IV від 02.10.2003, ВВР, 2004, N 10, ст. 106 – набуває чинності з 01.01.2004 N 1770-IV від 15.06.2004, ВВР, 2004, N 37, ст. 450 N 2010-IV від 10.09.2004, ВВР, 2005, N 1, ст. 19 N 2202-IV від 18.11.2004, ВВР, 2005, N 4, ст. 98 N 2212-IV від 18.11.2004, ВВР, 2005, N 4, ст. 101 N 2256-IV від 16.12.2004, ВВР, 2005, N 5, ст. 120 N 2285-IV від 23.12.2004, ВВР, 2005, N 7-8, ст. 162 N 2344-IV від 13.01.2005, ВВР, 2005, N 9, ст. 185 N 2458-IV від 03.03.2005, ВВР, 2005, N 16, ст. 262 N 2505-IV від 25.03.2005, ВВР, 2005, N 17, N 18-19, ст. 267 N 2878-IV від 08.09.2005, ВВР, 2005, N 52, ст. 564 N 2939-IV від 05.10.2005, ВВР, 2006, N 4, ст. 52 N 3174-IV від 01.12.2005, ВВР, 2006, N 22, ст. 181 N 3200-IV від 15.12.2005, ВВР, 2006, N 14, ст. 116 N 3235-IV від 20.12.2005, ВВР, 2006, N 9, N 10-11, ст. 96 N 3505-IV від 23.02.2006, ВВР, 2006, N 33, ст. 281 N 186-V від 21.09.2006, ВВР, 2006, N 47, ст. 461 N 489-V від 19.12.2006, ВВР, 2007, N 7-8, ст. 66 N 727-V від 13.03.2007, ВВР, 2007, N 22, ст. 295 N 818-V від 22.03.2007, ВВР, 2007, N 25, ст. 341)

(Додатково див. Рішення Конституційного Суду N 6-пн/2007 від 09.07.2007)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом N 107-VI від 28.12.2007, ВВР, 2008, N 5-6, N 7-8, ст. 78 – зміни діють по 31 грудня 2008 року)

(Додатково див. Рішення Конституційного Суду N 10-пн/2008 від 22.05.2008)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами N 880-VI від 15.01.2009, ВВР, 2009, N 25, ст. 309 N 1254-VI від 14.04.2009, ВВР, 2009, N 36-37, ст. 511 N 1439-VI від 03.06.2009, ВВР, 2009, N 42, ст. 631 N 1760-VI від 15.12.2009, ВВР, 2010, N 8, ст. 62 N 2171-VI від 11.05.2010, ВВР, 2010, N 31, ст. 418 N 2756-VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, N 23, ст. 160 N 5279-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, N 36, ст. 480 N 5286-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, N 38, ст. 499 N 5462-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 6-7, ст. 80 N 5477-VI від 06.11.2012, ВВР, 2013, N 50, ст. 693 N 284-VII від 21.05.2013, ВВР, 2014, N 12, ст. 181 N 285-VII від 21.05.2013, ВВР, 2014, N 12, ст. 182 N 1233-VII від 06.05.2014, ВВР, 2014, N 26, ст. 900 N 1538-VII від 19.06.2014, ВВР, 2014, N 32, ст. 1127 N 1547-VII від 01.07.2014, ВВР, 2014, N 34, ст. 1171 N 1661-VII від 02.09.2014, ВВР, 2014, N 43, ст. 2031 N 1697-VII від 14.10.2014)

Цей Закон визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні завдання Закону

Закон спрямований на захист ветеранів війни шляхом:

- створення належних умов для підтримання здоров'я та активного довголіття;
- організації соціального та інших видів обслуговування, зміцнення матеріально-технічної бази створених для цієї мети закладів і служб та підготовки відповідних спеціалістів;
- виконання цільових програм соціального і правового захисту ветеранів війни;
- надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки і з урахуванням стану здоров'я.

Стаття 2. Законодавство про статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту

Законодавство України про статус ветеранів війни та їх соціальні гарантії складається з цього Закону та інших актів законодавства України.

Права та пільги для ветеранів війни і членів їх сімей, встановлені раніше законодавством України і законодавством колишнього Союзу РСР, не можуть бути скасовані без їх рівноцінної заміни. (Статтю 2 доповнено частиною другою згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Нормативні акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які обмежують права і пільги ветеранів війни, передбачені цим Законом, є недійсними. (Статтю 2 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Місцеві ради, підприємства, установи та організації мають право за рахунок власних коштів і благодійних надходжень встановлювати додаткові гарантії щодо соціального захисту ветеранів війни.

(Частина четверта статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законами N 488/95-ВР від 22.12.95, N 5462-VI від 16.10.2012)

Стаття 3. Міжнародні договори України

Якщо міжнародними договорами або угодами, в яких бере участь Україна, встановлені більш високі вимоги щодо захисту ветеранів війни, ніж ті, що їх містить законодавство України, то застосовуються норми міжнародного договору або міжнародної угоди.

Стаття 3-1. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту інвалідів, ветеранів війни, інших осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ветеранів праці, ветеранів військової служби, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту інвалідів, ветеранів війни, інших осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ветеранів праці, ветеранів військової служби, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань:

- вносить пропозиції центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, щодо призначення довічних державних стипендій учасникам бойових дій у період Великої Ві-

тчизняної війни 1941-1945 років та довічних державних іменних стипендій громадянам України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність;

- вживає заходів щодо повернення на Батьківщину колишніх військовополонених, пошуку тих, хто пропав безвісти під час воєн і локальних конфліктів, виконання обов'язків військової служби, бере участь у вирішенні питань щодо соціальної та професійної адаптації колишніх військовополонених, які повернулися на Батьківщину;
- організовує підготовку та проведення державних свят, пам'ятних дат, відзначення на державному рівні міжнародних днів, що стосуються інвалідів, ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань;
- забезпечує взаємодію органів державної влади, об'єднань громадян, підприємств з питань пошуку, ведення обліку, упорядження і збереження військових поховань жертв війни на території України та інших держав;
- бере участь в організації видання книг, мемуарів, художніх та аудіовізуальних творів, створенні музеїв, меморіалів та експозицій, проведенні наукових досліджень, пов'язаних з увічненням пам'яті захисників Вітчизни та жертв воєн;
- здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього актами Президента України.

(Розділ I доповнено статтею 3-1 згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)

РОЗДІЛ II. ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ СТАТУСУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ОСІБ, НА ЯКИХ ПОШИРЮЄТЬСЯ ЧИННІСТЬ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 4. Ветерани війни

Ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав.

До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни.

Стаття 5. Учасники бойових дій

Учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час *.

Стаття 6. Особи, які належать до учасників бойових дій

Учасниками бойових дій визнаються:

- 1) військовослужбовці, які проходили службу у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період громадянської та Великої Вітчизняної воєн, під час інших бойових операцій по захисту Батьківщини, партизани і підпільники громадянської та Великої Вітчизняної воєн;
- 2) учасники бойових дій на території інших країн – військовослужбовці Радянської Армії, Військово-Морського Флоту, Комітету державної безпеки, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ колишнього Союзу РСР (включаючи військових та технічних спеціалістів і радників), працівники відповідних ка-

тегорій, які за рішенням Уряду колишнього Союзу РСР проходили службу, працювали чи перебували у відрядженні в державах, де в цей період велися бойові дії, і брали участь у бойових діях чи забезпеченні бойової діяльності військ (флотів).

Військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які за рішенням відповідних державних органів були направлені для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки або у відрядження в держави, де в цей період велися бойові дії. (Абзац другий пункту 2 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3200-IV від 15.12.2005, N 5286-VI від 18.09.2012)

Перелік держав, зазначених у цьому пункті, періоди бойових дій у них та категорії працівників визначаються Кабінетом Міністрів України;

- 3) військовослужбовці, а також особи начальницького і рядового складу органів Міністерства внутрішніх справ і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, які в період Великої Вітчизняної війни проходили службу в містах, участь в обороні яких зараховується до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, встановлених для військовослужбовців частин діючої армії;
- 4) особи вільнонайманого складу Збройних Сил, військ і органів Міністерства внутрішніх справ і Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, які займали штатні посади у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період Великої Вітчизняної війни та інші періоди ведення бойових дій, або перебували в ці періоди у містах, участь в обороні яких зараховується до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, встановлених для військовослужбовців частин діючої армії;
- 5) колишні військовослужбовці, особи вільнонайманого складу, а також колишні бійці винищувальних батальйонів, взводів і загонів захисту народу та інших формувань, що брали безпосередню участь у бойових операціях по ліквідації диверсійно-терористичних груп фашистської Німеччини та інших незаконних формувань і груп на території колишнього Союзу РСР;
- 6) працівники спеціальних формувань Народного комісаріату шляхів, Народного комісаріату зв'язку, Народного комісаріату охорони здоров'я, плаваючого складу промислових і транспортних суден і льотно-підйомного складу авіації Народного комісаріату рибної промисловості колишнього Союзу РСР, морського і річкового флоту, льотно-підйомного складу авіації Головного управління Північного морського шляху, переведені у період Великої Вітчизняної війни на становище осіб, що перебували у лавах Червоної Армії і виконували завдання в інтересах армії та флоту в межах тилкових кордонів діючих фронтів або оперативних зон діючих флотів, а також члени екіпажів суден транспортного флоту, які були захоплені в портах фашистської Німеччини 22 червня 1941 року на порушення Конвенції про становище ворожих торгових суден на початку воєнних дій (Гаага, 1907 рік);
- 7) особи, які в період Великої Вітчизняної війни перебували у складі частин і підрозділів діючої армії та флоту як сини, вихованці полків і юнги до досягнення ними повноліття;
- 8) особи, які брали участь у бойових діях проти фашистської Німеччини та її союзників у роки другої світової війни на території інших держав у складі армій союзників колишнього СРСР, партизанських загонів, підпілних груп та інших антифашистських формувань;

- 9) працівники сфери культурного обслуговування фронтів, які в період Великої Вітчизняної війни або в період ведення бойових дій в інших державах виступали перед воїнами діючих армій, флотів, військових з'єднань і контингентів;
- 10) особи, які в період з 8 вересня 1941 року по 27 січня 1944 року працювали на підприємствах, в установах і організаціях міста Ленінграда і нагороджені медаллю «За оборону Ленінграда», та особи, нагороджені знаком «Жителю блокадного Ленінграда», а також особи, які з 30 жовтня 1941 року по 4 липня 1942 року брали участь у обороні міста Севастополя і нагороджені медаллю «За оборону Севастополя»; *(Пункт 10 статті 6 в редакції Закону N 2202-IV від 18.11.2004)*
- 11) особи, які були залучені командуванням військових частин, державними і громадськими організаціями до розмінування полів і об'єктів народного господарства, та особи, які на мінних тральщиках брали участь у траленні бойових мін у територіальних і нейтральних водах у воєнний і повоєнний час;
- 12) особи, які у неповнолітньому віці були призвані чи добровільно вступили до лав Радянської Армії і Військово-Морського Флоту під час військових призовів 1941-1945 років; *(Пункт 12 частини першої статті 6 в редакції Закону N 3505-IV від 23.02.2006)*
- 13) військовозобов'язані, які призивалися на навчальні збори і направлялися до Афганістану в період ведення там бойових дій;
- 14) військовослужбовці автомобільних батальйонів, які направлялися до Афганістану для доставки вантажів у цю країну в період ведення там бойових дій;
- 15) військовослужбовці льотного складу, які здійснювали вильоти на бойові завдання до Афганістану з території колишнього Союзу РСР;
- 16) вояки Української повстанчої армії, які брали участь у бойових діях проти німецько-фашистських загарбників на тимчасово окупованій території України в 1941-1944 роках, які не вчинили злочинів проти миру і людства та реабілітовані відповідно до Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні»;
- 17) військовослужбовці та особи, які були зараховані до частин місцевої протиповітряної оборони Народного Комісаріату внутрішніх справ колишнього Союзу РСР і брали безпосередню участь у відбиванні ворожих нальотів, ліквідації наслідків бомбардувань та артилерійських обстрілів, що здійснювалися спеціально сформованими частинами; *(Частину першу статті 6 доповнено пунктом 17 згідно із Законом N 2349-III від 05.04.2001)*
- 18) особи, які у складі формувань народного ополчення брали участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни; *(Частину першу статті 6 доповнено пунктом 18 згідно із Законом N 727-V від 13.03.2007)*
- 19) військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи

безпосередньо в районах антитерористичної операції, а також працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в антитерористичній операції в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством.

Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, категорії таких осіб та терміни їх участі (забезпечення проведення) в антитерористичній операції, а також райони антитерористичної операції визначає Кабінет Міністрів України.

(Частина першу статті 6 доповнено пунктом 19 згідно із Законом N 1233-VII від 06.05.2014; в редакції Закону N 1547-VII від 01.07.2014)

(Частина другу статті 6 виключено на підставі Закону N 2256-IV від 16.12.2004)

(Стаття 6 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 7. Особи, які належать до інвалідів війни

До інвалідів війни належать особи з числа військовослужбовців діючої армії та флоту, партизанів, підпільників, працівників, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових ділянках залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Великої Вітчизняної воєн або з участю в бойових діях у мирний час.

До інвалідів війни належать також інваліди з числа:

- 1) військовослужбовців, осіб вільнонайманого складу, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання інших обов'язків військової служби, пов'язаних з перебуванням на фронті в інші періоди, з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, з участю у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, іншим ураженням ядерними матеріалами;
- 2) осіб начальницького і рядового складу органів Міністерства внутрішніх справ і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України та інших військових формувань, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час виконання службових обов'язків, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, участі у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, інших уражень ядерними матеріалами; *(Пункт 2 частини другої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3200-IV від 15.12.2005)*
(Пункт 3 частини другої статті 7 виключено на підставі Закону N 2256-IV від 16.12.2004)
- 4) осіб, які стали інвалідами внаслідок поранень чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних у районах бойових дій у період Великої Вітчизняної війни та від вибухових речовин, боєприпасів і військового озброєння у повоєнний період, а також під час виконання робіт, пов'язаних з розмінуванням боєприпасів часів Великої Вітчизняної війни незалежно від часу їх виконання;
- 5) осіб, які стали інвалідами внаслідок воєнних дій громадянської та Великої Вітчизняної воєн або стали інвалідами із зазначених причин у неповнолітньому віці у воєнні та повоєнні роки;

- 6) військовослужбовців, осіб вільнонайманого складу, а також колишніх бійців винищувальних батальйонів, взводів і загонів захисту народу та інших осіб, які брали безпосередню участь у бойових операціях по ліквідації диверсійно-терористичних груп та інших незаконних формувань на території колишнього Союзу РСР і стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час виконання службових обов'язків у цих батальйонах, взводах і загонах у період з 22 червня 1941 року по 31 грудня 1954 року;
 - 7) учасників бойових дій на території інших держав, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах;
 - 8) осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, та осіб, які у неповнолітньому віці були призвані чи добровільно вступили до лав Радянської Армії і Військово-Морського Флоту під час військових призовів 1941-1945 років і стали інвалідами внаслідок загального захворювання або захворювання, отриманого під час проходження військової служби чи служби в органах внутрішніх справ, державної безпеки, інших військових формуваннях; (Частина другу статті 7 доповнено пунктом 8 згідно із Законом N 760-IV від 15.05.2003; в редакції Законів N 1770-IV від 15.06.2004, N 2939-IV від 05.10.2005, N 1439-VI від 03.06.2009)
 - 9) осіб, залучених до складу формувань Цивільної оборони, які стали інвалідами внаслідок захворювань, пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи. (Частина другу статті 7 доповнено пунктом 9 згідно із Законом N 1770-IV від 15.06.2004)
- (Стаття 7 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 8. Учасники війни

Учасниками війни визнаються військовослужбовці, які в період війни проходили військову службу у Збройних Силах колишнього СРСР, трудівники тилу, а також інші особи, передбачені цим Законом.

Стаття 9. Особи, які належать до учасників війни

Учасниками війни вважаються:

- 1) військовослужбовці, які проходили військову службу у Збройних Силах, військах і органах Міністерства внутрішніх справ, Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР чи в арміях його союзників у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією або навчались у цей період у військових училищах, школах і на курсах; (Пункт 1 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005)
- 2) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією працювали в тилу на підприємствах, в установах, організаціях, колгоспах, радгоспах, індивідуальних сільських господарствах, на спорудженні оборонних рубежів, заготівлі палива, продуктів, переганяли худобу, навчались у цей період у ремісничих, залізничних училищах, школах і училищах фабрично-заводського навчання та інших закладах професійно-технічної освіти, на курсах професійної підготовки або під час навчання в школах, вищих і середніх спеціальних навчальних закладах працювали в народному господарстві та на відбудові об'єктів господарського і культурного призначення.

До учасників війни належать також особи, які в період Великої Вітчизняної війни працювали на територіях, що після 1944 року ввійшли до складу колишнього Союзу РСР, а також громадяни, які за направленням державних органів колишнього Союзу РСР працювали в державах – союзницях СРСР. *(Абзац другий пункту 2 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1219-IV від 02.10.2003 – набуває чинності з 01.01.2004)*

Особам, які народилися до 31 грудня 1932 року включно і з поважних причин не мають можливості подати документи, що підтверджують факт роботи в період війни, статус учасника війни може бути встановлено за поданням відповідних комісій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Особам, які народилися після 31 грудня 1932 року, статус учасника війни може бути встановлено лише за наявності документів та інших доказів, що незаперечно підтверджують факт роботи в період війни.

Учасниками війни визнаються особи, нагороджені орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни та війни з імперіалістичною Японією;

(Пункт 2 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005)

- 3) члени груп самозахисту об'єктових і аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, народного ополчення, що діяли в період Великої Вітчизняної війни;
 - 4) особи, які в період Великої Вітчизняної війни перебували у складі армії та флоту як сини, вихованці полків та юнги до досягнення ними повноліття;
- (Пункт 5 статті 9 виключено на підставі Закону N 2256-IV від 16.12.2004)*
- 6) працівники, які на контрактній основі направлялися на роботу в держави, де велися бойові дії (включаючи Республіку Афганістан у період з 1 грудня 1979 року по грудень 1989 року), і не входили до складу обмеженого контингенту радянських військ;
 - 7) дружини (чоловіки) військовослужбовців, які працювали за наймом у державах, зазначених у пункті 6 цієї статті, в період ведення бойових дій у них і не входили до складу обмеженого контингенту радянських військ;
 - 8) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років відбували покарання в місцях позбавлення волі або перебували в засланні і реабілітовані відповідно до чинного законодавства України та колишнього СРСР;

(Пункт 9 статті 9 виключено на підставі Закону N 2256-IV від 16.12.2004)

- 10) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років добровільно подавали матеріальну, фінансову чи іншу допомогу військовим частинам, госпіталям, партизанським загонам, підпільним групам, іншим формуванням та окремим військовослужбовцям у їх боротьбі проти німецько-фашистських загарбників за умови незаперечного підтвердження цих фактів;
- 11) особи, які після 9 вересня 1944 року були переселені на територію України з території інших країн; *(Статтю 9 доповнено пунктом 11 згідно із Законом N 1219-IV від 02.10.2003 – набуває чинності з 01.01.2004)*
- 12) особи, які під час оборони міста Севастополя з 30 жовтня 1941 року по 4 липня 1942 року проживали на його території. Доказами перебування на території обложеного Севастополя можуть визнаватися посвідчення «Мешканець обложеного Севастополя 1941-1942 років» і «Юний захисник Севастополя 1941-1942 років», довідки, показання свідків та інші

документи, які подаються до комісій, зазначених у абзаці третьому пункту 2 цієї статті. (Статтю 9 доповнено пунктом 12 згідно із Законом N 2202-IV від 18.11.2004; в редакції Закону N 3505-IV від 23.02.2006)

(Стаття 9 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 10. Особи, на яких поширюється чинність цього Закону

Чинність цього Закону поширюється на:

- 1) сім'ї військовослужбовців, партизанів, підпільників, учасників бойових дій на території інших держав, прирівняних до них осіб, зазначених у статтях 6 і 7 цього Закону, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час захисту Батьківщини або виконання інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), а також внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті або одержаного в період проходження військової служби чи на території інших держав під час воєнних дій та конфліктів;
- сім'ї військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу, які призивалися на збори військовозобов'язаних Міністерства оборони, органів внутрішніх справ і державної безпеки колишнього Союзу РСР і загинули (померли) під час виконання завдань по охороні громадського порядку при надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з антигромадськими проявами;
- сім'ї загиблих під час Великої Вітчизняної війни осіб із числа особового складу груп самозахисту об'єктових та аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, а також сім'ї загиблих внаслідок бойових дій працівників госпіталів, лікарень та інших медичних закладів; (Абзац третій пункту 1 статті 10 в редакції Закону N 2458-IV від 03.03.2005)
- сім'ї осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, які загинули або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час участі в антитерористичній операції, захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України. (Пункт 1 статті 10 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 1538-VII від 19.06.2014)

До членів сімей загиблих (тих, які пропали безвісти) військовослужбовців, партизанів та інших осіб, зазначених у цій статті, належать:

- утриманці загиблого або того, хто пропав безвісти, яким у зв'язку з цим виплачується пенсія;
 - батьки;
 - один з подружжя, який не одружився вдруге, незалежно від того, виплачується йому пенсія чи ні;
 - діти, які не мають (і не мали) своїх сімей;
 - діти, які мають свої сім'ї, але стали інвалідами до досягнення повноліття;
 - діти, обоє з батьків яких загинули або пропали безвісти;
- 2) дружин (чоловіків) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, а також дружин (чоловіків) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге.

На дружин (чоловіків) померлих інвалідів війни, учасників бойових дій, партизанів, підпільників і учасників війни, нагороджених орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу, визнаних за життя інвалідами, чинність цієї статті поширюється незалежно від часу смерті інваліда;

- 3) дружин (чоловіків), які не одружилися вдруге, батьків, неповнолітніх дітей померлих учасників бойових дій, партизанів, підпільників, військовослужбовців та учасників війни, які проходили службу у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1938, 1939, 1945 років з імпералістичною Японією, нагороджених за бойові дії державними нагородами та орденами і медалями колишнього Союзу РСР (крім ювілейних); (Статтю 10 доповнено пунктом 3 згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005; в редакції Закону N 880-VI від 15.01.2009)
- 4) дітей померлих учасників бойових дій, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, до закінчення цих навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років. (Статтю 10 доповнено пунктом 4 згідно із Законом N 3174-IV від 01.12.2005) (Стаття 10 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 11. Особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особами, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, вважаються особи, нагороджені орденом Героїв Небесної Сотні, Герої Радянського Союзу, повні кавалери ордена Слави, особи, нагороджені чотирма і більше медалями «За відвагу», а також Герої Соціалістичної Праці, удостоєні цього звання за працю в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років.

(Стаття 11 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1661-VII від 02.09.2014)

РОЗДІЛ III. ПИЛЬГИ ВЕТЕРАНАМ ВІЙНИ ТА ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

(Установити, що у 2007 році виплата щорічної разової допомоги здійснюється у таких розмірах: інвалідам I групи – 450 гривень, інвалідам II групи – 360 гривень, інвалідам III групи – 300 гривень; учасникам бойових дій та колишнім неповнолітнім в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, а також дітям, які народилися у зазначених місцях примусового тримання їх батьків, – 280 гривень; особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, – 450 гривень; членам сімей загиблих та дружинам (чоловікам) померлих інвалідів війни та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій, учасників війни і жертв нацистських переслідувань, визнаних за життя інвалідами, – 150 гривень; учасникам війни та колишнім в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, особам, які були насильно вивезені на примусові роботи, дітям партизанів, підпільників, інших учасників боротьби з націонал-соціалістським режимом у тилу ворога – 55 гривень згідно із Законом N 489-V від 19.12.2006; додатково див. Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 від 09.07.2007; {Установити, що у 2006 році виплата щорічної разової допомоги здійснюється у таких розмірах: інвалідам війни I групи – 400 гривень, інвалідам війни II групи – 330 гривень, інвалідам війни III групи – 270 гривень, учасникам бойових дій – 250 гривень, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, – 400 гривень, членам сімей

загиблих та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій і учасників війни, визнаних за життя інвалідами, – 130 гривень, учасникам війни – 50 гривень згідно із Законом N 3235-IV від 20.12.2005} {Установити, що у 2005 році виплата щорічної разової допомоги здійснюється у таких розмірах: інвалідам війни I групи – 400 гривень, інвалідам війни II групи – 330 гривень, інвалідам війни III групи – 270 гривень, учасникам бойових дій – 250 гривень, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, – 400 гривень, членам сімей загиблих та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій і учасників війни, визнаних за життя інвалідами, – 130 гривень, учасникам війни – 50 гривень згідно із Законами N 2285-IV від 23.12.2004, N 2505-IV від 25.03.2005} {Установити, що пільги щодо прибуткового податку учасникам бойових дій, інвалідам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», надаються в межах п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів за кожний повний місяць згідно із Законом N 3898-12 від 01.02.94)

Стаття 12. Пільги учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них

Учасникам бойових дій (статті 5, 6) надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; (Пункт 1 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005)
- 2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
- 3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України; (Пункт 3 частини першої статті 12 в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)
- 4) 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); (Пункт 4 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV від 04.07.2002)
- 5) 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання. (Абзац перший пункту 5 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV від 08.09.2005)

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 75-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю); (Пункт 5 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV від 04.07.2002)

- 6) 75-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- 7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місяця проживання; (Пункт 7 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)
- 8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місяця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; (Пункт 8 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)
- 9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
- 10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
- 11) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- 12) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 13) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, установи, організації;
- 14) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом.
Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в бойових діях чи при виконанні обов'язків військової служби, забезпечуються жилою площею, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій, – протягом двох років з дня взяття на квартирний облік; (Абзац другий пункту 14 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 5462-VI від 16.10.2012)
- 15) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; (Пункт 15 частини першої статті 12 в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)
- 16) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних

- засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків;
- 17) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення, або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;
 - 18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; *(Пункт 18 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI від 02.12.2010)*
 - 19) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів;
 - 20) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;
 - 21) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим ветераном війни, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;
 - 22) учасникам бойових дій на території інших держав надається право на позаконкурсний вступ до вищих навчальних закладів та переважне право на вступ до професійно-технічних навчальних закладів і на курси для одержання відповідних професій.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам бойових дій та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього. *(Частина друга статті 12 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)*

Площа житла, на яку нараховується 75-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 75 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 75-процентна відповідна знижка плати. *(Статтю 12 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 52-IV від 04.07.2002)*

Учасникам бойових дій пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються в розмірі 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. *(Частина статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законами N 458/95-ВР від 23.11.95, N 488/95-ВР від 22.12.95, N 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV від 05.10.2005)*

Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встанов-

лених законом про Державний бюджет України. (Статтю 12 доповнено частиною згідно із Законом N 367-XIV від 25.12.98; в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)

(Щодо дії частини п'ятої статті 12 додатково див. Закони N 3235-IV від 20.12.2005, N 489-V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 від 09.07.2007)

Учасникам бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією, яким виповнилося 85 років і більше, надаються пільги, передбачені статтею 13 цього Закону для інвалідів війни I групи.

(Статтю 12 доповнено частиною шостою згідно із Законом N 5279-VI від 18.09.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом N 285-VII від 21.05.2013) {Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95}

Стаття 13. Пільги інвалідам війни

Інвалідам війни та прирівняним до них особам (стаття 7) надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; (Пункт 1 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005)
- 2) позачергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами;
- 3) безплатне позачергове щорічне забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад.

Інваліди війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, безплатно забезпечуються санаторно-курортним лікуванням першочергово із числа позачерговиків.

Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації визначаються Кабінетом Міністрів України.

Інваліди війни забезпечуються путівками відповідно Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах охорони здоров'я, соціального захисту населення, захисту державного кордону, та іншими органами за місцем перебування інваліда на обліку або за місцем його роботи.

За бажанням інвалідів замість путівки на санаторно-курортне лікування вони можуть один раз на два роки одержувати грошову компенсацію: інваліди війни I-II груп – у розмірі середньої вартості путівки, інваліди війни III групи – у розмірі 75 процентів середньої вартості путівки. Грошова компенсація надається незалежно від наявності медичного висновку про необхідність санаторно-курортного лікування або медичних протипоказань;

(Пункт 3 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами N 488/95-ВР від 22.12.95, N 662-IV від 03.04.2003, N 2344-IV від 13.01.2005, N 107-VI від 28.12.2007, N 5462-VI від 16.10.2012; в редакції Закону N 284-VII від 21.05.2013)

- 4) 100-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); (Пункт 4 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV від 04.07.2002)

- 5) 100-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання. *(Абзац перший пункту 5 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV від 08.09.2005)*

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 100-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю); *(Пункт 5 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV від 04.07.2002)*

- 6) 100-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- 7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, в тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання. Це право поширюється і на особу, яка супроводжує інваліда I групи; *(Пункт 7 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)*
- 8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і квартир та першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; *(Пункт 8 частини першої статті 13 в редакції Закону N 186-V від 21.09.2006)*
- 9) позачергове обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергова госпіталізація.

Ліквідація госпіталів для інвалідів Великої Вітчизняної війни здійснюється лише за погодженням з Кабінетом Міністрів України; *(Пункт 9 частини першої статті 13 доповнено абзацом другим згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)*

- 10) позачергове безплатне встановлення квартирних телефонів і позачергове користування всіма послугами зв'язку. Абонементна плата за користування квартирним телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів, а для інвалідів Великої Вітчизняної війни та війни з Японією зі 100-процентною знижкою від затверджених тарифів; *(Пункт 10 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами від 23.02.2006, N 818-V від 22.03.2007)*
- 11) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталами, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; *(Пункт 11 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)*
- 12) право на щорічне медичне обстеження і диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів;

- 13) позачергове працевлаштування за спеціальністю відповідно до підготовки та висновків медико-соціальної експертизи.

Праця інвалідів війни регулюється відповідними нормами законодавства України про працю і соціальний захист інвалідів;

- 14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємств, установ, організацій;
- 15) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності працюючим інвалідам війни в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- 16) виплата працюючим інвалідам допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців протягом календарного року, а також допомоги по державному соціальному страхуванню за весь період перебування в санаторії з урахуванням проїзду туди і назад у разі, коли для лікування не вистачає щорічної і додаткової відпусток;
- 17) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 18) позачергове забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жиллої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік, а інваліди I групи з числа учасників бойових дій на території інших країн – протягом року. *(Абзац перший пункту 18 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами N 488/95-ВР від 22.12.95, N 5462-VI від 16.10.2012)*

Органи виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих рад зобов'язані подавати допомогу інвалідам війни у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку; *(Абзац другий пункту 18 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами N 488/95-ВР від 22.12.95, N 5462-VI від 16.10.2012)*

(Пункт 18 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)

- 19) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; *(Пункт 19 частини першої статті 13 в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)*
- 20) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків. Гаражі, стоянки для транспортних засобів інвалідів війни, які мають медичні показання на забезпечення транспортом, як правило, споруджуються поблизу будинків;

21) інвалідам I і II груп надається право безплатного проїзду один раз на рік (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, а особам, які супроводжують інвалідів I групи (не більше одного супроводжувачого), – 50-процентна знижка вартості проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту. *(Абзац перший пункту 21 частини першої статті 13 в редакції Закону N 2010-IV від 10.09.2004)*

Інвалідам III групи надається право безплатного проїзду один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту з 50-процентною знижкою вартості проїзду. *(Пункт 21 частини першої статті 13 доповнено абзацом другим згідно з Законом N 2010-IV від 10.09.2004)*

Інвалідам війни та особам, які супроводжують у поїздах інвалідів I групи (не більше одного супроводжувачого), надається право користування міжміським транспортом зазначених видів у період з 1 жовтня по 15 травня з 50-процентною знижкою вартості проїзду без обмеження кількості поїздок; *(Пункт 21 частини першої статті 13 доповнено абзацом згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)*

22) позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Інваліди війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем, безоплатно забезпечуються автомобілем першочергово із числа позачерговиків у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; *(Пункт 22 частини першої статті 13 в редакції Законів N 488/95-ВР від 22.12.95, N 2344-IV від 13.01.2005, N 1760-VI від 15.12.2009, N 2171-VI від 11.05.2010)*

23) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; *(Пункт 23 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами N 608/96-ВР від 17.12.96, N 498/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI від 02.12.2010)*

24) звільнення від орендної плати за нежилі приміщення, що орендуються інвалідами війни під гаражі для спеціальних засобів пересування (автомобілів, мотоколясок, велоколясок тощо) та безплатне надання для цих засобів гаражів-стоянок незалежно від їх форми власності; *(Пункт 24 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)*

25) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим інвалідом, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

26) позачергове обслуговування підприємствами, установами, організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

27) право на позачергове забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту згідно з переліком та нормами, що встановлюються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями. *(Абзац перший пункту 27 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)*

Для продажу цих товарів створюються спеціалізовані салони-магазини, секції, відділи та інші види пільгового торговельного обслуговування. Продаж товарів здійснюється за соціаль-но доступними цінами за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України.

Магазини, секції, відділи та інші торговельні підприємства, що обслуговують інвалідів та ветеранів війни, звільняються від сплати податку на добавлену вартість.

(Частину першу статті 13 доповнено пунктом 27 згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються інвалідам війни та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього. *(Частина друга статті 13 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)*

Площа житла, на яку нараховується 100-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 100 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 100-процентна відповідна знижка плати. *(Статтю 13 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 52-IV від 04.07.2002)*

Інвалідам війни пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються: інвалідам I групи – у розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, II групи – 40 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, III групи – 30 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. *(Частина статті 13 в редакції Закону N 458/95-ВР від 23.11.95; із змінами, внесеними згідно із Законами N 488/95-ВР від 22.12.95, N 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV від 05.10.2005)*

Щорічно до 5 травня інвалідам війни виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України. *(Статтю 13 доповнено частиною згідно із Законом N 367-XIV від 25.12.98; в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)*

(Щодо дії частини п'ятої статті 13 додатково див. Закони N 3235-IV від 20.12.2005, N 489-V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 від 09.07.2007)

Інвалідам війни II і III груп з числа учасників бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імпералістичною Японією, яким виповнилося 85 років і більше, надаються пільги, передбачені цією статтею для інвалідів війни I групи.

(Статтю 13 доповнено частиною шостою згідно із Законом N 5279-VI від 18.09.2012; із змінами, внесеними згідно із Законом N 285-VII від 21.05.2013)

Стаття 14. Пільги для учасників війни

Учасникам війни (статті 8, 9) надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; (Пункт 1 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005)
- 2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
- 3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України; (Пункт 3 частини першої статті 14 в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)
- 4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); (Пункт 4 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV від 04.07.2002)
- 5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання. (Абзац перший пункту 5 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV від 08.09.2005)

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю); (Пункт 5 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV від 04.07.2002)

- 6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- 7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання; (Пункт 7 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)
- 8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; (Пункт 8 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

- 9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
- 10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
- 11) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- 12) використання чергової відпустки з зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 13) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом;
- 14) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; *(Пункт 14 частини першої статті 14 в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)*
- 15) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;
- 16) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;
- 17) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; *(Пункт 17 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI від 02.12.2010)*
- 18) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

- 19) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побутової, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;
- 20) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за учасником війни, в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам війни та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього. *(Частина друга статті 14 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)*

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. *(Статтю 14 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 52-IV від 04.07.2002)*

Учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 15 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, іншим учасникам війни – на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. *(Частина статті 14 в редакції Законів N 458/95-ВР від 23.11.95, N 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV від 05.10.2005)*

Щорічно до 5 травня учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю та бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, та іншим учасникам війни виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України. *(Статтю 14 доповнено частиною згідно із Законом N 367-XIV від 25.12.98; в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008} {Щодо дії частини п'ятої статті 14 додатково див. Закони N 3235-IV від 20.12.2005, N 489-V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 від 09.07.2007)*

Стаття 15. Пільги особам, на яких поширюється чинність цього Закону

Особам, на яких поширюється чинність цього Закону (стаття 10), надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; *(Пункт 1 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005)*
- 2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
- 3) безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України; *(Пункт 3 частини першої статті 15 в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)*
- 4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати,

та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); (Пункт 4 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV від 04.07.2002)

- 5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання. (Абзац перший пункту 5 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV від 08.09.2005)

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю); (Пункт 5 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV від 04.07.2002)

- 6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- 7) безплатний, проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місяця проживання; (Пункт 7 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)
- 8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир;
- 9) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпітальями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; (Пункт 9 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)
- 10) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
- 11) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
- 12) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- 13) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування в разі ліквідації підприємства, установи, організації;
- 15) позачергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпо-

рядження місцевих рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік. *(Абзац перший пункту 15 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законами N 488/95-ВР від 22.12.95, N 5462-VI від 16.10.2012)*

Органи виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих рад зобов'язані подавати допомогу інвалідам війни і сім'ям загиблих військовослужбовців у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку; *(Абзац другий пункту 15 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законами N 488/95-ВР від 22.12.95, N 5462-VI від 16.10.2012)*

(Пункт 15 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)

- 16) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; *(Пункт 16 частини першої статті 15 в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)*
- 17) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;
- 18) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;
- 19) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; *(Пункт 19 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI від 02.12.2010)*
- 20) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами зв'язку та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

- 21) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побутової, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;
- 22) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за ветераном війни, в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України;

23) вступ поза конкурсом до державних та комунальних вищих навчальних закладів на спеціальності, підготовка за якими здійснюється за рахунок коштів відповідно державного та місцевих бюджетів. (Частина першу статті 15 доповнено пунктом 23 згідно із Законом N 944-XIV від 14.07.99)

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються особам, на яких поширюється чинність цього Закону, та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього. (Частина друга статті 15 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. (Статтю 15 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 52-IV від 04.07.2002)

Членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону, а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, які не одружилися вдруге, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Дружинам (чоловікам) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. (Частина статті 15 в редакції Законів N 458/95-ВР від 23.11.95, N 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV від 05.10.2005)

Щорічно до 5 травня членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону, а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів війни, які не одружилися вдруге, та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій, учасників війни, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України. (Статтю 15 доповнено частиною згідно із Законом N 367-XIV від 25.12.98; в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)

(Щодо дії частини п'ятої статті 15 додатково див. Закони N 3235-IV від 20.12.2005, N 489-V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 від 09.07.2007)

Пільга щодо вступу до вищих навчальних закладів, передбачена пунктом 23 цієї статті, надається зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону дітям учасників бойових дій на території інших держав, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час воєнних дій та конфліктів на території інших держав, а також внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на території інших держав під час цих дій та конфліктів. (Статтю 15 доповнено частиною згідно із Законом N 944-XIV від 14.07.99)

Стаття 16. Пільги для осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (стаття 11) надаються такі пільги:

- 1) надбавки до пенсій або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, які вони отримують, у розмірі 70 про-

- центів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України, яка виплачується щорічно до 5 травня; (Пункт 1 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами N 458/95-ВР від 23.11.95, N 488/95-ВР від 22.12.95, N 367-XIV від 25.12.98, N 2212-IV від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV від 05.10.2005; із змінами, внесеними згідно із Законом N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)
- 2) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; (Пункт 2 частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами N 608/96-ВР від 17.12.96, N 498/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI від 02.12.2010)
 - 3) першочергове безплатне особисте і безплатне членів сім'ї (дружини (чоловіка) і дітей віком до 18 років) обслуговування в амбулаторно-поліклінічних закладах усіх типів та видів, позачергова безплатна особиста і безплатна членів сім'ї (дружини (чоловіка) і дітей віком до 18 років) госпіталізація і лікування у стаціонарах, госпіталях, лікарнях, а також збереження безплатного обслуговування зазначених осіб у поліклініках та інших медичних закладах, до яких вони були прикріплені у період роботи до виходу на пенсію. Зазначені пільги зберігаються за одним із подружжя, що пережило, і дітьми віком до 18 років;
 - 4) першочергове безплатне забезпечення ліками, лікарськими засобами, імунобіологічними препаратами та виробами медичного призначення, що придбані за рецептами лікаря, доставка за його висновком ліків додому; (Пункт 4 частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005)
 - 5) безплатне виготовлення і ремонт зубних протезів (крім виготовлених з дорогоцінних металів);
 - 6) безоплатне першочергове забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації визначаються Кабінетом Міністрів України; (Пункт 6 статті 16 в редакції Закону N 107-VI від 28.12.2007 – зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 від 22.05.2008)
 - 7) звільнення передбачених цією статтею осіб і членів їх сімей, які проживають разом з ними, від квартирної плати незалежно від форми власності житлового фонду, від оплати комунальних послуг (водопостачання, каналізація, газ, електроенергія, гаряче водопостачання, центральне опалення, а в будинках, що не мають центрального опалення, – надання палива, придбаного у межах норм, установлених для продажу населенню, та інші види комунальних послуг), від оплати скрапленого балонного газу для побутових потреб, від плати за користування домашнім телефоном і позавідомчою охороною сигналізацією житла незалежно від виду житлового фонду. Зазначені пільги зберігаються за дружиною (чоловіком), батьками померлих осіб, нагороджених орденом Героїв Небесної Сотні, Героїв Радянського Союзу, повних кавалерів ордена Слави, осіб, нагороджених чотирма і більше медалями «За відвагу», а також Героїв Соціалістичної Праці незалежно від часу їх смерті; (Пункт 7 статті 16 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законами N 2878-IV від 08.09.2005, N 1661-VII від 02.09.2014)

- 8) першочергове поліпшення житлових умов при наданні житла у будинках державного, у тому числі відомчого, і громадського житлового фонду з наданням при цьому додаткової жилої площі до 20 квадратних метрів;
- 9) звільнення від оплати послуг за оформлення документів на право власності на квартиру при її приватизації;
- 10) безплатний капітальний ремонт жилих будинків (квартир), що знаходяться у їх власності, відповідно до Положення про систему технічного обслуговування, ремонту та реконструкції жилих будинків; *(Пункт 10 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)*

10-1) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; *(Частина першу статті 16 доповнено пунктом 10-1 згідно із Законом N 2344-IV від 13.01.2005)*

- 11) першочерговий відпуск місцевих будівельних матеріалів на будівництво індивідуальних жилих будинків і на капітальний ремонт житла;
- 12) позачергове користування всіма видами послуг зв'язку, позачергове і безплатне встановлення домашніх телефонів, позачергове і безплатне обладнання житла засобами позавідомчої охоронної сигналізації;
- 13) першочергове придбання акцій за їх номінальною вартістю на суму і за рахунок приватизаційних майнових сертифікатів, виданих Герою Радянського Союзу, повному кавалеру ордена Слави, особі, нагородженій чотирма і більше медалями «За відвагу», Герою Соціалістичної Праці, членам їх сімей, які проживають разом з ними; *(Пункт 13 статті 16 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)*
- 14) першочергове придбання за рахунок власних коштів акцій за їх номінальною вартістю на половину суми виданих зазначеним в цій статті особам і членам їх сімей, що спільно проживають з ними, приватизаційних майнових сертифікатів;
- 15) безплатний проїзд один раз на рік (туди і назад) залізничним транспортом у двомісному купе спальних вагонів швидких і пасажирських поїздів, водним транспортом у каютах 1 класу (на місцях першої категорії) експресних і пасажирських ліній, повітряним або міжміським автомобільним транспортом;
- 16) безплатне користування внутріміським транспортом (трамваєм, автобусом, тролейбусом, метрополітеном, водними переправами) і поїздами приміського сполучення, а в сільській місцевості – автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані і місця проживання; *(Пункт 16 частини першої статті 16 в редакції Закону N 2344-IV від 13.01.2005)*
- 17) позачергове придбання квитків на всі види залізничного, водного, повітряного і автомобільного транспорту;
- 18) щомісячна виплата грошової компенсації витрат на автомобільне паливо з розрахунку 50 літрів високооктанового бензину на місяць відповідно до діючих цін на паливо за наяв-

- ності особистого транспортного засобу; (Пункт 18 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)
- 19) позачергове користування усіма видами послуг підприємств торговельно-побутового обслуговування, при відвідуванні культурно-видовищних і спортивно-оздоровчих закладів;
 - 20) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників незалежно від часу роботи на даному підприємстві, в установі чи організації, першочергове працевлаштування при ліквідації підприємства, установи чи організації;
 - 21) безплатне навчання і перенавчання нових професій за місцем роботи в учбових закладах системи державної підготовки і перепідготовки кадрів, а також у платних навчальних закладах і на курсах;
 - 22) надання зазначеним особам щорічної оплачуваної відпустки, а також додаткової відпустки без збереження заробітної плати терміном до трьох тижнів на рік у зручний для них час;
 - 23) безплатне поховання з військовими почесними померлої (загиблої) особи, нагородженої орденом Героїв Небесної Сотні, померлого (загиблого) Героя Радянського Союзу, повного кавалера ордена Слави, особи, нагородженої чотирма і більше медалями «За відвагу», Героя Соціалістичної Праці; (Пункт 23 статті 16 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1661-VII від 02.09.2014)
 - 24) спорудження на могилі померлого (загиблого) незалежно від часу смерті надгробка за встановленим Урядом України зразком. Додаткові витрати, пов'язані із зміною встановленого Урядом України зразка надгробка, оплачуються сім'єю померлого (загиблого) чи організацією-спонсором; (Пункт 24 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)
 - 25) виплата дружині (чоловіку) і дітям віком до 18 років у разі смерті (загибелі) одноразової допомоги в розмірі п'яти прожиткових мінімумів, затверджених законом на день смерті (загибелі), у розрахунок на місяць на одну особу; (Пункт 25 статті 16 в редакції Закону N 231-IV від 21.11.2002)
 - 26) першочергове безоплатне забезпечення автомобілем осіб з числа інвалідів (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, незалежно від виплати компенсації, передбаченої пунктом 18 цієї статті. (Статтю 16 доповнено пунктом 26 згідно із Законом N 2171-VI від 11.05.2010)

РОЗДІЛ IV. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 17. Фінансування витрат, пов'язаних з введенням в дію цього Закону

Фінансування витрат, пов'язаних з введенням в дію цього Закону, здійснюється за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів. (Частину першу статті 17 виправлено згідно з поправкою в ВВР, 1993, N 50)

Підприємства і організації, які виділяють благодійні кошти на потреби соціального захисту ветеранів війни, звільняються від оподаткування їх виробничої діяльності на суму цієї допомоги.

Витрати на поховання ветеранів війни, зазначених у цьому Законі, здійснюються за рахунок коштів державного бюджету у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Підприємства, установи і організації, де працювали ветерани війни, подають допомогу в організації та фінансуванні ритуальних послуг при похованні ветеранів.

Могили ветеранів є недоторканими і охороняються законом. Неповага до державних нагород, пам'ятників, обелісків, братніх могил, могил ветеранів війни карається за законом.

Стаття 17-1. Виплата разової грошової допомоги

Щорічну виплату разової грошової допомоги до 5 травня в розмірах, передбачених статтями 12-16 цього Закону, здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, через відділення зв'язку або через установи банків (шляхом перерахування на особовий рахунок отримувача) пенсіонерам – за місцем отримання пенсії, а особам, які не є пенсіонерами, – за місцем їх проживання чи одержання грошового утримання.

(Частина перша статті 17-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)

Військовослужбовцям, особам начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ України, особам начальницького і рядового складу Державної кримінально-виконавчої служби України, які проходять службу (крім пенсіонерів), виплата разової грошової допомоги здійснюється шляхом перерахування коштів органами праці та соціального захисту населення на спеціальні рахунки військових частин, установ і організацій за місцем їх служби.

(Частина друга статті 17-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1254-VI від 14.04.2009)

Особам, які тримаються в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах (крім пенсіонерів), виплата разової грошової допомоги здійснюється шляхом перерахування коштів центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, на спеціальні рахунки установ виконання покарань і слідчих ізоляторів.

(Частина третя статті 17-1 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1254-VI від 14.04.2009, N 5462-VI від 16.10.2012)

Особи, які не отримали разової грошової допомоги до 5 травня, мають право звернутися за нею та отримати її до 30 вересня відповідного року, в якому здійснюється виплата допомоги.

Громадянам, які належать до кількох категорій осіб згідно з цим Законом, виплачується одна допомога – у більшому розмірі.

Разова грошова допомога не виплачується в разі смерті отримувача до 5 травня або набуття громадянством статусу згідно із статтями 6, 7, 9, 10, 11 цього Закону після 5 травня відповідного року, в якому здійснюється виплата допомоги.

Сума разової грошової допомоги, що належала особі згідно з цим Законом і залишилася не одержаною у зв'язку з її смертю, не включається до складу спадщини і виплачується батькам, чоловіку (дружині), дітям особи, якій передбачена виплата разової грошової допомоги, або родичам, що проживали разом з нею.

(Закон доповнено статтею 17-1 згідно із Законом N 968-IV від 19.06.2003)

Стаття 18. Посвідчення та нагрудні знаки для осіб, на яких поширюється чинність цього Закону

Ветеранам війни вручаються посвідчення та нагрудні знаки. Порядок виготовлення та видачі посвідчень і знаків встановлюється Кабінетом Міністрів України та міжнародними договорами, в яких бере участь Україна.

(Стаття 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 19. Поширення чинності цього Закону на громадян інших держав

Громадяни інших держав, що перебували в складі колишнього Союзу РСР, які є ветеранами війни, користуються всіма пільгами і перевагами, передбаченими цим Законом, у разі переїзду на постійне місце проживання в Україну.

Стаття 20. Громадські організації та інші об'єднання ветеранів війни

Громадські організації та інші об'єднання ветеранів війни в межах своїх повноважень сприяють розробленню рішень органами законодавчої і виконавчої влади, представляють і захищають законні інтереси своїх членів у державних органах і громадських організаціях, здійснюють інші повноваження, передбачені законодавством України про об'єднання громадян.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, Рада міністрів Автономної Республіки Крим у межах своєї компетенції надають ветеранським організаціям фінансову підтримку, кредити з коштів відповідних бюджетів, а також безплатно надають будинки, приміщення, обладнання та інше майно, необхідне для здійснення їх статутних завдань. Ветеранські організації звільняються від плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) в межах середніх норм споживання (надання), телефоном у приміщеннях та будинках, які вони займають.

(Частина друга статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)

Підприємства ветеранів війни, на яких не менше ніж 60 процентів від середньоспискової чисельності працюючих становлять учасники бойових дій та учасники війни, звільняються від сплати податку на прибуток.

(Стаття 20 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

(Статтю 21 виключено на підставі Закону N 1697-VII від 14.10.2014)

Стаття 22. Оскарження рішень підприємств, установ і організацій, які надають пільги

Рішення підприємств, установ і організацій, які надають пільги, можуть бути оскаржені до районної державної адміністрації, виконавчого комітету міської ради або до районного (міського) суду.

(Частина перша статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5462-VI від 16.10.2012)

Ветерани війни та особи, на яких поширюється чинність цього Закону, звільняються від плати за оформлення документів, юридичні консультації, а також від судових витрат, пов'язаних з розглядом питань щодо їх соціального захисту.

(Існує нова редакція частини другої статті 22 відповідно до Закону N 5477-VI від 06.11.2012, яка набирає чинності поетапно після початку діяльності центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги – див. розділ II Закону N 5477-VI від 06.11.2012) {Стаття 22 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95}

Стаття 23. Відповідальність посадових осіб і громадян

Посадові особи і громадяни, винні в порушенні законодавства про соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Розділ IX

Забезпечення законності і правопорядку у Збройних Силах України та інших військових формуваннях

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо утворення військових прокуратур

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 39, ст. 2013)

Верховна Рада України постановляє:

І. Внести до Закону України «Про прокуратуру» (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 53, ст. 793 із наступними змінами) такі зміни:

1. Статтю 9 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«Військові прокурори мають право брати участь в організаційних заходах, які проводяться органами, за додержанням законів якими вони здійснюють нагляд».

2. У статті 13:

- перше речення частини першої доповнити словами «а також військові прокуратури»;
- після частини першої доповнити чотирма новими частинами такого змісту:

«До військових прокуратур належать Головна військова прокуратура (на правах структурного підрозділу Генеральної прокуратури України), військові прокуратури регіонів (на правах обласних), військові прокуратури гарнізонів та інші військові прокуратури, прирівняні до прокуратур міст і районів.

У військових прокуратурах, прирівняних до прокуратур міст, у разі необхідності можуть створюватися відділи за рахунок штатної чисельності цих прокуратур.

У разі якщо в силу виключних обставин на певних адміністративно-територіальних одиницях не діють органи прокуратури України, які мають здійснювати там нагляд, за рішенням Генерального прокурора України виконання їх функцій може покладатися на військові прокуратури.

Утворення, реорганізація та ліквідація військових прокуратур, визначення їх статусу, компетенції, структури і штатів здійснюється Генеральним прокурором України».

У зв'язку з цим частини другу та третю вважати частинами шостою та сьомою.

3. У статті 14:

- частину першу доповнити словами «а також заступника Генерального прокурора України – Головного військового прокурора»;
- після частини першої доповнити новою частиною такого змісту:

«У Генеральній прокуратурі України утворюється (на правах структурного підрозділу) Головна військова прокуратура, яку очолює заступник Генерального прокурора України – Головний військовий прокурор. На нього наказом Генерального прокурора України може також покладатися виконання інших службових обов'язків».

У зв'язку з цим частини другу – п'яту вважати відповідно частинами третьою – шостою.

4. Частину першу статті 17 доповнити реченням такого змісту: «У Головній військовій прокуратурі, військових прокуратурах регіонів (на правах обласних) є слідчі в особливо важливих справах і старші слідчі; у військових прокуратурах гарнізонів та інших військових прокуратурах, прирівняних до прокуратур міст і районів, можуть бути старші слідчі і слідчі».

5. Пункт 1 частини першої статті 20 після слів «військових частин» доповнити словами «і штабів незалежно від встановленого в них режиму».

6. Включити статтю 46-1 такого змісту:

«Стаття 46-1. Кадри органів військової прокуратури

Військовими прокурорами і слідчими призначаються громадяни з числа офіцерів, які проходять військову службу або перебувають у запасі і мають вищу юридичну освіту.

В окремих випадках за наказом Генерального прокурора України на посади прокурорів та слідчих військових прокуратур можуть бути призначені особи, які не є військовослужбовцями і не перебувають у запасі та відповідають вимогам статті 46 цього Закону.

Військовослужбовці військових прокуратур у своїй діяльності керуються Законом України «Про прокуратуру» і проходять військову службу відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та інших законодавчих актів України, якими встановлено правові та соціальні гарантії, пенсійне, медичне та інші види забезпечення, передбачені законодавством для осіб офіцерського складу Збройних Сил України».

7. Частину першу статті 46-2 доповнити реченням такого змісту: «Військовослужбовці військових прокуратур можуть бути звільнені з військової служби відповідно до законодавства, що регулює порядок її проходження».

8. У статті 47:

- частину першу після слів «класні чини» доповнити словами «а військовослужбовцям військової прокуратури – військові звання»;

- частину третю після цифр та слів «1, 2 і 3 класів» доповнити словами «вищі офіцерські звання», а після слів «Генеральним прокурором України» – словами «інші військові звання військовослужбовцем військової прокуратури присвоюються відповідно до встановленого законодавством порядку проходження військової служби»;

- доповнити частинами четвертою та п'ятою такого змісту:

«Посади військових прокурорів і слідчих та відповідні їм військові звання включаються в переліки військових посад.

Військові звання офіцерів військової прокуратури відповідають класним чинам працівників прокуратури. При звільненні офіцерів військової прокуратури (до полковника включно) з військової служби і призначенні на посади прокурорів і слідчих в територіальні чи спеціалізовані прокуратури їм присвоюються відповідні їх військовим званням класні чини, а при прийнятті на військову службу у військову прокуратуру прокурорів і слідчих, які мають класні чини (до старшого радника юстиції включно), їм присвоюються відповідні військові звання згідно із законодавством».

9. У статті 49:

- частину четверту після слів «місцевими органами влади» доповнити словами «а військовослужбовці військових прокуратур – за рахунок Міністерства оборони України за місцем проходження служби»;
- частину шосту після слів «виконавчими комітетами місцевих Рад» доповнити словами «а військовослужбовці військових прокуратур – за рахунок Міністерства оборони України за місцем проходження служби»;
- доповнити частиною дев'ятою такого змісту:

«На військовослужбовців військових прокуратур поширюються усі передбачені Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та іншим законодавством про військову службу соціальні і правові гарантії».

10. У статтю 52 включити частини шосту та сьому такого змісту:

«Грошове утримання прокурорів, слідчих та інших працівників військових прокуратур, забезпечення їх діяльності здійснюється Генеральною прокуратурою України.

Забезпечення військових прокуратур охороною, транспортом та засобами зв'язку (у тому числі спеціальними), засобами індивідуального захисту, вогнепальною зброєю, іншим необхідним майном, а військовослужбовців цих прокуратур – обмундируванням здійснюється Міністерством оборони України».

11. Статтю 53 після слів «класні чини» доповнити словами «(військові звання)».

12. Статтю 56 після слова та цифр «статті 46» доповнити словом та цифрами «статті 46-1».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
2. Військові прокуратури гарнізонів розташовуються в межах відповідних військових гарнізонів. У разі потреби з метою організації їх діяльності їм виділяються необхідні приміщення з фондів Міністерства оборони України.

В умовах особливого періоду, запровадження надзвичайного, воєнного стану або проведення антитерористичної операції із залученням з'єднань, військових частин та підрозділів

Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, місцем постійної дислокації яких є територія в межах військового гарнізону, особовий склад військових прокуратур (прокурори, слідчі) гарнізону відряджається до районів розташування цих з'єднань, військових частин (підрозділів) на період виконання цими з'єднаннями, військовими частинами та підрозділами завдань за призначенням.

3. Встановити, що на прокурорів та слідчих військових прокуратур, які не є військовослужбовцями, у разі виконання ними повноважень у районах проведення антитерористичних операцій поширюються соціальні гарантії, передбачені для військовослужбовців військових прокуратур.
4. Кабінету Міністрів України протягом двох місяців з дня набрання чинності цим Законом:
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити перегляд та приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.
5. Рекомендувати Генеральній прокуратурі України привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом та вжити заходів організаційного характеру, пов'язаних з його прийняттям.

Президент України П.ПОРОШЕНКО
м. Київ 14 серпня 2014 року № 1642-VII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про міліцію» щодо умов застосування сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у районі проведення антитерористичної операції (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 36, ст. 1199)

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести до Закону України «Про міліцію» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 4, ст. 20 із наступними змінами) такі зміни:

1. Друге речення частини другої статті 12 доповнити словами «а також у районі проведення антитерористичної операції».
 2. Статтю 15 після частини першої доповнити новою частиною такого змісту:
«Працівники міліції мають право застосовувати вогнепальну зброю у районі проведення антитерористичної операції».
- У зв'язку з цим частини другу – четверту вважати відповідно частинами третьою – п'ятою.

II. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України П.ПОРОШЕНКО
м. Київ, 12 серпня 2014 року № 1633-VII

УДК 623.445
ББК 68.9 (укр)
3-45

О.Литвиненко, М.Кожієл, Ф.Флурі

Нормативно-правова база у галузі безпеки і оборони України.

Зміни та доповнення, 2012-2014

Координатор проекту: В.Бадрак

Підписано у друк 24.12.2014 р.
Папір офсетний.
Наклад 1000 прим.
Комп'ютерна верстка – О. Кочергіна

© Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння, 2015
© Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2015

ISBN 978-966-2631-00-5

